

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**НАУКОВІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПРАЦІ
ВИКЛАДАЧІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

2016

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Тернопіль 2018

УДК 013:378.4(477.84)ТНПУ"2016"
НЗ4

*Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
Протокол № 13 від 26.06.2018 р.*

Рецензенти:

Мешко Г. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Возьний К. З. – кандидат економічних наук, доцент, директор бібліотеки ім. Л. Каніщенка Тернопільського національного економічного університету

Укладач:

І. А. Чайка – кандидат педагогічних наук, директор НБ ТНПУ імені В. Гнатюка

Наукові та навчально-методичні праці викладачів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2016 [Електронний ресурс]: бібліографічний покажчик / укладач І. А. Чайка. – Тернопіль : [б. в.], 2018. – 319 с. – Режим доступу: <http://www.library.tnpu.edu.ua/index.php/bibliograf>.

В анотованому бібліографічному покажчику зібрано інформацію про друковані наукові праці, навчально-методичні посібники та електронні інформаційні джерела викладачів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, видані у 2016 році. Праці науковців розміщено за розділами в алфавітній послідовності прізвищ авторів, анотації до статей, опублікованих у фахових виданнях, подано трьома мовами (українською, російською та англійською). Тексти анотацій збережено в авторських варіантах.

Бібліографічні описи зроблено згідно з чинними державними стандартами. За достовірність фактів, правильність назв, анотацій відповідальність несуть автори публікацій.

УДК 013:378.4(477.84)ТНПУ"2016"

© Наукова бібліотека Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2018

ЗМІСТ

МОНОГРАФІЇ, РОЗДІЛИ В МОНОГРАФІЯХ	5
НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ І ПІДРУЧНИКИ ДЛЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ ...	11
Природничі науки.....	11
Техніка. Технологія	13
Історія. Історичні науки	13
Освіта. Педагогічні науки	13
Фізкультура і спорт. Туризм.....	14
Мовознавство.....	14
Іноземні мови.....	15
Літературознавство	16
Економіка. Соціологія. Філософія. Логіка	16
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, НАВЧАЛЬНІ	
ПРОГРАМИ	17
ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ ДЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ	21
ПУБЛІКАЦІЇ В ПЕРІОДИЧНИХ НАУКОВИХ ВИДАННЯХ, ЩО	
ВВІЙШЛИ ДО БАЗИ ДАНИХ SCOPUS	30
ПУБЛІКАЦІЇ У ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ВИДАННЯХ, ЩО	
ВВІЙШЛИ ДО ІНШИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ ДАНИХ	35
ПЕРЕЛІК ПАТЕНТІВ ТА АВТОРСЬКИХ СВІДОЦТВ, ОТРИМАНИХ У	
2016 РОЦІ	72
СТАТТІ У ФАХОВИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ	73
Інженерно-педагогічний факультет	73
<i>Кафедра комп'ютерних технологій</i>	73
<i>Кафедра технологічної освіти та охорони праці</i>	76
Історичний факультет.....	94
<i>Кафедра стародавньої та середньовічної історії</i>	94
<i>Кафедра філософії та економічної теорії</i>	102
Факультет іноземних мов	109
<i>Кафедра іноземних мов</i>	109
<i>Кафедра англійської філології</i>	110
<i>Кафедра німецької філології та методики викладання німецької мови</i> ..	111
<i>Кафедра практики англійської мови та методики її викладання</i>	117
<i>Кафедра теорії і практики перекладу</i>	126

Факультет педагогіки і психології	128
<i>Кафедра педагогіки та менеджменту освіти</i>	128
<i>Кафедра педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти</i>	134
<i>Кафедра практичної психології</i>	137
<i>Кафедра психології</i>	151
<i>Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи</i>	158
<i>Кафедра філологічних дисциплін початкової освіти</i>	185
Факультет фізичного виховання	187
<i>Кафедра теорії і методики олімпійського та професійного спорту</i>	187
Факультет філології і журналістики	194
<i>Кафедра журналістики</i>	194
<i>Кафедра загального мовознавства і слов'янських мов</i>	196
<i>Кафедра теорії і методики української та світової літератури</i>	212
<i>Кафедра теорії і методики української та світової літератури</i>	220
Фізико-математичний факультет.....	231
<i>Кафедра інформатики та методики її викладання</i>	231
<i>Кафедра математики та методики її викладання</i>	239
<i>Кафедра фізики та методики її викладання</i>	240
Хіміко-біологічний факультет	241
<i>Кафедра ботаніки та зоології</i>	241
<i>Кафедра загальної біології та методики викладання природничих дисциплін</i>	250
<i>Кафедра хімії та методики її навчання</i>	258

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ ТА СТАТТІ, ОПУБЛІКОВАНІ В ІНШИХ НАУКОВИХ ЗБІРНИКАХ.....	265
--	-----

ДОДАТОК 1. Наукові праці, опубліковані в 2015 р.	305
---	-----

ДОДАТОК 2. Наукова бібліотека	307
-------------------------------------	-----

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ	308
------------------------------	-----

МОНОГРАФІЇ, РОЗДІЛИ В МОНОГРАФІЯХ

1. Буяк Б. Б. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Б. Б. Буяк ; Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – Київ : Таксон, 2016. – 234 с.

Анотація. Академічна доброчесність, як певний суспільний ідеал, має протидіяти надмірній комерціалізації університетів, їх інтенсивній бюрократизації, які руйнують не лише спроможність виконати свою соціальну місію, але й логіку їх існування. Порушення принципів академічної взаємодії, підрив корпоративної солідарності і довіри, скорочення професійного залучення, низька зацікавленість в активній діяльності академічної спільноти – все це стає наслідком обмеженості автономності академічного простору. Нова редакція Закону України “Про вищу освіту” відкрила можливості для побудови реальної автономії вищих навчальних закладів в Україні, створення ефективного механізму забезпечення академічної чесності та якості діяльності, звуження поля потенційної корупції та залучення стейкхолдерів до державно громадського управління сферою вищої освіти. Перші кроки на шляху реалізації закону є складними, часами болісними, але вже сьогодні дають позитивні наслідки. Створення середовища, яке б органічно не сприймало корупційних і неетичних дій, потребує послідовності, морального лідерства, готовності до самовіддачі в ім’я слідування високим академічним стандартам.

Видання, перші сторінки якого ви відкрили, є однією з перших спроб комплексно показати, в якій спосіб світова академічна спільнота розуміє академічну доброчесність, які механізми і процедури по її втіленню вона розробила, яке місце в цьому займають декларації, хартії та кодекси академічної поведінки, яка система відносин між всіма членами освітнього співтовариства здатна забезпечити взаємну повагу, вільний обмін ідеями, професійне та особистісне вдосконалення, виключення будь-яких проявів нечесності та несправедливості.

Знайомство з підходами та ідеями, кращими зразками міжнародних та національних інституціональних практик, які містить ця книга, допоможе всім тим, хто прагне зробити високі моральні стандарти нормою вітчизняної вищої школи, забезпечити баланс між всіма функціями вищої освіти, як суспільного блага, розгорнути плідну дискусію про інституціональне закріплення кращих вітчизняних напрацювань в цьому напрямі.

Buyak B. Academic Honesty as the Basis of the University Stable Development

Annotation. Academic honesty as a certain public ideal has to resist extreme commercialization and intensive bureaucratization of universities that ruin not only their abilities to fulfill their social mission but the logics of their existence too. Violation of principles of academic cooperation, undermining of corporate solidarity and confidence, reduction of professional involvement, low interest of academic community in vigorous activity are the results of academic environment autonomy limitation. The new edition of the law of Ukraine “On Higher Education” offered opportunities for the development of autonomy of higher educational institutions in Ukraine, the creation of effective mechanism of academic honesty and qualitative activity guarantee, restriction of potential corruption, and the involvement of stakeholders into the public management of higher education area. First steps in the law realization are difficult, sometimes painful but already give positive results. Creation of the environment that would reject corruptive and unethical actions

requires consistency, moral leadership, willingness to dedication in the name of high academic standards.

The edition is one of the attempts to display how the world academic community understands academic honesty, what mechanisms and procedures for its implementation have been developed, what place is occupied by declarations, charters and codes of academic conduct, what relationships between the members of academic community are able to ensure mutual respect, free flow of ideas, professional and personal improvement, rejection of dishonesty and injustice.

Examination of approaches and ideas, the best international and national practice covered in this book will help everyone who aims at making high moral standards the norm of national higher educational institutions, providing the balance between all functions of higher education as a public good, winding up the debate on institutional consolidation of the best national groundworks in this sphere.

2. Дребет В. Декодування іменників у німецькомовних текстах художньої прози та преси (синергетично-квантитативний підхід) : монографія / Віктор Дребет. – Тернопіль : Астон, 2016. – 398 с.

Анотація. У монографії простудійовано семантичний вимір іменників німецької мови з позицій лінгвосинергетики. Вивчення реалізації потенційних можливостей внутрішньомовної німецької полісемії та моносемії представлено тут у ракурсі дихотомії «мова-мовлення».

Матеріали і висновки результатів роботи визначаються перспективами їх використання у теоретичних курсах із германського мовознавства, лексикології німецької мови та основ мовознавчих лінгвістичних досліджень. Монографія призначена для мовознавців – наукових працівників, докторантів, аспірантів, викладачів, студентів та вчителів.

Drebet V. Decoding of nouns in German fiction and press (synergistic-quantitative approach)

Annotation. In the monograph semantic dimension of the nouns the German language from the standpoint of the lingvosynergetic studies is studied. The study of fulfilling of the potential unotron German polysemy and monosemy is presented from the perspective of the dichotomy "language-speech."

Materials and conclusions of the results of the work are determined by the prospects for their use in the theoretical courses of German linguistics, lexicology of German language and basis for linguistic research. This monograph can be useful for linguists and academics, doctoral students, graduates, teachers, students, and teachers.

3. Ткачук М. Першооснова змісту : літературний портрет Миколи Зимомрі / Микола Ткачук. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 247 с.

Анотація. Книжка містить відомості про життя та творчість доктора філологічних наук, професора Миколи Зимомрі, академіка Вищої школи України, члена Національної спілки письменників України.

Розрахована на наукових працівників, викладачів, вчителів і рекомендована як навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів.

4. Ткачук М. П. Романтичний дискурс Левка Боровиковського. Літературний портрет / Микола Ткачук. – [Вид. 2-ге, випр. і допов.]. – Київ : КНТ, 2016. – 169 с.

Анотація. Це перша книга у вітчизняному літературознавстві, присвячена життю і творчості поета-романтика Левка Боровиковського (1808 – 1889). У широкому контексті розвитку романтизму у світовому й українському письменстві висвітлюється дискурсивна практика поета-романтика та його художні шукання в галузі балад. Історико-літературні проблеми порушують широкий комплекс питань розвитку шкіл та стильових течій в українському романтизмі, зміну й еволюцію літературних напрямів, спадкоємність літературних традицій, взаємодію фольклорних і жанрових форм та оновлення тематичного репертуару балади. У цьому освітленні окреслюється творча постать Левка Боровиковського, якого сучасники назвали «Колумбом української романтичної поезії».

Для студентів університетів, учителів шкіл, літературознавців, широкого кола читачів.

5. Молекулярні реакції водних тварин на вплив пошкоджувальних чинників середовища : [колективна монографія] / О. Б. Столяр, Г. І. Фальфушинська, Л. Л. Гнатишина, В. Г. Юкало. – Тернопіль : Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. – 348 с.

Анотація. У монографії проаналізовано інформацію про молекулярні реакції водних тварин на вплив поширених забруднювачів середовища. Акцентується на ролі металотіонеїнів як метал-депонувальних та стрес-реактивних клітинних протеїнів та взаємозв'язку їх функції з чинниками антиоксидантного захисту, біотрансформації ксенобіотиків, підтримки ендокринного балансу. Аналізується коректність використання біомаркерів гено- цито- нейротоксичності, активності апоптозу для оцінки рівня толерантності організму до умов існування у певному біотопі. На підставі власного досвіду авторів пропонується оптимальний набір маркерів для біомоніторингу водойм. Монографія буде корисною для спеціалістів в галузі біохімії, екології, екотоксикології, молекулярної біології, а також для викладачів вищих закладів освіти, аспірантів, докторантів, студентів профільних напрямків.

6. Хвороби сої: моніторинг, діагностика, захист: [колективна монографія] / Петриченко В. Ф., Патики В. П., Пасічник Л. А., Житкевич Н. В., Гуляєва Г. Б., Токовенко І. П., Коробкова К. С., Лазаренко Л. М., Гнатюк Т.Т., Литвинчук О. О., Захарова О. М., Кириленко Л. В., Демченко О. А., Бабенко Л. П., Кириченко А. М., Корнійчук О. В., Іванюк С. В., Колісник С. І., Кобак С. Я., Задорожний В. С., Коць С. Я., Маменко П. М., Писаренко П. В., Білявська Л. Г., Білявський Ю. В., Шерепітко Д. В., Бжозовська А., Калініченко А. В., Бойко О. А., Пида С. В. ; за ред. В. Ф. Петриченка, В. П. Патики. – Вінниця : Віндрук, 2016. – 106 с., 41 іл.

Анотація. Монографія з досліджень хвороб сої. Уперше видається в Україні, ґрунтується на світових досягненнях, наукових дослідженнях і виробничих перевірках відділів фітопатогенних бактерій, інтерферону та імуномодуляторів, вірусів рослин Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, Ченстоховської політехніки (Польща), Опольського університету (Польща), Національного університету біоресурсів і природокористування, Полтавської державної аграрної академії, Тернопільського

національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка на рослинах сої з урахуванням різних ґрунтово-кліматичних зон України. Монографія відображає сучасний прогрес у моніторингу, діагностиці, деяких методів дослідження та захисту сої від збудників бактеріальних, грибних, мікоплазмових і вірусних хвороб.

Книга стане корисною для біологів, мікробіологів, селекціонерів, фітопатологів, спеціалістів сільського господарства, аспірантів, студентів біологічних та агрономічних факультетів середніх і вищих навчальних закладів.

7. Адамська З. М. Психолого-педагогічні засади розвитку суб'єктності майбутніх психологів / З. М. Адамська // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук].- Тернопіль, 2016. – С. 264–294.

8. Андрійчук І. П. Професійна мотивація у контексті фахової підготовки студентів – майбутніх психологів / І. П. Андрійчук // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 295–315

9. Гончаровська Г. Ф. Формування готовності майбутніх психологів до корекції емоційного розвитку дітей дошкільного віку / Г. Ф. Гончаровська // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 336–358.

10. Кікінежді О. М. Психологічні механізми гендерного самовизначення студентської молоді / О. М. Кікінежді // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 359–385.

11. Олесюк В. Р. Поняття життєвого самовизначення у психологічному дискурсі / В. Р. Олесюк // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 13–28.

12. Олесюк В. Р. Розвиток професійної рефлексії як детермінанти становлення майбутнього психолога суб'єктом життєвого самовизначення / В. Р. Олесюк // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 394–424.

13. Радчук Г. К. Концепція культурно-феноменологічного конструювання аксіогенезу особистості студентів / Г. К. Радчук // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 425–449.

14. Радчук Г. К. Самовизначення особистості як процес сенсожиттєвих виборів / Г. К. Радчук // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 29–41.

15. Свідерська Г. М. Релігійність як аспект культури життєвого самовизначення сучасного студентства / Г. М. Свідерська // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 450–475.

16. Сіткар В. І. Особливості культурно-ціннісної орієнтації дорослих та перцепції ними субкультури дітей / В. І. Сіткар // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 94–125.

17. Тіунова О. В. Розвиток жіночої ідентичності засобами аналізу архетипів / О. Т. Тіунова // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 126–152.

18. Чопик С. В. Психолого-педагогічний супровід становлення адекватного рівня домагань в молодшому шкільному віці / С. В. Чопик // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 153–170.

19. Чорна І. М. Система профорієнтаційної роботи як чинник професійного самовизначення учнівської молоді / І. М. Чорна // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 171–195.

20. Шевченко О. М. Психологічні особливості розвитку особистісної компетентності старшокласників / О. М. Шевченко // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 196–223.

21. Шпак М. М. Соціально-психологічні чинники розвитку емоційного інтелекту молодших школярів / М. М. Шпак // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 224–243.

22. Юрчик О. М. Соціально-психологічні аспекти профілактики шкільного насильства у початковій школі / О. М. Юрчик // Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді: психологічна теорія і практика : монографія / [за ред. Г. К. Радчук]. – Тернопіль, 2016. – С. 244–263.

23. Петришин Л. Й. Системний підхід як методологічна основа наукового дослідження та моделювання / Л. Й. Петришин // Системний підхід у сучасних педагогічних дослідженнях в Україні : колективна монографія / за ред. С. Я. Харченка ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ, 2016. – С. 89–118.

24. Юрчик О. М. Система роботи щодо запобігання шкільного насильства серед учнів початкових класів / О. М. Юрчик // Аксіопсихологія

людської деструктивності: від анатомії до профілактики : монографія / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника» ; за заг. ред. З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ, 2016. – С. 124–142.

25. Янкович О. І. Ідеї виховання милосердя й людяності у творчості Ліни Костенко / О. І. Янкович // Репресії проти поляків та інших національностей на Поділлі: роль і місце в історії краю : колективна монографія. – Хмельницький : ФОП Цюпак А.А., 2016. – С. 193–201.

26. Nevko I. Methodological approaches to the study of professionalism teacher / I. Nevko // Basic Trends in Public Sector : monograph / The Academy of Management and Administration in Opole. – Opole, 2016. – P. 88–98.

НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ І ПІДРУЧНИКИ ДЛЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Природничі науки

27. **Балик Н.** Використання цифрових технологій для розвитку навичок 21 століття : навчальний посібник / Н. Балик, Г. Шмигер. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 84 с.
28. **Барна М. М.** Ботаніка. Морфоологія рослин : щоденник навчальної практики : навчальний посібник / М. М. Барна, Н. В. Герц, О. Б. Мацюк. – 2-ге вид., допов. і змін. – Тернопіль : Терно-граф, 2016. – 96 с.
29. **Барна М. М.** Організація самостійної роботи студентів з анатомії та морфології рослин : навчальний посібник / М. М. Барна, Н. В. Герц, О. Б. Мацюк. – Тернопіль : Терно-граф, 2016. – 160 с.
30. **Грищук Б. Д.** Задачі та вправи з органічної хімії / Грищук Б. Д. – Вид. 2-ге. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 154 с.
31. **Грищук Б. Д.** Лабораторні роботи з органічної хімії / Грищук Б. Д. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 210с.
32. **Грищук Б. Д.** Органічна хімія / Грищук Б. Д. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 458 с.
33. **Грод І. М.** Математичне моделювання і системний аналіз : навчальний посібник : призначено для використання у підготовці фахівців напрямку 6.040302 «Інформатика» / Грод І. М., Мартинюк С. В., Мартинюк О. М. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 62 с.
34. **Грубінко В. В.** Досягнення, проблеми та перспективи сучасної біологічної науки [Електронний ресурс] : для здобувачів наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 091 Біологія / В. В. Грубінко, Н. М. Дробик. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1630>.
35. **Дробик Н. М.** Біотехнологія та генна інженерія [Електронний ресурс] : електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни для студентів напрямку підготовки 6.040102 Біологія* та спеціаліста 014 Середня освіта (Хімія) / Н. М. Дробик, Г. Б. Гуменюк ; Центр дистанційного навчання Тернопільського національного педагогічного університету. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1303>.
36. **Дробик Н. М.** Молекулярна генетика [Електронний ресурс] : електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня магістра спеціальності 014 Середня освіта (Біологія) / Н. М. Дробик ; Центр дистанційного навчання Тернопільського національного педагогічного університету. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1330>.

37. Дробик Н. М. Цитологія та гістологія з основами ембріології [Електронний ресурс]: електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра спеціальності 014 Середня освіта (Біологія, Хімія), 014 Середня освіта (Хімія, Біологія) / Н. М. Дробик, О. С. Волошин ; Центр дистанційного навчання Тернопільського національного педагогічного університету. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1309>.

38. Зоологія Хребетних: курс лекцій для студентів біологічних спеціальностей педагогічних вишів України / Шевчик Л. О., Подобівський С. С., Голіней Г. М., Страшнюк Д. В. – Тернопіль: Таур, 2016. – 120 с.

39. Конончук О. Б. Агрохімія та основи землеробства [Електронний ресурс]: електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни / Конончук Олександр Борисович ; Центр дистанційного навчання Тернопільського національного педагогічного університету. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1671>. – Назва з екрана.

40. Конончук О. Б. Бур'яни агробіолабораторії Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: навч. посіб. для самостійної роботи студентів / О. Б. Конончук, Р. Л. Яворівський. – Тернопіль: Вектор, 2016. – 91, [1] с.

41. Конончук О. Б. Каталог сільськогосподарських і бур'янистих рослин агробіолабораторії ТНПУ імені Володимира Гнатюка [Електронний ресурс] / Конончук О. Б., Яворівський Р. Л. ; Центр дистанційного навчання Тернопільського національного педагогічного університету. – Режим доступу: <http://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=1487>. – Назва з екрана.

42. Конончук О. Б. Навчальна практика з основ сільського господарства: навчальний посібник / О. Б. Конончук. – 2-е вид., виправ., допов. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 125, [3] с.

43. Мохун С. Фізичні основи механіки: курс лекцій: навчальний посібник / С. Мохун. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 255 с.

44. Приймак М. В. Основи теорії графів. Ч. 1: методичний посібник / Приймак М. В., Василенко Я. П., Мартинюк С. В. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 46 с.

45. Столяр О. Б. Біологічна хімія / Столяр О. Б. – 2-е вид. – Київ: КНТ, 2016. – 368 с.

46. Столяр О. Б. Молекулярна біологія / Столяр О. Б. – 2-е вид. – Київ: КНТ, 2016. – 369 с.

47. Хохлова Л. Г. Прикладні аспекти диференціального числення: [посібник для вузів] / Л. Г. Хохлова, С. Г. Хома-Могильська, В. З. Чорний. – Тернопіль: Тайп, 2016. – 72 с.

Техніка. Технологія

48. Архітектура комп'ютера. Конфігурування інформаційних систем : навчальний посібник / Р. М. Горбатюк, Ю. Я. Петрикович, Т. В. Сіткар, Ю. П. Франко. – Пробне вид. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 299 с.

49. Луцик І. Б. Основи САПР: навчально-методичний посібник [для студентів спеціальності «Комп'ютерні технології»] / І. Б. Луцик. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 104 с.

50. Понятишин В. В. Конструювання столярно-меблевих виробів : курс лекцій : навчальний посібник для студентів спеціальності 014 «Середня освіта» спеціалізації «Технологічна освіта» / В. В. Понятишин, Ю. О. Туранов. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 152 с.

51. Понятишин В. В. Конструювання столярно-меблевих виробів : лабораторно-практичні роботи, завдання для самоконтролю, індивідуальні навчально-дослідні завдання : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання. Технології) / В. В. Понятишин, Ю. О. Туранов. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 160 с.

Історія. Історичні науки

52. Шама О. І. Історія Стародавнього Сходу : лекції, методичні рекомендації : посібник для студентів історичного факультету денної і заочної форм навчання / О. І. Шама. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 264 с.

Освіта. Педагогічні науки

53. Боднар О. С. Організація шкільного контролю в умовах демократизації управління : навчально-методичний посібник / Боднар О. С. – Тернопіль : Крок, 2016. – 192 с.

54. Боднар О. С. Управлінська практика : навчально-методичний посібник / Боднар О. С., Чайка В. М., Мешко Г. М. – Тернопіль : Крок, 2016. – 80 с.

55. Груць Г. М. Організація та проведення педагогічної і наукової практики магістрантів факультету іноземних мов (за кредитно-трансферною системою) / Г. М. Груць, І. П. Задорожна. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 90 с.

56. Кодлюк Я. П. Підручник для початкової школи: дидактико-методичний аспект : навчально-методичний посібник / Ярослава Кодлюк. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Тернопіль : [Вектор], 2016. – 116 с.

57. Кравець В. П. Сексуальна педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Кравець В. П. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 320 с.

- 58. Лупак Н. М.** Освітні технології у схемах і таблицях / Н. М. Лупак. – Тернопіль : Калашник Т. Б., 2016. – 130 с.
- 59. Лупак Н. М.** Освітні технології : тести / Н. М. Лупак. – Тернопіль : Калашник Т. Б., 2016. – 127 с.
- 60. Лупак Н. М.** Основи педагогічної майстерності : зошит для практичних робіт з курсу / Н. М. Лупак. – Тернопіль : Калашник Т. Б., 2016. – 104 с.
- 61. Мешко Г. М.** Історія педагогіки : тестові завдання : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Мешко Г. М., Мешко О. І. – Вид. 2-ге, випр. і допов. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 156 с.
- 62. Парфанович І. І.** Профілактика поведінкових девіацій : [підручник] / І. І. Парфанович. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 388 с.
- 63. Сімейне насильство: сутність і профілактика :** [навчально-методичний посібник] / уклад. І. І. Парфанович, А. Я. Парфанович. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 82 с.
- 64. Щоденник педагогічної практики в літніх оздоровчих закладах :** посібник для студентів спеціальності «Педагогічна освіта» / уклад.: М. М. Бойко, В. В. Матіяш. – Тернопіль : [б. в.], 2016. – 40 с.
- 65. Янкович О. І.** Медіаосвіта в загальноосвітній школі / О. І. Янкович. – Тернопіль : Бидгощ : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 162 с.

Фізкультура і спорт. Туризм

- 66. Клапоушак І. Д.** Турпродукт як предмет діяльності туристичного підприємства / І. Д. Клапоушак // Організація туризму : навчальний посібник / за заг. ред. В. Я. Брича. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – С. 111–154.
- 67. Корнієнко С.** Виховний простір першокласників: навчально-методичний посібник / Софія Корнієнко, Сергій Корнієнко. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 216 с.
- 68. Корнієнко С.** Сім'я і дитячий садок – одна родина : навчально-методичний посібник / Софія Корнієнко, Сергій Корнієнко. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 216 с.
- 69. Сапрун С. Т.** Загальна теорія підготовки спортсменів : [курс лекцій] / С. Т. Сапрун. – Тернопіль : Тайп, 2016. – 147 с.

Мовознавство

- 70. Бабій І. М.** Сучасна українська літературна мова. Морфологія : навчальний посібник / Бабій І. М., Вільчинська Т. П. – 3-тє вид. переробл. і допов. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 184 с.

- 71. Головата Л. М.** Тестові завдання з української пунктуації : [навчальний посібник] / Головата Л. М. – [2-ге вид., переробл. і допов.]. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 96 с.
- 72. Лушпинська Л. П.** Морфеміка. Словотвір. Морфологія : (матеріали для самостійної роботи і перевірки знань) : [навчальний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта»] / Л. П. Лушпинська. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 55 с.
- 73. Миколенко Т.** Соціальні діалекти української мови. Міський сленг : [навчально-методичний посібник для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів] / Тетяна Миколенко. – [2-е вид., переробл. та допов.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 61 с.
- 74. Пігур М. В.** Дериваційний словотвір (із системою орієнтирів) : навчальний посібник для студентів філологічних факультетів / М. В. Пігур. – 2-ге вид., допов. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 136 с.
- 75. Сергуніна Т. О.** Практикум із синтаксису сучасної російської мови. Складне речення : навчально-методичний посібник для студентів філологічних факультетів педагогічних університетів / Т. О. Сергуніна. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 159 с.
- 76. Яцук О. В.** Практикум з української мови (за професійним спрямуванням) : [навчальний посібник для студентів освітніх напрямів підготовки «Початкова освіта», «Дошкільна освіта»] / О. В. Яцук. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 98 с.

Іноземні мови

- 77. Бобак М. І.** Удосконалюємо професійне іншомовне спілкування : навчальний посібник / Бобак М. І., Рокіцька Н. В. – 2-ге вид., випр. і допов. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. – 236 с.
- 78. Гінка Б. І.** Лексикологія німецької мови : лекції і семінари : навчальний посібник / Б. І. Гінка. – Вид. 4-те, переробл. і допов. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 420 с.
- 79. Ломакович В. Я.** Методичний посібник з навчальної дисципліни «Практичний курс німецької мови» до теми «Die Familie» / Ломакович В. Я., Веселовський Я. Б. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 43 с.
- 80. Німецька мова як друга іноземна. Другий рік навчання** / упорядники: Дзись Т. В., Катериняк А. П., Кебало М. С., Цабан Н. І., Ящик Н. Р. – [Пробне вид.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 174 с.
- 81. Рокіцька Н. В.** Deutsch lehren und lernen mit Spaß : навчально-методичний посібник / Рокіцька Н. В., Яцук І. Я. – [Пробне вид.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 172 с.

82. Рокіцька Н. В. Німецькомовна спадщина Івана Франка у фаховій підготовці студентів-філологів : навчально-методичний посібник / Рокіцька Н. В. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнтюка, 2016. – 186 с.

83. Чи Ви добре знаєте німецьку граматику? : посібник-порадник для самостійної роботи над німецькою граматикою / укладачі: Гінка Б. І., Ломакович В. Я. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 112 с.

84. Шимків І. В. Der zusammengesetzte Satz: Satzgefüge : [навчально-методичний посібник для студентів] / І. В. Шимків. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 398 с.

Літературознавство

85. Куца Л. П. Дитяча література : навчально-методичний посібник / Л. П. Куца. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 136 с.

86. Ткачук М. П. Художній світ творів Івана Франка : навчальний посібник / М. П. Ткачук. – Тернопіль : [Вектор : Астон], 2016. – 132 с.

Економіка. Соціологія. Філософія. Логіка

87. Григорук А. А. Економіка засобів масової інформації : навчальний посібник / А. А. Григорук. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 184 с.

88. Поперечна Г. А. Логіка : навчально-методичний посібник / Г. А. Поперечна. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 79 с.

89. Філософія : практикум. Ч. 1. Філософія як специфічний тип знання. Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія. Західноєвропейська філософія. Філософія Середньовіччя. Філософія Відродження / упоряд.: Кондратюк Л. Р., Поперечна Г. А., Розумович О. А. ; за ред. Поперечної Г. А. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 232 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

90. Балик Н. Р. On-line сервіси для електронного навчання : навчально-методичні матеріали / Балик Н. Р., Шмигер Г. П. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 28 с.

91. Балик Н. Р. ІКТ-інструменти для формування навичок XXI століття : методичні матеріали / Балик Н. Р., Шмигер Г. П.. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 32 с.

92. Боднар Д. І. Математичний аналіз (інтегральне числення функцій однієї змінної, кратні, криволінійні та поверхневі інтеграли) : методичні вказівки до практичних занять / Д. І. Боднар, О. Г. Возняк, М. М. Бубняк. – Тернопіль : Тайп, 2016. – 112с.

93. Бочар І. Й. Технологія конструкційних матеріалів : методичні рекомендації для студентів напряму підготовки (6.010103) «Технологічна освіта» / І. Й Бочар, Я. П. Замора. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 44 с.

94. Гаврищак Г. Р. Транспортна географія : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів вищих навчальних закладів 4-го рівня акредитації напряму підготовки 7.010104 Професійна освіта. Транспорт / Г. Р. Гаврищак . – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 44 с.

95. Галан В. Д. Комплексний аналіз : завдання та методичні рекомендації для семінарських занять і контролю знань студентів фізико-математичного факультету / Галан В. Д. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 60 с.

96. Горбатюк Р. М. Інженерна та комп'ютерна графіка : лабораторний практикум [для студентів напряму підготовки 6.010104 «Професійна освіта (комп'ютерні технології)» денної форми навчання] / Р. М. Горбатюк. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 79 с.

97. Грицак Н. Р. История русской литературы к. XIX – н. XX века : практикум : учебно-методичні рекомендації / Н. Р. Грицак. – Тернополь : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 50 с.

98. Грицак Н. Р. Современная русская литература : практикум : учебно-методичні рекомендації / Н. Р. Грицак. – Тернополь : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 57 с.

99. Грицак Н. Р. Теория литературы : практикум : учебно-методичні рекомендації / Н. Р. Грицак. – Тернополь : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 92 с.

100. Грод І. М. Аналіз деяких алгоритмів : завдання та методичні рекомендації для занять студентів фізико-математичного факультету / Грод І. М. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 36 с.

101. Груць Г. М. Методичні рекомендації з підготовки, написання та оформлення курсових робіт (за вимогами кредитно-трансферної системи організації навчального процесу) / Груць Г. М. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 25 с.

102. Державний екзамен з педагогіки : методичні рекомендації студентів з питань підготовки до державної атестації з педагогіки / уклад. Г. М. Мешко. – Вид. 2-ге, переробл. і допов. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 39 с.

103. Збереження та охорона популяцій тирличу жовтого (*Gentiana lutea* L.) в Українських Карпатах : практичні рекомендації / М. З. Мосула, О. Ю. Майорова, Н. М. Дробик, В. А. Кунах. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 20 с.

104. Зуляк І. С. Методичні рекомендації до підготовки, оформлення і захисту дипломних робіт / І. С. Зуляк. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 24 с.

105. Кліш А. Б. Історія України та національної культури : програма курсу для студентів неісторичних спеціальностей / А. Б. Кліш. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 36 с.

106. Кондратюк Л. Р. Філософія : програма для підготовки до здачі вступного іспиту в аспірантуру / Кондратюк Л. Р., Морська Н. Л. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 52 с.

107. Кондратюк Л. Р. Філософія : програма для підготовки до здачі кандидатського іспиту аспірантами і здобувачами усіх спеціальностей / Кондратюк Л. Р., Морська Н. Л. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 76 с.

108. Крижановська М. А. Генетичний аналіз на *Drosophila melanogaster* : зошит для індивідуальної науково-дослідної роботи : методичні рекомендації / М. А. Крижановська. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 41 с.

109. Лісняк Н. І. Тести з морфології. Ч. 2 / Н. І. Лісняк, М. Я. Наливайко. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 86 с.

110. Лісняк Н. І. Тести з морфології: іменні частини мови / Н. І. Лісняк, М. Я. Наливайко. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 123 с.

111. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Деревообробка» за технологічним профілем у 10–11 класах (індивідуальний підхід) / Г. В. Терещук, В. В. Понятишин, Ю. О. Туранов, А. В. Уруський. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 64 с.

112. Методичні рекомендації до написання та захисту магістерської роботи для магістрантів спеціальності «Соціальна робота» / авт.-упоряд.: Олексюк Н. С., Калаур С. М. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 49 с.

113. Методичні рекомендації щодо підготовки магістерської роботи : для магістрів із галузі знань: "07 Менеджмент і адміністрування" за спеціальністю: "073 Менеджмент. Управління навчальним закладом" / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; авт.-уклад.: О. С. Боднар, Г. М. Мешко, В. М. Мешко. – Тернопіль : [Шпак В. Б.], 2016. – 64 с

114. Миколенко Т. М. Синтаксис сучасної української мови. Просте речення. Ч. 1 / Т. М. Миколенко. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 56 с.

115. Миколенко Т. М. Соціальні діалекти української мови. Міський сленг : тестові завдання / Т. М. Миколенко. – [2-е вид., переробл. та допов]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 44 с.

116. Миколенко Т. М. Соціальні діалекти української мови. Міський сленг : [навчально-методичний посібник для студ. філол. фак. вищ. навч. закл.] / Т. М. Миколенко. – [2-ге вид., переробл. та допов.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 61 с.

117. Миколенко Т. М. Тестові завдання з історії української літературної мови (нова українська літературна мова) / Т. М. Миколенко. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 62 с.

118. Наливайко М. Я. Контрольна робота з української діалектології : методичні рекомендації для студентів-заочників філологічних факультетів вищих навчальних закладів / М. Я. Наливайко. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 46 с.

119. Нестайко І. М. Державна освітня політика : методичні рекомендації до вивчення навчальної-дисципліни / Нестайко І. М. – Тернопіль : Прінт-Офіс, 2016. – 107 с.

120. Пида С. В. Мікробіологія з основами вірусології : робочий зошит для лабораторних занять / Пида С. В., Мацюк О. Б. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 28 с.

121. Пида С. В. Фізіологія рослин : робочий зошит для лабораторних занять (напрямок підготовки 6.040102 Біологія*, заочна форма навчання) / С. В. Пида, Н. В. Москалюк. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 56 с.

122. Пида С. В. Фізіологія рослин : робочий зошит з навчально-польової практики для студентів спеціальності «Хімія» денної форми навчання / Пида С. В. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 68 с.

123. Пида С. В. Фізіологія рослин : робочий зошит з навчально-польової практики для студентів спеціальності «Біологія» заочної форми навчання / Пида С. В. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 48 с.

124. Пида С. В. Фізіологія рослин : робочий зошит з навчально-польової практики для студентів спеціальності «Біологія» денної форми навчання / Пида С. В. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 80 с.

- 125. Пігур М. В.** Методика навчання української мови : практикум : [навчально-методичні рекомендації для студентів філологічних факультетів вищих навчальних закладів України] / М. В. Пігур. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 100 с.
- 126. Практичний poradnik картопляра :** методичні рекомендації / [Брощак І. С., Пида С. В., Сендецький В. М., Городицька І. В., Бровко О. З.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 65 с.
- 127. Програма творчого конкурсу для вступників на факультет фізичного виховання на базі повної загальної середньої освіти :** (для спеціальностей 014 середня освіта (фізична культура) та 017 фізична культура і спорт) / Омеляненко В. Г., Боднар Я. Б., Іваськів С. М., Огнистий А. В., Єднак В. Д., Ладика П. І., Шандригось В. І. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 16 с.
- 128. Струганець Л. В.** Динамічні процеси у лексичному складі української мови : методичні рекомендації для магістрантів факультету філології і журналістики / Л. В. Струганець. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 48 с.
- 129. Цідило І. М.** Педагогічно-виробнича та асистентська практики здобувачів вищої освіти ступеня магістр спеціальності 015 Професійна освіта (комп'ютерні технології) : методичні рекомендації щодо їх організації та проведення / упоряд. : І. М. Цідило, В. І. Рак. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 40 с.
- 130. Шама О. І.** Історія Стародавнього Сходу : навчальна і робоча програма, методичні рекомендації / О. І. Шама. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 24 с.
- 131. Шама О. І.** Історія Стародавньої Греції і Риму : навчальна і робоча програма, методичні рекомендації / О. І. Шама. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 24 с.
- 132. Шевчик Л. О.** Робочий зошит для лабораторних робіт з зоології : для студентів біологічних спеціальностей педагогічних вишів України. Ч. 1 / Л. О. Шевчик. – Тернопіль : Таур, 2016. – 104 с.
- 133. Ятищук О. В.** Тестові завдання з етнології (освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр) / О. В. Ятищук. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 64 с.

ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ ДЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

134. Алгебра. 9 клас : тестовий контроль : самостійні та контрольні роботи : посібник для вчителів / М. В. Підручна, Т. Г. Іванюк, В. І. Кулешко, О. В. Моховик. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2015. – 96 с.

135. Березняк М. В. (колективне псевдо). Математика. 11 клас : підсумкові контрольні роботи для ДПА / Березняк М. В. (колективне псевдо) : Гринчишин Я. Т., Гринчишин О. Я., Мартинюк О. М., Мартинюк С. В., Гап'юк Я. Ф., Гап'юк С. Я. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

136. Березняк М. В. (колективне псевдо). Математика. 11 клас : посібник для підготовки до державної підсумкової атестації (за збірником: О. С. Істер, О. В. Єргіна. Збірник завдань для атестаційних письмових робіт з математики. 11 клас. – Київ : Генеза, 2015) / Березняк М. В. (колективне псевдо) : Гринчишин Я. Т., Гринчишин О. Я., Мартинюк О. М., Мартинюк С. В., Гап'юк Я. Ф., Гап'юк С. Я. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

137. Березняк М. В. (колективне псевдо). Математика. 11 клас : посібник для підготовки до державної підсумкової атестації / Березняк М. В. (колективне псевдо) : Гринчишин Я. Т., Гринчишин О. Я., Мартинюк О. М., Мартинюк С. В., Гап'юк Я. Ф., Гап'юк С. Я.. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

138. Березняк М. В. (колективне псевдо). Математика. 9 клас : підсумкові контрольні роботи для ДПА / Березняк М. В. (колективне псевдо) : Гринчишин Я. Т., Гринчишин О. Я., Мартинюк О. М., Мартинюк С. В., Гап'юк Я. Ф., Гап'юк С. Я. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2015. – 64 с.

139. Березняк М. В. (колективне псевдо). Математика. 9 клас : посібник для підготовки до державної підсумкової атестації / Березняк М. В. (колективне псевдо) : Гринчишин Я. Т., Гринчишин О. Я., Мартинюк О. М., Мартинюк С. В., Гап'юк Я. Ф., Гап'юк С. Я. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

140. Березняк М. В. (колективне псевдо). Математика. 9 клас : посібник для підготовки до державної підсумкової атестації (за збірником: О. С. Істер, О. В. Єргіна. Збірник завдань для атестаційних письмових робіт з математики. 9 клас. – Київ : Генеза, 2015.) / Березняк М. В. (колективне псевдо) : Гринчишин Я. Т., Гринчишин О. Я., Мартинюк О. М., Мартинюк С. В., Гап'юк Я. Ф., Гап'юк С. Я. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

141. Будна Н. О. Природознавство. 2 клас : зошит до підручника Гільберг Т. Г., Сак Т. В. / Будна Н. О., Гладюк Т. В., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 64 с.

- 142. Будна Н. О.** Природознавство. 2 клас : тестові завдання : до підручника Гільберг Т. Г., Сак Т. В. / Будна Н. О., Гладюк Т. В., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 88 с.
- 143. Будна Н. О.** Природознавство. 2 клас : тестові завдання : до підручника І. В. Грущинської / Будна Н. О., Гладюк Т. В., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 32 с.
- 144. Будна Н. О.** Природознавство. 3 клас : зошит для контр. робіт до підручника Гільберг Т. Г., Сак Т. В./ Будна Н. О., Гладюк Т. В., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 24 с.
- 145. Будна Н. О.** Природознавство. 3 клас : зошит до підручника Гільберг Т. Г., Сак Т. В./ Будна Н. О., Гладюк Т. В., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 64 с.
- 146. Будна Н. О.** Природознавство. 3 клас : тестові завдання до підручника Гільберг Т. Г., Сак Т. В. / Будна Н. О., Гладюк Т. В., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 112 с.
- 147. Будна Н. О.** Природознавство. 4 клас : картки для самостійної роботи / Н. О. Будна, Т. В. Гладюк, М. М. Гладюк. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 96 с.
- 148. Будна Н. О.** Природознавство. 4 клас : конспекти уроків до підручника Т. В. Гладюк, М. М. Гладюка / Н. О. Будна, Т. В. Гладюк, М. М. Гладюк. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 240 с. – (Бібліотека вчителя).
- 149. Вашків Л. П.** Українська мова. 4 клас : конспекти уроків : до підручника Вашуленка М. С., Дубовик С. Г., Мельничайко О. І. / Л. П. Вашків, О. П. Онишків, З. М. Онишків. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 240 с.
- 150. Гладюк Т. В.** Природознавство. 2 клас : зошит для контрольних робіт до підручника І. В. Грущинської / Гладюк Т. В., Гладюк М. М., Будна Н. О. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 16 с.
- 151. Гладюк Т. В.** Природознавство. 2 клас : зошит до підручника Грущинської І. В. / Гладюк Т. В., Будна Н. О., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 64 с.
- 152. Гладюк Т. В.** Природознавство. 3 клас : зошит для контр. робіт : перший варіант : до підручника Грущинської І. В. / Гладюк Т. В., Будна Н. О., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 24 с.
- 153. Гладюк Т. В.** Природознавство. 3 клас : зошит для контрольних робіт: другий варіант : до підручника Грущинської І. В. / Гладюк Т. В., Будна Н. О., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 24 с.

154. Гладюк Т. В. Природознавство. 3 клас : зошит до підручника Грущинської І. В. / Гладюк Т. В., Будна Н. О., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. –64 с.

155. Гладюк Т. В. Природознавство. 3 клас : тестові завдання до підручника Грущинської І. В. / Гладюк Т. В., Будна Н. О., Гладюк М. М. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 112 с.

156. Гладюк Т. В. Природознавство. 4 клас : зошит для контрольних робіт : перший варіант / Гладюк Т. В., Гладюк М. М., Будна Н. О. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 16 с.

157. Гладюк Т. В. Природознавство. 4 клас : зошит для контр. робіт : другий варіант / Гладюк Т. В., Гладюк М. М., Будна Н. О. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 16 с.

158. Гладюк Т. В. Природознавство. 4 клас : робочий зошит до підручника Гладюк Т. В., Гладюк М. М. / Гладюк Т. В., Гладюк М. М., Будна Н. О. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 80 с.

159. Гнатківська О. Математика для малят : робочий зошит для дітей на 5-му році життя / О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

160. Гнатківська О. Математика для малят : робочий зошит для дітей на 4-му році життя / О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

161. Гнатківська О. Математика для малят : робочий зошит для дітей на 6-му році життя / О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

162. Жаркова І. Основи здоров'я : робоча тетрадь для 3 класу (к учебнику И. Беха и др.) / И. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

163. Жаркова І. Основи здоров'я. 2 клас : робоча тетрадь (к учебнику И. Беха и др.) / И. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

164. Жаркова І. Бліц-контроль з основ здоров'я. 4 клас (до підручника І. Беха та ін.) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 96 с.

165. Жаркова І. Бліц-контроль з основ здоров'я. 4 клас (до підручника О. Гнатюк) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 96 с.

166. Жаркова І. Бліц-контроль з природознавства. 4 клас (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 176 с.

167. Жаркова І. Бліц-контроль : картки для поурочного письмового опитування з предмета «Природознавство». 1 клас (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

168. Жаркова І. Експрес-контроль з природознавства. 2 клас : картки для поурочного письмового опитування / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 112 с.

169. Жаркова І. Календарне планування. 1 клас. 2016/2017 н. р. / І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 96 с.

170. Жаркова І. Календарне планування. 2 клас. 2016/2017 н. р. / І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 96 с.

171. Жаркова І. Календарне планування. 3 клас. 2016/2017 н. р. / І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 112 с.

172. Жаркова І. Календарне планування. 4 клас. 2016/2017 н. р. / І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 112 с.

173. Жаркова І. Основи здоров'я. 2 клас : робочий зошит (до підручника І. Беха та ін.) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

174. Жаркова І. Основи здоров'я. 2 клас : тематичний контроль (до підручника І. Беха та ін.) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 16 с.

175. Жаркова І. Основи здоров'я. 3 клас : робочий зошит (до підручника І. Беха та ін.) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

176. Жаркова І. Основи здоров'я. 4 клас : робочий зошит (до підручника І. Беха та ін.) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

177. Жаркова І. Природознавство. 1 клас : робочий зошит (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / Жаркова І., Мечник Л. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

178. Жаркова І. Природознавство. 2 клас : робочий зошит (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

179. Жаркова І. Природознавство. 3 клас : робочий зошит (до підручника І. Грущинської) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

180. Жаркова І. Природознавство. 3 клас : робочий зошит (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

181. Жаркова І. Природознавство. 4 клас : робочий зошит (до підручника І. Жаркової, Л. Мечник) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

182. Жаркова І. Природознавство. 4 клас : робочий зошит (до підручника І. Грущинської) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

183. Жаркова І. Природознавство. 4 клас : робочий зошит (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

184. Жаркова І. Природознавство. 4 клас : розробки уроків (до підручника І. Жаркової, Л. Мечник) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 128 с.

185. Жаркова І. Природознавство. 4 клас : розробки уроків (до підручника Т. Гільберг, Т. Сак) / І. Жаркова, Л. Мечник, Г. Михальчук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 112 с.

186. Жаркова І. Я у світі. 3 клас : робочий зошит (до підручника О. Тагліної, Г. Іванової) / І. Жаркова, Л. Мечник, М. Жук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

187. Жаркова І. Я у світі. 3 клас : тематичний контроль (до підручника О. Тагліної, Г. Іванової) / І. Жаркова, Л. Мечник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 16 с.

188. Жаркова І. Я у світі. 4 клас : робочий зошит (до підручника О. Тагліної, Г. Іванової) / І. Жаркова, Л. Мечник, М. Жук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

189. Інформатика. 5 клас : підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер, О. Г. Кузьмінська. – Київ : Орion, 2016. – 192 с.

190. Інформатика. 5 клас : робочий зошит : навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер, О. Г. Кузьмінська. – Київ : Орion, 2016. – 64 с.

191. Кікінежді О. М. Основи здоров'я. 4 клас : [робочий зошит] / О. М. Кікінежді, Н. Б. Шост, І. М. Шульга. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 64 с.

192. Кікінежді О. М. Основи здоров'я. 4 клас : конспекти уроків : [посібник для вчителя] / О. М. Кікінежді, Н. Б. Шост, І. М. Шульга. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 120 с.

193. Корчевська О. Збірник підсумкових контрольних робіт з математики. 4 клас / О. Корчевська, О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 34 с.

194. Корчевська О. Математика : робочий зошит для підготовки до школи / О. Корчевська, О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

195. Корчевська О. Математика. 3 клас. Домашній репетитор (до підручника М. Богдановича, Г. Лишенка «Математика. 3 клас») / О. Корчевська, О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 144 с.

196. Корчевська О. Математика. 4 клас. Домашній репетитор (до підручника М. Богдановича, Г. Лишенка «Математика. 4 клас») / О. Корчевська, О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 176 с.

197. Корчевська О. Орієнтовні контрольні роботи з математики за курс початкової школи / О. Корчевська, О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 50 с.

198. Корчевська О. Розв'язання завдань підвищеної складності в підручниках з математики 2-4 класів / О. Корчевська, О. Гнатківська, Н. Хребтова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

199. Косован О. Слухняні пальчики : зошит для підготовки руки до письма для дітей 4-5 років / О. Косован, Н. Вітушинська, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

200. Кравчук В. Р. Алгебра. 8 клас : зошит для контролю навчальних досягнень : самостійні та контрольні роботи / В. Р. Кравчук, М. В. Підручна. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

201. Кравчук В. Р. Алгебра. 8 клас : книжка для вчителя / В. Р. Кравчук, М. В. Підручна, Г. М. Янченко. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

202. Лабащук О. Мандрівка зі словом. 2 клас : зошит з розвитку зв'язного мовлення / О. Лабащук, Т. Решетука. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

203. Лабащук О. Мандрівка зі словом. 3 клас : зошит з розвитку зв'язного мовлення / О. Лабащук, Т. Решетука. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 72 с.

204. Лабащук О. Мандрівка зі словом. 4 клас : зошит з розвитку зв'язного мовлення / О. Лабащук, Т. Решетука. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 80 с.

205. Лабащук О. Основи здоров'я. 1 клас : зошит з друкованою основою / О. Лабащук, Т. Решетука. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2015. – 48 с.

206. Лабащук О. Основи здоров'я. 2 клас : зошит з друкованою основою / О. Лабащук, Т. Решетуха. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2015. – 48 с.

207. Лабащук О. Основи здоров'я. 3 клас : зошит з друкованою основою / О. Лабащук, Т. Решетуха. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2015. – 48 с.

208. Лабащук О. Основи здоров'я. 4 клас : зошит з друкованою основою / О. Лабащук, Т. Решетуха. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2015. – 48 с.

209. Математика : тренажер для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання і державної підсумкової атестації / А. М. Капіносов [та ін.]. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 144 с.

210. Математика : збірник тестових завдань для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / А. Капіносов [та ін.]. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 416 с.

211. Математика. Комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання. Поглиблений та базовий рівні / А. Капіносов [та ін.]. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 528 с.

212. Мацюк В. Фізика. 8 клас : збірник задач / В. Мацюк, Н. Струж, О. Сенишин. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 192 с.

213. Мацюк В. Фізика. 8 клас : контрольні роботи / В. Мацюк, Н. Струж. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

214. Мацюк В. М. Фізика. 7 клас : збірник тематичних контрольних робіт / В. М. Мацюк, Н. І. Струж. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2016. – 96 с.

215. Мечник Л. Основи здоров'я. 1 клас : робочий зошит (до підручника І. Бега та ін.) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

216. Мечник Л. Біологія. 7 клас : робочий зошит (до підручника Л. Остапченко та ін.) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

217. Мечник Л. Бліц-контроль з природознавства. 4 клас (до підручника І. Грущинської) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 176 с.

218. Мечник Л. Основи здоров'я. 2 клас : тематичний контроль (до підручника О. Гнатюк) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 16 с.

219. Мечник Л. Основи здоров'я. 7 клас : робочий зошит (до підручника І. Беха та ін.) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

220. Мечник Л. Основи здоров'я. 7 клас : робочий зошит (до підручника Т. Бойченко) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

221. Мечник Л. Природоведение. 2 класс : рабочая тетрадь (к учебнику И. Грущинской) / Л. Мечник, И. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

222. Мечник Л. Природознавство. 1 клас : робочий зошит (до підручника І. Грущинської) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

223. Мечник Л. Природознавство. 2 клас : робочий зошит (до підручника І. Грущинської) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 64 с.

224. Мечник Л. Природознавство. 4 клас : тематичний контроль (до підручника І. Жаркової, Л. Мечник) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 16 с.

225. Мечник Л. Я в мире. 3 класс : рабочая тетрадь. (к учебнику Н. Бирик) / Л. Мечник, И. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

226. Мечник Л. Я у світі. 3 клас : робочий зошит (до підручника Н. Бібик) / Л. Мечник, І. Жаркова, М. Жук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

227. Мечник Л. Я у світі. 3 клас : тематичний контроль (до підручника Н. Бібик) / Л. Мечник, І. Жаркова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 16 с.

228. Мечник Л. Я у світі. 4 клас : робочий зошит (до підручника Н. Бібик) / Л. Мечник, І. Жаркова, М. Жук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 48 с.

229. Морзе Н. В. Информатика. 8 класс : учебник для общеобразовательных учебных заведений / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер. – Киев : Орион, 2016. – 240 с.

230. Морзе Н. В. Информатика. 8 клас : підруч. для загальноосвіт. навч. закладів / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер. – Київ : Орion, 2016. – 240 с.

231. Морзе Н. В. Информатика. 8 клас : зошит для практичних робіт та проектної діяльності : навчальний посібник для загальноосвітніх навчальних закладів / Н. В. Морзе, О. В. Барна, В. П. Вембер. – Київ : Орion, 2016. – 84 с.

232. Пістун П. Ф. Фізика. 8 клас : підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / П. Ф. Пістун, В. В. Добровольський, П. І. Чопик. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2016. – 208 с.

233. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : навчальний посібник / Л. В. Струганець ; Проект Tempus "Освіта для лідерства, інтелігентності та розвитку таланту", ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Київ : НВЦ Пріоритети, 2016. – 40 с.

234. Струж Н. ЗНО : розв'язник / Н. Струж, Ю. Бачинський, Л. Іванова. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 112 с.

235. Струж Н. Фізика : комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання 2017 / Н. І. Струж, В. М. Мацюк, С. І. Остап'юк. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 432 с.

236. Струж Н. Фізика. 8 клас . робочий зошит / Струж Н., Мацюк В. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016 – 144 с.

237. Струж Н. І. Фізика. 10 клас : зошит для лабораторних робіт і фізичного практикуму : рівень стандарту / Н. І. Струж, О. М. Федчишин. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 32 с.

238. Тадеєв В. О. Геометрія. 7 клас : підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / В. О. Тадеєв. – Вид. 2. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан. 2016. – 296 с.

239. Тадеєв В. О. Геометрія. 8 клас : підручник для загальноосвітніх навчальних закладів / В. О. Тадеєв. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан. 2016. – 320 с.

240. Українська мова : конспекти уроків : 4 клас : посібник для вчителя : до підручника Вашуленка М. С., Дубовик С. І., Мельничайко О. І. / Л. П. Вашків, О. П. Онишків, З. М. Онишків. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2016. – 240 с.

241. Українська мова. Тести. 5–11 класи : посібник / Бабій І. М., Бачинська Г. В., Близнюк Б. Б., Буда В. А., Вільчинська Г. Д., Дащенко Н. Л., Панчук Г. Д., Штонь О. П. ; за ред. І. М. Бабій, О. П. Штонь. – 3 вид., допов. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2016. – 368 с.

242. Усі домашні завдання. 5 клас / Я. Ф. Гап'юк [та ін.]. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 896 с.

243. Усі домашні завдання. 6 клас / Я. Ф. Гап'юк [та ін.]. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – 1168 с.

244. Усі домашні завдання. 7 клас / С. В. Мартинюк, О. А. Давидова, Н. І. Вітушинська, О. Я. Косован, Г. Генсерук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – С. 893–930.

ПУБЛІКАЦІЇ В ПЕРІОДИЧНИХ НАУКОВИХ ВИДАННЯХ, ЩО ВВІЙШЛИ ДО БАЗИ ДАНИХ SCOPUS

245. Боднар О. С. Адаптивне управління кафедрою в закладах післядипломної освіти на засадах дистрибутивного лідерства / О. Боднар // *Studia Zarządzania i Finansów. Kreatywność i innowacyjność w zarządzaniu – egzemplifikacje teoretyczne i empiryczne.* – Poznań : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, 2016. – № 10. – S. 115–124.

Анотація. У статті розглянуто специфіку поняття «кафедра» як підрозділу вищого навчального закладу у нормативно-правовому полі. З'ясовано сутність адаптивного управління та дистрибутивного лідерства. Сформульовано поняття «адаптивне управління кафедрою на засадах дистрибутивного лідерства». Подано зразок плану кафедри з використанням дистрибутивного лідерства. Розроблено модель вибору керівників проєктів та виявлено проблеми формуванні лідерської компетентності у викладачів кафедри.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, кафедра, адаптивне управління, дистрибутивне лідерство, адаптивне управління кафедрою на засадах дистрибутивного лідерства.

Annotation. The article deals with the specifics of the concept of «chair» as a unit of higher education in the legal field. Specificity adaptive management and distributive leadership is analyzed. The concept of “adaptive management department on the basis of distributive leadership” is formulated. Posted pattern plan department using distributive leadership is designed. The model selection and project managers identified problems in the development of leadership competencies teachers.

Keywords: postgraduate teacher education, department, adaptive control, distribution leadership, adaptive control department based on distributive leadership.

246. Endocrine activities and cellular stress responses in the marsh frog *Pelophylax ridibundus* exposed to cobalt, zinc and their organic nanocomplexes / Falfushynska H., Gnatyshyna L., Fedoruk O., Sokolova I. M., Stoliar O. // *Aquatic Toxicology.* – 2016. – P. 62–71.

Annotation. Metal-containing materials are extensively used in industry, personal care products and medicine, and their release in the environment causes concern for the potential impacts on aquatic organisms. We assessed endocrine disrupting potential of N-vinyl-2-pyrrolidone- based nanoparticles (Me-PSs) containing cobalt (Co^{2+}) or zinc (Zn^{2+}) using the marsh frog *Pelophylax ridibundus* as a model. Male frogs were exposed for 14 days to waterborne Co^{2+} (50 $\mu\text{g/L}$), Zn^{2+} (100 $\mu\text{g/L}$) or corresponding concentrations of Co-PS, Zn-PS or parental polymeric compound (PS). The indices of thyroid activity, vitellogenesis, cytochrome P450-dependent monooxygenases activity (EROD) and the markers of cytotoxicity were evaluated. Exposure to Co^{2+} led to the elevation of serum thyrotropin (TSH) and hepatic deiodinase activities accompanied by the up-regulation of EROD activity. In contrast, the action of the polymer-containing substances (Co-PS, Zn-PS and PS) as well as free Zn^{2+} caused prominent down-regulation of EROD and a decrease in serum cortisol and TSH levels. Exposure to Zn^{2+} , Zn-PS and PS upregulated vitellogenesis in males. All exposures except Co^{2+} caused neurotoxicity as indicated by the depletion of choline esterase. These results demonstrate toxicity of Co- and Zn-containing Me-PSs and

their parental compounds Zn and PS in frogs and indicate distinct mechanisms of Co^{2+} action. Broad disruption of the hormonal pathways and reduced capacity for organic xenobiotic detoxification may have deleterious impacts on amphibian populations from the habitats exposed to metallorganic pollution.

Keywords: Frog, Cobalt; Zinc; Vitellogenin; Thyrotropin; Cytotoxicity.

247. Interpopulational variability of molecular responses to ionizing radiation in freshwater bivalves *Anodonta anatina* (Unionidae) / H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, I. Yurchak, O. Stoliar, I. M. Sokolova // Science of the Total Environment. – 2016. – P. 444–456.

Annotation. Freshwater ecosystems are exposed to multiple anthropogenic stressors including chemical pollution and warming that can affect health of the resident organisms and their responses to novel adverse challenge. We investigated the dependence of *in situ* exposure history of the response to such novel effect, ionizing radiation, in unionid mollusks *Anodonta anatina*. Males from pristine (F-), agricultural (A-) sites and a cooling reservoir of a nuclear power plant (N-site) were exposed acute 2 mGy X-ray radiation followed by 14 days of recovery (R-groups) or to control conditions (C-groups). Biomarkers of oxidative stress, geno-, cyto- and neurotoxicity were used to assess cellular injury and stress. Control group from the cooling reservoir (CN) had higher background levels of caspase-3 activity, metallothionein concentrations and nuclear lesions and lower levels of superoxide dismutase (SOD) and glutathione in the gills compared to other control groups (CF and CA). Irradiation induced cellular damage in mussels from all three sites including increased levels of nuclear lesions in hemocytes, depletion of caspase-3, suppression of SOD and catalase activities, an increase of the lipid peroxidation and oxidized glutathione levels, as well as down-regulation of cholinesterase indicating neurotoxicity. The up-regulation of ethoxyresorufin-*O*-deethylase activity in the digestive gland and vitellogenin-like protein level in gonads were also found in radiation-exposed groups indicating feminization of males and disturbances of steroid metabolism. The RA-group showed the greatest magnitude of radiation-induced stress responses compared to the other two groups. Overall, unionid mollusks, particularly those from a chronically polluted agricultural site, were highly sensitive to low-dose radiation (2 mGy) indicating limitations of stress protection mechanisms to deal with multiple stressors.

Keywords: bivalve mollusk, irradiation, stress tolerance, oxidative stress, genotoxicity, caspase-3.

248. Logoyda L. Development of methods for identification of calcium channel blockers in medicines [Электронный ресурс] / Logoyda Liliya, Korobko Dmutro, Saprun Stanislav // International Journal of Research in Ayurveda and Pharmacy. – 2016. – N 7 (2). – P. 88–91. – Режим доступа: <http://dx.doi.org/10.7897/2277-4343.07263>.

Annotation. The pharmaceutical analysis has got more emphasis to satisfy our query for better understanding of physico-chemical properties of pharmaceutical compounds, by the use of advanced instrumental methods. Calcium channel blockers are used as antihypertensive drugs, i.e., as medications to decrease blood pressure in patients with hypertension. Analyses of amlodipine, verapamil, nifedipine are described in Pharmacopeia but aim of our researches was to improve to more rapid, simple, selective, more accurate, precise, reliable, less expensive methods by TLC of amlodipine, verapamil, nifedipine in medicines and for using this methods for analysis of their metabolites in next

step of researches. Methods of identification of amlodipine, nifedipine and verapamil in medicines by TLC have been developed. Established that the most optimal R_f observed using mobile phases: propanol R- water R (70:30) for amlodipine and chloroform R- propanol R (9:1) for nifedipine and n-butanol-methanol (3:2) for verapamil. The detection limits of amlodipine, nifedipine and verapamil in these systems are 0.4 mcg. However, those mobile phases are the most express. We explored the validation characteristics - specificity and suitability of the chromatographic system that met, the eligibility criteria established by the SPU. In conclusion, we have been developed chromatographic methods of identification and quantification of amlodipine, verapamil, nifedipine in medicines. The proposed methods are rapid, economical, simple, accurate, selective, precise and applicable to the analysis of pharmaceutical dosage forms. These methods can also give excellent results and can be employed for the routine analysis.

Keywords: amlodipine, nifedipine, verapamil, identification, thin layer chromatography, validation.

249. Meshko H. Formation of psychotherapeutic position of the future teacher in the coordinates of harmonization his personality / Halyna Meshko, Oleksandr Meshko // *Fundamental and Applied Studies in EU and CIS Countries : Proceedings of the VI International Academic Congress (United Kingdom, Cambridge, England, 24–26 May, 2016).* – Cambridge, 2016. – Vol. 6. – P. 361–367.

Annotation. In the article there has been analyzed the essence of a future teacher psychotherapeutic position in the context of harmonization of her personality. There have been revealed the opportunities and described the experience of its developing in the process of studying psychological and pedagogical disciplines. There have been presented the role, position and content of the courses «Introduction to Teaching Profession», «Pedagogy», «Psychology», «Teacher Professional Health» in terms of developing the psychotherapeutic position of future teacher.

Keywords: future teachers, psychotherapeutic position, psychological and pedagogical disciplines, harmonization of a future teacher's personality, the ways of personality harmonization.

Мешко Г.М., Мешко О.І. Формування психотерапевтичної позиції майбутнього педагога в координатах гармонізації його особистості

Анотація. У статті проаналізовано сутність психотерапевтичної позиції майбутнього вчителя у контексті проблем гармонізації його особистості. Виявлено можливості та описано досвід її формування у майбутніх учителів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Представлено роль, місце і змістове наповнення курсів «Вступ до педагогічної професії», «Педагогіка», «Психологія», «Професійне здоров'я педагога» і спеціально розробленого психолого-педагогічного тренінгу в аспекті формування психотерапевтичної позиції майбутніх учителів.

Ключові слова: майбутні вчителі, психотерапевтична позиція, психолого-педагогічні дисципліни, гармонізація особистості майбутнього вчителя, шляхи гармонізації особистості.

Мешко Г. М., Мешко А. И. Формирование психотерапевтической позиции будущего педагога в координатах гармонизации его личности

Аннотация. В статье проанализирована сущность психотерапевтической позиции будущего учителя в контексте проблем гармонизации его личности. Выявлены возможности и описан опыт ее формирования в будущих учителей в процессе изучения дисциплин психолого-педагогического цикла. Представлены роль.

место и содержательное наполнение курсов «Введение в педагогическую профессию», «Педагогика», «Психология», «Профессиональное здоровье педагога» и специально разработанного психолого-педагогического тренинга в аспекте формирования психотерапевтической позиции будущих учителей.

Ключевые слова: будущие учителя, психотерапевтическая позиция, психолого-педагогические дисциплины, гармонизация личности будущего учителя, пути гармонизации личности.

250. Model of alactic and lactic types of freestyle wrestlers based on cluster analysis of biochemical indicators shifts as a result of special check tests / Pervachuk R., Sybil M., Zagura F., Shandrygos' V., Yaremenko V. // *Journal of Physical Education and Sport.* – 2016. – Vol. 17 (3), issue 27.

Annotation. The paper presents a pattern of alactic, lactic and mixed types of freestyle wrestlers identified using the cluster analysis (computer application SPSS Statistic 17) of biochemical parameters growth of alactic (creatinine) and lactic (lactic acid) anaerobic energy supply mechanisms in response to specific check tests. The study involved 20 freestyle wrestlers with classification from I degree to Master of Sports (3-8 years of experience in training). It has been established that 3 athletes belong to alactic, 6 to lactic and 11 athletes to mixed types, which made it possible to customize the training program.

Keywords: Freestyle wrestlers, cluster analysis, biochemical monitoring, special check test.

251. Recovery of the Spatial State of the Ionosphere Using Regular Definitions of the TEC Identifier at the Network of Continuously Operating GNSS Stations of Ukraine / Yankiv-Vitkovska L. M., Savchuk S. H., Pauchok V. K., Matviichuk Ya. M., Bodnar D. I. // *Journal of Geodesy and Geomatics Engineering.* – 2016. – Vol. 3, n 1. – P. 37–47.

Annotation. We developed a system for monitoring the ionosphere, which uses the GNSS network located in the western part of Ukraine. The system is based on determining the ionosphere parameters from GNSS observations performed at an individual station. We are proposed algorithm for restoring the spatial position of the ionospheric state or its ionization field according to the regular definitions of the TEC parameter. The description below shows one of the possible solutions that are based on the application of the regularized approximation of functions with numerous variables. To experimentally determine the changes in the ionization field in time, we took measurements from 272 days in 2013 that were determined during the GNSS observations at 17 continuously operating stations of the ZAKPOS network. The resulting error indicators show that the developed algorithm gives consistent results for ionization field restoration that do not depend on the ionosphere state, satellites positions and changes in number of stations in the network used for computations.

Keywords: Ionosphere, ionospheric parameters, GNSS-measurements, interpolation, regularized approximation, Spline approximation.

Анотація. Розроблено систему моніторингу іоносфери, яка використовує GNSS мережі, розташовані в західній частині України. Система заснована на визначенні іоносферних параметрів зі спостережень GNSS, виконаних на окремій станції. Пропонуємо алгоритм для відновлення просторового положення іоносферного стану або його поля іонізації відповідно до регулярно визначеного параметру TEC. Опис показує одне з можливих рішень, які засновані на застосуванні регуляризованого

наближення функцій з багатьма змінними. Для того, щоб експериментально визначити зміни в області іонізації в часі, ми проводили вимірювання з 272 днів в 2013 році, які були визначені в ході спостережень GNSS на 17 постійно діючих станцій мережі ZAKPOS. Отримані показники помилок показують, що розроблений алгоритм дає стабільні результати для відновлення поля іонізації, що не залежать від стану іоносфери, позиції супутників і зміни числа станцій в мережі, використовуваної для обчислень.

Ключові слова: іоносфера, іоносферні параметри, GNSS-вимірів, інтерполяція, регуляризоване наближення, сплайн наближення.

252. Responses of the Clam *Anodonta anatina* to Thermal Impact Depending on Peculiarities of Occurrence in Natural Habitat / G. I. Falfyshynska, L. L. Gnatyshyna, I. V. Yurchak, A. Ye Mudra, A. Ivanina, I. Sokolova, O. B. Stoliar // Hydrobiological Journal. – 2016. – Vol. 52, № 2. – P. 71–82.

Annotation. Paper deals with comparative assessment of tolerance of molecular systems of stress and detoxification of the bivalve mollusk *Anodonta anatina* from the cooling pond of the nuclear power plant, typical clean and polluted water bodies to the thermal factor impact.

Keywords: bivalve mollusk, thermal impact, oxidative stress, endocrine disorders..

253. Synthesis and Antimicrobial Activity of Thiocyanatoarylation Products of Acrylamide and Methacrylamide by Diphenyl- and Phenylene-Bis-Diazonium Salts / B. D. Grishchuk, V. N. Yatsyuk, V. S. Baranovskii, E. V. Pokryshko, S. I. Klimnyuk // Pharmaceutical Chemistry Journal. – 2016. – Vol. 50, iss. 8. – P. 534–536.

Annotation. 2-Thiocyanato-(2-methyl)-3-(4-(3-)thiocyanatophenyl) propanamides possess relatively high antimicrobial activity with respect to strains of staphylococci, *A. coli*, yeast fungi, and pseudomonades. At the same time, this activity is virtually absent for bithiocyanatoamides based on benzidine and its derivatives.

Keywords: bisdiazonium salts; thiocyanatoarylation; monothiocyanatoamides; bithiocyanatoamides; synthesis; antimicrobial properties.

Гришук Б. Д., Яцюк В. М., Барановський В. С., Покришко О. В., Климнюк С. І. Синтез і антимікробна активність продуктів тїоціанатоарилування амідів акрилової і метакрилової кислоти солями дифеніл- і феніленбісдіазонію

Анотація. 2-Тїоціанато-(2-метил)-3-(4-(3-)тїоціанатофеніл)пропанаміди проявляють досить високу антимікробну активність відносно стафілококів, кишкових паличок, дріжджових грибів і псевдомонад, яка практично відсутня у бістїоціанатоамідів на основі бензидину і його похідних.

Ключові слова: солі бісдіазонію; тїоціанатоарилування; моно- і бістїоціанатоаміди; протимікробні властивості; синтез.

ПУБЛІКАЦІЇ У ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВИХ ВИДАННЯХ, ЩО ВВІЙШЛИ ДО ІНШИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ ДАНИХ

254. Бабій І. М. Образно-естетичний потенціал назв кольорів в українському художньому дискурсі / І. М. Бабій // Моўная адзінка ў кантэксте часу : зб. матэрыялаў II Рэспубл. навук.-практ. канф., Брэст, 18 лістапада 2016 г. / Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна ; рэдкал.: Л. В. Леванцэвіч (і інш.). – Брэст, 2016. – С. 22–26.

255. Бачинская Г. В. Древнеславянские композитные и откомпозиционные имена в фамилиях жителей г. Тернополя Тернопольской области / Г. В. Бачинская, И. Н. Рябина // Региональная ономастика: проблемы и перспективы исследования: сборник статей Международной научной конференции (18–19 февраля 2016 г., г. Витебск) / ВГУ имени П. М. Машерова ; сост.: А. М. Мезенко, Е. А. Зайцева, О. В. Шеверина ; под науч. ред. А. М. Мезенко. – Витебск, 2016. – С. 154–157.

256. Бородіца С. Велика проза Ірен Роздобудько в контексті сучасної української літератури / Світлана Бородіца // Беларуска література ў культурнай прасторы сучаснага грамадства: зб. наук. пр. – Мінськ, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, 2016. – С. 323-326.

Анотація. У статті досліджується романістика Ірен Роздобудько в сучасній українській феміній прозі, зокрема жанрові матриці масової літератури в романах «Оленіум», «Амулет Паскаля», «Гудзик», «Зів'ялі квіти викидають» та ін., їх естетичні доміанти, що свідчать про якісне белетристичне письмо, її індивідуальний авторський стиль з елементами постмодерністської поетики.

Ключові слова: жанрово-стильові особливості, інтертекстуальність, нарація, роман, фемінна проза.

Boroditsa S. Novels of Iren Rozdobudko in the context of modern Ukrainian literature

Annotation. The article deals with novels of Iren Rozdobudko within modern Ukrainian feminine prose. Genre peculiarities of mass literature, aesthetic dominants of fiction writing, individual author's style with elements of postmodern poetics were analyzed in the novels "Olenium", "Pascal's Amulet" ("Amulet Paskalya"), "Button" ("Gudzyk"), "Withered flowers should be thrown out" ("Ziv'yali kvity vykydayut'") and others.

Keywords: genre and style peculiarities, intertextuality, narrative, novel, feminine prose.

257. Бородіца С. Наративні особливості мемуаристики Уласа Самчука періоду МУРу / Світлана Бородіца // Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen : Sammelband / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – 9. Band. – S. 262–267.

Анотація. У статті досліджується авторська саморефлексія і рецепція світу в наративній структурі мемуарного циклу «Плянета Ді-Пі» і «П'ять по дванадцятій» як

особливого типу творчості, який засвідчує складний характер художнього мислення письменника, множинність форм вираження авторського «я» у контексті історико-літературної доби, спадкоємність з українською та західноєвропейською сповідальною прозою, масштабність історіософської концепції дійсності.

Ключові слова: автор, автотематизм, мемуари, нарація, спогади.

Borodiza S. Die narrativen Besonderheiten der Erinnerungsliteratur von Ulas Samtschuk der Periode der „Ukrainischen Kunstbewegung“

Zusammenfassung. Im Artikel wird die Selbstreflexion des Autors und die Rezeption der Welt in der narrativen Struktur des Memoirencyklus „Planet Di-Pi“ und „Fünf Minuten nach zwölf“ untersucht. Hier wird ein besonderer Typ des Schaffens kennzeichnet, der für den komplizierten Charakter des künstlerischen Denkens des Schriftstellers, die Vielfalt der Ausdrucksformen des Ich des Autors im Kontext der literarhistorischen Epoche, die Nachfolge mit der ukrainischen und westeuropäischen Bekenntnisprosa, die Großzügigkeit der geschichtsphilosophischen Konzeption der Wirklichkeit spricht.

Schlüsselwörter. der Autor, der Autothematismus (німці пишуть його в одинарних лапках ‘Autothematismus’), die Memoiren, die Narration, die Erinnerungen.

258. Буяк Л. М. Застосування методів синергетики при дослідженні загальної економічної динаміки / Буяк Л. М., Боднар Д. І. // Zbiór artykułów naukowych Economy. Zarządzanie. Nauka wczoraj, dziś, jutro (28.02.2016). – Warszawa, 2016. – S. 32–35.

Анотація. Обґрунтована необхідність застосування нелінійного моделювання економічної динаміки в Україні. Розглянуто методологічні засади нелінійного моделювання економічних процесів та приклади моделей динаміки. Акцентовано увагу на доцільності застосування синергетичний методів.

Ключові слова: економічна динаміка, еволюційна економіка, нелінійні моделі економіки, синергетика.

Annotation. Need of application of nonlinear modeling of economic dynamics in Ukraine is proved. Methodological basics of nonlinear modeling of economic processes and examples of models of dynamics are covered. The attention is focused on expediency of application synergetic methods.

Keywords: economic dynamics, evolutionary economy, nonlinear models of economy, synergetics.

259. Вашків Л. П. Літературознавча та літературно-критична методологія Сергія Єфремова в оцінці Юрія Бойка-Блохіна / Л. П. Вашків // Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen : Sammelband / redigiert von D. Blochin. – München, 2016. – 9. Band. – S. 223–228.

Анотація. У статті проаналізовано наукову студію одного із найяскравіших представників українського еміграційного літературознавства Юрія Бойка-Блохіна, присвячену з'ясуванню особливостей літературознавчої та літературно-критичної методології Сергія Єфремова.

Waschkiw L. Literaturwissenschaftliche und Literaturkritische Ansätze von Sergij Jefremov bei der Analyse von Juriy Bojko-Blochyn

Zusammenfassung. In vorliegenden Artikel wurde die Schule eines der bekanntesten Vertreter der ukrainischen Exilliteraturwissenschaft Juriy Bojko-Blochyn, die den

Besonderheiten der literaturwissenschaftlichen und literaturkritischen Methodologie von Sergij Jefremov gewidmet ist, analysiert.

260. Вашків Л. П. Тема Другої світової війни у малій прозі Олександра Довженка / Л. П. Вашків // Беларуская літаратура ў культурнай прасторы сучаснага грамадства: матэрыялы міжнароднай навуковай канферэнцыі да 120-годдзя з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі Кандрата Крапівы (Мінск, 3-4 сакавіка 2016 года). – Мінськ : Права і эканоміка, 2016. – С. 244–247.

261. Вербовецкая О. С. Неофіційні колектыўна-тэрытарыяльны назвы асоб (на матэрыялі антропаніміі Тернопільшчыны) / О. С. Вербовецкая // Региональная ономастика: проблемы и перспективы исследования: сборник статей Международной научной конференции (18–19 февраля 2016 г., г. Витебск) / ВГУ имени П. М. Машерова ; сост.: А. М. Мезенко, Е. А. Зайцева, О. В. Шеверина ; под науч. ред. А. М. Мезенко. – Витебск, 2016. – С. 296–299.

262. Вільчинська Т. П. Концепт «вогось» в україньській лінгвокультури (на матэрыялі поетичных тэкстаў І.Франка) / Т. П. Вільчинська // Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 66–70.

Анотація. Стаття прысьвячана аналізу канцэпту «вогось» в україньській этнокультурній традыцыі. Досліджэння выканана на матэрыялі поетичных тэкстаў Івана Франка. У ходзі аналізу з'ясована спецыфіку мовноі аб'ектывацыі вогню як аднаго з першоелементаў буття. Встаноўлена семантыко-когнітыўну та аксіологічну прыроду адпавіднаі лінгвоментальнаі велічыні та асоблівості іі вербалізацыі в індывідуальна-авторській карціні сьвіту.

Ключові слова: канцэпт, канцэптуалізацыя, україньская этнолінгвокультура, вогось, поетичный тэкст.

Vilchynska T. Das Konzept «Feuer» in der ukrainischen linguokultur anhand poetischer werke von I. Franko

Zusammenfassung. Im Artikel wurde konzept «Feuer» des Raumes in der ukrainischen ethnokulturellen Tradition betrachtet. Die Forschung wurde auf Grund der poetischen Werken von Iwan Franko durch geführt. Im Laufe der Analyse wurde die Besonderheit des sprachlichen Ausdruckes von Feuer als eines der Archetypen des Seins untersucht. Es wurde die semantisch-kognitiver und aksiologischer Charakter der entsprechenden lingvomentalischen Dimension und die Besonderheiten ihrer Verbalisierung in dem individuellen Weltbild von Verfasserin festgestellt.

Stichwörter: Konzept, Konzeptualisierung, ukrainische Ethnolinguakultur, Feuer, poetischer Text.

263. Горбатюк Р. М. Использование ресурсов Интернет сети студентами высшего учебного педагогического заведения / Р. М. Горбатюк, Ю. А. Туранов, В. И. Рак // SKI-ARTIKLE.RU : электронный периодический рецензируемый научный журнал / редкол.: Агакишиева Т. С., Агманова А. Е., Александрова Е. Г. [и др.]. – 2016. – № 29 (январь). – С. 173–178. – Режим доступу: http://sci-article.ru/number/01_2016.pdf.

Аннотація. Раскрыто значение и положительные аспекты использования информационных технологий в учебном процессе. Исследовано и определено частоту и продолжительность работы студентов педагогического вуза с ресурсами сети Интернет. Установлено, что на протяжении 2009-2014 гг. количество студентов, которые ежедневно использовали Интернет-ресурсы, выросла; значительно увеличилось число будущих специалистов, работающих в сети непродолжительное время.

Ключевые слова: педагогический вуз, информационные технологии, Интернет-ресурсы, студенты, продолжительность работы.

Горбатюк Р. М., Туранов Ю. О., Рак В. І. Використання ресурсів мережі Інтернет студентами педагогічного вищого навчального закладу

Анотація. Розкрито значення та позитивні аспекти використання інформаційних технологій в навчальному процесі. Досліджено та визначено, як часто і яка тривалість роботи студентів педагогічного ВНЗ з ресурсами мережі Інтернет. Встановлено, що впродовж 2009–2014 рр. збільшилась кількість студентів, які щодення використовували Інтернет-ресурси та працювали в мережі нетривалий час.

Ключові слова: педагогічний ВНЗ, інформаційні технології, Інтернет-ресурси, студенти, тривалість роботи.

Annotation. The importance and positive aspects of information technology in the learning process are disclosed. The frequency and duration of teaching students of higher educational institution with the resources of the Internet are investigated and determined. It was established that during 2009-2014 years the number of students who used the daily Internet resources are increased. The share of future professionals, working in a network short time increased significantly.

Keywords: educational institution of higher education, information technology, Internet resources, students, duration of work.

264. Грицак Н. Р. Поэтическая презентация образа Чехии (на материале цикла «Стихи к Чехии» Марины Цветаевой / Н. Р. Грицак // Мова. Література. Історія. Культура. Проблеми вивчення та викладання : Китайсько-український інтернет-семінар (18.04.2016). – 2016. – С. 61–70.

Анотація. У статті охарактеризовано чеський період у творчості поета початку ХХ століття Марини Іванівни Цвєтаєвої. Розглядається історія перебування російського поета в еміграції, аналізується політичне, культурне і літературне життя зазначених років, яке дозволяє простежити втілення життєвих подій у творчий доробок М. Цвєтаєвої.

Ключові слова: Прага, творчі контакти, поезія, поет, індивідуально-авторський стиль, образ, місто.

Аннотація. В статье охарактеризован чешский период в творчестве поэта начала ХХ века Марины Ивановны Цветаевой. Рассматривается история пребывания русского поэта в эмиграции, анализируется политическая, культурная и литературная жизнь тех лет, позволяющая проследить воплощение жизненных событий в творческом наследии М. Цветаевой.

Ключевые слова: Чехия, творческие контакты, поэзия, поэт, индивидуально-авторский стиль, образ, город.

Annotation. The article deals with creative activity of the Czech period at the beginning of the XX century. The emigration period of the Russian writer's life is considered in the work. The political, cultural and literary life of the defined years which helps to learn the realization of the poet's reception of the world with further representation in her poetry is analyzed in this article.

Keywords: Czech Republic, creative contacts, poetry, poet, an individual writing style, image, city.

265. Грушко В. Протистояння грошової цивілізації та азійського способу виробництва на архитиповому рівні колективного несвідомого / В. Грушко // *Problemy nowoczesnej edukacji*. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Том 6.

Анотація. У статті розкриваються психологічні механізми формування двох найпоширеніших цивілізаційних систем, що базуються на принципово відмінних способах організації суспільства, які одержали назви таласо- і телурократія, або ж азійський спосіб виробництва та грошова цивілізація з точки зору організації економіки. Доводиться існування зв'язку між рівнем зрілості членів суспільства і існуючою цивілізаційною системою. У силу того, що вони проіснували не одне тисячоліття і щоразу могли успішно пристосовуватись до все нових соціально-економічних формацій і технологічних способів виробництва, обґрунтовується існування психологічного підґрунтя в їх основі, де провідну роль відіграють архетипи колективного несвідомого, своєрідні інваріанти на які час не впливає.

Ключові слова. Азійський спосіб виробництва, грошова цивілізація, архетипи, колективне несвідоме, психічні процеси.

Грушко В. *Противостояние денежной цивилизации и азиатского способа производства на архетипическом уровне коллективного бессознательного*

Аннотация. В статье раскрываются психологические механизмы формирования двух наиболее распространенных цивилизационных систем, что базируются на принципиально отличных способах организации общества, которые получили название талассо- и теллурократия, или же азиатский способ производства и денежная цивилизация, с точки зрения экономики. Доказывается существование связи между уровнем зрелости членов общества и существующей цивилизационной системой. В силу того, что они просуществовали не одно тысячелетие и каждый раз могли успешно приспособляться к все новым социально-экономическим формациям и технологическим способам производства, утверждается существование психологического базиса в их основе, где ключевую роль играют архетипы коллективного бессознательного, своеобразные инварианты, на которые время не влияет.

Ключевые слова. Азиатский способ производства, денежная цивилизация, архетипы, коллективное бессознательное, психические процессы.

Grushko V. *Confronting of monetary civilization and Asian mode of production on Archetype level of collective unconscious*

Annotation. The article reveals the psychological mechanisms of the two most common civilizational systems based on a fundamentally different way of organizing society who were called Thalassocracy and tellurocracy (Asiatic mode of production and monetary civilization in terms of economy). There are proving of existence of connection between the level of maturity of the existing members of society and civilization system. Due to the fact that they existed for thousands of years and each can successfully adapt to

all the new social and economic structures and technological methods of production, justified the existence of the psychological background to their base, where the leading role played by the archetypes of the collective unconscious, a kind of invariants on which time has no effect .

Keywords. Asian mode of production, monetary civilization, archetypes, the collective unconscious, psychological processes..

266. Дослідження біологічної активності похідних 2-амінотіазол-4(5H)-ону / С. І. Климнюк, О. В. Покришко, М. О. Винничук, Р. В. Симчак, Г. М. Тулайдан, В. С. Барановський, Б. Д. Грищук // Biomedical and biosocial anthropology. - 2016. – № 26. – Р. 16–20.

Анотація. Синтезовано ряд нових похідних 2-амінотіазол-4(5H)-ону та досліджено їх протимікробну, протитуберкульозну і протипухлинну активність. 2-Ацетамідо-5-бензилтіазол-4-іл-ацетати характеризуються яскраво вираженою протигрибковою дією, інгібуючи культури дріжджових грибів при концентраціях 3,9-7,8 мкг/мл, а також суттєвим протимікробним ефектом щодо музейних і клінічних штамів мікобактерій туберкульозу. Скринінговими дослідженнями *in vitro* на 60 лініях ракових клітин встановлено протипухлинну активність синтезованих сполук щодо окремих ліній раку нирок, легень і ЦНС.

Ключові слова: 2-амінотіазол, 2-ацетамідо-5-бензилтіазол-4-іл-ацетати, протимікробна, протитуберкульозна та протипухлинна активність.

Klymnyuk S. I. Pokryshko O. V., Vynnychuk M. O., Symchak R. V., Tulaydan H. M., Baranovskyi V. S., Grischuk B. D. A study on biological activity of 2-aminothiazol-4(5H)-one derivatives

Annotation. A series of new 2-aminothiazole-4(5H)-one derivatives were synthesized and their antimicrobial, antituberculosis and antitumor activity were studied. 2-Acetamido-5-benzylthiazole-4-yl-acetates has antifungal activity by inhibiting the yeast culture in concentrations 3,9-7,8 µg/ml and significant antimicrobial effect against Mycobacterium tuberculosis museums and clinical strains. *In vitro* screening of synthesized drugs on 60 cancer cell lines established their antitumor activity on separate lines of kidney, lung and central nervous system cancer.

Keywords: 2-aminothiazole, 2-acetamido-5-benzylthiazole-4-yl-acetates, antimicrobial, antitumor and antituberculosis activity.

Климнюк С. И., Покришко Е. В., Винничук Н. А., Симчак Р. В., Тулайдан Г. Н., Барановский В. С., Грищук Б. Д. Исследование биологической активности производных 2-аминотиазол-4(5H)-она

Аннотація. Синтезовано ряд нових производних 2-амінотіазол-4(5H)-она і досліджено їх протимікробну, протитуберкульозну і протипухлинну активність. 2-Ацетамідо-5-бензилтіазол-4-іл-ацетати мають яскраво виражену протигрибкову дію, інгібуючи культури дріжджових грибів в концентраціях 3,9-7,8 мкг/мл, а також суттєвим протимікробним ефектом щодо музейних і клінічних штамів мікобактерій туберкульозу. Скринінгом *in vitro* на 60 лініях ракових клітин встановлено протипухлинну активність синтезованих сполук щодо окремих ліній раку нирок, легень і ЦНС.

Ключевые слова: 2-амінотіазол, 2-ацетамідо-5-бензилтіазол-4-іл-ацетати, протимікробна, протитуберкульозна і протипухлинна активність.

267. Йордан Г. М. Культурно-мистецькі організації та видавнича діяльність української діаспори в Німеччині / Г. М. Йордан // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen* / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 347–351.

Анотація. У статті досліджено культурно-мистецьку та видавничу діяльність української діаспори у Німеччині та показано її ролі у збереженні ідентичності української діаспори.

Ключові слова: культурно-мистецькі організації, національна ідентичність, українська діаспора, культура, українські наукові інституції.

Yordan H. M. Kultur-Kunstorganisationen und Verlagswesen von ukrainischer Diaspora in Deutschland

Zusammenfassung. Im Aufsatz werden die kulturelle, künstlerische Tätigkeit als auch Verlagswesen ukrainischer Diaspora in Deutschland erforscht und ihr Einfluss auf die Bewahrung von Identität der ukrainischen Diaspora gezeigt.

Schlüsselwörter. Kultur-und Kunstorganisationen, nationale Identität, ukrainische Diaspora, Kultur, ukrainische wissenschaftliche Institutionen.

268. Кондратюк Л. Українська історія в освітньому контексті (філософський аспект) / Л. Кондратюк, О. Розумович // *Problemy nowoczesnej edukacji*. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Tom 6.

Анотація. У статті розкрито сутність інновацій у вищій школі, розглянуто особливості інноваційного навчання, його вплив на підготовку майбутніх педагогів. Встановлено, що забезпечення якісного навчання неможливе без необхідного рівня формування готовності керівників, викладачів до запровадження інновацій в освіті.

Висвітлено узагальнену характеристику інноваційних моделей навчання та розглянуто практичне використання Moodle для організації курсів з економічних дисциплін денної та дистанційної форм навчання.

Ключові слова: освіта українська історія, історична наука, історична дидактика, філософська рефлексія, методологія.

Kondratiuk L., Rozumoviz O. Implementing innovative learning models into the process of teaching economic disciplines in the higher education of Ukraine

Annotation. The essence of innovation in higher education is revealed, the peculiarities of innovative learning and its influence on the process of training future pedagogues are viewed in this article. It is concluded that providing high-quality learning is impossible without a required level of forming the readiness of managers and teachers to implement innovations in education.

General characteristics of innovative learning models are highlighted, and practical use of Moodle in organizing courses of economic disciplines in traditional and distance learning are considered.

Keywords: innovation, learning technologies, types of learning, innovative learning models.

269. Кондратюк Л. Філософські аспекти педагогічного мислення / Л. Кондратюк // *Problemy nowoczesnej edukacji*. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Tom 6.

Анотація. У статті обґрунтовується значимість філософського осмислення складних педагогічних проблем сьогодення, доводиться внутрішня спорідненість філософії і педагогіки, близькість їх предметів. Сутність педагогічного мислення розкривається як здатність здійснювати діяльність, відповідну природі освітнього процесу. Розглядаються філософські підстави педагогічного мислення у контексті розв'язання суперечностей, які існують у системі вітчизняної освіти.

Ключові слова: філософія, педагогіка, педагогічне мислення, освіта, філософська рефлексія.

Kondratiuk L. Philosophical aspects of pedagogical thought

Annotation. This article provides rationalization for the relevance of philosophical understanding of complex pedagogical problems of nowadays, proves the inner proximity of philosophy and pedagogics, the relationship between these two subjects. The sense of pedagogical thought is uncovered as a capability for activity implementation which corresponds to the nature of educational processes. We take into consideration the philosophical grounds of pedagogical thought in the context of contradictions present in the system of education.

Keywords: philosophy, thought, pedagogics, pedagogical thought, education, philosophical reflection.

270. Кушнір О. Пресовий дискурс як феномен української культури у Словаччині / О. Кушнір // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-Ukrainische Wissenschaftsbeziehungen / Herausgeberin und Chefredakteursn Prof. Dr. D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 372–376.*

271. Литвин Л. Використання світового досвіду фінансового регулювання розвитку вищої освіти в Україні / Л. Литвин // *Problemy nowoczesnej edukacji. – Czestochowa: Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Том 6.*

Анотація. У статті наведено переваги та недоліки моделей фінансування вищих навчальних закладів різних країн світу. Досліджено моделі прямого (державне, приватне та договірне фінансування) та непрямого фінансування (ваучерне фінансування, отримання грантів, фінансова допомога, стипендії, відстрочка оплати за навчання, освітнє кредитування, кошти підприємств).

Розглянуто методи державного управління вищою освітою відповідно до різних джерел фінансування. На основі аналізу досліджень представлено різні механізми фінансування вищої освіти та визначено їх тенденції в Україні.

Ключові слова: модель, фінансування, вищий навчальний заклад.

Lytvyn L. Using the international experience of financial regulation of higher education in Ukraine

Annotation. The article presents the advantages and disadvantages of financing models of higher education institutions around the world. The models of direct (public, private and contract funding) and indirect finance (voucher funding, grants, financial aid, scholarships, tuition deferment, educational loans, funds of enterprises) are analyzed in the article.

The methods of the state management of higher education are classified according to different sources of funding. Various financing mechanisms of higher education in Ukraine are presented based on the performed analysis and their tendencies are identified.

Keywords: model, funding higher education institution.

272. Мединська О. Проблема екзистенції людини у філософських рефлексіях В. Шевчука і Т. Манна / О. Мединська // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 247–253.*

Анотація. У статті досліджено проблеми екзистенції людини у філософському осмисленні В. Шевчука і Т. Манна. Аналіз здійснено на матеріалі романів В. Шевчука «Тіні зникомі» та Т. Манна «Будденброки». Виявлено інваріанти філософсько-естетичного вираження проблеми екзистенції, тривання роду й людини в хронотопах часу і простору. Акцентовано увагу на важливості проблеми екзистенції етносу як філософської категорії.

Ключові слова: екзистенціалізм, екзистенція, модус буття, свобода, проблема вибору.

Medynska O. Das problem der menschlichen existenz in den philosophischen reflexionen von V. Schevtschuk und Thomas Mann

Zusammenfassung. In dem Aufsatz ist das Problem der menschlichen Existenz in der philosophischen Betrachtung von Volodymyr Schevtschuk und Thomas Mann erforscht. Die Analyse wurde vom Standpunkte der Romane «Schatten können verschwinden» V. Schevtschuks und «Buddenbrooks» von Thomas Manns durchgeführt. Im Aufsatz sind die Invarianten philosophischen und ästhetischen Ausdrucks der Existenz bearbeitet, die Dauer menschlicher Zeit und des Raums akzeptiert. Die Aufmerksamkeit ist der Bedeutung der Volksgruppenexistenz als der philosophischen Kategorie geschenkt.

Schlüsselwörter: der Existentialismus, die Existenz, die Lebensweise, die Freiheit, das Wahlproblem.

273. Морська Н. Л. Aktualność prawnej kompetencji we współczesnym świecie / Н. Л. Морська // *Problemy nowoczesnej edukacji. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Tom 6.*

Морська Н. Л. Актуальність правової компетенції у сучасному світі

Анотація. Здійснено спробу аналізу правової реальності сучасного світу. Визначено, що правова компетенція особистості, яка базується на правовій освіті і правовому вихованні, є актуальною і необхідною у сучасному поліструктурному, мультикультурному, з численними загрозами, світі.

Ключові слова: правова реальність, особистість, правова компетенція, правова освіта і виховання, сучасний світ.

Annotation. Have been done an attempt to analyze the legal reality of the modern world. It was determined that the legal competence of the individual, which is based on legal education and legal training, is relevant and necessary in modern multicultural world, which has pluralistic structure and numerous threats.

Keywords: legal reality, identity, legal competence, legal education and training, modern world.

274. Олексюк Н. С. Професійна підготовка фахівців соціальної реабілітації до роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями / Н. С. Олексюк // *Economics, management, law: challenges and prospects : collection of scientific articles. – New Delhi, India : Discovery Publishing House Pvt. Ltd., 2016. – P. 211–214.*

Анотація. На основі аналізу наукової літератури розкрито теоретичні та методичні засади професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації до роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями та обґрунтовано критерії її ефективності.

Ключові слова: професійна підготовка, соціальна реабілітація, сім'ї військовослужбовців, професійна готовність, критерії ефективності.

Oleksiuk N. Professional training of specialist of social rehabilitation with military and their families

Annotation. Based on the analysis of scientific literature revealed theoretical and methodological foundations of professional training of social rehabilitation with servicemen and members of their families and criteria of its performance.

Keywords: professional training, social rehabilitation, military families, professional readiness, performance criteria.

275. Петришин Г. Р. Аналіз освіти як механізму відтворення культурного капіталу в умовах трансформації українського суспільства / Г. Р. Петришин // *Problemy nowoczesnej edukacji*. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Том 6.

Анотація. У статті здійснено аналіз освіти як механізму культурного відтворення в межах певного соціального простору. Доведено, що маргіналізація соціальних систем в Україні, динаміка соціальних перетворень і структурна організація системи освіти в суспільстві впливають сьогодні на якість культурного капіталу та конкурентоздатність знань. Показано, що в суспільних реаліях України масова освіта здатна створити переважно інституціоналізовану форму культурного капіталу. Така ситуація сприяє зменшенню ваги освіти як важливого чинника розподілу культурного капіталу.

Ключові слова: освіта, культурний капітал, соціальне відтворення, соціальна структура, маргінальність.

Петришин Г. Р. Анализ образования в качестве механизма воспроизводства культурного капитала в условиях трансформации украинского общества

Аннотация. В статье осуществлен анализ образования как механизма культурного воспроизводства в рамках конкретного социального пространства. Доказано, что маргинализация социальных систем в Украине, динамика социальных преобразований и структурной организации системы образования в обществе влияют сегодня на качество культурного капитала и конкурентоспособности знаний. Показано, что в условиях социальных реалий Украины массовое образование может создать главным образом институционализированную форму культурного капитала. Эта ситуация повлияет на уменьшение веса образования как важного фактора распределения культурного капитала.

Ключевые слова: образование, культурный капитал, социальное воспроизводство, социальная структура, маргинальность.

Petryshyn H. The education analysis as a mechanism of reproduction of cultural capital in terms of transformation of Ukrainian society

Annotation. The article analyzes education as a mechanism of cultural reproduction within a particular social space. It is shown that consideration of the problem lies in the structure of education reproduction of cultural capital distribution between social groups, providing support for existing social inequalities. The means of reproduction of the unequal conditions during the formation of capital is the selection of knowledge in the education

system that is provided by the selection process to different types of educational institutions.

The analysis of the cultural reproduction mechanism in education showed that the deformation of the social structure in Ukrainian society affected the ability to meet the needs of modern cultural processes in the educational system. The low type of social structure of Ukrainian society contributed to the marginalization of society and individualization of social practices that led to the reduction of the educational importance as an important factor in capital allocation. The domination of fragmentary knowledge in education affected the quality of cultural capital and also competitiveness of obtained knowledge. The Ukrainian educational system is in a situation where can be created predominantly institutionalized form of cultural capital in the system of mass education.

Keywords: education, cultural capital, social reproduction, social structure, marginality.

276. Поплавська Н. Українська полемічна публіцистика кінця XVI – початку XVII ст. у контексті традицій німецької Реформації / Н. Поплавська // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen* / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми традицій німецької Реформації в українській полемічній публіцистиці кінця XVI – початку XVII ст. Визначено специфічні особливості тлумачення Святого Письма у міжконфесійній полеміці та проникнення протестантських постулатів і прийомів аналізу Біблії в методи православних полемістів.

Ключові слова: Реформація, Контрреформація, полеміка, публіцистика, конфесія

Poplavska N. Ukrainische polemische Publizistik Ende des XVI. - Anfang des XVII. Jahrhunderts im Zusammenhang mit den Traditionen der deutschen Reformation

Zusammenfassung. Der Beitrag ist der Untersuchung des Problems der Traditionen deutscher Reformation in der ukrainischen polemischen Publizistik Ende des XVI. - Anfang des XVII. Jahrhunderts gewidmet. Im Beitrag sind spezifische Merkmale der Auslegung von den Heiligen Schriften in der Interkonfessionspolemik und das Eindringen von protestantischen Postulaten und Analysemethoden der Bibel in die Methoden der orthodoxen Polemiker festgestellt.

Stichwörter: Reformation, Gegenreformation, Polemik, Publizistik, Konfession.

277. Репський В. І. Роль дистанційної освіти в розвитку професійної компетентності вчителів технологій / В. І. Репський // Проблеми сучасної освіти: потенціал, талант, здібності, дисфункції, вади, інвалідність / Вища Школа Лінгвістична. – Ченстохов, 2016. – № 2. – С. 167–172.

Анотація. У статті розглянуто основні поняття, класифікації і характерні особливості професійних компетенцій учителя галузі «Технології». Обґрунтовано актуальність використання дистанційних технологій у формуванні засадничих компетенцій. Акцент зроблено на особливостях використання дистанційних освітніх технологій у навчальному процесі. Автор статті звертає увагу на особливості формування професійної компетентності під час дистанційного навчання фахівців галузі технологічної освіти. Визначено роль дистанційних технологій у формуванні професійної компетентності фахівців технологічної освіти, їх перспектив використання насамперед засобами дистанційного навчання. Автор публікації розглядає професійну компетентність вчителя трудового навчання, як вихідне

поняття для характеристики педагогічної діяльності майбутнього вчителя і визначення рівень його кваліфікації. Розглянуто та проведено аналіз класифікації засадничих компетенцій, до якої входить: навчальна (уміння вчитися), громадянська, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, здоров'язберігальна. В кінці розгляду автор публікації робить висновок, що використання дистанційних технологій під час підготовки майбутніх учителів трудового навчання сприяє організації самоосвіти, формуванню творчих умінь для вирішення професійних проблем та адаптації фахівців до майбутньої професійної діяльності у навчально-виробничому процесі.

Ключові слова: компетенція, професійна компетентність, технологічна освіта, дистанційне навчання.

Репский В. И. Роль дистанционного образования в развитии профессиональной компетентности учителей технологий

Аннотация. В статье рассмотрены основные понятия, классификации и характерные особенности профессиональных компетенций учителя области «Технологии». Обосновано актуальность использования дистанционных технологий в формировании основных компетенций. Акцент сделан на особенностях использования дистанционных образовательных технологий в учебном процессе. Автор статьи обращает внимание на особенности формирования профессиональной компетентности при дистанционном обучении специалистов отрасли технологического образования. Определена роль дистанционных технологий в формировании профессиональной компетентности специалистов технологического образования, их перспектив использования прежде всего средствами дистанционного обучения. Автор публикации рассматривает профессиональную компетентность учителя трудового обучения, как исходное понятие для характеристики педагогической деятельности будущего учителя и определения уровня его квалификации. Рассмотрены и проведен анализ классификаций основных компетенций, в которую входит: учебная (умение учиться), гражданская, общекультурное, информационная, социальная, здоровьесохранная. В конце рассмотрения автор публикации делает вывод, что использование дистанционных технологий при подготовке будущих учителей трудового обучения способствует организации самообразования, формированию творческих умений для решения профессиональных проблем и адаптации специалистов к будущей профессиональной деятельности в учебно-производственном процессе.

Ключевые слова: компетенция, профессиональная компетентность, технологическое образование, дистанционное обучение.

Repskyi V. I. The role of distant education in the development of professional competence of teachers in technologies

Annotation. The article covers the main notions, classifications and characteristic peculiarities of professional competences of a teacher in the field of “Technology”. We covered the actuality of distant technologies use while forming basic competences. We made an accent on the peculiarities of the use of distant educational technologies in studying process. The author of the article turns attention to the peculiarities of professional competence formation during distant teaching of students in the field of technology education. We determined the role of distant studying technologies in the formation of professional competence of technology professionals, their prospective use by assistance of distant studying. The author of the article looks at the professional competence of an industrial arts teacher as the principal notion for pedagogical activity characteristics of a

future teacher and their qualification level determining. We looked at and analyzed the classification of principal competences which includes: educational (ability to study), civil, common cultural, informational, social and health-caring. At the end of the research the author concludes that the use of distant technologies during future industrial arts teachers training does assistance in the organization of self education, forming creative work abilities for professional problem solving and adapting professionals to future professional performance during studying process.

Ключевые слова: competence, professional competence, technological education, distance learning.

278. Рябинина И. Н. Источники изучения истории восточнославянских языков в студиях Ю. Шевелёва [Электронный ресурс] / И. Н. Рябинина, Г. В. Бачинская // APRIORI. Серия: Гуманитарные науки : электронный научный журнал. – Краснодар, 2016. – № 2. – Режим доступа: <http://apriori-journal.ru/journal-gumanitarnie-nauki/id/1152>.

279. Свистун Н. А. Динамика малораспространенных мужских личных имен г. Тернополя (Украина) во второй половине XX века / Н. О. Свистун // Региональная ономастика: проблемы и перспективы исследования : сборник статей Международной научной конференции (18–19 февраля 2016 г., г. Витебск) / ВГУ имени П. М. Машерова ; сост.: А. М. Мезенко, Е. А. Зайцева, О. В. Шеверина ; под науч. ред. А. М. Мезенко. – Витебск, 2016. – С. 193–196.

280. Синоруб Г. П. Якісний журналізм у світі кросмедіа: український і німецький досвід / Г. П. Синоруб // *Ukrainische Wissenschaft .im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen* / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 352–356.

Анотація. Сформульовано нові характеристики сучасної медійності, обґрунтовано особливості роботи кросмедійної редакції та її склад, проаналізовано чинники успішної роботи кросмедійних редакцій, розглянуто змістові акценти українських і німецьких досліджень кросмедійної журналістики та їх внесок у становлення якісного журналізму.

Ключові слова: мультимедіа, кросмедіа, трансмедіа, кросмедійна редакція

Synorub H. Qualitativ Journalismus in der Welt die Crossmedien: ukrainisches und deutsches Erfahrung

Zusammenfassung. Es hat die neuen Charakteristiken die modernen Media formuliert, die Besonderheit der Arbeit der crossmedien Redaktion und ihre Siebe begründet, die Faktoren der erfolgreichen Arbeit von crossmedien Redaktion analysiert, die reichhaltigen Akzenten ukrainischen und deutschen Forschungen von crossmedien Journalismus und ihrer Beitrag in der Errichtung qualitativen Journalismus beseht.

Stichwörter: Die Schlüsselwörter: die Multimedia, die Crossmedia, die Transmedia, die crossmedien Redaktionen.

281. Сіткар В. І. Субкультура як модель стосунків та система цінностей в образі світу дитини / В. І. Сіткар // *Motivation. Way to the future : materials of proceedings of the International scientific-practical congress (the 25th of May, 2016, Geneva (Switzerland))*. – Geneva, 2016. – P. 80–87.

Анотація. Розкрито теоретичні аспекти формування образу світу дитини крізь призму субкультури, яка є основою становлення соціального світу дитини, що «вбудовується» в навколишній предметний світ, представлений в дитячій свідомості як смислове поле. Розроблено структуру соціально-психологічної моделі взаємозв'язку образу світу дитини з системою цінностей, смислів, моральних установок в образі «Я» дітей.

Ключові слова: дитина, дитяча субкультура, образ світу, стосунки, цінності, соціально-психологічна модель.

Sitkar V. I. Subculture as model of relations and values system in the image of a child's world

Annotation. The article deals with theoretical aspects of formation of a child's world image through the prism of subculture which is the basis of formation of a social child's world that «is embedded" in the surrounding objectiveworld, presented in the children's senses as the semantic field. The structure of social-psychological model of the image relation of a child's world with the system values, meanings, moral principles in the form of "I" children has been developed.

Keywords: baby, children's subculture, world image, relations, values, socio-psychological model.

282. Сіткар В. І. Субкультура как «школа бытия» современного ребенка / В. І. Сіткар // Influence of knowledge and public practice on the development of creative potential and personal success in life : Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the CXXIV International Research and Practice Conference and II stage of the Championship in Psychology and Educational sciences (London, May 12 – May 17, 2016). – London, 2016. – P. 52–55.

Анотація. В статье указывается, что дошкольный и младший школьный возраст – это объективная дистанция становления человека, особые условия и необходимый способ существования-развития ребенка, когда он, социализируясь и индивидуализируясь, постепенно, все более глубоко, входит в Социум. Механизмом и формой этого вхождения выступает детская субкультура. Она дает возможность для самореализации ребенка и дальнейшего развития человека.

Одним из важнейших аспектов развития детской субкультуры, развития Детства, является отношение к нему Общества. Оно предполагает не только заботу, покровительство, снисхождение, но и внутреннюю установку на понимание ребенка как носителя будущего, видение в нем Человека. Система школьного образования должна учитывать субкультурные аспекты развития современного общества и стать для ребенка «школой бытия», которая благодаря верности традициям и глобальной национальной культуре сможет привести к прогрессу развитие Человека и Общество.

Ключевые слова: субкультура, современные дети, «школа бытия», развитие, общество.

Sitkar V. I. Subculture as «objective reality school» of modern child

Annotation. The article deals with preschool and primary school age. It's emphasized that these two phenomena are objective course of human becoming, special conditions and the essential subsistence method of child development when he/she socializes and individualizes himself/herself, gradually enters the society more deeply. The mechanism and form of this entry is the child's subculture. It provides the opportunity for the child's

self-realization and further human development. One of the most important aspects of children's subculture development and childhood's development is the attitude of the society to it. It involves not only care, patronage, and condescension, but also an internal installation for child's understanding as a future vehicle, the man's vision in it. The system of school education should take into account the subcultural aspects of modern society development and become an "objective reality school" for a child who due to her/his faithfulness to traditions and global national culture can lead to progress of both – human and society development.

Keywords: subculture, modern child, «objective reality school», development, society.

283. Урусский А. Методика реалізації індивідуального підходу у навчанні старшокласників за технологічним профілем: результати педагогічного експерименту / А. Урусский // Black sea scientific journal of academic research: multidisciplinary journal. – Tbilisi, 2016. – Volume 29, issue 3. – P. 16–21.

Анотація. Розкрито методику реалізації індивідуального підходу до учнів у процесі навчання за технологічним профілем. Наведено результати експериментальної перевірки методики реалізації індивідуального підходу до навчання старшокласників за технологічним профілем.

Ключові слова: методика індивідуального підходу, педагогічний експеримент, технологічний профіль, навчальна діяльність.

Урусский А. Методика индивидуальным подходом в обучении старшеклассников за технологическим профилем: результаты педагогического эксперимента

Анотація. Раскрыта методика реализации индивидуального подхода к учащимся в процессе обучения за технологическим профилем. Приведены результаты экспериментальной проверки методики реализации индивидуального подхода к обучению старшеклассников за технологическим профилем.

Ключевые слова: методика индивидуального подхода, педагогический эксперимент, технологический профиль, учебная деятельность.

Uruskyi A. Methodology of individual approach in teaching senior pupils according to the technological specialty: results of pedagogical experiment.

Annotation. Methodology of implementation of individual approach to pupils in the process of teaching in accordance with the technological specialty has been revealed. Results of experimental verification of implementation of individual approach to senior pupils training according to technological specialty have been given.

Keywords: methodology of individual approach, pedagogical experiment, technological specialty, learning activity.

284. Хом'як М. І. Ранжування тексту за тональністю [Electronic resource] / М. І. Хом'як, О.Й. Карабін // Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (Eastern European Scientific Journal). – Warszawa, 2016. – № 8, część 7: Tehnischnciences. – P. 141–143. – Mode of access: http://eesa-journal.com/wp-content/uploads/2016/04/EESJ_8_7.pdf.

Анотація. Розглянуто питання аналізу тональності тексту. З'ясовано зміст понять «природномовні тексти» і «емоційний зміст». Також у статті висвітленню

питання щодо розробки алгоритму програми для визначення емоційного змісту текстів. У роботі розглянуто різні методи аналізу тональності природно мовних текстів. При тому за основу дослідження було використано комбінований підхід аналізу текстових даних і синтаксичних зв'язків у тексті. При використанні даного підходу враховується не лише емоційний зміст окремих слів, але і словосполучень. Це дозволяє ранжувати текстові дані за емоційним забарвленням. На основі цього підходу реалізовано алгоритм, який дозволяє визначити емоційне забарвлення природномовних текстів.

Ключові слова: природномовні тексти, тональність тексту, емоційний зміст, ранжування, сентиментаналіз текстових даних, семантика тексту.

Homiak M. I., Karabin O. Y. Ranking text tone

Annotation. This article describes problem of analyzing text tone. Found out the meaning of "natural language texts" and "emotional content". Also, the article describes an algorithm that allows determining the emotional content of the lyrics. This article examines the various methods of analysis tone of natural language texts. As the main method of text data and syntactic links in the text used a combined analysis. This approach is used not only emotional meaning of each word, but also meaning of phrases of words. This allows you to rank text data for emotional content. Based on this was implemented algorithm, which determines the emotional content of natural language texts.

Keywords: natural language texts, the tone of the text, emotional content, ranking, sentiment analysis, semantics of the text.

285. Чуловський Б. С. Історико-літературний дискурс в Україні в ХХ ст. з приводу творчості Ф. Гельдерліна / Б. С. Чуловський // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen : Sammelband / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – 9. Band. – S. 204–209.*

Анотація. У статті аналізується динаміка і логіка історико-літературного дискурсу в Україні в ХХ столітті з приводу творчості видатного німецького поета Ф. Гельдерліна. Досліджується шлях українських інтерпретаторів до творчої спадщини великої особистості німецької літератури.

Ключові слова: літературна рецепція, переклад, літературні зв'язки, імагологія, дискурс.

Chulovski B. Literaturgeschichtlicher Diskurs in der Ukraine im XX. Jahrhundert in Werken von F. Hölderlin

Zusammenfassung. Im Artikel werden die Dynamik und die Logik der historischen und literarischen Diskurs in der Ukraine im zwanzigsten Jahrhundert bezüglich des Schaffens von berühmten deutschen Dichters Friedrich Hölderlin analysiert. Es wird der Weg der ukrainischen Interpreten der kreativen Erbe der großen Persönlichkeiten in der deutschen Literatur untersucht.

Schlüsselwörter. Literaturrezeption, Übersetzung, literarische Verbindungen, Imagologie, Diskurs.

286. Шимків І. В. Особливості організації навчальної діяльності учнів у контексті індивідуально орієнтованих технологій / І. В. Шимків // *Problemy nowoczesnej edukacji. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Tom 6. – С. 152–160.*

287. Шпак М. М. Аналіз результатів емпіричного дослідження соціально-комунікативної складової емоційного інтелекту молодших школярів / М. М. Шпак // *The Unity of Science*. – Vienna, 2016. – October. – P. 87–90.

Анотація. У статті розкрито поняття про емоційний інтелект особистості та його роль у забезпеченні успішності спілкування та ефективності міжособистісної взаємодії. Проаналізовано результати емпіричного дослідження соціально-комунікативної складової емоційного інтелекту молодших школярів.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоції, емпатія, спілкування, молодший шкільний вік.

Shpak M. M. The analysis of results of empirical research of social and communicative component of emotional intelligence of elementary school pupils

Annotation. The article deals with the concept of emotional intelligence of the personality and its role in providing successful communication and effectiveness of interpersonal interaction. The results of empirical research of social and communicative component of emotional intelligence of elementary school pupils are analyzed.

Keywords: emotional intelligence, emotions, empathy, communication, elementary school age.

288. Шпак М. М. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та психічного стану молодшого школяра / М. М. Шпак // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. – Budapest, 2016. – Т. 4 (45), issue 93. – P. 72–76.

Анотація. У статті аналізуються результати емпіричного дослідження емоційного інтелекту молодших школярів. Охарактеризовано один із його структурних компонентів – емоційну складову, яка відображає особливості емоційного реагування дитини в умовах стресогенних ситуацій навчальної діяльності. Встановлено, що в учнів з високим емоційним інтелектом у більшій мірі проявляються позитивні емоції, гарне самопочуття, вони здатні розуміти власні емоції та управляти ними. В учнів з низьким рівнем розвитку емоційного інтелекту більш виражені негативні емоції, тривожність, погане самопочуття, їм важко управляти своїм емоційним станом. Доведено залежність психічного стану молодших школярів від рівня розвитку у них емоційного інтелекту.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоції, молодший шкільний вік.

Шпак М. М. Взаимосвязь эмоционального интеллекта и психического состояния младшего школьника

Аннотация. В статье анализируются результаты эмпирического исследования эмоционального интеллекта младших школьников. Охарактеризовано один из его структурных компонентов - эмоциональную составляющую, которая отражает особенности эмоционального реагирования ребенка в условиях стрессогенных ситуаций учебной деятельности. Установлено, что в учащихся с высоким эмоциональным интеллектом в большей степени проявляются положительные эмоции, хорошее самочувствие, они способны понимать собственные эмоции и управлять ими. У учащихся с низким уровнем развития эмоционального интеллекта более выражены негативные эмоции, беспокойство, плохое самочувствие, им трудно управлять своим эмоциональным состоянием. Доказана зависимость психического состояния младших школьников от уровня развития у них эмоционального интеллекта.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, эмоции, младший школьный возраст.

Shpak M. M. The relationship of emotional intelligence and mental state of elementary school pupil

Annotation. The results of empirical research of emotional intelligence of elementary school pupils are analyzed in the article. One of its structural components - the emotional aspect, which reflects the characteristics of a child's emotional response under stressful situations of learning activities is characterized. It was determined that positive emotions, feeling of well-being increasingly appear at pupils with high emotional intelligence, they are able to understand their own emotions and manage them. Negative emotions, anxiety, poor health are more obvious at pupils with low level of emotional intelligence, it is difficult to control their emotional state. The dependence of mental state of elementary school pupils on the level of their emotional intelligence is proved.

Keywords: emotional intelligence, emotions, elementary school age.

289. Штонь О. П. Лінгвістичні механізми творення комічного в українській і німецькій мовах (на матеріалі гуморесок та анекдотів) / О. П. Штонь // *Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-Ukrainische Wissenschaftsbeziehungen Sammelband* / Herausgeberin und Chefredakteursn Prof. Dr. D. Blochyn. – München, 2016. – С. 97–101.

Анотація. У статті описано лінгвостилістичну репрезентацію комічного в українській і німецькій мовах на матеріалі такого типу текстів, як гумореска й анекдот. З'ясовано, що універсальний механізм творення гумору полягає у семантичній двоплановості, коли внаслідок зіткнення непоєднаних логічних контекстів стає зрозумілим значення анекдоту. Основним прийомом цього механізму є актуалізація, яка може здійснюватися за допомогою різних прийомів через: особливу увагу до звучання слова; нетрадиційну сполучуваність лексеми з іншими словами; «випадання» слова чи вислову з контексту смислових зв'язків. Це призводить до так званої гри слів (каламбуру), алогізмів, парадоксів тощо.

Ключові слова: гумор, гумореска, анекдот, прийом актуалізації, каламбур, парадокс.

Штонь Е. *Лингвостилстические механизмы создания комического в украинском и немецком языках (на материале юморесок и анекдотов)*

Аннотация. В статье описана лингвистическая репрезентация комического в украинском и немецком языках на материале такого типа текстов, как юмореска и анекдот. Определено, что универсальный механизм создания комического состоит в семантической двойственности, когда в следствии столкновения несоединимых логических контекстов стаётпонятым значение анекдота. Основным приёмом этого механизма есть актуализация, которая может выполняться при помощи разных приёмов через: особенное внимание к звучанию слова; нетрадиционную сочетаемость лексемы с другими словами; выпадение слова или выражения с контекста смысловых связей. Это обуславливает так званную игру слов (каламбур), алогизмы, парадоксы и др.

Ключевые слова: юмор, юмореска, анекдот, приём актуализации, каламбур, парадокс.

Stonj O. Linguistische Bildungsweisen des komischen in der ukrainischen und in der deutschen Sprachen (in den Humoresken und Witzten)

In dem Artikel werden die linguostilistischen Mittel der Präsentation des Komischen

in der ukrainischen und in der deutschen Sprachen auf dem Material von solchen Textgattungen wie Humoreske, Witz behandelt. Es ist festgestellt, dass der universale Mechanismus des Komischen in der semantischen Zweideutigkeit besteht, wenn die Bedeutung des Witzes infolge des Zusammenstoßes der unvereinbaren logischen Kontexte verständlich wird. Als wichtigstes Mittel dieses Mechanismus gilt die Aktualisierung, die durch unterschiedliche Mittel realisiert werden kann: durch besondere Aufmerksamkeit zum Wortklang; durch nicht traditionelle Verbindung des Lexems mit den anderen Wörtern; durch den „Ausfall“ des Wortes oder der Wortverbindung aus dem Kontext der Sinnzusammenhängen. Es führt zur Entstehung des Wortspiels, Alogismen, Paradoxen u.a.

Schlüsselwörter: Humor, Humoreske, Witz, Aktualisierung, Wortspiel, Paradox.

290. Янець Н. Драматична поема І. Кочерги «Пророк» як художня біографія Т. Шевченка / Н. Янець. // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – Košice, 2016. – Vol. 4, No. 6. – P. 178–180.

Анотація. У статті розглядається малодосліджена драматична поема І. Кочерги «Пророк». У науковий обіг вводяться нові концепції дослідження цієї частини художньої спадщини письменника. Увагу зосереджено на ознаках твору як біографічної драми, яка розкриває останній період життя Т. Шевченка. Предмет студії осягається у контексті сучасної української літературознавчої рецепції.

Ключові слова: драматична поема, художня біографія, рецепція, жанр, інтерпретація.

Янец Н. Драматическая поэма И. Кочерги «Пророк» как художественная биография Т. Шевченко

Аннотация. В статье рассматривается малоизвестная драматическая поэма И. Кочерги «Пророк». В научный оборот вводятся новые концепции исследования этой части художественного наследия писателя. Внимание сосредоточено на признаках произведения как биографической драмы, которая раскрывает последний период жизни Т. Шевченко. Предмет исследования постигается в контексте современной украинской литературоведческой рецепции.

Ключевые слова: драматическая поэма, художественная биография, творческий процесс, рецепция, жанр, интерпретация.

Yanets N. Ivan Kocherha's dramatic poem «The Prophet» as Taras Shevchenko's artistic biography

Annotation. The article deals with an unexplored dramatic poem «The Prophet» by I. Kocherha. New strategies and concepts for the research of this part of the writer's artistic heritage are introduced. Attention is focused on the characteristic features of the work as a biographical drama revealing the last period of Shevchenko's life. The subject matter of the study is investigated in the context of the modern Ukrainian literary reception.

Keywords: dramatic poem, artistic biography, creative process, reception, genre, interpretation.

291. Янець Н. В. Культ знань у драматичній поемі Івана Кочерги «Ярослав Мудрий» / Н. В. Янець // Ukrainische Wissenschaft im europäischen Kontext. Deutsch-ukrainische Wissenschaftsbeziehungen / redigiert von D. Blochyn. – München, 2016. – Band 9. – S. 281–284.

Анотація. У статті проаналізовано драматичну поему Івана Кочерги «Ярослав Мудрий», простежено, як, моделюючи образ державного діяча-просвітителя,

письменник творить у своїй п'єсі культ книги, що несе знання народу, відкриває йому вершини світової духовної культури. Мотив освіти і самовдосконалення є наскрізним у сюжетно-композиційній канві твору. Акцент зроблено на актуальності порушеної проблеми сьогодні.

Ключові слова: драматична поема, жанр, ідея, композиція, морально-етична проблематика, знання, книга.

Янець Н. В. Культ знаний в драматической поэме Ивана Кочерги «Ярослав Мудрый»

Аннотация. В статье проанализированы драматическую поэму Ивана Кочерги «Ярослав Мудрый», прослеживается, как, моделируя образ государственного деятеля-просветителя, писатель создает в своей пьесе культ книги, несет знания народа, открывает ему вершины мировой духовной культуры. Мотив образования и самосовершенствования является сквозным в сюжетно-композиционной канве произведения. Акцент сделан на актуальность затронутой проблемы сегодня.

Ключевые слова: драматическая поэма, жанр, идея, композиция, морально-этическая проблематика, знания, книга.

Yanets N. Cult of knowledges by I. Kocherha's dramatic poem "Yaroslav Mudry"

Annotation. The article analyzes Ivan Kocherha's dramatic poem "Yaroslav Mudry", traced as simulating image statesman and educator, writer creates his play in the cult book that has knowledge of the people, he opens the top of the world of culture. The motive of education and self-improvement is in the through-plot-compositional canvas work. The focus was on problems raised relevance today.

Keywords: dramatic poem, genre, idea, composition, moral and ethical issues, knowledge of the book.

Yanets N. Wissenskult im dramatischen poem von i. Kotschergera «Jaroslaw Mudryj»

Zusammenfassung. Im Artikel wurde dramatischen Poem «Jaroslaw der Weise» von Iwan Kotscherha analysiert. Es wurde die vom Schriftsteller modellierende Gestalt des Staatsmanns und Pädagogen untersucht. Es wurde nachvollzogen, wie Schriftsteller in seinem Poem den Kult des Buches schafft, das das Wissen seinem Volk bringt und Gipfel der geistigen Weltkultur eröffnet. Das Motiv der Bildung und Selbstverbesserung wurde im Sujet und Aufbau des Poems durchschaut. Die Aktualität des heute aufgeworfenen Problems wurde akzentuiert.

Stichwörter: dramatischen Poem, Genre, Idee, Aufbau, moralische und ethische Fragen, Wissen, Buch.

292. Babiy I. M. Semantics and aesthetic burden of the names of colors in Ukrainian discourse // Babiy I. M. // Proceedings of the 8th International Congress on Social Sciences and Humanities. August 2, 2016 / «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education Gmb. – Vienna, 2016. – P. 105–110.

293. Balyk N. The Study and the Use of the Combination of ICTTools of E-communication at the Pedagogical University / N. Balyk, G. Shmyger // E-learning : monograph / scientific editor E. Smyrnova-Trybulska. – Katowice ; Cieszyn : University of Silesia, 2016. – Vol. 8 : E-learning Methodology – Implementation and Evaluation. – P. 157–173.

Annotation. The paper presents preliminary results of the research regarding information needs and educational requests of young scientists as to ICT tools for their educational and research activities. The first part of the article includes a consideration of the notion of scientific and educational communication, inspection of the classifications of ICT tools of e-communication. The second part of the article describes the results of the research conducted in Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine. The research examined some categories of ICT tools of e-communication in the field of the higher pedagogical education, which are used at the stages of the research process and are studied during an electronic «ICT tools for teaching and research» course.

Keywords: e-communication, ICT Tools, research process, electronic course, graduate students, Pedagogical University.

294. Bodnar O. The estimation of subjective factors of the influence on management of analytical and expert activity in the sphere of general secondary education of the region / O. Bodnar // ScienceRise: Pedagogical Education: Scientific Journal. – 2016. – № 11 (7). – P. 55–62.

Annotation. The integrated activities were analyzed in the aspect of control-estimating function. The necessity of management of these activities was ground. The notion of the management of analytical and expert activity was separated. The notion “subjective factor” was explained. The examples of the studies of influence of subjective factors on the different types of activities in the management of educational institution in the native and foreign experience were presented. The following factors of influence on analytical and expert activity in the sphere of general secondary education in the region were studied: influence of the subjects of different level of educational management in the region on the management of analytical and expert activity, priorities of management in the aspect of educational departments and methodical services, level of confidence to the management of analytical and expert procedures that are carried out at the regional level by the subjects such as directors of school, their assistants and teachers. The result of research was the revelation of tendencies that brake the objectivity of analysis and expert examination of educational subjects and the outlining of the ways of improvement of effectiveness of the management of analytical and expert activity in the sphere of general secondary education of region. The perspectives of studies in this direction were determined, among them are: the search for other subjective factors, establishing of their causes and elaboration of arrangements for the development of analytical and expert competence of all subjects, involved into the management of general secondary education in the region.

Keywords: analytical and expert activity, management of analytical and expert activity, subject, subjective factors, educational institution.

Анотація. У статті досліджено появу аналітико-експертної діяльності. Обґрунтовано доцільність управління такою діяльністю. Описано методику експерименту з включенням алгоритму дослідження та вимог до інформації. Розроблено систему оцінювання суб'єктивних факторів впливу на управління аналітико-експертною діяльністю у сфері загальної середньої освіти регіону. Проаналізовано вплив суб'єктивних факторів на управління освітою та окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: аналітика, експертиза, аналітико-експертна діяльність, управління аналітико-експертною діяльністю, якість управління, фактори, суб'єкти, суб'єктивні фактори, загальна середня освіта, навчальний заклад.

295. Buyak B. Wspolczesne wyzwania Globalne szkolnictwa wyższego / Buyak B. // Problemy nowoczesnej edukacji. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Tom 5. – S. 8–12.

Buyak B. Modern globalization challenges to higher education

Annotation. The article analyses one of the challenges to modern civilization, and, particularly, the challenge to its ability to resist destructive tendencies, and to support tendencies of creativity, which are progressive in terms of development of educational sphere. The influence of globalization processes on the system of university education in general, and on the national university education in particular has been studied. The process of development of university as an innovative higher educational establishment (HEE) has been appreciated. On the basis of a critical report of scientists' achievements, the list of questions, which remain unsolved is formed, and the place of the realized research in solving the outlined problem is determined.

Keywords: education, university, globalization challenge, key approach, national university education.

296. Buyak B. Futurologia pedagogicznej edukacji / Buyak B. // Problemy nowoczesnej edukacji. – Czestochowa : Wydawnictwo Wyzszej Szkoły Lingwistycznej, 2016. – Tom 6. – S. 12–17.

Буяк Б. Футурологія педагогічної освіти

Анотація. Проаналізовано один із викликів сучасній цивілізації, зокрема, виклик її здатності протистояти руйнівним тенденціям і підтримати тенденції творчі, прогресивні в контексті розвитку освітньої сфери. Досліджено вплив процесів глобалізації на систему педагогічної освіти загалом і національну освіту зокрема. Згідно з результатами критичного висвітлення здобутків вчених сформовано перелік питань, що залишилися невирішеними, і визначено місце реалізованого дослідження у вирішенні означеної проблеми.

Ключові слова: футурологія, педагогічна освіта, освіта, вчитель, університет.

Bohdan B. Futurology of pedagogical education

Annotation. One of the challenges to modern civilization, in particular the challenge to its ability to resist the ruinous tendencies and to maintain creative and progressive ones in the context of educational sphere development, has been analyzed. The influence of globalizing processes on the pedagogical education in general and national education in particular has been investigated. According to the results of critical interpretation of scientific achievements there has been made a list of unsolved issues and the place of the realized investigation in the solvation of the problem has been defined.

Keywords: futurology, pedagogical education, education, teacher, university.

297. Concept of construction and structural organization of interactive systems of adaptive distance learning / Yu. P. Franko, I. R. Pitukh, N. Ya. Vozna, M. V. Pikuliak // The Unity of Science : International scientific periodical journal. – Vienna, 2016. – P. 67-69.

Annotation. Reviewed the status, problems and tools for developing interactive remote system. Proposed structural model of adaptive learning, which is based on the model of the student. Developed a functional model of an adaptive system with a description of all the modules of tool means of information technology. Shown functional features of the

practical implementation and substantiated main stages of interactive communication between system and student.

Keywords: information technology, distance learning, interactive system, student model, quantum of information.

Концепція побудови та структурна організація інтерактивної системи адаптивного дистанційного навчання

Анотація. Розглянуто стан, проблеми та засоби побудови інтерактивної дистанційної системи. Запропоновано структурну модель адаптивного навчання, яка базується на моделі студента. Розроблено функціональну модель адаптивної системи з описом усіх модулів інструментального засобу інформаційної технології. Наведено функціональні особливості практичної реалізації та обґрунтовано основні етапи інтерактивної взаємодії системи та студента.

Ключові слова: інформаційна технологія, дистанційне навчання, інтерактивна система, модель студента, квант інформації.

298. Franko Yu. P. Applying cloud technology to prepare future specialist for engineering and pedagogical specialties / Yu. P. Franko // *New Trends of Global scientific ideas: International scientific-practical congress of pedagogues, psychologists and medics.* – Geneva, 2016. – Vol. 2. – P. 49–55.

Annotation. The article reviews the concepts associated with the use of ICTs in the learning process and the content of definitions – "cloud technology" and "cloud computing." Described the possibility that allows to examine separately cloudy-oriented ICT training as a combination of methods, means and approaches of work used to organize and support the learning process. The possibility of use of cloud services Google Apps for preparing specialist of engineering and pedagogical specialties.

Keywords: information and communication technology (ICTs), combined studies, cloud technology, cloud computing, cloud-based environment.

Франко Ю. П. Застосування хмарних технологій для підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей

Анотація. У статті розглянуто поняття, пов'язані із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, а також розкрито зміст визначень – «хмарна технологія» і «хмарні обчислення». Описано можливість, яка дозволяє окремо розглядати хмарноорієнтовані ІКТ навчання як сукупність методів, засобів і прийомів праці, що використовуються для організації і супроводу навчального процесу. Проаналізовано можливість застосування хмарних сервісів Google Apps для підготовки фахівців інженерно-педагогічних спеціальностей.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, комбіноване навчання, хмарні технології, хмарні обчислення, хмарноорієнтоване середовище.

299. Furmankevych N. Media education as a major factor of communicative, creative individuals / N. Furmankevych // *Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie* – Łódź, 2016 – Nr 4. – S. 26–30.

Annotation. In the article facilities of mass information/communication are considered in educational space. Mediaeducation as process of development is investigational on materials and by facilities of mass communication. It is called to form the culture of communication, abilities, realized to perceive, critically to comprehend, interpret medias texts.

Modern innovative training methods are becoming more popular. Consider improving the content and traditional subjects, introduced into the curriculum of high school new discipline and the search for new methods and forms of interaction of educational process.

Keywords: newest facilities of studies, mediaeducation, mass medias, facilities of mass communication, mediaimmunity, mediacreation, mediaculture, innovative-communication technologies.

Фурманкевич Н. М. Принципи та завдання медіаосвіти як основного чинника формування особистості

Анотація. У статті розглянуто засоби масової інформації/комунікації в освітньому просторі. Досліджено медіаосвіту як процес розвитку й саморозвитку особистості на матеріалах та за допомогою засобів масової комунікації. Вона покликана формувати культуру комунікації, уміння усвідомлено сприймати, критично осмислювати, інтерпретувати медіа тексти.

Ключові слова: новітні засоби навчання, медіаосвіта, засоби масової інформації, засоби масової комунікації, медіа-імунітет, медіа-творчість, медіа-культура, інноваційні-комунікаційні технології.

Фурманкевич Н. М. Медиаобразование как основной фактор формирования коммуникативно-творческой личности

Аннотация. В статье рассмотрены средства массовой информации/коммуникации в образовательном пространстве. Исследовано медиаобразование как процесс развития и саморазвития личности на материалах и с помощью средств массовой коммуникации. Она призвана формировать культуру коммуникации, умения, осознанно воспринимать, критически осмысливать, интерпретировать медиа тексты.

Ключевые слова: новейшие средства учебы, медиаобразование, средства массовой информации, средства массовой коммуникации, медиа-иммунитет, медиа-творчество, медиа-культура, инновационные-коммуникационные технологии.

300. Horbatiuk R. M. Combined education as a new training technology for future pedagogues in engineering / R. M. Horbatiuk, M. M. Ozhga // International scientific-practical congress of pedagogues, psychologists and Medics : materials of proceedings of the International Scientific and Practical Congress. – Geneva : Publishing Center of the European Association of pedagogues and psychologists «Science», 2016. – P. 74–81.

Annotation. The article deals with the impact of mixed teaching technology for future engineers-teachers preparation in the branch of computer technologies. The essential differences between traditional and mixed forms of teaching have been surveyed. The possibilities of Volodymyr Gnatyuk Ternopil National Pedagogical University in using the mixed teaching technologies in educational process of future engineers-teachers have been analyzed. The basic elements (analysis of the project, a target group, content and financial analysis) for the educational process planning in terms of using the mixed teaching technologies have been determined. Different approaches of national scientists as for the mixed teaching technologies implementation have been surveyed. On the basis of this the model of mixed teaching has been suggested. The main feature of it is the applying of electronic educational resources as an equal subject of teaching (the idea of activity-triangle). The fragment of practical applying of mixed teaching technologies in the process

of discipline study "Three-dimensional modeling and animation" by future engineers-teachers.

Keywords: blended learning, engineers, teachers, educational process, model, electronic resource, technology.

Горбатюк Р. М., Ожга М. М. Змішане навчання як нова технологія підготовки майбутніх інженерів-педагогів

Анотація. У статті обґрунтовано вплив технології змішаного навчання на підготовку майбутніх інженерів-педагогів у галузі комп'ютерних технологій. Розглянуто суттєві відмінності між традиційною і змішаною формами навчання. Проаналізовано можливості Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка щодо використання технології змішаного навчання в освітньому процесі майбутніх інженерів-педагогів. Виділено основні елементи (аналіз проекту, цільової групи, контенту і фінансовий аналіз) для планування навчального процесу в умовах застосування технології змішаного навчання. Розглянуто різні підходи вітчизняних науковців щодо реалізації технології змішаного навчання, на основі чого запропоновано модель змішаного навчання, особливістю якої є застосування електронного освітнього ресурсу, як рівноправного суб'єкта навчання (ідея діяльнісного трикутника). Представлено фрагмент практичного застосування технології змішаного навчання в процесі вивчення майбутніми інженерами-педагогами дисципліни «Тривимірне моделювання та анімація».

Анотація. змішане навчання, інженери-педагоги, освітній процес, модель, електронний ресурс, технологія.

301. Horbatiuk R. M. Information addiction as a negative factor training of future specialists: setting a problem / Horbatiuk R. M., Sitkar V. I., Sitkar T. V. // *New Trends of Global scientific ideas. 2016: materials of proceedings of the International Scientific and Practical Congress (the 10th of March, 2016, Geneva (Switzerland)).* – Geneva, 2016. – P. 62–70.

Annotation. The article drawn attention to the information dependence of students on pedagogical training in higher education. In terms of medical psychology, the psychological and physiological components are common to all addictions. From the perspective of modern medicine, a person's mental disorder is not formed in the development of information depending, but it observed adverse health effects from some organ systems. The availability of information depends expressed in degrees, like any other addiction, means that performance of students decreased in the training. They worsening focus on educational materials and teacher activities. Consciousness is always ready to respond to new information that comes through technical support.

Keywords: information dependence, performance studies, college students, mental illness, information, mind, consciousness.

Горбатюк Р. М., Сіткар В. І., Сіткар Т. В. Інформаційна залежність як негативний чинник підготовки майбутніх фахівців: постановка проблем

Анотація. У статті звернено увагу на інформаційній залежності студентської молоді під час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі. З погляду медичної психології, спільними для всіх залежностей є психологічний і фізіологічний компоненти. З точки зору сучасної медицини, під час розвитку інформаційної залежності в людини не формується психічний розлад, проте спостерігається її несприятливий вплив на здоров'я з боку деяких систем органів. Наявність

інформаційної залежності у вираженій мірі, як і будь-якої іншої залежності, означає, що продуктивність навчання у студентів знижується. В них погіршується концентрація на навчальному матеріалі і діяльності викладача. Свідомість постійно готова відреагувати на нову інформацію, що з'являється завдяки технічному забезпеченню.

Ключові слова: інформаційна залежність, продуктивність навчання, студентська молодь, психічний розлад, інформація, психіка, свідомість.

302. Hovorun T. Prospects of Gender Training in Psychology and Social Work / T. Hovorun, O. Kikinezhdzi, W. Krawets // European humanities studies: state and society. – Krakow, 2016. – No. 1. – P. 187–199.

Annotation. The article deals with the author's model of gender and educational technologies as psychological and pedagogical support of individual gender socialization, which is focused on partnership and parity of genders; innovative methods of interactive learning and perspectives of gender trainings of gender competencies' formation, egalitarian awareness and gender culture of youth were outlined.

Keywords: gender training, gender socialization, gender stereotype, gender competence, interactive teaching methods, egalitarian consciousness, gender and educational technology, gender culture.

Говорун Т. В., Кікінежді О. М., Кравець В. П. Перспективи гендерних тренінгів в психології та соціальній роботі

Анотація. У статті представлена авторська модель гендерно-освітніх технологій як психолого-педагогічного супроводу статевої соціалізації особистості, спрямована на партнерство та паритетність статей. Окреслені інноваційні методи інтерактивного навчання та перспективи гендерних тренінгів у формуванні гендерних компетенцій, егалітарної свідомості та гендерної культури молоді.

Ключові слова: гендерний тренінг, статева соціалізація особистості, гендерний стереотип, гендерні компетенції, інтерактивні методи навчання, егалітарна свідомість, гендерно-освітні технології, гендерна культура.

Говорун Т. В., Кікінежді О. М., Кравець В. П. Перспективы гендерных тренингов в психологии и социальной работе

Анотація. В статье представлена авторская система гендерно-образовательных технологий как психолого-педагогического сопровождения половой социализации личности, направленная на партнерство и паритетность полов. Раскрыты инновационные методы интерактивного обучения и перспективы гендерных тренингов в формировании гендерной компетенции, эгалитарного сознания и гендерной культуры молодежи.

Ключевые слова: гендерный тренинг, половая социализация личности, гендерный стереотип, гендерные компетенции, интерактивные методы обучения, эгалитарное сознание, гендерно-образовательные технологии, гендерная культура.

303. Karabin O. J. Methodological approaches to formation of professional self-development of future IT specialists / Karabin O. J. // L'Association 1901 «SEPIKE». – Frankfurt, 2016. – Edition 15. – P. 13–18.

Annotation. The article analyzes the theoretical foundations of methodological approaches to professional self-development of future IT specialists. The aspects of each

approach to the formation of personal potential of future IT professionals are characterized considering the specifics of self-development in Computer Sciences. Epistemological approach as well as personal, active, creative, systematic, competence, synergetic, and acmeological approaches to the formation of professional self-development of future IT specialists are considered in the article. Some aspects of methodological approaches to professional self-development were defined at the stage of organizational activity.

Keywords: informatization of education, professional training, professional competence, professional development, personal potential, personal approach, professional self-development, methodological approaches.

Анотація: Розглянуто теоретичні основи методологічних підходів професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. Так, внаслідок врахування особливостей саморозвитку суб'єктів у сфері інформаційних технологій, з'ясовано аспекти кожного з підходів на формування особистісного потенціалу майбутнього фахівця комп'ютерного профілю. Розглянуто гносеологічний, особистісний, діяльнісний, творчий, системний, компетентісний, синергетичний, акмеологічний підходи до формування професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. На організаційно-діяльнісному етапі визначено деякі аспекти методологічних підходів до професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. Перспективно-пошуковий етап передбачає визначення педагогічних умов професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю.

Ключові слова: інформатизація освіти, професійна підготовка, професійна компетентність, професійне становлення, особистісний потенціал, особистісний підхід, професійний саморозвиток, методологічні підходи.

304. Karanevych M. Pragmatically Motivated Omission in Literary Translation / Karanevych M. // Академическая наука – проблемы и достижения : материалы VIII международной научно-практической конференции (North Charleston, USA, 15–16 февраля 2016). – North Charleston, 2016. – Том 3. – С. 148–151.

Annotation. The article deals with pragmatically motivated omission in literary translation. Views of scientists toward the usage of omission in translation are analyzed. It was proved that one can exclude elements only if they are redundant or if their rendering violates target language norms. Omission may also be useful if a translator presupposes that representatives of a recipient culture don't know some realia that are well-known to native English speakers.

Keywords: omission, literary translation, target language, recipient culture, rendering, realia.

Караневич М. І. Прагматично зумовлене вилучення в художньому перекладі

Анотація. Стаття присвячена розгляду прагматично зумовленого вилучення в художньому перекладі. Проаналізовано погляди науковців з приводу допустимості застосування вищезазначеної трансформації у перекладі. Доведено, що вилучення доречне тоді, коли певні елементи оригіналу дублюються, або якщо їх відтворення може порушити норми мови перекладу. Використання цієї трансформації виправдане й у ситуації, коли перекладач передбачає, що певні реалії, які добре відомі носіям англійської мови, можуть бути невідомими представникам культури-реципієнта.

Ключові слова: вилучення, художній переклад, мова перекладу, культура-реципієнт, відтворення, реалії.

305. Klymenko A. Synergetic approach in Education / Klymenko A. // *Idea przemiany. Zagadnienia literatury, kultury, języka i edukacji* / red. E. Sadowska, M. Duś. – Wydawnictwo WSL, Częstochowa, 2016. – T. 6. – S. 157–170.

306. Mayorova O. Yu. Adaptation of *Gentiana lutea* L. plants obtained in vitro to ex vitro and in situ condition / O. Yu. Mayorova, L. R. Hrytsak, N. M. Drobyk // *Biotech. Acta.* – 2015. – Vol. 8, No 6. – P. 77–86.

Annotation. The aim of the research was to develop the technology of introduction of the *Gentiana lutea* L. plants obtained by microclonal propagation into conditions *in situ*. Methods of cultivation of plant objects *in vitro* were used. There were chosen optimal conditions for rooting *G. lutea* shoots obtained through microclonal propagation *in vitro*: MS/2 medium with twice decreased concentration of NH_4NO_3 without vitamins and sucrose supplemented with 3 g/l of mannite and 0.05 mg/l kinetin, and agar (4 g/l) in combination with perlite (16 g/l) used as a maintaining substrate; or the nutrient medium (MS/2 without vitamins and smaller concentration of NH_4NO_3) with gradual decrease of carbohydrates from 10 g/l to 2 g/l, and further rooting experimental shoots in tap water. Rooted plants were adapted to conditions *ex vitro* through planting them into flowerpots with soil and gradual changing hothouse regime for exposed one. The share of adapted to *in situ* conditions plants (21% after a year of planting) proves the used method to be resultative and promising. Thus, there was suggested the most efficient technology for revival of disturbed *G. lutea* populations that includes repatriation of rooted and adapted to *ex vitro* conditions plants obtained through microclonal propagation *in vitro*.

Keywords: *Gentiana lutea* L., rooting *in vitro*, adaptation *ex vitro*, repatriation *in situ*.

Майорова О. Ю., Грицак Л. Р., Дробик Н. М. Адаптація одержаних *in vitro* рослин *Gentiana lutea* L. до умов *ex vitro* та *in situ*

Анотація. Метою роботи було розробити технологію перенесення одержаних шляхом мікроклонального розмноження рослин *Gentiana lutea* L. в умови *in situ*. Використовували методи культивування рослинних об'єктів *in vitro*. Підібрано оптимальні умови для вкорінення отриманих мікроклональним розмноженням пагонів *G. lutea in vitro*: живильне середовище MS/2 з половинним вмістом NH_4NO_3 без вітамінів та сахарози, доповнене 3 г/л маніту та 0,05 мг/л кінетину, з використанням як підтримувального субстрату агару (4 г/л) у поєднанні з перлітом (16 г/л) або поетапне зменшення в середовищі MS/2 без вітамінів та зі зменшеною концентрацією NH_4NO_3 концентрації вуглеводів з 10 г/л до 2 г/л із подальшим укоріненням цих пагонів у водопровідній воді. Укорінені рослини адаптовано до умов *ex vitro* шляхом висаджування їх у горщики з ґрунтом та поступовим переведенням тепличного режиму до відкритого. Частка адаптованих до умов *in situ* рослин – 21% через рік після висаджування – свідчить про перспективність розробленого способу культивування. Таким чином, запропоновано один з ефективних способів відновлення ушкоджених популяцій *G. lutea*, що включає репатріацію в них укорінених та адаптованих до умов *ex vitro* рослин, отриманих мікроклональним розмноженням *in vitro*.

Ключові слова: *Gentiana lutea* L., вкорінення *in vitro*, адаптація *ex vitro*, репатріація *in situ*.

Майорова О. Ю., Грицак Л. Р., Дробик Н. М. Адаптація полученных *in vitro* растений *Gentiana lutea* L. к условиям *ex vitro* и *in situ*

Аннотация. Цель работы – разработка технологии перенесения полученных путем микроклонального размножения растений *Gentiana lutea* L. в условия *in situ*. Использовали методы культивирования растительных объектов *in vitro*. Подобраны оптимальные условия укоренения полученных микроклональным размножением побегов *G. lutea in vitro*: питательная среда МС/2 с половинным содержанием NH_4NO_3 без витаминов и сахарозы, дополненная 3 г/л маннита и 0,05 мг/л кинетина, с использованием в качестве поддерживающего субстрата агара (4 г/л) в сочетании с перлитом (16 г/л) либо поэтапное уменьшение в среде МС/2 без витаминов и с уменьшенной концентрацией NH_4NO_3 концентрации углеводов с 10 г/л до 2 г/л с последующим укоренением этих побегов в водопроводной воде. Укоренившиеся растения адаптировали к условиям *ex vitro*, высаживая их в горшки с почвой, и постепенным переводом тепличного режима в открытый. Количество адаптированных к условиям *in situ* растений – 21% через год после высаживания свидетельствует о перспективности разработанного способа культивирования. Таким образом, предложен один из эффективных способов восстановления поврежденных популяций *G. lutea*, состоящий в репатриации в природные места произрастания укорененных и адаптированных к условиям *ex vitro* растений, полученных микроклональным размножением *in vitro*.

Ключевые слова: *Gentiana lutea* L., укоренение *in vitro*, адаптация *ex vitro*, репатриация *in situ*.

307. Meshko H. Psycho-pedagogical training as means of personality harmonization of the future teacher / Halyna Meshko // International Journal of Social and Educational Innovation (IJSEIro). – Suceava (Romania), 2016. – Vol. 3, issue 5. – S. 85–92.

Annotation. The features of the psycho-pedagogical training are revealed in the article, its role in personality harmonization of the future teacher, warning of the professional stress, prevention of the "emotional burning out". Experience of training practice providing is described with future teachers. The content meaning of the psycho-pedagogical training, form and methods of its realization are described.

Keywords: professional health, harmonization of personality, "emotional burn out", professional stress, psycho-pedagogical training, future teachers, methods of work

Мешко Г. М. Психолого-педагогічний тренінг як засіб гармонізації особистості майбутнього вчителя

Анотація. У статті розкрито особливості психолого-педагогічного тренінгу, його роль в гармонізації особистості майбутнього вчителя, попередженні виникнення професійного стресу, профілактиці «емоційного вигорання». Описано досвід проведення тренінгової практики з майбутніми вчителями. Охарактеризовано змістове наповнення психолого-педагогічного тренінгу, форми і методи його проведення.

Ключові слова: професійне здоров'я, гармонізація особистості, «емоційне вигорання», професійний стрес, психолого-педагогічний тренінг, майбутні вчителі, методи роботи.

Мешко Г. М. Психолого-педагогический тренинг как средство гармонизации личности будущего учителя

Аннотация. В статье раскрыты особенности психолого-педагогического тренинга, его роль в гармонизации личности будущего учителя, предупреждении

возникновения профессионального стресса, профилактике «эмоционального выгорания». Описан опыт проведения тренинговой практики с будущими учителями. Охарактеризовано содержательное наполнение психолого-педагогического тренинга, формы и методы его проведения.

Ключевые слова: профессиональное здоровье, гармонизация личности, «эмоциональное выгорание», профессиональный стресс, психолого-педагогический тренинг, будущие учителя, методы работы.

308. Meshko O. The development of the future teacher subjectivity formation as an aspect of his professional position / Oleksandr Meshko // International Journal of Social and Educational Innovation (IJSEIro). – Suceava (Romania), 2016. – Vol. 3, issue 6. – S. 57–66.

Annotation. The essence, the characteristics of subjectivity as part of future teacher professional positions are substantiated in the article. It is established that the subjectivity of the teacher as an integral professionally important quality of personality is found in the quest for self-determination, self, self-regulation and self-improvement in professional and educational activities. The concept of student - future teacher subjectivity is concretized. The content of the subjectivity of future teachers in the context of age-professionalization process of the future specialists is analyzed. The features of the development and implementation of subject activity of students in educational and professional activities in higher education are described.

Keywords: subjectivity, professional position of the teacher, student subjectivity development, professional development of future teachers

Мешко О. І. Розвиток суб'єктності майбутнього педагога як аспект становлення його професійної позиції

Анотація. У статті обґрунтовано сутнісно-змістові характеристики суб'єктності як складової професійної позиції майбутнього педагога. Встановлено, що суб'єктність педагога як інтегральна професійно важлива якість особистості виявляється у прагненні до самовизначення, самодетермінації, саморегуляції та самовдосконалення у професійно-педагогічній діяльності. Уточнено поняття суб'єктності студента – майбутнього педагога. Проаналізовано зміст суб'єктності майбутніх педагогів у контексті вікових особливостей та процесу професіоналізації майбутнього фахівця. Розкрито особливості розвитку та реалізації суб'єктної активності студента в умовах навчально-професійної діяльності у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: суб'єктність, професійна позиція педагога, розвиток суб'єктності студента, професійне становлення майбутнього педагога.

Мешко А. И. Развитие субъектности будущего педагога как аспект становления его профессиональной позиции

Аннотация. В статье обоснованы сущностно-содержательные характеристики субъектности как составной профессиональной позиции будущего педагога. Установлено, что субъектность педагога как интегральное профессионально важное качество личности выражается в стремлении к самоопределению, самодетерминации, саморегуляции и самосовершенствованию в профессионально-педагогической деятельности. Уточнено понятие субъектности студента - будущего педагога. Проанализировано содержание субъектности будущих педагогов в контексте возрастных особенностей и процесса профессионализации будущего специалиста. Раскрыты особенности развития и реализации субъектной активности студента в

условиях учебно-профессиональной деятельности в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: субъектность, профессиональная позиция педагога, развитие субъектности студента, профессиональное становление будущего педагога.

309. Nosenko Y. Collaboration between Research Institutions and University Sector Using Cloud-based Environment / Y. Nosenko, M. Shyshkina, V. Oleksiuk // ICTERI 2016. ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer : Proceedings of the 12th International Conference (Kyiv, Ukraine, June 21-24, 2016.). – Kyiv, 2016. – P. 656–671.

Annotation. The high-tech cloud-based university environment formation, which would provide collaboration between the research institutions and the university sector contributes to the experience exchange; organization of joint events on sectorial, national, and international levels; improvement of the research results' implementation. It would unite the learning resources, the tools of scientific exploration support, and cover different levels of training, that could promote overcoming the gap between the research process, and the implementation and use of its results. This approach is to contribute to the development of university autonomy, which is the aim of the current reformations in higher education in Ukraine. The article represents the main results of the joint research laboratories activity that is held between the Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine and several universities being organized via cloud technology usage and devoted to its development.

Keywords. Cloud computing, e-learning, open education, research institution, university sector, pedagogical university, cloud-based learning and research environment.

310. Oleksiuk N. Role socialni rehabilitaci mladistveho pachatele v procesu resocializaci. / N. Oleksiuk // Modern Science – Moderni veda. – Praha, 2016. – № 2. – S. 142–148.

Annotation. The article substantiates the urgency of the problem of resocialization of juvenile offenders. Selected characteristics and analyzed the stages of resocialization. Clarified the role of social rehabilitation in the process of resocialization of juvenile offenders and participation in, the social worker.

Keywords: juvenile, social rehabilitation, re-socialization, signs of re-socialization, stages of re-socialization, social worker.

Олексюк Н. Роль соціальної реабілітації неповнолітніх правопорушників у процесі їх ресоціалізації

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність проблеми ресоціалізації неповнолітніх правопорушників. Охарактеризовано ознаки та проаналізовано етапи ресоціалізації. Деталізовано значення соціальної реабілітації в процесі ресоціалізації неповнолітніх правопорушників та участь в ній соціального працівника.

Ключові слова: неповнолітні, соціальна реабілітація, ресоціалізація, ознаки ресоціалізації, етапи ресоціалізації, соціальний працівник.

311. Oleksiuk N. The role of Sociocultural Activity in the socialization process of personality / N. Oleksiuk // Problems of development modern science: theory and practice : collection of scientific articles. – Madrid, España : EDEX, 2016. – P. 318–321.

Annotation. The article reveals the content of concepts «socialization» and «socio-cultural activities». Dedicated types, mechanisms and models of the socialization process

that describes its structure. Analyzes the influence of socio-cultural activities on the process of socialization and defines prospects of its development.

Keywords: personality, socialization, socio-cultural activities, mechanisms, models, perspectives.

Олексюк Н. Роль соціокультурної діяльності у процесі соціалізації особистості
Анотація. У статті розкрито зміст понять «соціалізація» та «соціокультурна діяльність». Виділено види, механізми та моделі процесу соціалізації, описано його структуру. Проаналізовано вплив соціокультурної діяльності на процес соціалізації та визначено перспективи його розвитку.

Ключові слова: особистість, соціалізація, соціокультурна діяльність, механізми, моделі, перспективи.

312. Oleksiuk N. Theoretical bases of professional training of social rehabilitation specialists on the disabled in Ukraine / N. Oleksiuk // *Prospects for development of education and science : collection of scientific articles.* – Plovdiv, Bulgaria : Academic Publishing House of the Agricultural University, 2016. – P. 346–348.

Annotation. Based on the analysis of scientific literature revealed theoretical foundations of professional training of specialists in social rehabilitation work with people with disabilities, defined by its content, forms and methods, criteria of efficiency.

Keywords: professional training, social rehabilitation, persons with disabilities, professional readiness, content, forms and methods, criteria of efficiency.

Олексюк Н. Теоретичні засади професійної підготовки фахівців до соціальної реабілітації інвалідів в Україні.

Анотація. На основі аналізу наукової літератури розкрито теоретичні засади професійної підготовки фахівців соціальної реабілітації до роботи з людьми з обмеженими можливостями, визначено її зміст, форми та методи, обґрунтовано критерії ефективності.

Ключові слова: професійна підготовка, соціальна реабілітація, інваліди, професійна готовність, зміст, форми та методи, критерії ефективності.

313. Oliynyk H. Features of Organization Pupils' Educational and Leisure activities / Halyna Oliynyk // *Actual problems of globalization : collection of scientific articles.* – Thessaloniki, Greece : Midas S. A., 2016. – P. 237–240.

Annotation. Today, in education prevails the paradigm that is geared towards the complete and varied development of a person. The author characterizes concepts “education”, “leisure”, “educational and leisure activities”

Keywords: pupils, education, leisure educational and leisure activities/

Олійник Г. М. Особливості організації освітньо-дозвілєвої діяльності школярів

Анотація. У статті розкрито та проаналізовано суть поняття «освіта», «дозвілля» та «освітньо-дозвілєва діяльність», визначено основні види освітньо-дозвілєвої діяльності школярів.

Ключові слова: школярі, дозвілля, освіта, освітньо-дозвілєва діяльність, види дозвілєвої діяльності

314. Oliynyk H. M. Social educator activity in educational and leisure sphere: the basic principles and functions / H. M. Oliynyk // Perspective directions of scientific researches : collection of scientific articles. – Coventry, United Kingdom : Agenda Publishing House, 2016. – P. 312–315.

Annotation. In our analysis we use the definition of Social education in educational and leisure activities: the theory of how psychological, social and material conditions, and different orientations of values promote or impede the development and growth, the quality of life and the welfare of the individual or the group.

Keywords: pupils Social educator leisure educational and leisure activities.

Олійник Г. М. Діяльність соціального педагога в освітньо-дозвіллевій сфері: основні принципи та функції

Анотація. У статті розкрито та проаналізовано суть діяльність соціального педагога в освітньо-дозвіллевій сфері, визначено та виокремлено основні принципи та функції

Ключові слова: освітньо-дозвіллева сфера, соціальний педагог, функції, принципи.

315. Petrishin L. Y Content peculiarities of social protection of internally displaced people in Ukraine / L. Y. Petryshyn, H. V. Leshchuk // Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie – Łódź, 2016. – № 4 (8). – S. 110–115.

Annotation. In the article on the basis of theoretic and methodological analysis we revealed the content peculiarities of social protection of internally displaced people in Ukraine. Basic social problems, which arose for internally displaced people in Ukraine, were analyzed. Strong and weak sides of state efforts in the direction of social protection are substantiated. We revealed the basic problems of social protection, which pertain to internally displaced people and presented precautions of their preventing.

Keywords: social protection, internally displaced people, social services, protection of rights and freedoms, peculiarities of public assistance.

Анотація. У статті на основі проведеного теоретико-методичного аналізу розкрито змістові особливості соціального захисту вимушено переміщених осіб в Україні. Проаналізовано ключові соціальні проблеми, які постали перед вимушено переміщеними особами в Україні. Обґрунтовано сильні та слабкі сторони державних зусиль в напрямку соціального захисту. Розкрито основні проблеми соціального захисту, що стосуються вимушено переміщених осіб та представлено заходи щодо їх подолання.

Ключові слова: соціальний захист, вимушено переміщені особи, соціальні послуги, захист прав і свобод, особливості соціальної допомоги.

Анотация. В статье на основе проведенного теоретико-методического анализа раскрыты содержательные особенности социальной защиты вынужденно перемещенных лиц в Украине. Проанализированы ключевые социальные проблемы, стоящие перед вынужденно перемещенными лицами в Украине. Обоснованно сильные и слабые стороны государственных усилий в направлении социальной защиты. Раскрыты основные проблемы социальной защиты, касающиеся вынужденно перемещенных лиц и представлены меры по их преодолению.

Ключевые слова: социальная защита, вынужденно перемещенные лица, социальные услуги, защита прав и свобод, особенности социальной помощи.

316. Petrishin L. Y Professional training of creative social teachers / L. Y. Petrishin // *Nowoczesna edukacja: filozofia, innowacja, doświadczenie*. – Łódź, 2016. – № 1 (5). – S. 174–179.

Annotation. In the article on the basis of the theoretical and methodological analysis reveal pedagogical strategy training creative social workers in terms of university; analysis for effective forms to implement the creative component in the structure of training social workers, lectures, seminars, independent studies nature; described block structure (bachelor, Speciality, MA) training of creative social workers. The process of creativity formation of future social pedagogues is analysed in the article. The educational activities on the basis of the theoretical and methodological analysis of researched problems are also studied. The analysis is conducted of effective forms to realize the creative component in the structure of training future social workers, lectures, seminars, exercises independent character; the structure of independent work is described, and characterized as aimed at self-actualization, self-development, self-realization of creative skills of future social workers in professional activities; basic content elements of "Diary of Creativeness" are provided: define the students' own creative potential and creative abilities, give some personal recommendations on fostering a creative personality, styling program for building creativity and production of creative ideas in the socio-educational field.

Based on the analysis of scientific positions, the article focuses on the effectiveness of the educational process as defined by relevant university forms and methods to be used in the formation of creative social pedagogues.

Keywords: art, creativity, the formation of creativity, social pedagogues, educational process, professional training.

Анотація. У статті на основі проведеного теоретико-методичного аналізу розкрито особливості професійної підготовки креативних соціальних педагогів в умовах вишу; подано аналіз ефективних форм, для реалізації творчого складника в структурі підготовки соціальних педагогів, лекцій, семінарів, занять самостійного характеру; описано блокову структуру (бакалаврат, спеціалітет, магістратура) професійної підготовки креативних соціальних педагогів.

Ключові слова: творчість, креативність, процес формування креативності, соціальні педагоги, навчальний процес, професійна підготовка.

Петрушин Л. И. Подготовка профессионально креативных социальных педагогов

Аннотация. В статье на основе проведенного теоретико-методического анализа раскрыты особенности профессиональной подготовки креативных социальных педагогов в условиях вуза; представлен анализ эффективных форм, для реализации творческого компонента в структуре подготовки социальных педагогов, лекций, семинаров, занятий самостоятельного характера; описано блочную структуру (бакалавриат, специалитет, магистратура) профессиональной подготовки креативных социальных педагогов.

Ключевые слова: творчество, креативность, процесс формирования креативности, социальные педагоги, учебный процесс, профессиональная подготовка.

317. Shevchyk L. O. Ecological analysis of the diversity in the elements of melanized picture in the integument of a red soldier bug (*Pyrrhocoris apterus* L.) in the urbanized ecosystem of Ternopil / Shevchyk L. O., Kravets N. Ya // *Deutscher Wissenschaftsherold. German Science Herald*. – 2016. – № 4. –P. 31–33.

Анотація. У статті проаналізовано фенотипове різноманіття личинок клопа-солдатика в популяції урбанізованої екосистеми м. Тернополя з точки зору його ролі в ентомобіоіндикації її екологічного стан. Дослідження проводились на основі аналізу частоти виявлених фенів меланізованого малюнка покривів тіла личинок клопа-солдатика, внутрішньопопуляційного різноманіття фенів чотирьох ознак. Для

визначення достовірності отриманих результатів обчислювали похибку фенотипового різноманіття. Визначали також частку мало чисельних фенів для всіх ознак.

318. Tereshchuk G. General scientific and philosophical approaches to the analysis of training teaching staff of preschool education / G. Tereshchuk, Oliynyk M. // International Journal of Social and Educational Innovation (IJSEIro). – 2016. – Vol. 3, Issue 6. – S. 13–22. – Режим доступу до журн.: http://media0.wgz.ro/files/media0:58ceb359141a6.pdf.upl/Volume_3_Issue_6_IJSEIro.PDF.

Annotation. This article analyzes the general scientific and philosophical approaches to the training of teaching staff of preschool education. The essence of the concept of "methodological approach" has been revealed, as did the main approaches to training future educators. Author determined and allocated philosophical, interdisciplinary, systemic, synergistic, functional, personal, activity, biological, and competency approaches.

Keywords: vocational training, school education, methodological approach, the teacher/educator.

319. The synthesis and the antimicrobial activity of anionarylation products containing the sulfonamide fragment / Z. I. Yaniv, R. V. Symchak, O. V. Pokryshko, H. M. Tulaydan, V. S. Baranovsky, S. I. Klymnyuk, B. D. Grishchuk // Journal of Organic and Pharmaceutical Chemistry. – 2016. – Vol. 14, iss. 2 (54). – P. 60–64.

Annotation. Products containing the sulfonamide fragment have been synthesized by anionarylation reaction. 3-(4-Sulfonamidophenyl)-2-thiocyanato(bromo)propanamides, 4-(2-thiocyanato(bromo, chloro)-2-phenylethyl)benzenesulfonamides, 2-(4-sulfonamidophenyl)fumaric and 2-bromo-3-(4-sulfonamidophenyl)butanedioic acids have been obtained by the copper-catalyst reaction of 4-sulfonamidophenyldiazonium tetrafluoroborate with acrylamide, styrene and fumaric acid with the yields of 36-82%. The anionarylation competing process is formation of 4-(iso)thiocyanato(chloro, bromo)benzenesulfonamides as Sandmeyer reaction products. In case of thiocyanatoarylation of fumaric acid 2-(4-sulfonamidophenyl)fumaric acid is selectively formed as an arylation product. The structure of the compounds synthesized has been confirmed by IR- and ¹H NMR-spectra. The antimicrobial activity of these compounds in relation to the museum strains of staphylococcus, E.coli, aerobic bacillus and yeasts fungi has been studied. It has been found that sulfonamide derivatives are characterized by a high antibacterial and antifungal activity, which is the most pronounced for arylalkyl thiocyanates based on acrylamide. The research conducted has confirmed the positive impact of the sulfonamide fragment introduction in the structure of anionarylation products of unsaturated compounds to expand the range of the antimicrobial activity and decrease of the minimum inhibitory concentration.

Keywords: sulfonamides; 4-sulphonamidophenyldiazonium tetrafluoroborate; halogeno- and thiocyanatoarylation; antibacterial and antifungal properties.

Янів З. І., Симчак Р. В., Покришко О. В., Тулайдан Г. М., Барановський В. С., Климнюк С. І., Грищук Б. Д. Синтез та антимікробна активність продуктів аніонарилювання з сульфаніламідним фрагментом

Анотація. Реакцією аніонарилювання синтезовані продукти, що містять сульфаніламідний фрагмент. Взаємодією тетрафлуороборату 4-

сульфамідофенілдіазонію із акриламідом, стиреном і фумаровою кислотою в умовах купрокаталізу одержані 3-(4-сульфамідофеніл)-2-тіоціанато(бромо)пропанаміди, 4-(2-тіоціанато(бромо,хлоро)-2-фенілетил)бензенсульфонаміди, 2-(4-сульфамідофеніл)фумарова і 2-бромо-3-(4-сульфамідофеніл)бутандіова кислоти з виходами 36-82%. Конкуруючим процесом реакції аніонарилювання є утворення продуктів реакції Зандмейєра – 4-(ізо)тіоціанато(хлоро, бромо)бензенсульфонамідів. У випадку тіоціанатоарилювання фумарової кислоти селективно утворюється продукт арилювання – 2-(4-сульфамідофеніл)фумарова кислота. Структура синтезованих сполук підтверджена даними ІЧ- та ЯМР ¹Н-спектрів. Досліджено антимікробну дію цих сполук відносно музейних штамів стафілококів, кишкових паличок, аеробних бацил, псевдомонад та дріжджових грибів. Встановлено, що сульфаниламідні похідні характеризуються антибактеріальною та протигрибковою активністю, яка найбільш виражена для арилалкільних тіоціанатів на основі акриламіду. Проведені дослідження підтвердили позитивний вплив введення сульфаниламідного фрагменту в структуру продуктів аніонарилювання ненасичених сполук на розширення спектра антимікробної активності і зменшення значень мінімальних інгібуючих концентрацій.

Ключові слова: сульфаниламід; тетрафлуороборат 4-сульфамідофенілдіазонію; галогено- і тіоціанатоарилювання; антибактеріальні та протигрибкові властивості.

Янив З. И., Симчак Р. В., Покрышко Е. В., Тулайдан Г. Н., Барановский В. С., Климнюк С. И., Грищук Б. Д. Синтез и противомикробная активность продуктов анионарилирования, содержащих сульфаниламидный фрагмент

Аннотация. Реакцией анионарилирования синтезированы продукты, содержащие сульфаниламидный фрагмент. Взаимодействием тетрафторобората 4-сульфамидофенилдиазония с акриламидом, стиролом и фумаровой кислотой в каталитических условиях получены 3-(4-сульфамидофенил)-2-тиоцианато(бром)пропанамиды, 4-(2-тиоцианато(бром, хлор)-2-фенилэтил)бензолсульфонамиды, 2-(4-сульфамидофенил) фумаровая и 2-бром-3-(4-сульфамидофенил)бутандиовая кислоты с выходами 36-82%. Конкурирующим процессом реакции анионарилирования является образование продуктов реакции Зандмейера – 4 (изо)тиоцианато(хлор, бром)бензолсульфамидов. В случае тиоцианатоарилирования фумаровой кислоты селективно образуется продукт арилирования – 2-(4-сульфамидофенил)фумаровая кислота. Структура синтезированных соединений подтверждена данными ИК- и ЯМР ¹ Н-спектров. Исследовано противомикробное действие этих соединений относительно музейных штаммов стафилококков, кишечных палочек, аэробных бацилл и дрожжевых грибов. Установлено, что сульфамидные производные характеризуются противомикробной активностью, которая наиболее выражена для арилалкильных тиоцианатов на основе акриламида. Проведенные исследования подтвердили положительное влияние введения сульфаниламидного фрагмента в структуру продуктов анионарилирования непредельных соединений на расширение спектра их противомикробной активности и уменьшение значений минимальных ингибирующих концентраций.

Ключевые слова: сульфаниламид; тетрафтороборат 4-сульфамидофенилдиазония; галоген- и тиоцианатоарилирование; антибактериальные и протигрибковые свойства.

320. Vykchrushch V. Special didactic literature of the late XIX century and the early XX-th century: problems of the content / Vera Vykchrushch, Liudmyla Kovalchuk // Intellectual Archive. – 2016. – Vol. 5, no. 2. – P. 102–112.

Annotation. The formation of the national specialized didactic literature in the second part of the 19th and at the beginning of the 20th century took place simultaneously with the creation and development of didactical principles. Translated books played a great role in this process. They were based on the texts of famous foreign pedagogues, the first additions of pedagogical readers, comparative didactical literature of the national authors. In the article the creation process of pedagogic manuals for teachers in the second part of the 19-th century and at the beginning of the 20-th century is analyzed; and national authors' specialized literature, mainly interpreted from the foreign sources is analyzed in particular. On the whole, the level of the development of didactic problems was insufficient. Only in the 80 -90-s of the XIX-th century the national theory of teaching and learning was partly able to get rid of the blind borrowings from foreign didactics and the process of creation educational manuals by national authors finally has started.

ПЕРЕЛІК ПАТЕНТІВ ТА АВТОРСЬКИХ СВДОЦТВ, ОТРИМАНИХ У 2016 РОЦІ

321. Патент на корисну модель 106442 Україна, МПК А01С 1/06 (2006.01) С12N 1/20 (2006.01). Спосіб обробки насіння сої культурної / Конончук Олександр Борисович, Пида Світлана Василівна ; заявник і патентовласник Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – № u2015 10665 ; заявл. 02.11.2015 ; опубл. 25.04.2016, Бюл. № 8.

322. Патент, Урааїна, МПК (2016) С12N5/00,С12N5/04,А01Н4/00 Спосіб укорінення *in vitro* рослин видів *Carlina cirsioides* Klok. та *Carlina oporordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl. / Кравець Н. Б., Мосула М. З., А. І. Герц, Дробик Н. М.; заявники і патентовласники Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка (поданий до друку).

323. Патент на корисну модель. 106077 Україна, МПК А01С 21/00 (2006.01) Спосіб удобрення картоплі / Брошак І. С., Дзядикевич Ю. В., Ориник Б. І., Пида С. В., Розум Р. І. ; заявник і патентовласник Тернопільська філія ДУ «Держгрунтохорона». – А01С21/00 ; заявл. 16.11.15 ; опубл. 11.04.16, Бюл. № 7.

324. Патент на корисну модель. 104998 Україна, МПК А01К 67/033 (2016.01) С05F 11/00 Спосіб інтенсифікації ферментації органічних відходів / Брошак І. С., Федорчак Ю. Т., Дзядикевич Ю. В., Пида С. В., Свинтух М. Б., Любезна І. В. ; заявник і патентовласник Тернопільська філія ДУ «Держгрунтохорона». – А01К67/033 ; заявл. 02.10.2015 ; опубл. 25.02.2016, Бюл. № 4.

325. Патент на корисну модель. 112286 Україна, МПК А01С 21/00 (2016.01) Спосіб удобрення ґрунту / Брошак І. С., Гевко Р. Б., Язлюк Б. О., Городицька І. В., Пида С. В. ; заявник і патентовласник Тернопільська філія ДУ «Держгрунтохорона». – А01С21/00 ; заявл. 06.06.2016; опубл. 12.12.2016, Бюл. № 23.

СТАТТІ У ФАХОВИХ ВИДАННЯХ УКРАЇНИ

Інженерно-педагогічний факультет

Кафедра комп'ютерних технологій

326. Горбатюк Р. М. Дидактичний дизайн у професійній освіті / Горбатюк Р. М., Луцик І. Б. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – Київ ; Вінниця, 2016. – Вип. 45. – С. 173–177.

Анотація. У статті розглядаються особливості використання дидактичного дизайну в професійній освіті та його вплив на змістову компоненту підготовки фахівців. Представлено алгоритм поетапного процесу становлення та подальшого розвитку навчальної дисципліни, який сформовано згідно принципів дидактичного дизайну. Наведено спосіб реалізації тактики дидактичного дизайну у процесі формування змісту та наповнення конкретної дисципліни на прикладі вивчення інформаційних машин та кібернетичних систем.

Ключові слова: дидактичний дизайн, професійна освіта, інженер-педагог, компетентнісний підхід, сучасні інформаційні технології, кібернетичні системи, проектування, навчальна дисципліна.

Horbatiuk R. M., Lutsyk I. B. Didactic design in professional education

Annotation. The article considers peculiarities of the application of a didactic design in vocational education and its impact on meaningful component of training professionals. The algorithm presented of the staged process of formation and further development of the discipline, which is formed according to the principles of didactic design. The method described of the implementation of tactics of didactic design the process of forming content and content-specific discipline for example the study of information machines and cybernetic systems.

Keywords: didactic design, professional education, engineer-teacher, the competence model, modern information technology, cybernetic system, design, training course.

327. Горбатюк Р. М. Експериментальна модель дистанційного навчання майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі / Р. М. Горбатюк, Л. М. Романишина // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 69–75.

Анотація. Розглянуто застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вищих навчальних закладах України. Запропоновано систему накопичення й обміну знаннями, яка складається з аудиторного фонду, лабораторій, семінарів, поширення досвіду, практичної інформації, науково-дослідного сектора, автоматизованого робочого місця, мережових форумів і чатів, електронних ресурсів, інформаційного простору. Обґрунтовано модель дистанційного освітнього процесу, що базується на загальнотеоретичних засадах моделювання, відповідно до яких визначено її характеристики, як педагогічного об'єкта. Згідно з науково-педагогічними підходами модель є складною системою із структурними елементами, що включають цільову, змістову, функціональну, організаційну й оцінну підсистеми. Для визначення її ефективності проведено педагогічний експеримент за середнім рівнем засвоєння

знань, часом на підготовку майбутнього фахівця з конкретної теми навчальної дисципліни, активністю студентів на заняттях.

Ключові слова: інформаційний простір, дистанційне навчання, модель, система, структурні елементи, експеримент.

Horbatiuk R. M., Romanyshyna L. M. Experimental model of distance education future experts in higher educational institutions

Annotation. The materials of the article also focused on the use of information and communication technologies in higher educational institutions of Ukraine, due to growing volumes of information. A knowledge accumulation and sharing system, which consists of classroom fund, laboratories, workshops, exchange of experiences, practical information, research sector, workstation, network forums and chat rooms, electronic resources, information space. The model of distance education process, based on the general theoretical principles of modeling, according to which its characteristics are defined as a pedagogical object. According to the scientific and pedagogical approaches, the model is a complex system with the structural elements, which include: targeted, meaningful, functional, organizational and evaluation subsystem. To assess the effectiveness of its pedagogical experiment carried out at the average level of learning, time to prepare specialists with a particular subject discipline, activity of students in the classroom.

Keywords: information space, distance learning, model, system, structural elements of the experiment.

328. Горбатюк Р. М. Структурно-функціональна модель технології формування педагогічної фасилітації майбутніх інженерів-педагогів / Р. М. Горбатюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – Київ ; Вінниця, 2016. – Вип. 44. – С. 290–294.

Анотація. У матеріалах статті окреслено проблему формування педагогічної фасилітації майбутніх інженерів-педагогів у галузі комп'ютерних технологій. Для досягнення поставленої мети спроектовано структурно-функціональну модель формування педагогічної фасилітації. Значну увагу приділено системному підходу, що є одним із важливих для підвищення ефективності навчально-виховної роботи під час підготовки студентів та є підґрунтям модернізації освітнього процесу. Системними характеристиками моделі є динамічність, відкритість і багаторівневий характер. Вищою цінністю педагогічної фасилітації є цілісна особистість, котра є вмілим організатором навчального процесу, вміє працювати з людьми, цінити колективний досвід, критично оцінювати досягнуте, бути професійно компетентним. Модель складається із взаємопов'язаних і взаємодіючих блоків: мотиваційно-цільового, організаційного, процесуально-змістового, критеріально-оцінювального, орієнтованих на досягнення передбачуваного результату – оптимального рівня педагогічної фасилітації майбутніх інженерів-педагогів. Мотиваційно-цільовий блок визначає стратегію професійної підготовки, вихідні методологічні і теоретичні положення освітнього процесу, мету і завдання формування педагогічної фасилітації у студентів. В організаційному блоці визначено методологічні підходи, чинники, принципи, механізми та умови формування педагогічної фасилітації майбутніх інженерів-педагогів. Процесуально-змістовий блок включає: компоненти освітнього середовища педагогічного університету та змістові лінії формування педагогічної фасилітації у майбутніх інженерів-педагогів. Критеріально-оцінний блок моделі

містить систему критеріїв і показників, сформованість яких дозволяє виокремити рівні педагогічної фасилітації майбутніх інженерів-педагогів.

Ключові слова: педагогічна фасилітації, інженери-педагоги, структурно-функціональна модель, системний підхід, професійна підготовка, компетентність, механізми, принципи, сформованість.

Horbatiuk R. M. Structural and functional model of pedagogical facilitation formation of the future engineer-teachers

Annotation. The article reveals the problem of pedagogical facilitation formation of the future engineer-teachers in the field of computer technologies. To achieve the assigned goal the structural and functional model of pedagogical facilitation formation is designed. The considerable attention is given to the system approach which is one of important for teaching and educational work efficiency increasing during students' preparation and is a basis of modernization of educational process. System characteristics of model are openness, dynamic and multilevel character. Supreme value of pedagogical facilitation is the complete person who is the skillful organizer of educational process, and is able to work with people, to appreciate collective experience, critically to estimate reached, and is professionally competent. The model consists of the interconnected and co-operating blocks: motivational and purposeful, organizational, content-procedural, criteria-estimating, which are focused on achievement of predictable result - an optimum level of pedagogical facilitation of future engineer-teachers. The motivational and purposeful block defines vocational training strategy, initial methodological and theoretical regulations of educational process, the purpose and tasks of pedagogical facilitation formation of students. Methodological approaches, factors, principles, mechanisms and conditions of pedagogical facilitation formation of the future engineer-teachers are defined in the organizational block. The content-procedural block includes: pedagogical university educational environments components and substantial lines of pedagogical facilitation formation of the future engineer-teachers. The criteria-estimating block of model contains system of criteria and indicators, formation of which allows allocating pedagogical facilitation levels of the future engineer-teachers.

Keywords: pedagogical facilitation, engineer-teachers, structural and functional model, system approach, professional training, competence, mechanisms, principles, formation.

329. Optimization of cultivation *Chlorella vulgaris* Beij. in a bioreactor of uninterrupted action / O. I. Bodnar, N. V. Burega, A. O. Palchyk, H. B. Viniarska, V. V. Grubinko // *Biotechnologia acta.* – 2016. – Vol. 9, no 4. – P. 42–49.

Annotation. The efficiency of the functioning of the first constructed original fotobioreaktor with continuous mode of algae cultivation was checked. Using this fotobioreaktor it was investigated the growth of freshwater green alga *Chlorella vulgaris* Beij. (CHLOROPHYTA) under conditions of the Fitzgerald's medium N 11 in the modification of Zender and Gorham under at the illumination of 2500 Lx (16:8 hours) at 22–25°C. The calculation of number of cells and extraction of proteins, carbohydrates and lipids were showed that the maximum of growth intensity in the reactor is observed on the 18th day of cultivation – $269,2 \pm 3,0$. 109 cells/l, under the impact of stabilization and automatic control of culture conditions. In the stationary phase number of cells was within $110,1 \pm 4,9$. 109 cells/l. This makes it possible of continuous mode of chlorella cultivation with an average productivity near 110 ± 4 mg/l of dry mass in stationary mode. Under these

conditions, the protein content was about 60 mg/dm³ of dry mass, carbohydrates – about 35 mg/l of dry mass and lipids - about 12 mg/l of dry mass. Using sunlight and biosynthesis activators of various of classes of organic substances allows to change the ratio of protein, carbohydrates and lipids, that could be used for further perspective research.

Keywords: chlorella, photobioreactor, continuous cultivation.

Боднар О. І., Бурега Н. В., Пальчик А. О., Вінярська Г. Б., Грубінко В. В. Оптимізація культивуванням Chlorella vulgaris Beij. у біореакторі неперервної дії

Анотація. З метою перевірки ефективності функціонування вперше сконструйованого оригінального фотобіореактора з безперервним режимом культивування досліджували ріст у ньому Chlorella vulgaris Beij. (CHLOROPHYTA) у середовищі Фітцджеральда в модифікації Цендера і Горхема №11 при температурі 22–25°C та штучному освітленні лампами денного світла (інтенсивність 2500 лк) протягом 16 годин на добу. Методами підрахунку клітин та виділення протеїнів, вуглеводів і ліпідів у результаті дослідження показано, що за стабілізації і автоматичного контролю умов культивування максимальна інтенсивність росту у розробленому реакторі спостерігалася на 18-ту добу культивування з вмістом клітин 269,2±3,0. 10⁹ клітин/л з кількістю у стаціонарній фазі в межах 110,1±4,9. 10⁹ клітин/л, що дає можливість вирощувати хлорелу у безперервному режимі з середньою продуктивністю у стаціонарному режимі близько 110±4 мг сухої маси/л з вмістом протеїнів близько 60 мг сухої маси/л, вуглеводів – близько 35 мг сухої маси/л, ліпідів – близько 12 мг сухої маси/л. Можлива зміна співвідношення вмісту протеїнів, вуглеводів і ліпідів за використання сонячного світла та речовин-стимуляторів біосинтезу окремих класів органічних речовин, що становить перспективою подальших досліджень.

Ключові слова: хлорела, фотобіореактор, безперервне культивування

Кафедра технологічної освіти та охорони праці

330. Гевко І. В. Етноестетичний підхід до підготовки майбутніх учителів технологій в сфері дизайну / І. В. Гевко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 14–120.

Анотація. Розкрито проблему соціокультурного самовизначення майбутніх учителів технологій. Розглянуто сутність феномена особистісного самовизначення в контексті дизайну. Відзначено, що сучасна освіта покликана стверджувати сутність особистості, яка здатна до подальшого самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації. Обґрунтовано доцільність застосування етноестетичного підходу у формуванні технологічної культури майбутніх учителів технологій. Доведено, що положення етноестетичного підходу у підготовці учителів технологій в сфері дизайну реалізуються у поліпарадигмальному аспекті. Обґрунтовано, що реалізація етноестетичного підходу у підготовці майбутніх учителів технологій в сфері дизайну пов'язана із подоланням природних при провайдингу інновацій утруднень.

Ключові слова: дизайн, учитель технологій, етноестетичний підхід, провайдинг.

Гевко И. В. Этноэстетический подход к подготовке будущих учителей технологий в сфере дизайна

Аннотация. Раскрыта проблема социокультурного самоопределения будущих учителей технологий. Рассматривается сущность феномена личностного самоопределения в контексте дизайна. Отмечено, что современное образование призвано утверждать сущность личности, способную к последующему самосовершенствованию, саморазвитию, самореализации. Обоснована целесообразность использования этноэстетического подхода к формированию технологической культуры будущих учителей технологий. Доказано, что положения этноэстетического подхода к подготовке учителей технологий в области дизайна реализуются в полипарадигмальном аспекте. Обосновано, что реализация этноэстетического подхода в подготовке будущих учителей технологий в области дизайна связана с преодолением естественных при провайдинге инноваций трудностей.

Ключевые слова: дизайн, учитель технологий, этноэстетический подход, провайдинг.

Hevko I. V. Ethnic aesthetic approach is near preparation of future teachers of technologies in sphere of design

Annotation. The problem of social and cultural self-determination of the future teachers of technology. The essence of the phenomenon of personal self-determination in the context of design. It is noted that modern education is designed to state the nature of the individual that is able to further self-improvement, self-development, self-realization. The expediency of application ethnoestetychnoho approach in shaping the technological culture of future teachers of technology. Proved that the situation ethnoestetychnoho approach to training teachers in design technologies implemented in poliparadyhmalnomu aspect. Proved that the implementation ethnoestetychnoho approach in preparing future teachers of technology in design associated with overcoming natural difficulties in the providing of innovation.

Keywords: design, teacher of technologies, ethnic aesthetic approach, providing.

331. Гевко І. В. Становлення професійної ідентичності учителя технологій як синергетична система взаємодії студента, викладача і інформаційно-освітнього середовища / І. В. Гевко // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки / Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького ; голов. ред. О. В. Черевко. – Черкаси, 2016. – № 6. – С. 25–30.

Анотація. Розглянуто особливості створення і успішного розвитку сучасної системи забезпечення професійної ідентифікації, яка є важливим завданням системи вищої освіти. На основі цих положень можна стверджувати, що сучасна освіта покликана стверджувати сутність людини, – особистість, яка здатна до подальшого самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації. Таким чином формується тенденція, що визначається пріоритетом людини, яка вимагає становлення нових підходів до професійної підготовки.

Ключові слова: професійна ідентичність, учитель технологій, компетентність, професійна підготовка.

Гевко И. В. Становление профессиональной идентичности учителя технологий как синергетическая система взаимодействия студента, преподавателя и информационно-образовательной среды

Аннотация. Рассмотрены особенности создания и развитие современной системы обеспечения профессиональной идентификации, является важной задачей системы высшего образования. На основе этих положений можно утверждать, что современное образование призвана утверждать сущность человека – личность, которая способна к дальнейшему самосовершенствованию, саморазвитию, самореализации. Таким образом формируется тенденция, определяется приоритетом человека, требует становления новых подходов к профессиональной подготовке.

Ключевые слова: профессиональная идентичность, учитель технологий, компетентность, профессиональная подготовка.

Hevko I. Formation of professional identity as a teacher technology system synergetic interaction between student and teacher information and educational environment

Annotation. The features of the establishment and successful development of a modern system of professional identity, which is an important task of higher education. On the basis of those provisions could argue that modern education is designed to assert the nature of man – a person who is able to further selfimprovement, selfdevelopment, self-realization. Thus emerging trend that defined priority rights, which requires the formation of new approaches to training.

Keywords: professional identity, teacher technology competence, professional training.

332. Мамус Г. М. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях проектування та виготовлення виробів / Мамус Г. М. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 151–157.

Анотація. Виявлено суперечності, від вирішення яких залежатиме успішність результативності діяльності студентів у процесі вивчення фахових дисциплін. Проаналізовано результати анкетування та опитування вчителів трудового навчання і технологій, викладачів і студентів інженерно-педагогічного факультету та виявлено негативні моменти, які свідчать про доцільність стимулювання активності особистості в навчальному процесі. Висвітлено умови активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях проектування та виготовлення швейних виробів: відбір змісту навчального матеріалу; впровадження творчого проектування; врахування індивідуальних особливостей студентів; використання диференційованих завдань; здійснення проблемного навчання. Наведено приклади активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Ключові слова: навчально-пізнавальна діяльність студентів, умови активізації, проектування виробів.

Мамус Г. М. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов на занятиях проектирования и изготовления изделий.

Аннотация. Выявлены противоречия, от решения которых будет зависеть успешность результативности деятельности студентов в процессе изучения профессиональных дисциплин. Проанализированы результаты анкетирования и опроса учителей трудового обучения и технологий, преподавателей и студентов инженерно-педагогического факультета и выявлены негативные моменты, которые свидетельствуют о целесообразности стимулирования активности личности в

учебном процесі. Освітлені умови активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях проектування та виготовлення швейних виробів: вибір змісту навчального матеріалу; впровадження творчого проектування; врахування індивідуальних особливостей студентів; використання диференційованих завдань; проведення проблемного навчання. Приведені приклади активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Ключові слова: навчально-пізнавальна діяльність студентів, умови активізації, проектування виробів.

Mamus G. M. Activization of educational-cognitive activities of students in classes of designing and production of goods

Annotation. The contradictions, the solution of which will influence the effectiveness of students' activities in the process of studying of professional (special) disciplines, were revealed. The results of the questionnaire survey of teachers of Labor training and Technology, teachers and students of Engineering-Pedagogical Faculty were analyzed, and some negative points indicating the expediency of personality activity stimulating in the process of studying were found. The conditions of activation of educational-cognitive activities of students in the classes of design and production of goods were highlighted: the selection of the content of educational materials; implementing of creative designing; consideration of the individual characteristics of students; usage of differentiated tasks; problem-based learning. Examples of the activization of educational-cognitive activities of students were given.

Keywords: educational-cognitive activities of students, conditions of activization, designing of goods.

333. Мамус Г. М. Використання диференційованих завдань у процесі навчання учнів проектуванню та виготовленню швейних виробів / Г. М. Мамус, А. В. Уруський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наук. праць / [голов. ред. Р. С. Гуревич ; редкол.: Л. С. Шевченко, Н. Г. Ничкало, В. Ю. Биков та ін.]. – Київ ; Вінниця, 2016. – Вип. 46. – С. 34–37.

Анотація. За результатами аналізу особливостей навчання учнів проектуванню та виготовленню швейних виробів виявлено суперечності, від успішного вирішення яких залежатиме результативність діяльності старшокласників на заняттях профільного навчання. Проведено анкетування та опитування вчителів трудового навчання та технологій та виявлено недоліки їх професійної діяльності. Обґрунтовано доцільність використання диференційованих завдань у процесі навчання учнів проектуванню та виготовленню швейних виробів в умовах технологічного профілю. Проаналізовано зміст навчальної програми для профільного навчання учнів за спеціалізацією «Швейна справа» та відповідно до особливостей діяльності старшокласників запропоновано використовувати завдання різних видів і рівнів складності, які учні можуть розв'язувати залежно від їх навчальних можливостей і творчих здібностей. Наведено приклади розроблених завдань та подано пропозиції щодо їх використання у процесі навчання учнів проектуванню та виготовленню швейних виробів в умовах технологічного профілю.

Ключові слова: старшокласники, навчання, технологічний профіль, індивідуальний підхід, диференційовані завдання, швейні вироби.

Мамус Г., Урусский А. Использование дифференцированных заданий в процессе обучения учеников проектированию та изготовлению швейных изделий

Аннотация. По результатам анализа особенностей обучения учащихся проектированию и изготовлению швейных изделий выявлены противоречия, от успешного решения которых зависит результативность деятельности старшеклассников на занятиях профильного обучения. Проведено анкетирование и опросы учителей трудового обучения и технологий и выявлены недостатки их профессиональной деятельности. Обоснована целесообразность использования дифференцированных заданий в процессе обучения учащихся проектированию и изготовлению швейных изделий в условиях технологического профиля. Проанализировано содержание учебной программы для профильного обучения учащихся по специализации «Швейное дело». В соответствии с особенностями деятельности старшеклассников разработаны рекомендации для использования заданий различных видов и уровней сложности, которые ученики могут решать в зависимости от их учебных возможностей и творческих способностей. Приведены примеры разработанных заданий и возможность их использования в процессе обучения учащихся проектированию и изготовлению швейных изделий в условиях технологического профиля.

Ключевые слова: старшеклассники, обучение, технологический профиль, индивидуальный подход, дифференцированные задание, швейные изделия.

Mamus G., Uruskyu A. The usage of differentiated tasks in the process of teaching students the design and production of garments.

Annotation. The literary works of researchers, methodologists and practical pedagogues were analyzed on the issue of individualization, usage of differential problems in the educational process, particularly on the lessons of labor training. Having analyzed the peculiarities of teaching the students the design and manufacture of garments, a number of inconsistencies influencing the efficiency of the results of senior students' studying were revealed. A questionnaire survey of teachers and labor training and technology was held and a number of negative points) of their work were identified. The expediency of using differentiated tasks in teaching students the design and production of garments in terms of technological profile was proved. The content of the curriculum for profile education students in general educational schools with specialization «Sewing education» was analyzed. According to the peculiarities of the senior students' activities on the lessons of labor training the usage of tasks of various types and levels was proposed. Depending on students' learning opportunities and creative abilities the tasks on recognition, classification, ordering, tasksubstitution, puzzles, unusual and creative tasks that require non-standard approach to solve them were introduced. The examples of tasks and the propositions of their usage in the process of teaching students the design and production of garments in terms of technological profile were given.

Keywords: senior students, studying, technological profile, individual approach, differentiated tasks, garments.

334. Павх С. П. Робочий зошит як засіб активізації самостійної роботи студентів / Павх С. П., Павх І. І. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 290–295.

Анотація. Розглянуто самостійну роботу як чинник активізації пізнавальної діяльності студентів. Констатовано підвищення творчої активності та пізнавальної

діяльності студентів у процесі вивчення фахових дисциплін з використанням робочого зошита. Встановлено основні підходи до визначення структури та змісту робочого зошита з фахових дисциплін. Доведено, що застосування робочого зошита в самостійній роботі студентів сприяє закріпленню і розширенню знань, розвиває у майбутніх фахівців творче мислення, активізує їх навчальну діяльність.

Ключові слова: робочий зошит, самостійна робота студентів, структура робочого зошита, трудове навчання, навчальний процес.

Павх С. П., Павх И. И. Рабочая тетрадь как средство активизации самостоятельной работы студентов

Аннотація. Рассмотрена самостоятельная работа как фактор активизации познавательной деятельности студентов. Констатировано повышение творческой активности и познавательной деятельности студентов в процессе изучения специальных дисциплин с использованием рабочей тетради. Установлены основные подходы к определению структуры и содержания рабочей тетради с профессиональных дисциплин. Отмечено, что использование рабочей тетради в самостоятельной работе студентов содействует укреплению и расширению знаний, развивает в будущих специалистов творческое мышление, активизирует их учебную деятельность.

Ключевые слова: рабочая тетрадь, самостоятельная работа студентов, структура рабочей тетради, трудовое обучение, учебный процесс.

Pavkh S. P., Pavkh I. I. Workbook as a means of activation of students' independent work

Annotation. The article deals with independent work as a factor of activation of cognitive activity of students. It has been stated that the usage of a workbook in the process of study of professional disciplines increases students' creative and cognitive activity. The basic approaches to the structure and content of workbooks designed to study professional disciplines have been determined. The author proves that the usage of a workbook in students' independent work facilitates the consolidation and enrichment of knowledge, develops creative thinking and stimulates learning activities of future specialists.

Keywords: workbook, students' independent work, workbook structure, handcrafts, educational process.

335. Репський В. І. Формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя технологій засобами ІКТ / В. І. Репський // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Серія: Педагогіка і психологія / [редкол.: М. А. Кузнецов, (голова наук ред.) та ін.]. – Харків, 2016. – Вип. 54. – С. 101–106.

Анотація. У статті описано технологічні рішення для формування інформаційних компетенцій учителя галузі «Технології». Обґрунтовано способи використання обраних ІКТ та проаналізовано їх роль у формуванні засадничих компетенцій. Автор статті звертає увагу на особливості формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя технологій. Визначено основні складові інформаційної компетентності, якими повинен володіти сучасний педагог. Автор публікації розглядає зміст інформаційно-комунікаційних технологій, їх особливості та перспективи використання у навчальному процесі. Розглянуто можливості використання дистанційних освітніх центрів та програмних засобів навчання. Проведено аналіз напрямків застосування інформаційних технологій у процесі

навчання. Досліджено рівень готовності майбутніх вчителів технології до використання дистанційних технологій. Для визначення рівня готовності здійснено аналіз показника компетентності. В кінці розгляду автор публікації робить висновок про необхідність використання інноваційних технологій для професійної підготовки, які спрямовані на розвиток інформаційної культури студентів.

Ключові слова: компетентність, інформаційна компетентність, технологічна освіта, вчитель трудового навчання, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційне середовище, дистанційне навчання.

Репский В. И. Формирование информационной компетентности будущего учителя трудового обучения средствами ИКТ

Аннотация. В статье описано технологические решения для формирования информационных компетенций учителя области «Технологии». Обосновано способы использования избранных ИКТ и проанализированы их роль в формировании основных компетенций. Автор статьи обращает внимание на особенности формирования информационной компетентности будущего учителя технологии. Определены основные составляющие информационной компетентности, которыми должен обладать современный педагог. Автор публикации рассматривает содержание информационно-коммуникационных технологий, их особенности и перспективы использования в учебном процессе. Рассмотрены возможности использования дистанционных образовательных центров и программных средств обучения. Проведен анализ направлений применения информационных технологий в процессе обучения. Исследовано уровень готовности будущих учителей технологии к использованию дистанционных технологий. Для определения уровня готовности осуществлен анализ показателя компетентности. В конце рассмотрения автор публикации делает вывод о необходимости использования инновационных технологий для профессиональной подготовки, направленных на развитие информационной культуры студентов.

Ключевые слова: компетентность, информационная компетентность, технологическое образование, учитель трудового обучения, информационно-коммуникационные технологии, информационная среда, дистанционное обучение.

Repskyi V. I. Formation of information competence of future teachers of technology by means of ICT

Annotation. The article describes the technological concept for the formation of informational competence of a teacher in the field of “Technology”. We covered the ways of the chosen ICT and analyzed their role in the formation of basic competences. We highlighted the peculiarities of the use of distant educational technologies in studying process. We determined the basic principles of information competence which a modern pedagogue is to possess. The author of the article looks at the content of information and communication technologies, their peculiarities and prospects of educational use. We turned our attention at the possibilities of distant educational centres and programming means of studying usage. We conducted the analysis of information technology approach implementation in the process of studying. We researched the level of future teachers’ readiness to use distant teaching technologies. To determine the level of readiness we implemented the analysis of competence indicator. At the final stage of their research the author makes a conclusion about the necessity of information technologies use for professional training which is aimed at the development of informational culture of students.

Keywords: competence, informational competence, technological education, labor training teacher, information and communication technologies, information environment, distance learning.

336. Репський В. І. Формування фахової компетентності майбутнього учителя технології засобами інформаційних технологій / В. І. Репський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 1. – С. 190–196.

Анотація. Обґрунтовано способи використання інформаційних технологій (ІТ) у формуванні фахової компетентності майбутнього вчителя технологій. Визначено основні складові інформаційної компетентності й охарактеризовано підходи до вибору змісту, особливостей та перспектив використання ІТ у навчальному процесі. Розглянуто можливості використання дистанційних освітніх центрів і програмних засобів навчання. Виокремлено напрямки застосування ІТ з метою підвищення рівня готовності майбутніх вчителів технології до використання дистанційних технологій.

Ключові слова: компетентність, фахова компетентність, інформаційна компетентність, технологічна освіта, вчитель технології, інформаційно- комунікаційні технології, інформаційне середовище, дистанційне навчання.

Репский В. И. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя технологии средствами информационных технологий

Анотація. Обоснованы способы использования информационных технологий (ИТ) в формировании профессиональной компетентности будущего учителя технологии. Определены основные составляющие информационной компетентности и охарактеризованы подходы к выбору содержания, особенностей и перспектив использования ИТ в учебном процессе. Рассмотрены возможности использования дистанционных образовательных центров и программных средств обучения. Выделены направления применения ИКТ с целью повышения уровня готовности будущих учителей технологии к использованию дистанционных технологий.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, информационная компетентность, технологическое образование, учитель технологии, информационно-коммуникационные технологии, информационная среда, дистанционное обучение.

Repyski V. I. Formation of professional competence of future teachers of technology by means of information technologies

Annotation. We covered the ways of the chosen information technologies (IT) and analyzed their role in the formation of basic competences. We highlighted the peculiarities of the use of distant educational technologies in studying process. We determined the basic principles of information competence which a modern pedagogue is to possess. The author of the article looks at the content of IT, their peculiarities and prospects of educational use. We turned our attention at the possibilities of distant educational centres and programming means of studying usage. We conducted the analysis of information technology approach implementation in the process of studying. We researched the level of future teachers readiness to use distant teaching technologies.

Keywords: competence, professional competence, informational competence, technological education, teachers of technology, information and communication technologies, information environment, distance learning.

337. Сопіга В. Б. Технологічні та педагогічні практики як компонент підготовки вчителів технологій у другій половині 1950-х років / В. Б. Сопіга // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 96–102.

Анотація Проаналізовано ретроспективні аспекти проведення технологічних та педагогічних студентських практик. Окреслено особливості проходження технологічної та педагогічної практики студентами педагогічних інститутів України в 1950–ті роки. Висвітлено зміст технологічної практики на заводах, де студенти здійснювали ремонт техніки чи виготовляли матеріальні блага. Наведено окремі організаційно-методичні компоненти технологічної та педагогічної практик майбутніми учителями технологій (трудового навчання, техніки, основ виробництва, машинознавства, фізики) на прикладі педагогічних інститутів: Києва, Харкова, Одеси, Вінниці та Кременця. Запропоновано, у контексті вдосконалення технологічної та педагогічної практики сьогодні, брати до уваги окремі організаційно-методичні аспекти з досвіду досліджуваного періоду.

Ключові слова: педагогічна практика, технологічна практика, виробнича практика, учитель технологій, педагогічний інститут.

Sopiha V. B. Technologisches und pädagogische Praktiken als Bestandteil der Vorbereitung von Lehrkräften für Technologie in der zweiten Hälfte der 1950er Jahre

Аннотаці. Проанализированы ретроспективные аспекты проведения технологических и педагогических студенческих практик. Определены особенности прохождения технологической и педагогической практики студентами педагогических институтов Украины в 1950-е годы. Освещено содержание технологической практики на заводах, в которых осуществляли ремонт техники или изготавливали материальные блага. Приведены отдельные организационно-методические компоненты технологической и педагогической практик будущими учителями технологий (трудового обучения, техники, основ производства, машиноведения, физики) на примере педагогических институтов Киева, Харькова, Одессы, Винницы и Кременца. Предложено, в контексте совершенствования технологической и педагогической практик в современных условиях, принимать во внимание отдельные организационно-методические аспекты из опыта исследуемого периода.

Ключевые слова: педагогическая практика, технологическая практика, производственная практика, учитель технологий, педагогический институт.

Sopiha V. B. Technological and pedagogical practices as a component of preparing the teachers of technologies in the second half of 1950-s

Annotation The article deals with the retrospective aspects of technological and pedagogical student practices. The peculiarities of passing the technological and pedagogical practice of students of educational institutions of Ukraine in 1950-s have been outlined. The content of technological practice at the factories where the students work as machine repair technicians has been analyzed. Some organizational and methodological components of technological and pedagogical practices of future teachers of technology (labor training, technics, production bases, Engineering, Physics) at the example of pedagogical institutions of Kyiv, Kharkiv, Odesa, Vinnytsia and Kremenet have been investigated. The necessity of some organizational and methodological aspects of the

experience of the investigated period in the context of improving modern technological and pedagogical practice has been provided.

Keywords: pedagogical practice, technological practice, manufacturing practice, technology teacher, pedagogical Institute.

338. Сорока Т. П. Актуалізація можливостей позашкільної освіти в соціалізації підлітка / Т. П. Сорока, Б. В. Струганець // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 276–282.

Анотація Визначено завдання, вирішення яких покладено на позашкільну освіту. Проаналізовано нормативно-правову основу позашкільної освіти (положення, відповідні документи міжнародного, державного та регіонального рівнів). Розкрито принципи позашкільної освіти. Описано вимоги, що ставляться до сучасного гурткового заняття, а саме: загальнопедагогічні, психологічні, дидактичні, гігієнічні. Наведено класифікацію гурткових занять за трьома рівнями: початковий, основний, вищий. Наведено приклади організаційних форм роботи в позашкільному закладі освіти: заняття, гурткова робота, клубна робота, урок, лекція, індивідуальне заняття, конференція, семінар, курси, читання, вікторина, концерт, змагання, навчально-тренувальні заняття, репетиція, похід, екскурсія та ін. Сконцентровано увагу на визначенні можливостей позашкільної освіти в соціальному самовизначенні особистості.

Ключові слова: позашкільна освіта, принципи навчання, гурткова робота, самовизначення особистості, форми роботи.

Сорока Т. П. Актуализация возможностей внешкольного образования в социализации подростков

Аннотаци. Определены задачи, решение которых возложено на внешкольное образование. Проанализирована нормативно-правовая основа внешкольного образования (положения, соответствующие документы международного, государственного и регионального уровней). Раскрыты принципы внешкольного образования. Описаны требования, предъявляемые к современному кружковому занятию, а именно: общепедагогические, психологические, дидактические, гигиенические. Приведена классификация кружковых занятий по трем уровням: начальный, основной, высший. Приведены примеры организационных форм работы во внешкольном учебном заведении: занятия, кружковая работа, клубная работа, урок, лекция, индивидуальное занятие, конференция, семинар, курсы, чтение, викторина, концерт, соревнования, учебно-тренировочные занятия, репетиция, поход, экскурсия и др. Сконцентрировано внимание на определении возможностей внешкольного образования в социальном самоопределении личности.

Ключевые слова: внешкольное образование, принципы обучения, кружковая работа, самоопределение личности, формы работы.

Soroka T. P. Actualization of possibilities of out-of-school education in socialization of teenager

Annotation. Tasks, decision of which it is fixed on the out-of-school education are definite. Normative legal framework of out-of-school education is analysed (position, the proper documents of international, state and regional levels). Principles of out-of-school education are exposed. Requirements, that behave toward the modern getting by busy group

are described, namely: general pedagogical, psychological, didactic, hygienical. Classification of getting by busy groups after three levels is led: initial, basic, higher. Examples of organizational forms of work in the out-of-school establishment of education are given: getting by busy, work group, club work, lesson, lecture, individual getting by busy, conference, seminar, courses, reading, quiz, concert, emulations, the educational training getting by busy, rehearsal, hike, excursion and other. Attention is concentrated on determination of possibilities of out-of-school education in the social self-determination of personality.

Keywords: out-of-school education, principles of teaching, work group, self-determination of personality, form of work.

339. Сорока Т. П. Позашкільна освіта: ретроспектива та виклики сьогодення / Т. П. Сорока // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 1. – С. 33–37.

Анотація. Розкрито сутність позашкільної освіти та виховання як складової системи освіти України та визначено специфічні умови її функціонування. Охарактеризовано типи навчальних закладів, які здійснюють позашкільне навчання. Проаналізовано поетапно вітчизняний досвід позашкільної освіти в історичній ретроспективі, починаючи з 1919 р. Зосереджено увагу на особливостях функціонування позашкільних закладів в сучасних умовах, як багатофункціональних центрів творчості вихованців, що мають ознаки складної багаторівневої педагогічної системи. Розглянуто проблему реформування змісту позашкільної освіти, що сприятиме розвитку пізнавальної мотивації та творчих здібностей підлітків. Сконцентровано увагу на визначенні місця позашкільної освіти в єдиному освітньому просторі та перспективах функціонування позашкільних навчальних закладів на ринку освітніх послуг.

Ключові слова: позашкільна освіта, навчальні заклади, історичний аналіз, центри творчості, педагогічна система.

Сорока Т. П. Внешкольное образование: ретроспектива прошлого и вызовы настоящего

Аннотация. Раскрыта сущность внешкольного образования и воспитания как составной системы образования Украины и определены специфические условия ее функционирования. Охарактеризованы типы учебных заведений, которые осуществляют внешкольное обучение. Осуществлен поэтапный анализ отечественного опыта внешкольного образования в исторической ретроспективе, начиная с 1919 г. Сосредоточено внимание на особенностях функционирования внешкольных заведений в современных условиях как многофункциональных центров творчества воспитанников, которые имеют признаки сложной многоуровневой педагогической системы. Поднимается проблема реформирования содержания внешкольного образования, которое будет содействовать развитию познавательной мотивации и творческих способностей подростков. Сконцентрировано внимание на определении места внешкольного образования в едином образовательном пространстве и перспективах функционирования внешкольных учебных заведений на рынке образовательных услуг.

Ключевые слова: внешкольное образование, учебные заведения, исторический анализ, центры творчества, педагогическая система.

Soroka T. P. Out-of-school education: a retrospective view of the past and calls of present time

Annotation. Essence of out-of-school education and education is exposed as component part of the system of education of Ukraine and specific conditions of its existence are certain. The types of educational establishments, which carry out-of-school teaching are described. The stage - by – stage analysis of home experience of out-of-school education in the historical retrospective view is carried out, beginning from 1919. Attention is concentrated on the features of functioning out-of-school establishments in the modern terms, like multifunction centers of pupil's work, which have signs of the difficult multilevel pedagogical system. The problem of reformation of maintenance of out-of-school education that will assist to development of cognitive motivation and creative capabilities of teenagers rises. Paid attention on the location of out-of-school education in single educational space and prospects of functioning of out-of-school educational establishments at the market of educational services.

Keywords: out-of-school education, educational establishments, historical analysis, centers of creation, pedagogical system.

340. Терещук Г. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій до використання електроінструменту / Г. В. Терещук, Ю. О. Туранов, В. В. Понятишин // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 132–137.

Анотація. Визначено чинники, що вказують доцільність поглибленого вивчення електроінструменту майбутніми вчителями трудового навчання і технологій (зростання ринку електроінструменту; розробка нових типів інструменту; широке використання електроінструменту в домашніх майстернях і в умовах індивідуального виробництва; наявність питань щодо вивчення електроінструменту в програмах трудового навчання і навчання технологій, профільного навчання старшокласників, навчання учнів закладів професійно-технічної освіти). Визначено організаційно-педагогічні умови формування у студентів умінь роботи електроінструментом: організація самоосвіти; розробка і впровадження у навчальний процес дидактичного забезпечення; здійснення професійної підготовки майбутніх учителів в умовах практико-орієнтованого навчання, виготовлення виробів з використанням електроінструментів.

Ключові слова: вчитель трудового навчання і технологій, електроінструмент, організаційно-педагогічні умови.

Терещук Г. В., Туранов Ю. А., Понятишин В. В. Организационно-педагогические условия подготовки будущих учителей трудового обучения и технологий к использованию электроинструментов

Аннотация. Определены факторы, указывающие целесообразность углубленного изучения электроинструмента будущими учителями трудового обучения и технологий (рост рынка электроинструмента, разработка новых типов инструмента; широкое использование электроинструмента в домашних мастерских и в условиях индивидуального производства, наличие вопросов по изучению электроинструмента в программах трудового обучения и обучения технологий, профильного обучения старшеклассников, обучение учащихся учреждений профессионально-технического образования). Определены организационно-

педагогические условия формирования у студентов умений работы электроинструментом: организация самообразования; разработка и внедрение в учебный процесс дидактического обеспечения; осуществление профессиональной подготовки будущих учителей в условиях практико-ориентированного обучения, изготовления изделий с использованием электроинструментов.

Ключевые слова: учитель трудового обучения и технологий, электроинструмент, организационно-педагогические условия.

Tereshchuk G. V., Turanov Y. A., Ponyatyshyn V. V. Organizational and pedagogical conditions of the power tools usage training of teachers of labor training and technologies

Annotation. The factors are defined that indicate the expediency of power tools usage advanced training by the future teachers of labor training and technologies (growth of power tools market, development of the new tool types; widespread use of power tools in home workshops and in terms of individual production, availability of the issues concerning the power tools usage in the programs of labor training and learning technologies, profile education of high school students, vocational-technical education). Organizational and pedagogical conditions of the formation of students' power tools usage skills are determined. They are self-education organization; development of didactic support and its implementation in the educational process; future teachers professional training in terms of practice-oriented learning, making products using power tools.

Keywords: teacher of labor training and technologies, power tools, organizational and pedagogical conditions.

341. Терещук Г. В. Формування мовної картини світу українського народу на тлі націотворення / Г. В. Терещук, М. Юрій // Україна–Європа–Світ = Ukraine–Europe–World : міжнародний збірник наукових праць / редкол.: Ю. М. Алексєєв, Л. М. Алексієвець, М. М. Алексієвець [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 18 – С. 46–54. – (Історія, міжнародні відносини).

Анотація. В статті йдеться про мовну картину світу українського народу, для якої характерні як духовні, так і мовні змісти. Духовні визначають своєрідність культури та менталітету певної мовної спільноти, мовні – існування і функціонування самої мови.

Ключові слова: мова, культура, етнос, народ, нація, світогляд

Терещук Г, Юрій М. Формирование языковой картины мира украинского народа на фоне нациообразования

Аннотация. В статье идет речь о языковой картине мира украинского народа, для которой характерны как духовные, так и языковые содержания. Духовные определяют своеобразие культуры и менталитета определенного языкового сообщества, языковые – существование и функционирование самого языка.

Ключевые слова: язык, культура, этнос, народ, нация, мировоззрение.

Tereshchuk G., Yuriy M. Formation of linguistic picture of the world of the ukrainian people against the background of nation creation

Annotation. The article refers to the language world of the ukrainian people, which is characterized as spiritual and linguistic content. Spiritual define the uniqueness of culture and mentality of a linguistic community, linguistic determine the existence and functioning of the language.

Keywords: language, culture, ethnicity, people, nation, worldview.

342. Урусський А. В. Диференційовані завдання як засіб індивідуального підходу у процесі навчання старшокласників за технологічним профілем / А. В. Урусський // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць / [голов. ред. В. Андрущенко]. – Київ, 2016. – Вип. 54. – С. 207–213.

Анотація. Розглянуто значення диференційованих завдань у навчальному процесі, що дозволяють враховувати рівень підготовки учнів (навченість, научуваність), творчу активність, ступінь самостійності, темп самостійної роботи та інші індивідуальні особливості. Запропоновано використання диференційованих завдань на уроках технологічного профілю при виконанні різних видів навчальної діяльності старшокласниками: перевірка знань учнів, виконання практичних (лабораторно-практичних) робіт, вивчення теоретичного матеріалу, виготовлення виробів, виконання творчих проєктів. Наведено приклади диференційованих завдань для контролю навчальних досягнень старшокласників у процесі навчання за технологічним профілем: завдання на розпізнавання; завдання на відтворення і використання отриманих знань; нетипові завдання (застосування раніше засвоєних знань і вмінь у нових умовах); завдання-проблеми (залучення учнів у дослідницьку та винахідницьку діяльність системного характеру). Запропоновано приклади реалізації індивідуального підходу до старшокласників для виконання практичної роботи.

Ключові слова: індивідуальний підхід, диференційовані завдання, контроль навчальних досягнень, практична робота, технологічний профіль.

Урусский А. В. Дифференцированные задания как средство индивидуального подхода в процессе обучения старшеклассников за технологическим профилем

Аннотация. Рассмотрены значение дифференцированных задач в учебном процессе, позволяющие учитывать уровень подготовки учащихся (обучаемость, обученность), творческую активность, степень самостоятельности, темп самостоятельной работы и другие индивидуальные особенности. Предложено использование дифференцированных заданий на уроках технологического профиля при выполнении различных видов учебной деятельности старшеклассников: проверка знаний учащихся, выполнение практических (лабораторно-практических) работ, изучение теоретического материала, изготовления изделий, выполнения творческих проєктов. Приведены примеры дифференцированных заданий для контроля знаний старшеклассников в процессе обучения за технологическим профилем: задания на распознавание; задания на воспроизведение и использование полученных знаний; нетиповые задачи (применение ранее усвоенных знаний и умений в новых условиях); задания-проблемы (вовлечение учащихся в исследовательскую и изобретательскую деятельность системного характера). Предложены примеры реализации индивидуального подхода к старшеклассникам для выполнения практической работы.

Ключевые слова: индивидуальный подход, дифференцированные задания, контроль знаний, практическая работа, технологический профиль.

Uruskyi A. V. Differentiated tasks as a means of individual approach in the process of studying high school students on a technological profile

Annotation. The meaning of differentiated tasks in the process of studying that allow taking into consideration the level of students' preparation (proficiency and educability), creative activity, independence level, a tempo of individual work and other individual characteristics have been considered. The usage of differentiated tasks on the lessons of high school students on a technological profile with the usage of different kinds

of training activities: the control of students knowledge, preparation of practical (laboratory-practical) tasks, studying of theoretical material, manufacturing of products, performing of creative projects have been suggested. The examples of differentiated tasks for monitoring of academic progress of high school students on a technological profile have been given: recognition tasks; tasks on production and applying of gained knowledge; atypical tasks (applying of previously gained knowledge and abilities in the new conditions); problem tasks (involve students into research and inventive activities of systemic nature). The examples of realization of an individual approach to high school students for practical tasks implementation have been offered.

Keywords: individual approach; differentiated tasks; monitoring of academic progress; practical work; technological profile.

343. Уруський А. В. Модель методики індивідуального підходу до навчання старшокласників за технологічним профілем профілем / А. В. Уруський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 2. – С. 32–38.

Анотація. Запропоновано модель індивідуалізації навчання старшокласників за технологічним профілем, елементами якої є мета, взаємозв'язок індивідуалізації з диференціацією (зовнішнього та внутрішнього) навчання і методика реалізації індивідуального підходу до школярів (етапи індивідуалізації, форми, методи і засоби навчання). Розкрито етапи реалізації методики індивідуального підходу до старшокласників (вивчення індивідуальних особливостей учнів, групування учнів 10–11 класів, впровадження у навчальний процес науково-обґрунтованого методичного забезпечення). Наведено приклади використання у навчальному процесі комплексу методичного забезпечення та сучасних інформаційно-комунікативних технологій з використанням сукупності методів, форм і засобів навчання.

Ключові слова: модель індивідуалізації, методика індивідуального підходу, індивідуальні особливості, старшокласник, технологічний профіль.

Уруский А. В. Модель методики индивидуального подхода к обучению старшекласников по технологическому профилю

Аннотация. Предложена модель индивидуализации обучения старшекласников по технологическому профилю, элементами которой являются цель, взаимосвязь индивидуализации с дифференциацией (внешней и внутренней) обучение и методика реализации индивидуального подхода к школьникам (этапы индивидуализации, формы, методы и средства обучения). Раскрыты этапы реализации методики индивидуального подхода к старшекласникам (изучение индивидуальных особенностей учащихся, группировка учащихся 10–11 классов, внедрение в учебный процесс научно-обоснованного методического обеспечения). Приведены примеры использования в учебном процессе комплекса методического обеспечения и современных информационно-коммуникационных технологий с использованием совокупности методов, форм и средств обучения.

Ключевые слова: модель индивидуализации, методика индивидуального подхода, индивидуальные особенности, старшекласник, технологический профиль.

Uruskyi A. V. Model of methodology of individual approach to training high-school students of technological specialty

Annotation. Model of individualization of training in accordance with technological specialty, the main components of which are: aim, correlation of individualization and differentiation (external and internal) and methodology of implementation of individual approach to students (stages of individualization, forms, methods, means of training), has been suggested. Stages of methodology of individual approach implementation (study of pupils' individual peculiarities, grouping senior pupils, implementation of scientifically substantiated methodological providing to training process) have been revealed. Examples of methodological providing and new information and communicational technologies use in the process of training with appliance of complex methods, forms and means of study have been given.

Keywords: model of individualization, methodology of individual approach, individual peculiarities, senior pupil, technological specialty.

344. Уруський А. В. Особливості реалізації індивідуального підходу до старшокласників у навчанні за технологічним профілем / А. В. Уруський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 1. – С. 57–62.

Анотація. Розглянуто особливості методики реалізації індивідуального підходу до учнів у процесі навчання старшокласників за технологічним профілем, основними етапами якої є: вивчення індивідуальних особливостей учнів; групування учнів 10–11 класів; застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та комплексу засобів диференційованого навчання. Наведено приклади диференційованих завдань для різних етапів навчальної діяльності старшокласників: повідомлення вчителем навчального матеріалу; контролю навчальних досягнень; самостійного опрацювання навчального матеріалу учнями; виконання практичних (лабораторно-практичних) робіт; виготовлення виробів; виконання творчих проектів.

Ключові слова: методика індивідуального підходу, диференційовані завдання, старшокласник, технологічний профіль.

Uruskiy A. V. Особенности реализации индивидуального подхода к старшекласникам в обучении за технологическим профилем

Аннотация. Рассмотрены особенности методики реализации индивидуального подхода к учащимся в процессе обучения старшекласников за технологическим профилем, основными этапами которой являются: изучение индивидуальных особенностей учащихся; группировка учащихся 10–11 классов; применение новейших информационно-коммуникационных технологий и комплекса средств дифференцированного обучения. Приведены примеры дифференцированных заданий для различных этапов учебной деятельности старшекласников: сообщение учителем учебного материала; контроль знаний; самостоятельного изучения учебного материала учащимися; выполнение практических (лабораторно-практических) работ; изготовление изделий; выполнение творческих проектов.

Ключевые слова: методика индивидуального подхода, дифференцированные задания, старшекласник, технологический профиль.

Uruskiy A. V. Peculiarities of an individual approach to high school students majoring in technology

Annotation. The features of the methodology of the implementation of an individual approach to high school students majoring in technology are analysed. The main stages of

the implementation have been defined as the analysis of the individual student characteristics; grouping 10–11 grade students; usage of the modern informational and communicational techniques and a set of facilities of differentiated studying. The examples of the differentiated tasks for different phases of the high school training such as providing training material by teachers; academic progress monitoring; self-studying materials; fulfilling tasks

Keywords: method of individual approach, differentiated tasks, high school student, technological profile.

345. Урусський А. В. Реалізація індивідуального підходу до навчання старшокласників за технологічним профілем засобами комп'ютерних технологій [Електронний ресурс] / А. В. Урусський // Народна освіта : електронне наук. фахове вид. / голов. ред. І. Г. Осадчий. – Київ, 2016. – Вип. 1 (28). – Режим доступу до журн.: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=3869. – Назва з екрану.

Анотація. Розглянуто особливості упровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (комп'ютер, мережа Інтернет) у вивчення шкільного предмета "Технології". Презентовано прийоми використання комп'ютера у процесі навчання старшокласників за технологічним профілем на різних етапах уроку: вивчення нового навчального матеріалу (ілюстрування будови і принципу дії сучасних інструментів, верстатів; демонстрування прийомів роботи та технологічних операцій); самостійна робота учнів з метою засвоєння технічних знань та оволодіння практичними вміннями. Запропоновано реалізацію індивідуального підходу до навчання старшокласників із використанням диференційованих завдань різного ступеня складності.

Ключові слова: старшокласники, навчання, технологічний профіль, комп'ютерні технології, індивідуальний підхід, диференційовані завдання.

Урусский А. В. Реализация индивидуального подхода к обучению старшеклассников по технологическому профилю средствами компьютерных технологий.

Аннотация. Рассмотрены особенности внедрения новейших информационно-коммуникационных технологий (компьютер, сеть Интернет) в процессе изучения школьного предмета "Технологии". Приведены приемы использования компьютера в процессе обучения старшеклассников в условиях технологического профиля на разных этапах урока: изучение нового учебного материала (иллюстрация строения и принципа действия современных инструментов, станков; демонстрация приемов работы и технологических операций); самостоятельная работа учащихся с целью усвоения технических знаний и овладения умениями. Предложена реализация индивидуального подхода к обучению старшеклассников с использованием дифференцированных задач различной степени сложности.

Ключевые слова: старшеклассники, обучение, технологический профиль, компьютерные технологии, индивидуальный подход, дифференцированные задания.

Uruskyu A. V. Realization of Individual Approach to Senior Students' Study of Technological Profile by Means of Computer Technologies

Annotation. Peculiarities of innovative informationally-communicative technologies (the computer and the Internet) during the process of studying school subject "Technologies" have been reviewed. Methods of computer use during senior students'

teaching of technological profile on different stages of lesson have been given – new material learning (illustration of structure and principles of operation of modern tools, worktables; demonstration of working methods and technological acts); individual work in order to master technical knowledge and acquire practical skills. Realization of individual approach to senior students with the use of differentiated tasks of various levels of difficulty has been suggested.

Keywords: senior students, studying, technological profile, computer technologies, individual approach, differentiated tasks.

346. Bochar I. Perspective directions to increase heat tolerance of silicone carbide and molybdenum disilicide based materials / I. Bochar, V. Kovbashyn // Scientific Journal of the Ternopol National Technical University = Вісник Тернопільського національного технічного університету / голов. ред. П. В. Ясній. – Тернопіль, 2016. – № 2 (82). – С. 49–54.

Annotation. On the basis of analysis of literary data and results of the conducted researches outlined perspective directions of increase of heat-tolerance of carbide silicon and disilicide molybdenum ceramic electro-heaters. The producers of electro-heaters decide such thorny problem in various ways. The most perfect way is perfection of technology of making of ceramic materials, in particular, use of pre-product with the least of harmful admixtures. Very often admixtures which get during making of wares influence on physical and chemical properties of carbide silicon of ceramic materials. They take place on verge of grains of carbide of silicon and reduce the effective heat-conducting of ceramics, and also maximum electric resistance changes due to formation of elektroconductive net on verge of grains. It is set that complete renewal of dioxide silicon and receipt of sheeting provide a diffusive saturation silicon and coniferous forest on the surface of material.

Keywords: carbide of silicon, disilicide molybdenum, heattolerance, ceramic materials, protective.

Анотація. На основі аналізу літературних даних і результатів проведених досліджень окреслено перспективні напрями підвищення жаростійкості карбидокремнієвих і дисиліцид молібденових керамічних електронагрівачів. Виробники електронагрівачів розв'язують таку складну проблему різними шляхами. Найбільш досконалий шлях – це вдосконалення технології виготовлення керамічних матеріалів, зокрема, використання вихідних матеріалів з мінімальною кількістю шкідливих домішок. Дуже часто на фізико-хімічні властивості карбидокремнієвих керамічних матеріалів впливають домішки, які потрапляють під час виготовлення виробів. Вони розміщуються на межі зерен карбиду кремнію і знижують ефективну теплопровідність кераміки, а також змінюється граничний електроопір за рахунок утворення електропровідної сітки на межі зерен. Часткове очищення вихідних компонентів від металевих та інших домішок суттєво покращує електричні параметри електронагрівачів.

Ключові слова: карбід кремнію, дисиліцид молібдену, жаростійкість, керамічні матеріали, захисне покриття.

Бочар И. И., Ковбашин В. И. Перспективные направления повышения жаростойкости карбидокремниевых и дисилицид молибденовых материалов.

Аннотация. На основе анализа литературных данных и результатов проведенных исследований очерченно перспективные направления повышения жаростойкости карбидокремниевых и дисилицид молибденовых керамических

електронагрівателів. Производители електронагрівателів вирішують таку складну проблему різними шляхами. Найбільш досконалий шлях – це досконалість технології виготовлення керамічних матеріалів, зокрема, використання вихідних матеріалів з мінімальним кількістю шкідливих домішок. Дуже часто на фізико-хімічні властивості карбидокремнієвих керамічних матеріалів впливають домішки, які потрапляють в час виготовлення виробів. Вони розміщуються на межі зерен карбіда кремнію і знижують ефективну теплопровідність кераміки, а також змінюється граничне електричне опір за рахунок утворення електропровідної сітки на межі зерен. Частична очистка вихідних компонентів від металічних і інших домішок суттєво покращує електричні параметри електронагрівателів.

Ключові слова: карбид кремнію, дисиліцид молибдену, жаростійкість, керамічні матеріали, захисне покриття.

Історичний факультет

Кафедра стародавньої та середньовічної історії

347. Бистрицька Е. Греко-Католицька Церква Словаччини: особливості ліквідації (друга половина 40-х – початок 50-х рр. ХХ ст.) / Е. Бистрицька // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1, ч. 4. – С. 77–83.

Анотація. У статті з'ясовано особливості ліквідації Греко-Католицької Церкви у Чехословаччині та участь у цьому процесі радянських органів влади.

Ключові слова: Російська Православна Церква, Греко-Католицька Церква, Греко-Католицька Церква у Словаччині, Георгій Карпов, Павло Гойдич.

Bystrytska E. Features of Liquidation of the Greek Catholic Church of Slovakia (at the second half of 40s to the beginning of 50s in the xx century)

Annotation. The peculiarities liquidation of the Greek Catholic Church in Czechoslovakia and the Soviet authorities participation in this process has been analyzed in the article.

Keywords: Russian Orthodox Church, Greek Catholic Church, Greek Catholic Church in Slovakia, Georgii Karпов, Pavlo Hojdych.

348. Зуляк І. Всеукраїнська науково-практична конференція «Депортації українців Польщі: науковий та суспільно-політичний дискурс, історична пам'ять»: [огляд] / І. Зуляк, В. Кіцак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 2, ч. 2. – С. 164–166.

349. Зуляк І. Радянофільські видання про діяльність «Просвіти» в Східній Галичині міжвоєнного періоду / І. Зуляк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 2, ч. 2. – С. 44–52.

Анотація. У статті проаналізовано поширення радянофільських ідей на сторінках україномовної періодики про діяльність «Просвіти», охарактеризовано зміст публікацій, окреслено коло питань на яких акцентували увагу читачів редакційні колеги, наголошено на їх пропагандистсько-агітаційній риторичі.

Ключові слова: «Просвіта», радянофільські видання, Східна Галичина, міжвоєнний період, більшовицька ідеологія.

Зуляк И. Советскофильские издания о деятельности «Просвиты» в Восточной Галичине межвоенного периода

Аннотация. В статье проанализированы распространение советскофильских идей на страницах русскоязычной периодики о деятельности «Просвиты», охарактеризованы содержание публикаций, очерчен круг вопросов на которых акцентировали внимание читателей редакционные коллегии, отмечено их пропагандистско-агитационную риторичу.

Ключевые слова: «Просвіта», советскофильские издание, Восточная Галичина, межвоенный период, большевистская идеология.

Zuliak I. Pro-soviet publications and «Prosvita» in Eastern Galicina interwar period

Annotation. The article deals with pro-Soviet ideas and «Prosvita». The author reviewed publications, propaganda rhetoric.

Keywords: «Prosvita», pro-Soviet publications, Eastern Galicina, interwar period, Bolshevik ideology.

350. Зуляк І. [Рецензія] / І. Зуляк, В. Місько // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 2, ч. 3. – С. 184–190. – Рец. на кн.: В. Брехуненко, В. Ковальчук, М. Ковальчук, М. Корнієнко. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст. – Київ, 2016. – 248 с.

Анотація. У книзі в науково-популярному форматі розглядаються численні російсько-українські війни. Автори доводять, що їх коріння сягають XII ст. Показано, що саме війни, як втілення постійних агресивних планів Московії/Росії заволодіти українськими землями, визначали головну вісь російсько-українських стосунків. Описано мотиви, визрівання та хронологію війн, перебіг військових дій, наслідки війн та їх вплив на українську перспективу.

Ключові слова: навала, українські землі, Україна, Росія, російсько-українські війни.

Зуляк И., Мисько В. Рецензия на книгу: В. Брехуненко, В. Ковальчук, М. Ковальчук, В. Корниенко. «Братское» нашествие. Войны России против Украины XII–XXI вв. – Киев, 2016. – 248 с.

Аннотация. В книге в научно-популярном формате рассматриваются многочисленные российско-украинские войны. Авторы доказывают, что их корни уходят XII в. Показано, что именно войны, как воплощение постоянных агрессивных планов Московии/России завладеть украинскими землями, определяли главную ось российско-украинских отношений. Описаны мотивы, вызревания и хронология войн, ход военных действий, последствия войн и их влияние на украинскую перспективу.

Ключевые слова: нашествие, украинские земли, Украина, Россия, российско-украинские войны.

Zuliak I., Misko V. Review: V. Brekhunenko, V. Kovalchuk, M. Kovalchuk, V. Kornienko. «Fraternal» invasion. Russia's war against Ukraine

Annotation. In the book, the scientific and popular format considered Russian-Ukrainian Wars. The authors argue that their roots go back to the XII century. The authors described the chronology of war, the course of military operations, the effects of war and their impact on the Ukrainian perspective.

Keywords: invasion, Ukrainian lands, Ukraine, Russia, Russian-Ukrainian Wars.

351. Зуляк І. Становище україномовних часописів у міжвоєнній Польщі / І. Зуляк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1, ч. 4. – С. 56–62.

Анотація. У статті йдеться про становище україномовних періодичних видань у Східній Галичині в міжвоєнний період. Автором проаналізовано вплив цензури і конфіскаційних акцій польської влади, які обмежували поширення україномовних періодичних видань до широкої читацької аудиторії і виступали особливостями антиукраїнської політики влади у видавничій сфері. Наголошено на тому, що державна антиукраїнська політика щодо україномовних періодичних видань носила незаконний характер й скеровувалася на максимальне обмеження й поступову ліквідацію україномовних видань, була яскравим свідченням того, що влада штучно створювала перешкоди й перепони намагалася обмежити їх вплив на формування національної свідомості українства у Східній Галичині у міжвоєнний період.

Ключові слова: Східна Галичина, українство, україномовні періодичні видання, польська влада, міжвоєнний період.

Зуляк І. Положение украиноязычных изданий в межвоенной Польше

Аннотация. В статье говорится о положении украиноязычных периодических изданий в Восточной Галичине в межвоенный период. Автором проанализировано влияние цензуры и конфискационных акций польской власти, которые ограничивали распространение украиноязычных периодических изданий к широкой читательской аудитории и выступали особенностями антиукраинской политики власти в издательской сфере. Отмечено, что государственная антиукраинская политика в отношении украиноязычных изданий носила незаконный характер и направлялась на максимальное ограничение и постепенную ликвидацию украиноязычных изданий, была ярким свидетельством того, что власть искусственно создавала препятствия и преграды, пыталась ограничить их влияние на формирование национального сознания украинцев в Восточной Галичине в межвоенный период.

Ключевые слова: Восточная Галичина, украинство, украиноязычные периодические издания, польская власть, межвоенный период.

Zuliak I. Ukrainian state periodicals in interwar Poland in the interwar period

Annotation. The article deals with Ukrainian state periodicals Eastern Galichina in the interwar period. The author analyzes the impact of censorship that limits the spread of Ukrainian periodicals to a wide audience. Emphasized that the state anti-Ukrainian policy of Ukrainian periodicals had illegal character, gradually liquidated Ukrainian periodicals. The government artificially created barriers and tried to limit their impact on the national consciousness of Ukrainians in Eastern Galichina in the interwar period.

Keywords: Eastern Galichina, Ukrainians, Ukrainian periodicals, polish government, interwar period.

352. Зуляк І. Таємні директиви НКВС УРСР 1939 р. / І. Зуляк // Україна–Європа–Світ = Ukraine–Europe–World : міжнародний збірник наукових праць / редкол.: Ю. М. Алексеев, Л. М. Алексієвець, М. М. Алексієвець [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 18. – С. 55–61. – (Історія, міжнародні відносини).

Анотація. У статті проаналізовано низку таємних директив НКВС УРСР, пов'язаних із агентурними справами на окремих осіб, проникненням шпигунів на територію УРСР, фальшуванням радянських документів тощо. Досліджено списки антирадянських елементів і контрреволюційних організацій.

Ключові слова: НКВС УРСР, директиви, агентурно-оперативна робота, репресивна система, радянська влада.

Zulyak I. Sekretnye direktivy NKVD UССР 1939 g.

Аннотация. В статье проанализированы ряд тайных директив НКВД УССР, связанных с агентурными делами на отдельных лицах, проникновением шпионов на территорию УССР, фальсификацией советских документов и тому подобное. Исследованы списки антисоветских элементов и контрреволюционных организаций.

Ключевые слова: НКВД УССР, директивы, агентурно-оперативная работа, репрессивная система, советская власть.

Zulyak I. USSR NKVD secret directive 1939 r.

Annotation. The article analyzes a series of secret NKVD USSR directives related to agents' cases to individuals, spyware penetration into the territory of the USSR, Soviet falsification of documents and more. Studied lists of anti-Soviet elements and counterrevolutionary organizations.

Keywords: NKVD of the USSR, directives, intelligence-operational work repressive system, the Soviet authorities.

353. Кіцак В. Вдосконалення оборонного периметру Тербовлянського замку в XVII ст. / В. Кіцак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1, ч. 4. – С. 23–27.

Аннотация. В статті проаналізовано систему фортифікацій і ті вдосконалення, які були використані при будівництві Тербовлянського замку в XVII ст. Вивчено також ефективність замкових фортифікацій під час штурму їх легкоозброєною піхотою та за умови активного використання артилерійських гармат великого калібру.

Ключові слова: Тербовлянський замок, фортифікаційні укріплення, башта, бастея, рондель, оборонний периметр.

Кицак В. Совершенствование оборонного периметра Тербовлянского замка в XVII в.

Аннотация. В статье проанализирована система фортификаций и те совершенствования, которые были использованы при строительстве Тербовлянского замка в XVII в. Изучена также эффективность замковых фортификаций во время штурма их легковооруженной пехотой и при условии активного использования артиллерийских орудий большого калибра.

Ключевые слова: Тербовлянский замок, фортификационные укрепления, башня, бастея, рондель, оборонный периметр.

Kitsak V. Perfection defensive to perimeter Terebovla `S Fortress in XVII of century

Annotation. The system of fortifications and those perfections that were used for building of Terebovla's Fortress in XVII of century efficiency of lock fortifications is Studied also during assault of them by a light-armed infantry and on condition of the active use of artillery cannons of large caliber are analysed in the article.

Keywords: Terebovla's Fortress, fortification strengthening, tower, bastion, defensive perimeter.

354. Кіцак В. Використання підрозділів Війська польського для проведення депортації українців Закерзоння впродовж 1944–1946 рр. / В. Кіцак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 2, ч. 3. – С. 39–44.

Анотація. В статті проаналізовано роль, місце і значення використання підрозділів Війська польського для прискорення депортації українців з території Лемківщини, Холмщини, Надсяння й Підляшшя впродовж 1944-1946 рр.

Ключові слова: Військо польське, східний кордон, депортація українців, Закерзоння, Лемківщина, Холмщина, Надсяння, Підляшшя.

Кицак В. Использование подразделений Войска польского для проведения депортации украинцев из Закерзонья в период 1944-1946 гг.

Аннотація. В статье проанализировано роль, место и значение использование подразделений Войска польского для акселерации проведения депортации украинцев территории Лемковщины, Холмщины, Надсянья и Подляшья в период 1944-1946 гг.

Ключевые слова: Войско польское, восточная граница, депортация украинцев, Зекерзонье, Лемковщина, Холмщина, Надсянье, Подляшье.

Kitsak V. The use of subsections of Army Polish is for the leadthrough of deportation of Ukrainians of Zakerzonnya during 1944-1946

Annotation. In the article a role, place and value of the use of subsections of Army Polish, is analysed for the acceleration of deportation of Ukrainians from territory of Lemkivschini, Kholmshini, Nadsyannya and Pidlyashshya, during 1944-1946.

Keywords: An army is Polish, east border, deportation of Ukrainians, Zakerzonnya.

355. Кліш А. Заснування Католицького русько-народного союзу в «Споминах з мого життя» Олександра Барвінського / А. Кліш // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 2, ч. 3. – С. 56–60.

Аннотація. Проаналізовано неопубліковані спогади О. Барвінського щодо заснування Католицького русько-народного союзу у 1896 р. Досліджено ідейні засади та основні напрямки діяльності партії на тлі суспільно-політичної ситуації в Галичині кінця ХІХ ст.

Ключові слова: О. Барвінський, Католицький русько-народний союз, мемуари, Галичина, суспільно-політична думка.

Клиш А. Основания Католического русско-народного союза в «Воспоминаниях из моей жизни» Александра Барвинского

Аннотація. Проанализированы неопубликованные воспоминания А. Барвинского по учреждению Католического русско-народного союза в 1896 г.

Исследованы идейные основы и основные направления деятельности партии на фоне общественно-политической ситуации в Галичине конца XIX в.

Ключевые слова: А. Барвинский, Католический русско-народный союз, мемуары, Галичина, общественно-политическая мысль.

Klish A. Establishing Ruthenian Catholic People's Union in «Memoirs of my life» Olexander Barvins'kyi

Annotation. Analyzed unpublished memoirs by O. Barvins'kyi establishing a Russian-Catholic People's Union in 1896. Investigated the ideological principles and guidelines of the party against the backdrop of the socio-political situation in Galychyna late 19th century.

Keywords: O. Barvins'kyi, Ruthenian Catholic People's Union, memoirs, Galychyna, socio-political thought.

356. Кліш А. Мовне питання в діяльності християнських суспільників Галичини (кінець XIX – початок XX ст.) / А. Кліш // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1, ч. 1. – С. 49–52.

Анотація. Висвітлено значення мовного питання в українському національному русі кінця XIX – початку XX ст. крізь призму діяльності представників суспільно-християнської течії. З'ясовано їх роль у захисті української мови на законодавчому рівні.

Ключові слова: діяльність, суспільно-християнський рух, мовне питання, Галичина, українська мова.

Klish A. Языковой вопрос в деятельности христианских общественников Галичины (конец XIX – начало XX вв.)

Аннотація. Освещены значение языкового вопроса в украинском национальном движении конца XIX – начала XX вв. сквозь призму деятельности представителей общественно-христианского течения. Выяснено их роль в защите украинского языка на законодательном уровне.

Ключевые слова: деятельность, общественно-христианское движение, языковой вопрос, Галичина, украинский язык.

Klish A. The language issue in Galychyna of the christian socials (the end of 19 – the beginning of 20 century)

Annotation. It is revealed the importance of the language issue in the Ukrainian national movement of the late 19th century through the prism of representatives of social and Christian currents. Found out their role in the defense of the Ukrainian language in law.

Keywords: activity, social-christian movement, the language issue, Galychyna, ukrainian.

357. Кліш А. Співпраця слов'янських депутатів християнсько-суспільного напрямку в австрійській Державній раді наприкінці XIX – на початку XX ст. (за українськи-ми джерелами) / А. Кліш, Р. Лехнюк // Проблеми слов'янознавства. – 2016. – Вип. 65. – С. 167–177.

Анотація. У статті на основі українських джерельних матеріалів аналізуються передумови створення і діяльність у австрійській Державній раді фракції Слов'янський християнсько-народний союз, що стала зразком співпраці слов'янських

депутатів християнсько-суспільного скерування. Доводиться, що функціонування фракції було наслідком спільних інтересів його учасників, насамперед щодо національної рівноправності. На підставі цього висвітлюються найгостріші питання, що стояли перед українськими, словенськими і хорватськими консервативними середовищами. Досліджується пошук учасниками шляхів їх вирішення та визначаються чинники, що цьому перешкоджали. Акцентується увага на значній ролі, яку вперше відіграли українські представники Галичини і південні слов'яни у політичному житті нижньої палати парламенту.

Ключові слова: Державна Рада, Слов'янський християнсько-народний союз, християнсько-суспільний рух, консерватизм.

Клиш А., Лехнюк Р. Сотрудничество славянских депутатов христианско-общественного направления в австрийском Государственном Совете в конце XIX–начале XX вв. (на материалах украинских источников)

Аннотція. В статті на основі українських джерел аналізуються передумови створення та діяльність в австрийському Государственном Совете фракції Славянський християнсько-народний союз, яка стала прикладом співпраці славянських депутатів християнсько-общественного напрямку. Доказується, що функціонування СХНС було наслідком загальних інтересів його учасників, зокрема в справі національного рівноправ'я. На основі цього освітаються найбільш гострі питання, що стояли перед українськими, словенськими і хорватськими консервативними середовищами. Досліджені шляхи їх вирішення та пов'язані з цим проблеми. Акцентовано увагу на важкій ролі, яку вперше відіграли українські представники Галичини і південні слов'яни в політичному житті нижньої палати парламенту.

Ключевые слова: Государственный Совет, Славянский христианско-народный союз, христианско-общественное движение, консерватизм.

Klish A., Lekhniuk R. The Cooperation of Slavic Christian-Social Deputies in the Austrian Imperial Council at the end of the 19th – at the beginning of the 20th century (based on ukrainian sources)

Annotation. The article on Ukrainian sources analyzes the preconditions of establishment and activity of the Slavic Christian People's Union fraction in the Austrian Imperial Council, which became an example of Slavic Christian-social deputies' cooperation. Functioning of the SCPU was a result of its member's common interests, especially in the question of national equality, and allows exploring the most urgent issues that stood before Ukrainian, Slovenian and Croatian conservative environments. Beside this were studied ways of their solutions and related problems. Also in focus is an important role played by Ukrainian representatives of the Galicia and southern Slavs in the political life of the lower house of parliament for the first time.

Keywords: Imperial Council, Slavic Christian People's Union, Christian-social movement, conservatism.

358. Кліш А. Ставлення християнських суспільників до еміграційних процесів у Галичині наприкінці XIX – на початку XX ст. / А. Кліш // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2016. – Вип. 46. – С. 92–94.

Анотація. У програмах та діяльності українських політичних партій Галичини кінця XIX – початку XX ст. вагомим значенням набуло питання еміграції. Еміграційна

проблематика перебувала у центрі уваги суспільно-християнської течії. У парламентській діяльності та на шпальтах часопису «Руслан» християнські суспільники намагалися з'ясувати причини еміграції галицьких селян, проаналізувати умови перебування українців у США, Канаді, Південній Америці та Європі. Особливу увагу вони звертали релігійне життя українців у діаспорі, зазначаючи на важливій ролі Церкви та священників у збереженні емігрантами національної самоїдентичності.

Ключові слова: еміграція, Галичина, християнські суспільники, парламентська діяльність, часопис «Руслан».

Клиш А. Б. Отношение христианских общественников к эмиграционным процессам в Галичине в конце XIX – начале XX в.

Аннотація. В программах и деятельности украинских политических партий Галичины конца XIX – начала XX века. большое значение приобрел вопрос эмиграции. Эмиграционная проблематика находилась в центре внимания общественно-христианского течения. В парламентской деятельности и на страницах газеты «Руслан» христианские общественники пытались выяснить причины эмиграции галицких крестьян, проанализировать условия пребывания украинцев в США, Канаде, Южной Америке и Европе. Особое внимание они обращали на религиозную жизнь украинцев в диаспоре, отмечая важную роль Церкви и священников в сохранении эмигрантами национальной самоидентичности.

Ключевые слова: эмиграция, Галичина, христианские общественники, парламентская деятельность, газета «Руслан».

Klish A. B. The attitude of the Christian socials to emigration processes in Galychyna at the end of 19 – the beginning of 20 century

Annotation. The emigration issue was one of the most important issues in the programs and activities of the Ukrainian political parties in Galychyna at the end of 19 – the beginning of 20 century. Immigration issues were in the focus of Christian socials. In parliamentary activities and in the newspaper “Ruslan” Christian socials tried to find out the reasons of emigration of the Galician peasants, to perform the conditions of stay of Ukrainians in the United States, Canada, South America and Europe. Special attention they pay the religious life of Ukrainians in the Diaspora, noting the important role of the Church and priests in the preservation of immigrants national self identity.

Keywords: emigration, Galychyna, the Christian socials, parliamentary activities, the newspaper "Ruslan".

359. Ятищук О. Відображення побуту та звичаїв гребенського козацтва у повісті Л. Толстого «Казак»/ О. Ятищук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / за заг. ред. І. С. Зуляка. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1, ч. 3. – С. 119–124.

Аннотація. У статті аналізується етнографічний матеріал, використаний Л. Толстим у творі «Казак». В центрі його уваги селянський побут, окремі епізоди, сценки з життя народу, в характеристиці яких письменник звертає увагу на побутові елементи селянської сім'ї, окремі елементи селянської етнографії, необхідним атрибутом яких стають речі домашнього господарства, що оточують селян, предмети селянської хати, їжі, опис селянської праці.

Ключові слова: гребенське козацтво, бурка, старовіри, кобилка, флінт.

Ятищук О. Отображение быта и нравов гребенского казачества в повести Л. Толстого «Казак»

Аннотация. В статье анализируется этнографический материал, использованный Львом Толстым в своем произведении «Казачество». В центре его внимания крестьянский быт, отдельные эпизоды, сценки из жизни народа, в характеристике которых писатель обращает внимание на бытовые элементы крестьянской семьи, отдельные элементы крестьянской этнографии, необходимым атрибутом которых становятся вещи домашнего хозяйства, окружающих крестьян, предметы крестьянского дома, пищи, описание крестьянского труда.

Ключевые слова: гребенское казачество, бурка, староверы, кобылка, флинт.

Yatyshchuk O. Displaying of life and customs of the hrebenske kozactvo in Tolstoy's novel "Kazaky"

Annotation. The ethnographic material, which was used by Tolstoy in his work "Kazaky", was analyzed in the article. At the center of his attention was a peasant life, some episodes, scenes from the life of the people in the characterization of which the writer calls attention to the everyday elements of peasant families, some elements of the peasant ethnography, a necessary attribute of which were household things surrounding villagers, articles of peasant hut, food and descriptions of peasant labor.

Keywords: hrebenske kozactvo, burka, Old Believers, filly (kobyłka), flint, cherkeska.

Кафедра філософії та економічної теорії

360. Грушко В. Місце центрально-східної Європи у нових геополітичних реаліях, що формуються / В. Грушко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія / редкол.: Андрейчук В., Брич В. Я., Голосов В. М. [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1 (40). – С. 93–98.

Анотація. У роботі досліджені особливості політико-географічного положення Центрально-Східної Європи, які тривалий час визначалися його межовим характером розташування на перехресті впливу різних цивілізацій. Проаналізовані причини, чому це цивілізаційне прикордоння, виступаючи в якості об'єкта міжнародної політики, де точились найзапекліші війни за його володіння, тривалий час не набувало самодостатньої суб'єктності. Розкрито, як сучасні масові міграції у поєднанні з депопуляцією народів Європи в найближчій перспективі спроможні радикально змінити геополітичну реальність на півночі Євразії і місце у ній цього регіону.

Ключові слова: геополітичний простір, концептуальна влада, світоглядна криза, циклізм, цивілізаційний код, точка біфуркації.

Грушко В. Место центрально-восточной Европы в новых формирующихся геополитических реалиях

Аннотация. Статья посвящена тому, как на протяжении жизни одного поколения очень быстро изменяется мир. Привычные идеалы и социальные ориентиры за исторически короткое время теряют свою актуальность, способность удовлетворяют возрастающие потребности людей и как следствие постепенно становятся все менее привлекательными для людей. Раскрывается, как старые центры силы, которые выстраивали свое могущество на способности удовлетворять традиционные нужды и решать старые проблемы, переживают кризис доверия у миллионов людей. Некоторые, как коммунизм, лидером, которого выступал СССР, уже потерпел серьезное поражение, а его многолетний оппонент либерализм, во главе

с США уже ощущает свою неспособность эффективно конкурировать с исламским миром в соревновании за овладение умами людей и народов и соответственно проигрывает политическое влияние на значительные географические регионы планеты. Дан анализ, как рушится привычная геополитическая дихотомия противостояния между таласократическим миром (денежной цивилизацией) и телурократическим (пространством доминирования силовой вертикали власти). Как доминирующие на протяжении длительного времени геополитические тренды изменяются, выводя на высший уровень, который определяет все другие сферы, религиозный фактор. Автором акцентируется внимание на том, что инициатором перехода от идеологического противостояния к религиозному, стал ислам, нарастающая сила которого стала следствием депопуляции постхристианского, материалистически-гедонистического мира севера Евразии. Акцентируется внимание на направлениях массовых миграций и особенностях протекания демографических процессов у разных народов, которые уже в ближайшие десятилетия радикально изменят геополитическое пространство вокруг Украины, и как эти процессы могут изменить Украину и ее место в глобальном раскладе мировых центров силы. Раскрывается, как на смену старому глобальному противостоянию приходит новое по оси Север-Юг, в котором территория многовекового раздора между Западом и Востоком - Центрально-Восточная Европа, может оказаться более отдаленным от регионов, где будет нарастать ожидаемое противостояние разных культурных сообществ. Акцентируется внимание, что это открывает возможности перед данным регионом начать играть роль уже не цивилизационной границы, а центра уцелевшего христианского мира в Европе уже к середине XXI века.

Ключевые слова: геополитическое пространство, концептуальная власть, мировоззренческий кризис, циклизм, цивилизационный код, точка бифуркации.

Grushko V. Place of the central and eastern Europe in the new geopolitical realities, which are emerging.

Annotation. The article discusses rapid change of the world with the passage of time. Familiar ideals and social guidelines lose their relevance during short period of time, the ability to meet the growing needs of the people and therefore become progressively less attractive for people. There are explaining, how old centers of power, which were built its power on the ability to solve old problems are experiencing a crisis of confidence for millions of people. Some, like communism led by USSR, has suffered a serious defeat, and its long-term opponent liberalism, led by the United States is already feeling their inability to compete effectively with the Islamic world in the competition for the possession of the minds of men and nations and thus losing political influence in a significant geographic regions of the planet. There is analysis of collapsing the usual dichotomy of geopolitical confrontation between world talasokraticeskim (monetary civilization) and telurokraticeskim (dominance power vertical of power), how long term dominant political trends change, they bring religious factor to higher level, which determines all other spheres of world politics. The author focuses on the fact that the initiator of the transition from ideological conflict to religions conflict became Islam whose increasing force is the result of depopulation post-Christian, materialistic-hedonistic world of northern Eurasia. The attention is focused on the areas of mass migration and the special features of the demographic processes in different nations, which in the coming decades, will radically change the geopolitical space around Ukraine and how these processes can change the Ukraine and its place in the global balance of the world's centers of power. It reveals how the old global confrontation is replaced a new North-South axis conflict, in which the

territory of age-old discord between the West and the East Central and Eastern Europe, may be more distant from the region, where will increase the confrontation of different religious communities. To draw the conclusion, one can say that there are opportunities for this region start to play a role not civilizational border, but survivor center of the Christian world already to the middle of the twenty-first century Europe.

Keywords: geopolitical space, conceptual power, worldview crisis, cyclism, civilizational code, point of bifurcation.

361. Павлишин Л. Г. Володимир Винниченко про духовну кризу суспільства як результат нівелювання людини / Л. Г. Павлишин // *Грані : науково-теоретичний альманах* / голов. ред. Квітка С. А. – Дніпропетровськ, 2016. – № 2 (130). – С. 117–121.

Анотація. У статті досліджено погляди В. Винниченка щодо стану тогочасного суспільства, проаналізовано причини духовного занепаду людини, з'ясовано шляхи подолання дисгармонійного стану особистості. Автор виявляє спільність поглядів представників неklasичної доби філософування, а саме Ф. Ніцше, В. Винниченка, М. Хайдеггера, С. К'єркегора. Ключові проблеми, пов'язані із відчуженням людини, її нівелюванням, розглядаються з позиції співвідношення загального та одиничного, зовнішнього та внутрішнього, раціонального та ірраціонального. У дослідженні проаналізовано ставлення людини до проблеми життя і смерті, вічного і кінцевого як її незмінних атрибутів, що змушують замислюватися над сенсом буття, щастям тощо, продемонстровано специфіку подолання мислителями людської дисгармонійності та внутрішньої спустошеності.

Ключові слова: людина, нівелювання, духовна криза, дисгармонія, сенс життя, мораль, цінність.

Павлишин Л. Г. Владимир Винниченко о духовном кризисе общества как результате нивелирования человека

Аннотация. В статье исследованы взгляды В. Винниченко касательно тогдашнего общества, проанализированы причины духовного упадка человека, выяснены пути преодоления дисгармоничного состояния личности. Автор раскрывает общность взглядов представителей неклассической эпохи философствования, а именно Ф. Ницше, В. Винниченко, М. Хайдеггера, С. Кьеркегора. Основные проблемы, связанные с отчуждением человека, его нивелированием, рассматриваются с позиции соотношения общего и индивидуального, внешнего и внутреннего, рационального и иррационального. В исследовании анализируется человеческое отношение к проблеме жизни и смерти как атрибутах, заставляющих задуматься о смысле жизни, счастье, также продемонстрирована специфика преодоления мыслителями человеческой дисгармоничности и опустошенности.

Ключевые слова: человек, нивелирование, духовный кризис, дисгармония, смысл жизни, мораль, ценность.

Pavlyshyn L. G. Volodymyr Vynnychenko about spiritual crisis of the society as a result of person's evening out

Annotation. In the article explored V. Vynnychenko's views on a state of the a society, analyzed the causes of the decline of the spiritual of a man, founded a ways of overcoming disharmony of the individual. The author discovers the common views of the representatives of nonclassical period of philosophy such as V. Vynnychenko, F. Nietzsche, M. Heidegger, S. Kirkegard. The key problems associated with human leveling, seen from

the perspective of the ratio of general and individual, external and internal. The study analyzed the human attitude towards the problem of life and death, eternal and finite as immutable attributes that cause to ponder the meaning of life, happiness, etc., demonstrated the specific points of view of thinkers concerning the overcoming of human's disharmony.

Keywords: human, leveling, spiritual crisis, disharmony, meaning of life, morality, value.

362. Павлишин Л. Г. Кордоцентризм у філософській думці доби Київської Русі / Л. Г. Павлишин // ScienceRice : науковий журнал / голов.ред. Дьомін Д. О. – Харків, 2016. – Vol. 3/1 (20). – С. 67–71.

Анотація. У дослідженні доведена роль серця як визначального чинника життєдіяльності людини, продемонстровано, що культура Київської Русі робила акцент на тому, що саме серце є тим місцем, в якому зароджується рішучість людини на ті чи інші вчинки, воно містить її волю та бажання. Серце – це джерело життя, осередок тілесного і багатогранного духовного буття людини, допомагає їй зберегти індивідуальність, є основою усіх сфер людської життєдіяльності.

Ключові слова: кордоцентризм, людина, серце, духовність, життя, міф, культура, святий, добро, зло.

Павлишин Л. Г. Кордоцентризм в философской мысли периода Киевской Руси.

Аннотация. В исследовании доказана роль сердца как определяющего фактора человеческой жизни. Исследование показало, что культура Киевской Руси сделала акцент на том, что сердце является местом зарождающейся человеческой решимости касательно тех или иных действий, оно содержит волю и желания. Сердце является источником жизни, центром телесного и многогранного духовного человеческого существования, помогает сохранить индивидуальность, является основой всех сфер человеческой жизни.

Ключевые слова: кордоцентризм человек, сердце, духовность, жизнь, миф, культура, святой, добро, зло.

Pavlyshyn L. Cordial centrism in the philosophical thought in the Kievan Rus peorioid

Annotation. In the article was proved the role of the heart as a determinant factor of human's life, demonstrated that the culture of Kievan Rus did emphasis on a heart as a place where comes into being a human's determination on those or other actions, it contains her will and desire. Heart is a source of life, the center of a fleshly and multi-faceted spiritual human being, it helps her maintain individuality, is the basis of all spheres of human's life.

Keywords: cordial centrism, man, heart, spirituality, life, myth, culture, holy, good, evil.

363. Павлишин Л. Г. Людина і суспільство: конфлікт інтересів та необхідність взаємодії / Л. Г. Павлишин // Філософія і політологія в контексті сучасної культури: науковий журнал / голов. ред. Токовенко О. С. – Дніпропетровськ, 2016. – Вип. 2 (11). – С. 18–23.

Анотація. Свобода постає необхідною умовою розвитку особистості та показником демократичного суспільства. Хоча й абсолютної свободи не буває, немає сумніву у тому, що її межі суттєво розширяться, коли людина буде мати змогу оцінювати власні можливості, а ситуація у суспільстві стабілізується. За даних

обставин будуть створені умови для розвитку особистості, в її руках сконцентруються засоби, які сприятимуть реалізації її потенціалу.

Ключові слова: людина, свобода, абсолютна свобода, суспільство, вибір, стосунки, людський потенціал.

Павлишин Л. Г. Человек и общество: конфликт интересов и необходимость взаимодействия

Аннотация. Свобода является необходимым условием для развития личности и индикатором демократического общества. Хотя абсолютной свободы не бывает, нет никаких сомнений в том, что ее границы существенно расширятся, когда человек сможет оценить свои возможности, а ситуация в обществе стабилизируется. В данной ситуации будут созданы условия для развития личности, в ее руках сосредоточатся средства, способствующие реализации ее потенциала.

Ключевые слова: человек, свобода, абсолютная свобода, выбор, отношения, человеческий потенциал.

Pavlyshyn L. G. A man and a society: a conflict of interests and a necessary of interaction

Annotation. Freedom appears a necessary condition for the development of the personality and the indicator of a democratic society. Thanks to a freedom of the individual a society is able not only to adapt to the conditions of the surrounding reality, but also convert its natural and social factors. Of course, one should not talk about absolute freedom, because any freedom implies responsibility: a man is free and in the same time doesn't free, because living in a society makes a person to dependent on it. Society imposes on its citizens certain limitations and as a result they are related to each other. The society has the ability to provide normal living conditions for the people, because loneliness makes us vulnerable before the elements of nature, unworthy deeds of other people. Society limiting personal freedom of a man and at the same time limiting the freedom of certain norms, rules, customs and duties. These restrictions exist for the sake of the interests of all people living in the community. Without a social whole, without people who are related to the system of public relations, there is'nt economy, policy, morals.

Keywords: person, freedom, absolute freedom, society, choice, relationships, person's potential.

364. Павлишин Л. Г. Надлюдина Ф. Ніцше та Боголюдина М. Бердяєва: єдність всупереч протилежності. / Л. Г. Павлишин // Гілея : науковий вісник / голов. ред. Вашкевич В. М. – Київ, 2016. – Вип. 105 (№ 2). – С. 266–269.

Анотація. Розкрито особливості формування надлюдини і Боголюдини як вищого типу особистості, з'ясовано їхні спільні і відмінні риси, проаналізовано роль ідей Ф. Ніцше та М. Бердяєва у становленні суспільства майбутнього.

Ключові слова: надлюдина, Боголюдина, боголюдство, сенс життя, свобода, любов.

Павлишин Л. Г. Сверхчеловек Ф. Ницше и Богочеловек Н. Бердяева: единство несмотря на противоположность

Аннотация. В статье рассмотрены особенности формирования сверхчеловека и Богочеловека как высшего типа личности, их общие и отличительные черты. Анализируется роль идей Ф. Ницше и Н. Бердяева в формировании общества будущего.

Ключевые слова: сверхчеловек, Богочеловек, богочеловечество, смысл жизни, свобода, любовь.

Pavlyshyn L. G. Superman of F. Nietzsche and Christman of M. Berdyaev: unity despite the opposition

Annotation. The article reveals the features of formation of Superman and Christman as the highest type of person, their common and distinctive features. Analyzed the role of the ideas of F. Nietzsche and N. Berdyaev in the formation of the society of the future.

Keywords: superman, Christman, christhumanity, the meaning of life, freedom, love.

365. Павлишин Л. Г. Проблема людини в посткласичній традиції / Л. Г. Павлишин // Актуальні проблеми філософії та соціології: науково-практичний журнал / голов. ред. Яковлв Д. В. – Одеса, 2016. – Вип. 9. – С. 81–84.

Анотація. Стаття присвячена некласичному погляду на проблеми людини, її існування як духовної сутності, яка знаходиться в стані вічного самопізнання, показано вплив культури і цивілізації, науки і техніки на її внутрішній світ, життя серед інших людей. Автор дослідила зв'язок розуму і почуттів, раціонального та ірраціонального, вказала на ключову роль несвідомого в житті людини. Стаття демонструє наслідки культурних та цивілізаційних процесів в некласичну епохи, погляди видатних мислителів на проблеми людей, їхні внутрішні емоційні стани, значення філософії ірраціоналізму в умовах розвитку тогочасного суспільства.

Ключові слова: пост, духовності, культури, цивілізації, цінності, внутрішній світ, буття.

Павлишин Л. Г. Проблема человека в постклассической традиции

Аннотация. Статья посвящена неклассическому взгляду на проблемы человека, его бытия как духовной сущности, находящейся в состоянии вечного поиска себя, продемонстрировано влияние культуры и цивилизации, науки и техники на его внутренний мир, жизнь среди других людей. Автор исследовала взаимосвязь ума и чувств, рационального и иррационального, указала на ключевую роль бессознательного в жизни человека. Статья демонстрирует последствия культурных и цивилизационных процессов в неклассическую эпоху, мнения видных мыслителей относительно проблем человека, его внутренних эмоциональных состояний, значение философии иррационализма в условиях развития тогдашнего общества.

Ключевые слова: постклассический, духовность, культура, цивилизация, ценности, внутренний мир, бытие.

Pavlyshyn L. G. The problem of a man in the postclassical tradition

Annotation. The article deals with unconventional perspective on the problem of human as a spiritual being, who is in a state of eternal search herself, demonstrated the impact of culture and civilization, science and technology on her inner world, living among the other people. The author investigated the relation of mind and feelings, the rational and the irrational component, indicated on the key role of human factors in the unconscious. This article demonstrates the impact of cultural and civilizational processes in the nonclassical period, presents the views of prominent thinkers concerning a human problems, her internal emotional states, the value of the philosophy of irrational for the development of society. For the integral study of this problem the author used the views of the representatives of philosophy of existentialism, the ideas of A. Schopenhauer, V. Vynnychenko, F. Nietzsche, etc.

Keywords: postclassical, spirituality, culture, civilization, values, inner peace, being.

366. Петришин Г. Р. Основні засоби конструювання реальності повсякдення в умовах динаміки перетворень українського суспільства / Петришин Г. Р. // Релігія та соціум: міжнародний часопис / Чернівецький нац.ун-т; відп. ред. Балух В. О. – Чернівці, 2016. – № 1/2 (17/18). – С. 123–131.

Анотація. Розглянуто питання зв'язку між соціальною реальністю життя окремого індивіда і повсякденною реальністю соціуму. Показано, що суперечності і протиріччя ціннісно-нормативної системи нашого суспільства вплинули на спроможність створювати стійкі взірці соціального досвіду. Відображено тенденції змін у засобах конструювання реальності буття.

Ключові слова: соціальна реальність, знання, повсякденне буття, соціальна роль, соціальна діяльність, соціальна взаємодія, ідентичність, маргінальність.

Петришин Г. Р. Основные средства конструирования реальности повседневной жизни в условиях динамики преобразований украинского общества

Аннотация. Рассмотрен вопрос взаимосвязи между социальной реальностью жизни отдельного человека и повседневной реальностью социума. Показано, что противоречия ценностно-нормативной системы нашего общества имеют влияние на способность создавать стойкие образцы социального опыта. Отображено тенденции изменений в средствах конструирования социальной реальности.

Petryshyn H. The major means of modeling everyday reality in terms of dynamic transformations in Ukrainian society

Annotation. The article analyzes the problem of relation between social reality of an individual and everyday reality of society. It was denoted that disagreements and contradictions of value-regulatory system in our society affected the ability to create sustainable models of social experience. The article reflected the trends of transformations in means of construction the reality.

Keywords: social reality; knowledge, everyday life, social role, social activity, social interaction, identity, marginality.

367. Поперечна Г. А. Орест Новицький про особливості, місце та значення давньосхідної філософії в історико-культурному поступі людства / Г. А. Поперечна // Актуальні проблеми філософії та соціології / Національний університет «Одеська юридична академія»; голов. ред. Яковлев Д. В. – Одеса, 2016. – № 14. – С. 94–97.

Анотація. Розглядаються погляди Ореста Марковича Новицького на зміст і особливості філософії Стародавнього Сходу. Показано, що специфіка відношення мислителя до цього феномену визначається його розумінням сутності предмета філософії та історико-філософського процесу. З'ясовано, що філософію Стародавнього Сходу мислитель вважає першим етапом розвитку дохристиянської філософії. Виділено ряд особливостей цього етапу філософського знання на підставі характеристики мислителем основоположних ідей найбільш впливових представників філософських шкіл Стародавніх Індії та Китаю, їх залежності від тогочасної релігії та дофілософської культури цих народів, аналізу панівних тенденцій у розв'язанні філософських проблем та поширених прийомів їх міркування.

Ключові слова: філософія, релігія, Бог, людина, природа.

Поперечная Г. А. Орест Новицкий об особенностях, месте и значении древневосточной философии в историко-культурном развитии человечества

Аннотация. Рассматриваются взгляды Ореста Марковича Новицкого на содержание и особенности философии Древнего Востока. Показано, что специфика отношения мыслителя к этому феномену определяется его пониманием сущности предмета философии и историко-философского процесса. Установлено, что философию Древнего Востока мыслитель считает первым этапом развития дохристианской философии. Определено ряд особенностей этого этапа философского знания на основании характеристики мыслителем ключевых идей наиболее влиятельных представителей философских школ Древних Индии и Китая, их зависимости от дофилософской культуры этих народов и религии того времени, анализа доминирующих тенденций в решении философских проблем и наиболее популярных приемов мышления.

Ключевые слова: философия, религия, Бог, человек, природа.

Poperechna H. A. Orest Novytskyi about particularities, place and meaning of ancient eastern philosophy in historic-cultural growth of humankind

Annotation. Orest Markovitch Novytskyi's points of view on content and peculiarities of Ancient Eastern philosophy are scrutinized in the article. It is shown that specific character of the thinker's attitude to this phenomenon is determined by his understanding of the essence of the subject of philosophy and historical-philosophic process. It is ascertained that thinker considers philosophy of Ancient East to be the first stage of the pre-Christian philosophy development. A number of peculiarities of this stage of philosophical knowledge are distinguished based on thinker's characteristics of the fundamental ideas of the most influential representatives of philosophical schools of Ancient India and China, their dependency from religion of that time and prephilosophic culture of that people, analysis of the prevalent tendencies in solution philosophic problems and methods of thinking.

Keywords: philosophy, religion, God, human being, nature.

Факультет іноземних мов

Кафедра іноземних мов

368. Деркач Г. С. Викладання англійської мови для спеціальних цілей: специфіка та переваги / Г. С. Деркач // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» / голов. ред. В. П. Коцур ; редкол.: В. Г. Кремень, О. Я. Савченко, І. П. Маноха [та ін.]. – Київ, 2015. – Додаток 1 до вип. 35, т. 9 (60) : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – С. 71–78.

Анотація. У статті порушено проблему викладання англійської мови для спеціальних цілей. Окреслено сутність ESP підходу, вказано на його відмінності від інших підходів вивчення іноземної мови, визначено головні чинники формування змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» та проаналізовано найбільш популярні моделі курсів ESP.

Ключові слова: іноземна мова для спеціальних цілей, курси ESP, лексична компетенція, навчальна програма.

Деркач Г. С. Преподавание английского языка для специальных целей: специфика и преимущества

Аннотация. В статье затронута проблема преподавания английского языка для специальных целей. Определена сущность ESP подхода, указано на его отличиях от других подходов изучения иностранного языка, определены главные факторы формирования содержания учебной дисциплины «Иностранный язык профессионального направления» и проанализированы наиболее популярные модели курсов ESP.

Ключевые слова: иностранный язык для специальных целей, курсы ESP, лексическая компетенция, учебная программа.

Derkach H. S. Teaching English for Specific Purposes: its specificity and advantages
Annotation. The article deals with the problem of teaching English for Specific Purposes. The notion of the ESP approach and its difference from other approaches are outlined. The key factors of the course content formation are identified and the most popular models of ESP courses are analyzed.

Keywords: Foreign Language for Specific Purposes, ESP courses, lexical competence, ESP program.

Кафедра англійської філології

369. Довбуш О. І. Кіносценарій як засіб вербальної візуалізації літературного твору / О. І. Довбуш // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія : збірник наукових праць / голов. ред. І. В. Ступак. – Одеса, 2015. – Вип. 17, т. 1. – С. 122–124.

Анотація. У запропонованій статті шляхом компаративістично-семіотичного аналізу встановлюються принципи інтерсеміотичної інтерпретації літературного твору в межах кіносценарію; з'ясовано специфіку природи кіносценарію та встановлено основні підходи щодо його класифікації.

Ключові слова: кіно, література, текст, літературний твір, кіносценарій, семіотика, інтерсеміотичний переклад.

Dovbush O. I. Kinoshcenariy kak sredstvo verbal'noy vizualizatsii literaturnogo proizvedeniya

Аннотация. В предлагаемой статье путем сравнительного семиотического анализа устанавливаются принципы интерсемиотической интерпретации литературного произведения в пределах киносценария; установлена специфика природы киносценария и основные подходы к его классификации.

Ключевые слова: кино, литература, текст, литературное произведение, киносценарий, семиотика, интерсемиотический перевод.

Dovbush. O. Screenplay as a means of verbal visualization of the literary work

Annotation. In the given article there have been established principles of intersemiotic interpretation of a literary work within the screenplay by means of comparative semiotic analysis; there has also been defined the specificity of the nature of the screenplay and the main approaches to its classification.

Keywords: film, literature, text, literary work, screenplay, semiotics, intersemiotic translation.

**Кафедра німецької філології
та методики викладання німецької мови**

370. Деркевич Н. А. Модифікація твірних основ унаслідок приєднання до них невідокремлюваного дієслівного префікса / Н. А. Деркевич // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна: збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 60. – С. 119–121.

Анотація. Досліджено твірні основи, що формують похідні дієслова у поєднанні з невідокремлюваним префіксом *er-*. Розглянуто семантичні, морфологічні та синтаксичні зміни новоутворених дериватів.

Ключові слова: твірна основа, невідокремлюваний префікс, синтаксис, семантика, валентність, дериват.

Derkevych N. A. Модификация базовых основ в результате присоединения к ним неотделяемого глагольного префикса

Аннотация. Исследованы базовые основы, которые формируют производные глаголы с неотделяемым префиксом *er-*. Рассмотрены семантические, морфологические, синтаксические изменения новообразованных дериватов.

Ключевые слова: базовая основа, неотделяемый префикс, синтаксис, семантика, валентность, дериват.

Derkevych N. A. The modifying of base morphemes in consequence of inseparable verbal prefix joining

Annotation. The stems that form derivative verbs with inseparable prefixes *er-* have been researched. The semantics, morphological and syntax changes of formed derivatives are under consideration. Semantic changes in derivative verbs are discovered. The formation of new morphological structures, where the base morpheme of derivative verb can be just a verb, a noun or an adjective is revealed in the article. Morphological function of prefixes consists in base morphemes modifying into derivatives, consequently the alteration of the semantic structure of verbs occurs without categorical changes; the prefix joining to the substantive and adjective base morphemes causes the formation of substantive and adjective verbs. Syntax changes in the verbs with prefixes are: transition of intransitive base morphemes, arguments positions replacement, and valence reduction or extension.

Keywords: stem, inseparable prefix, syntax, semantics, valence, derivative.

371. Дребет В. Синергетика семантичного декодування іменників з відмінковими ролями у німецькомовній художній прозі / В. Дребет // Нова філологія: збірник наукових праць / Запорізький Національний університет. – Запоріжжя, 2016. – Вип. 68. – С. 160–170.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню генеруванню іменникового змісту у сучасних німецькомовних текстах художнього стилю. З позиції лінгвосинергетики у роботі розглядається реалізація потенційних можливостей внутрішньомовної німецької полісемії та моносемії у ракурсі дихотомії «мова-мовлення». Отримані на підставі синергетично-квантитативного підходу результати екстрапольовано на лінгвосинергетичні моделі самоорганізації іменникового найменування згідно з принципом мінімізації зусиль, направлених на декодування ментальним лексиконом людини семантичного об'єму, який несуть у собі номінації полісемічних або

моносемічних іменників з різними відмінковими ролями у німецькомовній художній прозі.

Ключові слова: семантичне декодування іменників, лінгвосинергетика, принцип докладання найменших зусиль, полісемічна/моносемічна модель, χ^2 -квадрат, відмінкові ролі, синергетична модель.

Дребет В. В. Синергетика семантического декодирования имен существительных с падежными ролями в немецкоязычной художественной прозе

Аннотація. Стаття посвящена дослідженню генерування субстантивного содержания в сучасних німецькомовних текстах художественного стилю. С позицій лінгвосинергетики в роботі розглядається реалізація потенціальних можливостей внутрішньомовної німецької полісемії та моносемії в ракурсі дихотомії «язик – речь». Отримані на основі синергетично-квантитативного підходу результати екстрапольовані на лінгвосинергетичні моделі самоорганізації субстантивного найменування згідно з принципом мінімізації зусиль, направлених на декодування ментальним лексиконом людини семантичного об'єкта, який несуть в собі номінації полісемічних або моносемічних іменників з різними падежними ролями в німецькомовній художественній прозі.

Ключевые слова: семантическое декодирование существительных, лінгвосинергетика, принцип приложенія наименьших усилий, полісемічна/моносемічна модель, χ^2 -квадрат, падежные роли, синергетическая модель.

Drebet V. V. The synergetics of the semantic decoding of the nouns with case roles in the German-speaking prose

Annotation. The article is dedicated to the research of the generating of the substantive content in the contemporary German-speaking fiction. From the perspective of the linguosynergetics the realization of the potentialities of the intralingual German polysemy and monosemy is studied and represented in the foreshortening of the dichotomy «language-speech». The results which are received on the basis of the synergistically-quantitative approach are extrapolated on the linguo-synergetic model of the self-organization of the substantive denomination in accordance with the principles of the minimization of the efforts directed at the decoding by the human mental lexicon of the semantic size, which includes nominations of the polysemic and monosemic nouns with the different case roles in the German-speaking fiction.

Keywords: semantic decoding of the nouns, linguosynergetics, the principle of the application of the least efforts, polysemic/ monosemic model, main/ derivative nomination, χ^2 -square, case roles, synergetic model.

372. Дребет В. Синергетика семантичного декодування іменників у простих та складних реченнях німецькомовної преси / В. Дребет // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна: збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 60. – С. 128–131.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню реалізації потенційних можливостей внутрішньомовної німецької полісемії та моносемії у ракурсі дихотомії «мова-мовлення». Отримані на підставі синергетично-квантитативного підходу результати екстрапольовані на лінгвосинергетичні моделі самоорганізації

іменникового найменування згідно з принципом мінімізації зусиль, направлених на декодування ментальним лексиконом людини семантичного об'єму, який несуть у собі номінації полісемічних або моносемічних іменників у структурі простого та складного речення німецькомовної художньої прози та преси.

Ключові слова: семантичне декодування іменників, лінгвосинергетика, принцип докладання найменших зусиль, полісемічна/моносемічна модель, хі-квадрат, синергетична модель.

Дребет В. В. Синергетика семантического декодирования имен существительных в простых и сложных предложениях немецкоязычной художественной прозы и прессы

Аннотація. Стаття посвящена дослідженню реалізацій потенціальних можливостей внутріязикової німецької полісемії і моносемії в ракурсі дихотомії «язик – речь». Отримані на основі синергетично-квантитативного підходу результати екстраполювані на лінгвосинергетичні моделі самоорганізації субстантивного найменування згідно з принципом мінімізації зусиль, направлених на декодування ментальним лексиконом людини семантичного об'єму, який несуть в собі номінації полісемічних або моносемічних іменників у структурі простого і складного речення німецькомовної художественної прози та преси.

Ключевые слова: семантическое декодирование существительных, лінгвосинергетика, принцип приложенія найменших зусиль, полісемічна/моносемічна модель, хі-квадрат, синергетична модель.

Drebet V. V. The synergetics of the semantic decoding of the nouns in the simple and complex sentences of the German-speaking fiction and press

Annotation. The article is dedicated to the research the realization of the potentialities of the intralingual German polysemy and monosemy is represented here in the foreshortening of the dichotomy «language-speech». The results which are received on the basis of the synergistically-quantitative approach are extrapolated on the lingvo-synergetic model of the self-organization of the substantive denomination in accordance with the principles of the minimization of the efforts directed at the decoding by the human mental lexicon of the semantic size, which include nominations of the polysemic and monosemic nouns in the structure of the simple and complex sentence of the German-speaking fiction and press..

Keywords: semantic decoding of the nouns, lingvosynergetics, the principle of the application of the least efforts, polysemic/ monosemic model, main/ derivative nomination, chi-square, synergetic model.

373. Кебало М. С. Художній світ творів німецького та українського натуралізму / М. С. Кебало // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 128–137.

Анотація. У статті аналізується натуралістичний дискурс художніх творів українських та німецьких письменників у контексті розвитку європейської прози. Проаналізовано бориславські оповідання та повісті Івана Франка, жанрову матрицю новел, оповідань, повістей, в яких змальовано у натуралістичному дискурсі буття

робітників та робітниць. Особлива увага приділяється наративній стратегії творів із життя інтелегенції.

Ключові слова: українська література, німецька література, натуралізм, дискурс, наратор, новелла, роман, повість.

Кебало М. С. Художественный мир произведений немецкого и украинского натурализма

Аннотація. В статті аналізується натуралістический дискурс художественних произведений українських і німецьких писателів в контексте розвитку європейської прози. Проаналізовані бориславські розповіді і повісті Івана Франка, жанрову матрицю новелл, повістей, розповідей, в яких зображені в натуралістическому дискурсі життя робітників та робітниць. Особливу увагу приділяється наративній стратегії произведений із життя інтелегенції.

Ключевые слова: украинская литература, немецкая литература, натурализм, дискурс, наратор, новелла, роман, повесть.

Kebalo M. S. The artistic world of the works of German and Ukrainian naturalism

Annotation. The article analyses the naturalistic discourse of the works of art of German and Ukrainian writers in the context of European prose. There are analyses Borislav stories and novels of Ivan Franko, genre matrix of short stories, stories and novels, which depicted in a naturalistic discourse being of workers. Particular attention is paid to the narrative strategy of works about the life of the intelligentsia.

Keywords: German literature, Ukrainian literature, naturalism, discourse, narrator, narrative art discourse, novel, novellas.

374. Притолок С. А. Війна як театр абсурду в творах Вольфганга Борхерта / С. А. Притолок // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 223–228.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню творчості німецького письменника Вольфганга Борхерта – представника так званої «літератури руїн» („Trümmerliteratur“) або «літератури години нуль» („Literatur der Stunde Null“). Увага зосереджена на антивоєнній тематиці творів письменника. Підкреслюється автобіографічний характер текстів автора, котрий був безпосереднім учасником подій Другої світової війни. У статті акцентується, що завдяки особливій наративній стратегії та неповторній експресіоністичній манері письма Борхерту вдалось розкрити абсурдність воєнних конфліктів, експлікувати сутність війни як безглузлого масового вбивства.

Ключові слова: Друга світова війна, антивоєнна тематика, експресіонізм, література руїн, література години нуль.

Притолок С. Война как театр абсурда в творчестве Вольфганга Борхерта

Аннотація. Стаття присвячена дослідженню творчості німецького письменника Вольфганга Борхерта – представника так званої «літератури руїн» („Trümmerliteratur“) або «літератури години нуль» („Literatur der Stunde Null“). Увага зосереджена на антивоєнній тематиці произведений письменника. Підкреслюється автобіографічний характер текстів автора, котрий був безпосереднім учасником подій Другої світової війни. В статті акцентується, що завдяки особливій наративній стратегії та неповторній

експрессионистической манере письма Борхерту удалось раскрыть абсурдность военных конфликтов, эксплицировать сущность войны как бессмысленного массового убийства.

Ключевые слова: Вторая мировая война, антивоенная тематика, экспрессионизм, литература руин, литература часа ноль.

Prytoliuk S. War as the theatre of absurdity in works of Wolfgang Borchert

Annotation. The article deals with works of a German writer Wolfgang Borchert, who was a representative of the so called „literature of rubbles” („Trümmerliteratur”) or „the literature of a zero hour” („Literatur der Stunde Null“). Attention is concentrated on anti – war subjects of the writer’s works. It’s emphasized the autobiographical nature of the author’s texts, who took a direct part in World War II. It’s underlined that owing to a special narrative strategy and unique expressionistic manner of writing Borchert managed to reveal the absurdity of war conflicts and to explicate the nature of war as a senseless mass murder.

Keywords: World War II, anti - war subjects, expressionism, the literature of rubbles, the literature of a zero hour.

375. Рокіцька Н. В. Німецькомовна спадщина Івана Франка у формуванні міжкультурної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. / Рокіцька Н. В. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 4 – С. 85–94.

Анотація. Висвітлюється німецькомовна спадщина І. Франка з урахуванням особливостей його міжкультурної діяльності, яка найбільш яскраво виявилась у Франкових публікаціях письменника, скерованих до німецькомовного читача та перекладах його творів. У своїй багатогранній діяльності І. Франко завжди орієнтувався на європейські масштаби, підтримуючи своєю літературознавчою діяльністю якісний рівень духовних надбань українства. Оскільки важливою умовою формування міжкультурної компетентності під час професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов є культурологічна складова із збереженням ціннісного ставлення до національної та іншомовних культур, то пропонується в цьому процесі творчо використовувати німецькомовне літературне надбання геніального письменника і мислителя І. Франка.

Ключові слова: Іван Франко, німецькомовна спадщина, міжкультурна діяльність, національна культура, міжкультурна компетентність.

Рокицкая Н. В. Немецкоязычное наследие Ивана Франко у формирование межкультурной компетентности будущих учителей иностранного языка

Аннотация. Отображено немецкоязычное наследие И. Франко с учетом его межкультурной деятельности, которая особенно ярко отражена в публикациях Франко для немецкоязычного читателя и переводах его произведений. В своей многогранной деятельности И. Франко всегда ориентировался на европейские масштабы, поддерживая своей литературоведческой деятельностью качественный уровень духовного наследия украинства. Поскольку важным условием формирования межкультурной компетентности в процессе профессиональной подготовки будущих учителей иностранного языка есть культурологический компонент со сбережением ценностного отношения к национальной и иноязычным культурам, то предложено использовать немецкоязычное литературное наследие гениального писателя и мыслителя И. Франко.

Ключевые слова: Иван Франко, немецкоязычное наследие, межкультурная деятельность, национальная культура, межкультурная компетентность.

Rokitska N. V. Ivan Franko's German heritage in forming intercultural competence of future teachers of foreign languages. (Dedicated to 160th anniversary of the writer)

Annotation. The article deals with Ivan Franko's German heritage along with peculiarities of his intercultural activity, which is manifested in the poet's works aiming at the German-speaking readers, and translations of his works. Versatile activity of I. Franko was based on European values, which contributed to high level of spiritual assets inherent to Ukrainian nation. Just as important condition for forming intercultural competencies through professional training of future teachers of foreign languages is a culturologic component with value attitude to national and foreign cultures, so it is brought forward to use creatively German literary heritage of the writer and thinker of genius, Ivan Franko.

Keywords: Ivan Franko, German heritage, intercultural activity, national culture, intercultural competence.

376. Ящик Н. Р. Сучасні лінгвістичні підходи до вивчення етносимволів (на матеріалі німецької мови) / Н. Р. Ящик // Записки з романо-германської філології : збірник наукових праць / голов. ред. Колегаєва І. М. – Одеса, 2016. – № 2 (37). – С. 86–94.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню різних аспектів вивчення німецьких етносимволів: семиотичного, літературознавчого, когнітивного та лінгвокультурного. Розглянуто спільні властивості та основні відмінності етносимволу, мовного знаку, метафори, метонімії, алегорії та концепту; обґрунтовано ефективність використання лінгвокультурного підходу до вивчення зазначеного міждисциплінарного поняття.

Ключові слова: етносимвол, концепт, метафора, метонімія, алегорія, лінгвокультурологія.

Ящик Н. Р. Современные лингвистические подходы к изучению этносимволов (на материале немецкого языка)

Аннотация. Статья посвящена исследованию различных аспектов изучения немецких этносимволов: семиотического, литературоведческого, когнитивного и лингвокультурного. Рассмотрены общие свойства и основные отличия этносимвола, языкового знака, метафоры, метонимии, аллегии и концепта; обосновано эффективность использования лингвокультурного подхода к изучению данного междисциплинарного понятия.

Ключевые слова: этносимвол, концепт, метафора, метонимия, аллегория, лингвокультурология.

Yashchuk N. R. Modern linguistic approaches to the study of ethnic symbols (Based on the German language)

Annotation. The article outlines the different aspects of study of German ethnic symbols: semiotic, literary, cognitive and lingvocultural. In the article have been viewed the common features and basic differences between the ethnic symbols, linguistic sign, metaphor, metonymy, allegory and concept and proved the effectiveness of using lingvocultural approach to the study of these interdisciplinary units.

Keywords: ethnic symbol, concept, metaphor, metonymy, allegory, lingvoculturologie.

377. Ящик Н. Р. Явище символічної синонімії та антонімії (на матеріалі німецької мови) / Н. Р. Ящик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна : збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 60. – С. 265–267.

Анотація. У статті здійснено аналіз парадигматичних відношень, а саме синонімії та антонімії на матеріалі німецьких етносимволів. У дослідженні встановлено різновиди синонімів-символів, визначено символічні синонімічні ряди, розглянуто особливості німецьких антонімів-символів та синоніміко-антонімічних груп.

Ключові слова: символ, синонімія, антонімія, синонімічні ряди, абсолютні, ідеографічні, квантитативні синоніми, антонімічні пари.

Ящик Н. Р. Явление символической синонимии и антонимии (на материале немецкого языка)

Аннотація. В статье осуществлен анализ парадигматических отношений, а именно синонимии и антонимии на материале немецких этносимволов. В исследовании установлено разновидность синонимов-символов, определены символические синонимичные ряды, рассмотрены особенности немецких антонимов-символов и синонимии-антонимичных групп.

Ключевые слова: символ, синонимия, антонимия, синонимичные ряды, абсолютные, идеографические, квантитативные синонимы, антонимические пары.

Yashchuk N. R. Phenomenon of the symbolik synonymy and antonymy (based on the german language)

Annotation. Anthropocentric paradigm of modern scientific research involves the study of language units in their relationship with the culture of the people. The article is devoted to the study of German ethnosymbols, that are the units of ethnocultural information. They reflect the specifics of the national perception of objects and concepts denoted by the language. The subject of our study is synonym- and antonym-symbols. On the basis of study of the synonymic and antonymic relations was established, that these phenomena depend on the linguistic and extralinguistic factors. The existence of the synonym- and antonym-symbols in the language is connected with the specific of reflection of extra-linguistic reality. Symbolic synonymy is a type of semantic relationship of word-symbols, whose meanings are partially or completely identical. In the German language there only few absolute synonym-symbols, namely the words that are identical in meaning and usage. The ideographic and quantitative synonyms actualize more often. Synonymic and antonymic specificity of German ethnosymbols is realized in the formation of symbolic synonymous rows, antonymic pairs and synonymic-antonymic groups.

Keywords: symbol, synonymy, antonymy, synonymic row, absolute, ideographic, quantitative synonyms, antonymic pair.

Кафедра практики англійської мови та методики її викладання

378. Дацків О. П. Використання прийомів драматизації на заняттях з іноземної мови у педагогічному ВНЗ / О. П. Дацків // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки / Чернігівський національний педагогічний університет імені

Т. Г. Шевченка ; голов. ред. Носко М. О. – Чернігів, 2016. – Вип.141. – С. 54–57.

Анотація. У статті розглядається метод драматизації як сукупність прийомів взаємодії викладача і студентів у драматичних та рольових іграх, імпрровізаціях, симуляціях і театральних проектах, спрямованих на формування іншомовної комунікативної компетентності. Виокремлено і охарактеризовано прийоми драматизації з точки зору доцільності їх використання на заняттях з іноземної мови у педагогічному вищому навчальному закладі, виявлено переваги цих прийомів, визначено послідовність прийомів драматизації у циклі занять.

Ключові слова: драматизація, метод драматизації, прийом драматизації, драматична гра, рольова гра, імпрровізація, симуляція, театральний проект.

Дацкив О. П. Использование приемов драматизации на занятиях по иностранному языку в педагогическом вузе

Аннотация. В статье рассматривается метод драматизации как совокупность приемов взаимодействия преподавателя и студентов в драматических и ролевых играх, импровизациях, симуляциях и театральных проектах, направленных на формирование иноязычной коммуникативной компетентности. Выделены и охарактеризованы приемы драматизации с точки зрения уместности их использования на занятиях по иностранному языку в педагогическом университете, выявлены преимущества этих приемов, определена их последовательность в цикле занятий.

Ключевые слова: драматизация метод драматизации, прием драматизации, драматическая игра, ролевая игра, импровизация, симуляция, театральный проект.

Datskiv O. Using drama techniques in the EFL classroom at pedagogical university

Annotation. The paper deals with using drama techniques in the EFL classroom at pedagogical university. Its main objective is to determine the optimal sequence of using dramatization techniques in teaching a foreign language. The following tasks have been set: to describe the main dramatization techniques in terms of their applicability in the EFL classroom at pedagogical university; to determine the benefits of using these techniques and their sequence in the cycle of classes.

Dramatization has been defined as an effective means of forming the students' foreign language skills and as a complex of student teacher interactive techniques such as drama games, role plays, improvisations, simulations, theatre projects aimed at formation of the students' communicative competence.

According to research analysis and teaching five major dramatization techniques have been determined and briefly described: a drama game, a role play, an improvisation, a simulation, a theatre project.

The sequence of dramatization techniques in the cycle of fifteen EFL classes comprising one study module has been elaborated. Ten classes of the cycle have been allocated for communication training, three classes have been reserved for communication practice, one class has been used for assessment of foreign language skills and one class has been a summary class in the cycle.

The content of each class in the cycle has been described and the optimal sequence of dramatization techniques has been determined.

Drama games and role plays have been used extensively during classes one through four, improvisations have been added in classes five through ten. An extensive simulation has been implemented during classes eleven through thirteen. Students have written a

module test and participated in a role play designed to assess their speaking skills during class fourteen. The last class of the cycle summarized the previous use of dramatization techniques as a theatre project has been presented and feedback and reflection has taken place.

Keywords: dramatization, dramatization method, dramatization technique, drama game, role play, improvisation, simulation, theatre project.

379. Дацків О. П. Формування вмінь аудіювання майбутніх учителів англійської мови із застосуванням драматизації / О. П. Дацків // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 4. – С. 58–64.

Анотація. Розглянута проблема формування компетентності в аудіюванні як важливої складової комунікативної компетентності, а також сучасні вимоги до рівня сформованості компетентності в аудіюванні майбутніх учителів англійської мови на початковому ступені навчання. Засобом формування мовленнєвих та професійно спрямованих умінь аудіювання визначено драматизацію як сукупність прийомів взаємодії викладача і студентів у драматичних та рольових іграх, імпрровізаціях, симуляціях та театральних проектах, спрямованих на формування іншомовної комунікативної компетентності, а отже, і компетентності в аудіюванні. Обґрунтовано доцільність застосування різних форм драматизації для формування вмінь аудіювання студентів на початковому ступені навчання у мовному ВНЗ. Розглянуто форми драматизації, які можуть застосовуватися для формування вмінь аудіювання майбутніх учителів англійської мови. Встановлено, що залучення студентів до участі в імпрровізаціях, симуляціях, театральних проектах сприяє набуттю ними декларативних країнознавчих та фонових знань і процедурних соціокультурних знань. Визначено мовленнєві та професійно спрямовані вміння аудіювання студентів II курсу – майбутніх учителів англійської мови. Запропоновано комплекс вправ для формування вмінь аудіювання студентів під час вивчення теми «Work and Employment»: визначено структуру комплексу, охарактеризовано типи та види вправ, подано приклади вправ.

Ключові слова: майбутні вчителі англійської мови, мовленнєві вміння аудіювання, професійно спрямовані вміння аудіювання, форми драматизації, комплекс вправ.

Дацків О. П. Формирование умений аудирования будущих учителей английского языка с использованием драматизации

Аннотация. Рассматривается проблема формирования компетентности в аудировании как важной составляющей коммуникативной компетентности будущих учителей английского языка. Драматизация определена как средство формирования речевых и профессионально направленных умений аудирования. Обоснована целесообразность использования различных форм драматизации для формирования умений аудирования студентов на начальной ступени обучения в языковом вузе. Рассмотрены формы драматизации, которые могут использоваться для формирования умений аудирования будущих учителей английского языка. Определены речевые и профессионально направленные умения аудирования студентов II курса – будущих учителей английского языка. Предложен комплекс упражнений для формирования у студентов умений аудирования вовремя изучения темы «Work and Employment»:

определена структура комплексу, охарактеризовані типи і види упражнень, приведені приклади упражнень.

Ключевые слова: майбутні вчителі англійської мови, мовні вміння аудіювання, професійно спрямовані вміння мовлення, форми драматизації, комплекс упражнень.

Datskiv O. Forming future English teachers' listening skills via dramatization

Annotation. The article analyses the problem of forming future English teachers' listening competence as an important component of future English teachers' communicative competence. The requirements for future English teachers' listening competence at the beginning stage of the university course have been determined. Dramatization has been considered as a means of forming future English teachers' listening skills and it has been defined as interaction of a lecturer and students in drama games, role plays, improvisations, simulations and theatre projects aimed at forming the students' communicative competence. The appropriateness of using different forms of dramatization for forming the second year students' listening skills has been substantiated, the students' listening skills have been determined. The complex of exercises for forming the students' listening skills while learning the topic "Work and Employment" has been suggested. The structure of the complex has been outlined, the types and kinds of exercises have been described. The examples of exercises have been given. The exercises of the complex are aimed at simultaneous development of speaking, listening and writing skills of the future English teachers.

Keywords: future English teachers, listening skills, professionally oriented listening skills, forms of dramatization, the complex of exercises.

380. Дацків О. П. Формування вмінь мовлення у майбутніх учителів англійської мови засобами інтернет-технологій Веб 2.0 / О. П. Дацків // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки (Мовознавство) / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград, 2016. – Вип. 144. – С. 326–329.

Анотація. У статті розглядається проблема формування вмінь мовлення у майбутніх учителів англійської мови засобами інтернет-технологій Веб 2.0. Визначено і охарактеризовано релевантні до навчання іншомовного мовлення сервіси Веб 2.0, обґрунтовано доцільність їх використання у навчальному процесі, виявлено переваги і проблеми у застосуванні цих сервісів.

Ключові слова: вміння мовлення, інтернет-технології Веб 2.0, майбутні вчителі англійської мови, відео-конференції, подкасти, веб-квест, Скайп, Вайбер, Флікр, Ютуб.

Datskiv O. P. Forming of future English teachers' speaking skills by means of Web 2.0 internet technology

Annotation. The article deals with forming of future English teachers' speaking skills by means of Web 2.0 internet technology Web2.0 services relevant to teaching speaking have been determined and characterized, the appropriateness of their use in the study process has been grounded, the advantages and disadvantages of their usage have been enumerated.

Keywords: speaking skills, Web 2.0 internet technology, future English teachers, video conferences, podcasts, web-quest, Skype, Viber, Flickr, YouTube.

381. Дзюбіна О. Класифікація, структура та функціонування Інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook / О. Дзюбіна // Молодий вчений. – Херсон, 2016. – № 2 (29). – С. 375–379.

Анотація. Стаття присвячена проблемі класифікації та функціонування Інтернет-мемів як одиниць інформації у свідомості користувачів соціальних мереж Twitter та Facebook. Особливу увагу приділено аналізу структурної організації мемів. Виділено їх характерні ознаки та функції. Визначено основні типи Інтернет-мемів. Розглянуто фактори їх появи в соціальних мережах.

Ключові слова: мем, соціальна мережа, Інтернет, фраза, сленг, візуалізація, комунікація.

Дзюбина О. И. Классификация, структура и функционирование интернет-мемов в социальных сетях Twitter и Facebook

Аннотация. Статья посвящена проблеме классификации и функционирования Интернет-мемов как единиц информации в сознании пользователей социальных сетей Twitter и Facebook. Особое внимание уделено анализу структурной организации мемов. Выделены их характерные особенности и функции. Определены основные типы Интернет-мемов. Рассмотрены факторы их появления в социальных сетях.

Ключевые слова: мем, социальные сети, Интернет, фраза, сленг, визуализация, коммуникация.

Dziubina O. I. The classification, structure and functioning of internet memes on Twitter and Facebook social networking sites

Annotation. The article deals with the problem of classification and functioning of the Internet memes as units of information in the minds of users of Twitter and Facebook social networking sites. Particular attention is paid to the analysis of their structural organization. The characteristic features and functions are highlighted. The main types of Internet memes are detected. The factors of their emergence on the social networking sites are looked into.

Keywords: meme, social networking site, Internet, phrase, slang, visualization, communication.

382. Дзюбіна О. Комунікативний аспект соціальних мереж Twitter та Facebook / О. Дзюбіна // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки / голов. ред. Б. І. Холод. – Дніпро, 2016. – № 2 (12). – С. 218–222.

Анотація. В статті розглянуто всі рівні структурної організації соціальної мережі як жанру інтернет-комунікації: фонетичний, граматичний, лексичний, синтаксичний і графічний. З'ясовано, що соцмережі, де здебільшого відбувається спілкування за допомогою писемних текстів, створюють новий спосіб комунікації, яка за зовнішнім виглядом нагадує усний різновид розмовного стилю.

Ключові слова: комунікація, структурна організація, соціальна мережа, мікроблог, мова.

Дзюбина О. И. Коммуникативный аспект социальных сетей Twitter и Facebook.

Аннотация. В статье рассмотрены все уровни структурной организации социальной сети как жанру интернет-коммуникации: фонетический, грамматический, лексический, синтаксический и графический. Установлено, что соцсети, где в основном происходит общение с помощью письменных текстов, создают новый

способ коммуникации, которая по внешнему виду напоминает устную разновидность разговорного стиля.

Ключевые слова: коммуникация, структурная организация, социальная сеть, микроблог, речь.

Dziubina O. I. Communicative aspect of Facebook and Twitter social networking services

Annotation. The article aims to look into all levels of the structural organization of the social networking service: phonetic, grammatical, lexical, syntactic and graphic. It was found that Twitter and Facebook social networks, where interaction takes place mostly via written texts, create a new way of communication which resembles a kind of colloquial style.

Keywords: communication, structural organization, social networking service, microblog, speech.

383. Задорожна І. П. Психолого-педагогічні чинники організації самостійної роботи студентів з оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю / І. П. Задорожна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 4. – С. 7–13.

Анотація. Визначено та охарактеризовано психологічні та педагогічні чинники, які зумовлюють ефективну організацію самостійної роботи студентів з оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю. Доведено, що результативність самостійної роботи визначається здатністю до саморегуляції та мотивацією, яка забезпечується створенням ситуації розвитку, моделюванням особистісно значущого для студента контексту навчальної діяльності, спрямованого на створення реального продукту, навчання в співробітництві. Педагогічними передумовами ефективності СР визначено знання студентами ефективних методів та раціональних прийомів роботи з іншомовним матеріалом; вибір оптимальних стратегій і прийомів, адекватних поставленій задачі; відповідний рівень інформаційної культури студентів; вміння раціонально розподілити час та контролювати поточні результати; своєчасне внесення коректив на основі результатів поточного контролю чи самоконтролю.

Ключові слова: самостійна робота, компетентність, студенти, саморегуляція, мотивація, психологічні чинники, педагогічні чинники.

Задорожная И. П. Психолого-педагогические предпосылки организации самостоятельной работы студентов по овладению иноязычной коммуникативной компетентностью

Аннотация. Определены и охарактеризованы психологические и педагогические предпосылки, которые определяют эффективную организацию самостоятельной работы студентов по овладению иноязычной коммуникативной компетентностью. Доказано, что результативность самостоятельной работы определяется способностью к саморегуляции и мотивацией, которая обеспечивается созданием ситуации развития, моделированием личностно значимого для студента контекста учебной деятельности, направленного на создание реального продукта, обучение в сотрудничестве. Педагогическими предпосылками эффективности самостоятельной работы определены знание студентами эффективных методов и рациональных приемов работы с иноязычным материалом; выбор оптимальных стратегий и приемов, адекватных поставленной задаче; соответствующий уровень

информационной культуры студентов; умение рационально распределить время и контролировать текущие результаты; своевременное внесение корректив на основании результатов текущего контроля и самоконтроля.

Ключевые слова: самостоятельная работа, компетентность, студенты, саморегуляция, мотивация, психологические предпосылки, педагогические предпосылки.

Zadorozhna I. P. Psychological and Pedagogical Foundations of Student Self-study Organization on Acquiring Foreign Language Communicative Competence

Annotation. Psychological and pedagogical prerequisites of student self-study organization on acquiring foreign language communicative competence have been defined and characterized. It has been proved that self-study effectiveness depends on self-regulation and motivation. The latter is amplified by creating a situation of development, modelling personally meaningful learning context aimed at creating a real product; collaborative learning, incorporating modern technologies, using problematic tasks, regular feedback, professionally-oriented learning. On the basis of scientific literature analysis it has been concluded that self-regulation of future foreign language teachers has the following structure: defining objectives, modelling meaningful conditions, action programming, results evaluation, program correction. Ways of developing self-control, self-evaluation and self-correction have been analyzed in the article. Pedagogical preconditions of effective self-study are the following: student knowledge of efficient methods and procedures of foreign language learning; selection of procedures and strategies adequate to the defined goals; an appropriate level of student information culture; ability to manage time and control results; timely correction on the basis of current control and self-control.

Keywords: self-study, competence, students, self-regulation, motivation, psychological prerequisites, pedagogical preconditions.

384. Задорожна І. П. Developing Language Learning Strategies and Self-Evaluation Skills as Key Factors in Promoting Prospective FL Teachers' Autonomy / І. П. Задорожна // Педагогічний альманах : збірник наукових праць / КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»; редкол.: В. В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Херсон, 2016. – Вип. 29. – С. 69–75.

Анотація. Автономія передбачає здатність і готовність брати відповідальність за результати власного вивчення мови шляхом визначення цілей, використання ефективних методів і прийомів, оцінки результатів власної діяльності. Розвиток автономії можливий за умови надання студентам більшої відповідальності у прийнятті рішень щодо власного навчання та оцінці його результатів. У статті обґрунтована необхідність поступового розвитку автономії майбутніх учителів іноземних мов шляхом запровадження умов для розвитку часткової автономії, напівавтономії, частково-залежної автономії та умовно повної автономії. Зазначені умови передбачають оволодіння студентами навчальними стратегіями, вміннями відбирати найбільш ефективні відповідно до завдання, комунікативної мети та власного навчального стилю; а також розвиток умінь самооцінки. На основі аналізу сучасної вітчизняної та зарубіжної літератури у статті уточнено навчальні стратегії, якими повинні оволодіти майбутні вчителі іноземних мов при вивченні фахових дисциплін (прямі та непрямі), а також доведено доцільність використання листів для самооцінки як компоненту розробленого автором проекту Мовного портфеля для філологів для визначення рівня володіння іноземною мовою та постановки відповідних цілей. Наведені приклади вправ демонструють шляхи формування в

студентів навчальних стратегій та вмінь самооцінки результатів діяльності, а відтак і розвитку автономії студентів.

Ключові слова: майбутні вчителі іноземних мов, автономія, стратегії вивчення іноземної мови, вміння, здатність.

Задорожная И. П. Развитие автономии будущих учителей иностранных языков и формирование учебных стратегий

Аннотация. Автономия предполагает способность и готовность брать ответственность за результаты изучения иностранного языка путем определения целей, использования эффективных методов и приемов, оценки результатов собственной деятельности. Развитие автономии возможно при условии предоставления студентам большей ответственности в принятии решений относительно собственного обучения и оценки его результатов. В статье обоснована необходимость постепенного развития автономии с помощью внедрения условий для развития частичной автономии, полуавтономии, частично зависимой автономии, условно полной автономии. Указанные условия предполагают овладение студентами учебными стратегиями, умениями отбирать наиболее эффективные в соответствии с заданием, коммуникативной целью и собственным учебным стилем, а также развитие умений самооценки.

Ключевые слова: будущие учителя иностранного языка, автономия, стратегии изучения иностранного языка, умение, способность.

Zadorozhna I. P. Developing language learning strategies and self-evaluation skills as key factors in promoting prospective FL teacher's autonomy

Annotation. Autonomy presupposes learner's desire and ability to take responsibility for their own language learning by defining objectives, using effective methods and techniques, evaluating the results. Autonomy can be developed by creating a classroom culture where autonomy is accepted and encouraged by delegating students more responsibilities in decision taking and self-evaluation. It has been grounded in the article that such development should be done gradually by implementing in a higher education institution conditions for partial autonomy, semi-autonomy, partially dependent autonomy; relatively full autonomy. Students should be taught not only to use different strategies, but also to select the most effective ones according to the aim and the individual learning style. Both classroom and home assignments should include tasks for forming strategic skills and developing self-evaluation abilities.

Keywords: future foreign language teacher, autonomy, language learning strategies, skill, ability.

385. Клименко А. Використання матричних методів аналізу в інформаційній діяльності сучасного викладача іноземної мови / А. Клименко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 4. – С. 79–85.

Аннотация. У контексті інформаційної діяльності викладача педагогічного ВНЗ досліджено сутність матричних методів аналізу на прикладі SWOT-аналізу та SNW-аналізу. Розглянуто можливості їхнього використання у навчально-виховному процесі, передусім як елементу діагностики та аналізу дидактичного процесу в цілому, навчальної діяльності студента та її результатів.

Ключові слова: методика навчання, інформаційна діяльність викладача ВНЗ, матричні методи аналізу, SNW-аналіз, SWOT-аналіз.

Клименко А. Использование матричных методов анализа в информационной деятельности современного преподавателя иностранного языка

Аннотация. В контексте информационной деятельности преподавателя педагогического вуза исследована сущность матричных методов анализа на примере SWOT-анализа и SNW-анализа. Рассмотрены возможности их использования в учебно-воспитательном процессе, прежде всего как элемента диагностики и анализа дидактического процесса в целом, учебной деятельности студента и ее результатов.

Ключевые слова: методика обучения, информационная деятельность преподавателя вуза, матричные методы анализа, SNW-анализ, SWOT-анализ.

Klymenko A. The use of matrix methods of analysis in informational activity of a modern university teacher of foreign languages

Annotation. The essence of matrix analysis methods on the example of the SWOT-analysis and SNW-analysis has been investigated in the context of university teacher's information activity. The possibilities of implementation of these methods into the educational process, especially as part of diagnostic and didactic analysis of the whole process, students' learning activities and its results have been discussed.

Keywords: methods of training, informational activity of a university teacher, matrix methods of analysis, SNW-analysis, SWOT-analysis.

386. Шонь О. Б. Алюзія як засіб формування вертикального контексту / О. Б. Шонь // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мовознавство / редкол.: Т. П. Вільчинська, В. В. Німчук, В. В. Грещук [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1 (25). – С. 112–118.

Анотація. У статті розглядається особливості функціонування алюзій як засобу формування вертикального контексту в літературному творі. Окреслено напрями дослідження проблеми, виокремлено основні характеристики вертикального контексту, його види та особливості його взаємодії з художнім текстом. З'ясовано роль фонових знань реципієнта, які лежать в основі вертикального контексту. Виокремлено алюзії і цитати як основні засоби формування вертикального контексту. Охарактеризовано роль алюзій у створенні вертикального контексту, виокремлено їх види з огляду на їх позицію в тексті. На прикладі роману-автобіографії Дж. Барроумена "I Am What I Am" проаналізовано особливості функціонування алюзій у початковій позиції (алюзій-заголовків, алюзій-епіграфів), а також алюзій у медіальній позиції, зроблено висновок щодо різниці у реалізації їх функцій.

Ключові слова: вертикальний контекст, алюзія, цитата, епіграф, заголовок, гумор, іронія.

Шонь Е. Б. Аллюзия как средство формирования вертикального контекста

Аннотация. В статье рассматриваются особенности функционирования аллюзий как средства формирования вертикального контекста в литературном произведении. Очерчены направления исследования проблемы, выделены основные характеристики вертикального контекста, его виды и особенности его взаимодействия с художественным текстом. Выяснена роль фоновых знаний реципиента, которые лежат в основе вертикального контекста. Выделены аллюзии и цитаты как основные средства формирования вертикального контекста. Охарактеризована роль аллюзий в формировании вертикального контекста, выделены их виды на основе их позиции в тексте. На примере романа-автобиографии Дж. Барроумена "I Am What I Am"

проаналізовані особливості функціонування аллюзій в початковій позиції (аллюзій-заголовков, аллюзій-епіграфов), а також аллюзій в медіальній позиції, зроблено висновок щодо різниці в реалізації їх функцій.

Ключевые слова: вертикальний контекст, аллюзія, цитата, епіграф, заголовок, юмор, іронія.

Shon O. B. Allusion as Means of Creating Vertical Context

Annotation. The article deals with peculiarities of allusions as means of creating vertical context in a literary work. Tendencies in the research of the problem are outlined; main characteristics of vertical context, its types and peculiarities of its correlation with the literary text are singled out. The role of recipient's background knowledge that constitutes the basis of vertical context is clarified. Allusions and quotations are singled out as main means of creating vertical context. Role of allusions in forming vertical context is characterized; its kinds are singled out taking into account its position in the text. On the basis of the autobiographical novel "I Am What I Am" by John Barrowman peculiarities of the functioning of allusions in the initial position (titles-allusions, epigraphs-allusions) and allusions in the medium position; conclusions are made as for the difference in realization of their functions.

Keywords: vertical context, allusion, quotation, epigraph, title, humour, irony.

Кафедра теорії і практики перекладу

387. Іванців О. В. Делімітація та типологічні характеристики іміджевого корпоративного дискурсу / О. Іванців // Мандрівець. – 2016. – № 4. – С. 63–66.

Анотація. У статті подано характеристику відомих підходів до аналізу дискурсу, окреслено місце іміджевого корпоративного дискурсу щодо інших видів дискурсу, виявлено його типологічні характеристики та визначено учасників комунікативної ситуації у цьому різновиді дискурсу.

Ключові слова: дискурс, іміджевий корпоративний дискурс, паблік рілейшнз, медіадискурс, рекламний дискурс, маркетинговий дискурс, адресант, суперадресант, адресат.

Annotation. The paper focuses on the generalization of different approaches to discourse analysis. The place of imaging corporate discourse among other discourse types is defined and its main typological characteristics are distinguished. The participants of the communicative situation in this discourse are defined.

Keywords: discourse, imaging corporate discourse, public relations, media discourse, advertising discourse, marketing discourse, addresser, superaddresser, addressee.

388. Караневич М. І. Формування граматичної компетенції майбутніх перекладачів / М. І. Караневич // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: науковий журнал / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; редкол. В. І. Кушнерик [та ін.]. – Чернівці, 2016. – Вип. 11/12, ч. 1. – С. 254–257.

Анотація. У статті розглянуто традиційні та нові підходи до формування граматичної компетенції майбутніх перекладачів; запропоновано способи підвищення ефективності навчання граматики англійської мови; встановлено важливу роль

прагматичного чинника при передачі значення вихідної граматичної структури в перекладі.

Ключові слова: граматична компетенція, переклад, прагматичний чинник.

Караневич М. И. Формирование грамматической компетенции будущих переводчиков

Аннотация. В статье рассмотрены традиционные и новые подходы к формированию грамматической компетенции будущих переводчиков; предложены способы повышения эффективности обучения грамматики английского языка; установлено важную роль прагматического фактора при передаче значения исходной грамматической структуры в переводе.

Ключевые слова: грамматическая компетенция, перевод, прагматический фактор.

Karanevych M. Formation of Grammatical Competence of Future Translators

Annotation. The article deals with traditional and new approaches to formation of grammatical competence in the process of future translators' training. Ways of improvement of effectiveness of teaching English grammar are suggested. The important role of a pragmatic factor in rendering of the meaning of original grammatical structures in translation is proved.

Keywords: grammatical competence, translation, pragmatic factor.

389. Куца О. І. Структурні особливості термінів сфери енергоефективності / О. І. Куца // Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики: науковий журнал / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; редкол. В. І. Кушнерик [та ін.]. – Чернівці, 2016. – Вип. 11/12, ч. 1. – С. 346–349.

Анотація. У статті з'ясовано суть понять «термін» та «енергоефективність». Вказана необхідність вивчення структури термінів загалом та термінів сфери енергоефективності зокрема. На основі ґрунтовного аналізу студій, присвячених вивченню структури термінів, виокремлено основні структурні типи термінів сфери енергоефективності та проілюстровано їх прикладами із през-релізів Світового банку.

Ключові слова: термін, енергоефективність, структура терміна, терміни-однослови, похідні терміни, терміни-складні слова, багатоконпонентні терміни, терміни-аббревіатури, терміни-літерні умовні позначення

Куца О. И. Структурные особенности терминов сферы энергоэффективности

Аннотация. В статье выяснено сущность понятий «термин» и «энергоэффективность». Указанная необходимость изучения структуры терминов в целом и терминов сферы энергоэффективности в частности. На основе тщательного анализа исследований, посвященных изучению структуры терминов, выделено основные структурные типы терминов сферы энергоэффективности и проиллюстрировано их примерами из през - релизов Всемирного банка.

Ключевые слова: термин, энергоэффективность, структура термина, термины-однослови, производные термины, термины-сложные слова, многокомпонентные термины, термины-аббревиатуры, термины-буквенные условные обозначения.

Annotation. The article shows the essence of the concepts of “term” and “energy efficiency”. The need for the study of the structure of terms in general and terms of energy efficiency in particular is indicated. Based on a thorough analysis of the studies devoted to

the investigation of the structure of terms, major structural types of energy efficiency terms are singled out and illustrated with examples from the Pres Releases of the World Bank.

Keywords: term, energy efficiency, term structure, simple terms, derived terms, complex terms, compound terms, multicomponential terms, terms-abbreviations, terms-letter symbols.

Факультет педагогіки і психології

Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

390. Вихор С. Т. Стратегії інтеграції жінки у Збройні сили України / Вихор С. Т., Топоренко О. Ю. // Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / голов. ред. Пантюк М. П.. – Дрогобич, 2016. – Вип. 16. – С. 282–294.

Анотація. Опрацьовано архівні матеріали щодо участі жінок у військових традиціях українського війська в різних історичних періодах та узагальнено міжнародний досвід щодо залучення жінок в арміях розвинених країн. На основі аналізу представлено авторські типи стратегій інтеграції жінки у військо в ретроспективному та сучасному аспектах. Продемонстровано на конкретних прикладах наявність дискримінаційного законодавства, що обмежує процес інтеграції жінок у ЗСУ. Експеримент показав домінування у військовій та суспільній думці гендерних стереотипів по відношенню жінок у війську. Висвітлено характерні проблеми інтеграції жінки у сучасну українську армію та важливість гендерного підходу як визначального чинника процесу реформування армії демократичного суспільства.

Ключові слова: гендер, Збройні сили України, стратегії інтеграції, жінка, гендерні стереотипи.

Вихор С. Т., Топоренко А. Ю. Стратегии интеграции женщины в Вооруженные силы Украины

Аннотация. Обработано архивные материалы об участии женщин в военных традициях украинского войска в разных исторических периодах и обобщен международный опыт по привлечению женщин в армиях развитых стран. На основе анализа представлены авторские типы стратегий интеграции женщины в армию в ретроспективном и современном аспектах. Продемонстрировано на конкретных примерах наличие дискриминационного законодательства, ограничивающего процесс интеграции женщин в Вооруженные силы Украины. Эксперимент показал доминирование в военной и общественной мысли гендерных стереотипов по отношению женщин в армии. Освещены характерные проблемы интеграции женщины в современной украинской армии и важность гендерного подхода как определяющего фактора процесса реформирования армии демократического общества.

Ключевые слова: гендер, Вооруженные силы Украины, стратегии интеграции, женщина, гендерные стереотипы.

Vykhor S. T., Toporenko O. Y. The strategies of woman integration into the Armed Forces of Ukraine

Annotation. The archival materials concerning the participation of women in the military traditions of Ukrainian troops in different historical periods were worked up and the

international experience in the integration of women in the armies of developed countries was summarized. Due to the analysis, there are presented author types of strategies of women integration into the army in the retrospective and contemporary aspects. On specific examples there was demonstrated the presence of discriminatory legislation that limits the integration of women in the Armed Forces of Ukraine. The experiment showed the dominance in military and public opinion against gender stereotypes of women in the army. Typical problems were enlightened according to the integration of woman into modern Ukrainian army as well as the importance of gender approach as a determining factor in the process of restructuring the army of a democratic society.

Keywords: gender, Armed Forces of Ukraine, strategies of integration, woman, gender stereotypes.

391. Мешко Г. М. Аналіз мотивів вибору педагогічної професії в контексті підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я / Г. М. Мешко // Педагогічний альманах : збірник наукових праць / КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»; редкол.: В. В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Херсон, 2016. – Вип. 29. – С. 82–87.

Анотація. У статті представлено результати дослідження, спрямованого на виявлення й аналіз мотивів вибору педагогічної професії і вступу до вищого педагогічного навчального закладу, їх вплив на адаптацію студентів до умов навчання у вищій школі, забезпечення професійного здоров'я майбутніх учителів. З'ясовано роль педагогічних дисциплін у формуванні позитивного ставлення до професійної діяльності і вихованців, вирішенні завдань здоров'яформувальної педагогічної освіти. Охарактеризовано роль педагогічної практики у формуванні дійсного інтересу до професійної діяльності, педагогічної спрямованості майбутніх учителів. Досліджено залежність між мотивами вибору студентами педагогічної професії та станом їх психологічного самопочуття, рівнем професійної стресостійкості в школі під час проходження педагогічної практики.

Ключові слова: педагогічна діяльність, мотиви вибору професії, професійне здоров'я, майбутні вчителі, вищий педагогічний навчальний заклад, підготовка майбутніх учителів.

Мешко Г. М. Анализ мотивов выбора педагогической профессии в контексте подготовки будущих учителей к сохранению и укреплению профессионального здоровья

Аннотация. В статье представлены результаты исследования, направленного на выявление и анализ мотивов выбора педагогической профессии и поступления в высшее педагогическое учебное заведение, их влияние на адаптацию студентов к условиям обучения в высшей школе, обеспечение профессионального здоровья будущих учителей. Выяснена роль педагогических дисциплин в формировании положительного отношения к профессиональной деятельности и воспитанникам, решении задач здоровьяформирующего педагогического образования. Охарактеризована роль педагогической практики в формировании настоящего интереса к профессиональной деятельности, педагогической направленности будущих учителей. Исследована зависимость между мотивами выбора студентами педагогической профессии и состоянием их психологического самочувствия, уровнем профессиональной стрессоустойчивости в школе во время прохождения педагогической практики.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, мотивы выбора профессии, профессиональное здоровье, будущие учителя, высшее педагогическое учебное заведение, подготовка будущих учителей.

Meshko H. M. The analysis of teaching profession choice motives in the context of future teachers' preparation for preserving and strengthening of professional health

Annotation. The article presents the results of the study, aimed at discovering and analyzing the motives of choosing the teaching profession and entrance to a pedagogical higher educational institution, their impact on the adaptation of students to the conditions of learning at high school, providing of future teachers' professional health. The role of pedagogical subjects in the positive attitude formation to professional activity and students is clarified. The role of the course "Introduction to the teaching profession" in performing the tasks of students' entering in educational activities and their successful adaptation to new conditions of learning and new learning activities; preserving of future teachers' health, preparing them for the preservation and strengthening of professional health. The semantic and technological content of pedagogical subjects courses, aimed at solving the problems of health formation teacher education, is described. The role of teaching practice in the formation of a real interest to the profession, pedagogical orientation of the future teachers, is characterized. The dependence between the motives of students' choosing the teaching profession and their state of mental health, stress resistance at school during the pedagogical practice is studied. The prospects for further scientific research, which consist in clarifying and developing the technology of acme-synergetic position formation of future teachers as a prerequisite of their personal and professional growth and health preserving activities are studied.

Keywords: pedagogical activity, motives of profession choice, professional health, future teachers, pedagogical higher educational institution, future teachers' preparation.

392. Мешко Г. М. Зміст і напрями комплексної програми підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я / Г. М. Мешко, О. І. Мешко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» / відп. ред. випуску І. П. Манюха. – Київ, 2016. – Додаток 1 до Вип. 36, Том 8 (68) : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : тематичний випуск. – С. 523–532.

Анотація. У статті обґрунтовано й охарактеризовано зміст і напрями комплексної програми підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я, що інтегрує навчальну, наукову і самостійну діяльність студентів, охоплює інформаційний, діагностичний, профілактичний і корекційний аспекти та спрямована на формування стратегії здоров'язбереження, підвищення рівня професійної стресостійкості, гармонізацію особистості майбутнього фахівця. Окреслено аспекти впровадження розробленої комплексної програми підготовки в практику вищих педагогічних навчальних закладів (напрями роботи з викладачами кафедр психолого-педагогічних дисциплін, студентами).

Ключові слова: професійне здоров'я, майбутні вчителі, комплексна програма підготовки, стратегія здоров'язбереження, професійна стресостійкість, гармонізація особистості, шляхи реалізації комплексної програми підготовки.

Мешко Г. М., Мешко А. И. Содержание и направления комплексной программы подготовки будущих учителей к сбережению и укреплению профессионального здоровья

Аннотация. В статье обоснованы и охарактеризованы содержание и направления комплексной программы подготовки будущих учителей к сохранению и укреплению профессионального здоровья, которая интегрирует учебную, научную и самостоятельную деятельность студентов, охватывает информационный, диагностический, профилактический и коррекционный аспекты и направленная на формирование стратегии здоровьесохранения, повышение уровня профессиональной стрессоустойчивости, гармонизацию личности будущего специалиста. Определены аспекты внедрения разработанной комплексной программы подготовки в практику высших педагогических учебных заведений (направления работы с преподавателями кафедр психолого-педагогических дисциплин, студентами).

Ключевые слова: профессиональное здоровье, будущие учителя, комплексная программа подготовки, стратегия здоровьесохранения, профессиональная стрессоустойчивость, гармонизация личности, пути реализации комплексной программы подготовки.

Meshko H. M., Meshko O. I. The Content and Aspects of Comprehensive Training Program of Future Teachers to Preservation and Promotion of Their Professional Health

Annotation. The article deals with the grounding and characterization of the content and aspects of comprehensive training program of future teachers to preservation and promotion of their professional health. The program integrates learning, research and self-study activities of students, includes informative, diagnostic, preventive, correctional aspects and is aimed to formation of strategy of health protection, increase of professional stress resistance level, harmonization of the personality of the future professional. The aspects of implementation of the developed comprehensive training program into the practice of higher pedagogical educational institutions are outlined (aspects of work with the teaching staff of departments of psychological and pedagogical disciplines, students). The ways of realization of comprehensive training program are described: lecture-educating work, practicals, individual and tutorial methodical work, task completion by students during teaching practice, their self-study and research work, students' task force group activity, psychological and pedagogical training. The author's experience in the above mentioned aspect is presented: methods and working practices with students, intended to the cognition of properties of their own individuality, formation of motives of professional and personal development, harmonization of the inner world, gain of new experience of reasonable lifestyle.

Keywords: professional health, future teachers, comprehensive training program, strategy of health protection, professional stress resistance, harmonization of the personality, ways of realization of comprehensive training program.

393. Мешко Г. М. Управління процесом створення здоров'язбережувального освітнього середовища в загальноосвітньому навчальному закладі / Г. М. Мешко // Педагогічний альманах : збірник наукових праць / КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»; редкол.: В. В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Херсон, 2016. – Вип. 32. – С. 195–200.

Анотація. У статті проаналізовано особливості управління загальноосвітнім навчальним закладом на засадах здоров'язбереження. На основі аналізу результатів проведеного дослідження виокремлено чинники погіршення здоров'я учнів у

сучасній школі. Визначено завдання управління загальноосвітнім навчальним закладом, що реалізує ідею збереження і зміцнення здоров'я суб'єктів освітнього процесу. З'ясовано підходи вчених щодо сутності здоров'язбережувального освітнього середовища. його структури і змістового наповнення. Висвітлено аспекти створення здоров'язбережувального освітнього середовища в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі.

Ключові слова: управління навчальним закладом, здоров'язбережувальне освітнє середовище, збереження і зміцнення здоров'я учнів, створення здоров'язбережувального середовища, здоров'язбереження.

Мешко Г. М. Управление процессом создания здоровьесберегающей образовательной среды в общеобразовательном учебном заведении

Аннотация. В статье проанализированы особенности управления общеобразовательным учебным заведением на основе здоровьесбережения. На основе анализа результатов проведенного исследования выделены факторы ухудшения здоровья учащихся в школе. Определены задачи управления общеобразовательным учебным заведением, реализующим идею сохранения и укрепления здоровья субъектов образовательного процесса. Выяснены подходы ученых о сущности здоровьесберегающей образовательной среды. её структуры и содержательного наполнения. Освещены аспекты создания здоровьесберегающей образовательной среды в современном общеобразовательном учебном заведении.

Ключевые слова: управление учебным заведением, здоровьесберегающая образовательная среда, сохранение и укрепление здоровья учеников, создание здоровьесберегающей образовательной среды, здоровьесбережение.

Meshko H. M. Management of process of health saving environment building at general education institution

Annotation. The peculiarities of management of general education institution on the principles of health saving are analyzed in the article. The poor participation of education institution in pupils' health protection and promotion is noticed. Factors of deterioration of pupils' health at modern schools are singled out on the basis of results of the research conducted by author. The results of scientific search towards solution to the problem of pupils' health saving and promotion under education institution conditions, formation of health saving educational environment are analyzed. Tasks of management of education institution that realizes the idea of health saving of educational process bodies are defined. Scholars' approaches to the essence of health saving educational environment, its structure and content are clarified. In terms of psychological and pedagogical literature analysis, research results the aspects of management of education institution on the basis of health saving are identified.

The necessity of psychotherapeutic orientation of pedagogical process, availability of stress-relieving management at general education institution general education institution for creation of health saving educational environment is proved.

Keywords: management of education institution, health saving educational environment, pupils' health saving and promotion, creation of health saving educational environment, health saving.

394. Нестайко І. М. Взаємодія вихователя та батьків – реалізація єдиної динамічної та перспективної системи виховання і навчання в дошкільних установах Польщі / І. М. Нестайко // Освітній простір України /

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника : редкол.: Н. В. Лисенко (голова) [та ін.]. – Івано-Франківськ, 2016. – № 8. – С. 27–32.

Анотація. У статті розкрито роль і значення співпраці сім'ї і дошкільного навчального закладу у навчально-виховній діяльності дитини, визначено і охарактеризовано основні форми співпраці дошкільного навчального закладу і батьків у Польщі, визначено суспільно-педагогічні функції дошкільних навчальних закладів Польщі, виокремлено основні принципи співпраці дошкільного закладу з батьками.

Ключові слова: дошкільний навчальний заклад, сім'я, дитина, виховання, вихователь, співпраця дошкільного навчального закладу і батьків, форми співпраці, партнерство, принципи співпраці.

Нестайко И. Н. Взаимодействие воспитателя и родителей - реализация единой динамической и перспективной системы воспитания и обучения в дошкольных учреждениях Польши

Аннотация. В статье раскрыта роль и значение сотрудничества семьи и детского сада в учебно-воспитательной деятельности ребенка, определены и охарактеризованы основные формы сотрудничества дошкольного учебного заведения и родителей в Польше, определены общественно-педагогические функции дошкольных учебных заведений Польши, выделены основные принципы сотрудничества дошкольного учреждения с родителями.

Ключевые слова: дошкольное учебное заведение, семья, ребенок, воспитание, воспитатель, сотрудничество дошкольного учебного заведения и родителей, формы сотрудничества, партнерство, принципы сотрудничества

Nestayko I. Interaction teachers and parents - realizing a dynamic and promising of education and training in Poland preschool

Annotation. In the article the role and importance of cooperation between family and kindergarten in the training and education of the child, identified and described the main forms of cooperation kindergarten and parents in Poland, defined social and educational function of pre-schools Poland, singled out the basic principles of cooperation Preschool school parents.

Keywords: pre-school, family, child, education, teacher, co kindergarten and parents forms of cooperation, partnership, cooperation principles.

395. Удич З. І. Психолого-педагогічний супровід батьків дошкільника з особливими потребами / З. І. Удич // Освітній простір України / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника : редкол.: Н. В. Лисенко (голова) [та ін.]. – Івано-Франківськ, 2016. – № 8. – С. 143–151.

Анотація. У статті акцентовано увагу на необхідності здійснення психолого-педагогічного супроводу батьків дитини з особливими потребами дошкільного віку; розроблено відповідну модель супроводу і проаналізовано її основні компоненти; визначено питання для подальших досліджень з метою впровадження інклюзивної освіти і взаємодії із сім'єю, де зростає дитина з особливими потребами.

Ключові слова: інклюзивна освіта, діти з особливими потребами дошкільного віку, консультант, психолого-педагогічний супровід батьків.

Удич З. И. Психолого-педагогическое сопровождение родителей дошкольника с особыми потребностями

Анотація. В статті акцентовано увагу на необхідності здійснення психолого-педагогічного супроводження батьків дитини з особливими потребами дошкільного віку; розроблено відповідну модель супроводження та проаналізовано її основні компоненти; визначено питання для подальших досліджень з метою впровадження інклюзивної освіти та взаємодії з родиною, де виховується дитина з особливими потребами.

Ключові слова: інклюзивна освіта, діти з особливими потребами дошкільного віку, консультант, психолого-педагогічне супроводження батьків.

Udych Z. Psycho-pedagogical support parents preschooler with special needs

Annotation. The article focuses on the need of pre-school children with special need to be psychologically and pedagogically supported by their parents. It also designs a relevant model addressing the problem and analyzes its main components. Furthermore, the article defines questions that should be addressed by further research with the aim of introducing inclusive education and cooperating with families where the child with special needs is raised.

Keywords: inclusive education, preschool children with special needs, advisor, psychological and pedagogical support of parents.

Кафедра педагогіки і методик початкової та дошкільної освіти

396. Бойко М. М. Сучасні підходи до управління якістю професійної підготовки майбутнього вчителя / М. М. Бойко // Збірник наукових праць Херсонського державного університету: Педагогічні науки / Херсонський держ. ун-т ; голов. ред. Федяєва В. Л. – Херсон, 2016. – № 73 (1). – С. 77–81.

Boyko M. M. Software-Oriented approach to management of professional training of future teachers

Annotation. The article analyses the problem of program-oriented approach to management training of future teachers. It outlines the differences between the program-oriented approach and a traditional one. The features of a program-oriented approach are discussed and the ways of its implementation in a course credit transfer system, are substantiated. It has been proved that it is one of the most effective mechanisms for improving the quality of educational services at higher education institutions.

Keywords: program-oriented management, target-oriented approach, training, course credit transfer system, the educational process, educational services.

397. Ковальчук Л. І. Проблеми результативності навчального процесу в контексті педологічної науки (перша третина ХХ століття) / Л. І. Ковальчук // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 335–340.

Анотація: Проаналізовано основні погляди педологів на питання результативності навчального процесу, його залежності від таких факторів, як здоров'я, умови проживання та харчування, вплив спадковості на успішність, залежність шкільної успішності та рівня інтелекту. Висвітлено характерні особливості системи оцінювання навчальних досягнень у вітчизняній школі та актуальні положення системи безоціночного навчання. Охарактеризовано основні напрямки практичної педологічної роботи в загальноосвітніх школах. Розкрито особливості змісту, форм і методів роботи науковців для підвищення

результативності навчального процесу у досліджуваний період. Зазначено актуальні для сучасної школи напрями роботи з даного питання.

Ключові слова: педологічна наука, навчальний процес, проблеми результативності навчання, шкільна успішність, система оцінювання, тестування.

Ковальчук Л. И. Проблемы результативности учебного процесса в контексте педологической науки (первая треть XX века)

Аннотація. Проанализированы основные взгляды педагогов на вопрос результативности учебного процесса, его зависимости от таких факторов, как здоровье, условия проживания и питания, влияние наследственности на успешность, зависимость школьной успеваемости и уровня интеллекта. Освещены характерные особенности системы оценивания учебных достижений в отечественной школе и актуальные положения системы безоценочного обучения. Охарактеризованы основные направления практической педагогической работы в общеобразовательных школах. Раскрыты особенности содержания, форм и методов работы ученых для повышения результативности учебного процесса в исследуемый период. Указано актуальные для современной школы направления работы по данному вопросу.

Ключевые слова: педологическая наука, учебный процесс, проблемы результативности обучения, школьная успеваемость, система оценивания, тестирование.

Annotation. The analysis looks pedologists questions the effectiveness of the educational process, it depends on factors such as health, accommodation and food outlet on the success of heredity, the dependence of school performance and IQ. Deals with the characteristics of evaluation of educational achievements in the national school system and the actual situation bezotsinochno training. Author determined the main directions pedological practical work in secondary school, there are features of the content, forms and methods of work of scientists to enhance the effectiveness of the educational process in the study period. It is indicated for the topical directions of the modern school on the matter.

Keywords: pedological science, learning process, learning performance problems, academic performance, evaluation system, testing.

398. Кодлюк Я. П. Ключові компетентності у змісті підручників для початкової школи / Я. П. Кодлюк // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки; голов. ред. О. М. Топузов. – Київ, 2016. – Вип. 17. – С. 182–191.

Анотація: У статті обґрунтовано технологію репрезентації у підручниках для початкової школи уміння вчитися – ключової компетентності початкової загальної освіти, яка передбачає такі аспекти: пред'явлення знань про культуру розумової праці, про змістову основу загальнонавчальних умінь і навичок, про вміння вчитися як інформаційну цінність (у формі предметно орієнтованих, інструментально орієнтованих та ціннісно орієнтованих текстів) – змістовий компонент уміння вчитися; наявність засобів (навчальних завдань і вправ) для формування вмінь організувати робоче місце, планувати навчальні дії, працювати з підручником, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, здійснювати само- і взаємоконтроль – процесуальний компонент уміння вчитися; використання ціннісно орієнтованих текстів, націлених на усвідомлення учнями значущості знань, формування стійкого інтересу до навчання – мотиваційний компонент.

Ключові слова: підручник для початкової школи, ключові компетентності початкової загальної освіти, структура підручника, уміння вчитися.

Кодлюк Я. П. Ключевые компетентности в содержании учебников для начальной школы

Аннотация. В статье обосновано технологию репрезентации в учебниках для начальной школы умения учиться – ключевой компетентности начального общего образования, которая предусматривает такие аспекты: предъявление в учебниках знаний о культуре умственного труда, о содержательном основании общеучебных умений и навыков, об умении учиться как информационной ценности (в виде предметно ориентированных, инструментально ориентированных и ценностно ориентированных текстов) – содержательный компонент умения учиться; наличие средств (учебных заданий и упражнений) для формирования умений организовать рабочее место, планировать учебные действия, работать с учеником, анализировать, сравнивать, обобщать, осуществлять само- и взаимоконтроль – процессуальный компонент умения учиться; использование ценностно ориентированных текстов, нацеленных на осознание учащимися значимости знаний, формирование стойкого интереса к учению.

Ключевые слова: учебник для начальной школы, ключевые компетентности начального общего образования, структура учебника, умение учиться.

Kodliuk Y. P. Key competencies in the content of the textbooks for primary schools

Annotation. The article deals with the ways of competence approach implementation in textbooks for primary school (as in the case of ability to learn as the key competence of primary education).

For this purpose, the essence of the basic concepts (competence and competency) of our investigation are defined and their structure is provided, including: knowledge (about the world, types of cognitive and practical activities, and values); substantive (special) and interdisciplinary (general educational) skills; value treatment; reflection.

The author's interpretation of the ability to learn as the key competence of primary education is provided, and its structural components (semantic (knowledge about culture of mental work, semantic basis of general educational skills, ability to learn as information value); procedural (ability to organize a workplace, plan learning activities, work with the textbook, to analyze, compare, generalize, and to exercise self mutual control); motivational (awareness of the importance of knowledge and sustainable interest in the study)) are defined.

The article deals with the process of representation of the key competence to learn in textbooks for primary school, which includes presentation of knowledge about the culture of mental work, semantic basis of general educational skills, ability to learn as information value in the form of object-oriented, value-oriented and instrumentally oriented texts; availability of appropriate tools (training tasks and exercises) for formation of skills to organize the workplace, plan learning activities, work with textbook, analyze, compare, generalize, self and mutual control; use of value-oriented texts (including proverbs etc.) aimed at the pupils' understanding of the importance of knowledge, and the formation of stable interest in learning.

These approaches are analyzed as an example of literary reading books for 2–4 forms (author O. Savchenko).

Keywords: textbook for primary school, key competences of primary education, textbook structure, ability to learn.

399. Онишків З. М. Початкова школа сільської місцевості : сутність поняття / З. М. Онишків // Молодий вчений. – 2016. – № 12. – С. 480–484.

Анотація. У статті проаналізовано історію становлення терміну «початкова школа сільської місцевості». Наведено різні тлумачення сутності цього поняття. Вказано ознаки, за якими різняться початкові школи. Обґрунтовано та уточнено сутність поняття «початкова школа сільської місцевості» на сучасному етапі розвитку педагогічної науки. Визначено перспективи подальших досліджень з даної проблеми.

Ключові слова: малокомплектна школа, малочисельна школа, сільська школа, початкова школа сільської місцевості, типи загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня.

Аннотация. В статье проанализирована история становления понятия «начальная школа сельской местности». Приведены разные толкования сущности этого понятия. Указаны признаки, по которым отличаются начальные школы. Обоснованно и уточнено сущность понятия «начальная школа сельской местности» на современном этапе развития педагогической науки. Определены перспективы последующих исследований по данной проблеме.

Ключевые слова: малокомплектная школа, малочисленная школа, сельская школа, начальная школа сельской местности, типы общеобразовательных учебных заведений.

Annotation. The history of the term “junior school in rural area” is analyzed in the article. Different interpretations of the essence of the concept are mentioned. The features, which differentiate junior schools, are pointed out. The essence of the concept “junior school in rural area” at the present stage of the development of pedagogical research is grounded and specified. The prospects for further research on this issue are studied.

Keywords: school with few classes, school with few pupils, rural school, junior school in rural area, types of comprehensive schools of the 1st degree.

Кафедра практичної психології

400. Андрійчук І. П. Типологічні особливості стилів управлінської діяльності державних службовців / І. П. Андрійчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки / Херсон. держ. ун-т, ф-т психології, історії та соціол.; голов. ред. Блинова О. Є. – Херсон, 2016. – Вип. 2 (1). – С. 136–140.

Анотація. У статті проаналізовано типологічні особливості стилів управлінської діяльності державних службовців. Розглянуто основні типи співвідношень між темпераментом та діяльністю. Констатовано, що існує зв'язок типу темпераменту із вибором стилю управлінської діяльності.

Ключові слова: типологічні особливості особистості, стиль управління, управлінська діяльність, темперамент.

Андрійчук И. П. Типологические особенности стилей управленческой деятельности государственных служащих

Аннотация. В статье проанализированы типологические особенности стилей управленческой деятельности государственных служащих. Рассмотрены основные типы соотношений между темпераментом и деятельностью. Констатировано, что существует связь типа темперамента с выбором стиля управленческой деятельности.

Ключевые слова: типологические особенности личности, стиль управления, управленческая деятельность, темперамент.

Andriychuk I. P. Typological features of styles of administrative activity of civil servants

Annotation. The article analyses the typological features of styles of administrative activity of civil servants. The basic types of relationships between temperament and activity are also considered. It was noted that there is a relationship of the type of temperament with the choice of management style.

Keywords: typological peculiarities of the personality, management style, management activity, temperament.

401. Журавльова Л. П. Саморегуляція в структурі емоційного інтелекту молодших школярів / Л. П. Журавльова, М. М. Шпак // Педагогічний процес: теорія і практика / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благод. фонд ім. Антона Макаренка. – Київ, 2016. – № 3 (54). – С. 52–57.

Анотація. У статті розкрито поняття емоційного інтелекту особистості як психологічного феномену, проаналізовано його структурно-функціональні особливості. Встановлено, що саморегуляція є структурною складовою емоційного інтелекту. Емоційна саморегуляція передбачає здатність управляти своїм емоційним станом, гнучко афективно реагувати на різні життєві події. Ми розглядаємо емоційну саморегуляцію, з одного боку, як показник конативного компонента емоційного інтелекту, з іншого, як один із найважливіших психологічних механізмів його розвитку. Доведено, що у молодших школярів розвивається довільність регуляції власним емоційним станом та поведінкою. Обґрунтовано, що емоційна саморегуляція та розвиток емоційного інтелекту загалом забезпечують психологічне благополуччя дитини.

Ключові слова: емоційний інтелект; емоції; емоційна саморегуляція; емоційний самоконтроль; молодші школярі.

Журавлева Л. П., Шпак М. М. Саморегуляция в структуре эмоционального интеллекта младших школьников

Аннотация. В статье раскрыто понятие об эмоциональном интеллекте личности как психологическом феномене, проанализированы его структурно-функциональные особенности. Установлено, что саморегуляция является структурной составляющей эмоционального интеллекта. Эмоциональная саморегуляция предполагает способность управлять своим эмоциональным состоянием, эмоционально гибко реагировать на различные жизненные события. Мы рассматриваем эмоциональную саморегуляцию, с одной стороны, как показатель конативного компонента эмоционального интеллекта, с другой, как один из важнейших психологических механизмов его развития. Доказано, что у младших школьников развивается произвольность регуляции своим эмоциональным состоянием и поведением. Обосновано, что эмоциональная саморегуляция и развитие эмоционального интеллекта в целом обеспечивают психологическое благополучие ребенка.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект; эмоции; эмоциональная саморегуляция; эмоциональный самоконтроль; младшие школьники.

Zhuravlova L. P., Shpak M. M. Self-regulation in the emotional intelligence structure of primary school pupils

Annotation. The article deals with the concept of the emotional intelligence of the individual as a psychological phenomenon, it is analyzed its structural and functional features. It is designated that self-regulation is a structural component of the emotional

intelligence. We define the emotional intelligence as an integral feature of personality which reflects the cognitive ability of a person to understand emotions and manage them through cognitive processing of the emotional information. The emotional self-regulation provides the ability to manage your emotional state, emotionally easy respond to various life events.

The analysis of scientific sources has shown that the concept of «emotion management» is seen in the following meanings: 1) as a general emotional capability; 2) as a structural component of the emotional intelligence.

The term «emotional regulation» is more often used in the first meaning, while two components are differentiating: an internal emotional regulation (in the sense of «self-regulation») and an exterior emotional regulation (as a «control expression»). The term «emotional control» is actually used in the second meaning, which is mainly interpreted as a control of one's own emotions and the emotions of other people.

We consider the emotional self-regulation on the one hand, as an indicator of behavioural component of emotional intelligence, on the other, as one of the most important psychological mechanisms of it's development.

It is proved that the arbitrariness of regulation of one's emotional state and behavior is developed with the primary school pupils. It is defined that the emotional self-regulation and the development of emotional intelligence in general provide psychological welfare of the child, helps to preserve his/her mental health.

Keywords: emotional intelligence; emotions; emotional self-regulation; emotional self-control; primary school pupils.

402. Радчук Г. К. Смысловое переживание личности в контексте набуття особистісного досвіду в освітньому середовищі вищої школи / Г. К. Радчук // Правничий вісник Університету КРОК / Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – Київ, 2016. – Вип. 23. – С. 143–151.

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз наукових джерел з метою визначення сутнісних аспектів набуття особистісного досвіду у контексті гуманітаризації вищої освіти. Виокремлено смысловое переживання як умову набуття особистісного досвіду в освітньому середовищі вищої школи. Показано, що становлення особистості потребує конструювання такого освітнього середовища, котре ініціювало б у майбутніх фахівців смыслові переживання як екзистенційно-феноменологічну основу набуття і трансформації професійно релевантного особистісного досвіду.

Ключові слова: Гуманітаризація вищої освіти, становлення особистості майбутнього фахівця, особистісний досвід, смысловое переживання, подія, діалог.

Радчук Г.К. Смысловое переживание личности в контексте приобретения личностного опыта в образовательном пространстве высшей школы

Аннотация. В статье осуществлен теоретический анализ научных источников с целью изучения существенных аспектов приобретения личностного опыта в контексте гуманитаризации высшего образования. Выделено смысловое переживание как условие приобретения личностного опыта в образовательной среде высшей школы. Показано, что для становления личности необходимо конструирование такой образовательной среды, которая инициировала бы у будущих специалистов смысловые переживания как экзистенциально-феноменологическое основание приобретения и трансформации профессионально релевантного личностного опыта.

Ключевые слова: Гуманитаризация высшего образования, становление личности будущего специалиста, личностный опыт, смысловое переживание, событие, диалог.

Radchuk G. K. Experience of meaning in the context of personal experiences acquisition in higher educational environment

Annotation. The article presents theoretical analysis of scientific resources to identify crucial aspects of gaining personal experiences in the context of humanitarization in higher education. Experience of meaning is singled out as a factor of personality experience acquisition in higher educational environment. It is shown that personality development needs certain educational environment which triggers experiencing meaning as an existential and phenomenological foundation for acquisition and transformation of professionally relevant personal experiences in future specialists.

Keywords: Humanitarization of higher education, personality development of a future specialist, personal experience, experience of meaning, event, dialogue.

403. Радчук Г. К. Становлення асертивності студентів як чинник попередження професійного вигорання у майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / Г. К. Радчук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Психологія. – Хмельницький, 2016. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrpn_2016_1_10.

Анотація. У статті актуалізується проблема професійного вигорання у фахівців соціальних професій. Здійснено теоретичний аналіз проблеми асертивності та обґрунтування необхідності розвитку асертивності студентів як інтегральної властивості особистості, що сприятиме істотному зменшенню ризику виникнення у майбутній діяльності синдрому професійного вигорання. Означено проблему розбудови діалогічного середовища вищої професійної освіти як необхідну передумову становлення асертивної особистості майбутнього фахівця.

Ключові слова: Синдром професійного вигорання, асертивність особистості, вища професійна освіта, діалог, діалогічна культура викладачів.

Radchuk G. K. Становление асертивности студентов как фактора предупреждения профессионального выгорания у будущих специалистов

Аннотация. В статье актуализуется проблема профессионального выгорания у специалистов социальных профессий. Сделан теоретический анализ проблемы асертивности и обоснована необходимость развития асертивности студентов как интегрального свойства личности, которая будет способствовать существенному уменьшению риска возникновения в будущей деятельности синдрома профессионального выгорания. Определена проблема развития диалогической среды высшего профессионального образования как необходимого условия становления асертивной личности будущего специалиста.

Ключевые слова. Синдром профессионального выгорания, асертивность, высшее профессиональное образование, диалог, диалогическая культура преподавателей.

Radchuk H. K. Assertiveness development in students as a factor for preventing professional burnout of future specialists

Annotation. Article focuses on the problem of professional burnout in social professions. It is noted that the problem of burnout social professions requires

comprehension particularly in the context of preventing future professional deformation of the individual during inclusion in professional activities.

It is necessary already during educational process to create conditions for the formation of personality characteristics and behaviors that would oppose burnout and contribute to preservation of occupational health of future social professionals. Professional burnout is considered to be a human response to prolonged professional stress that involves three components: emotional exhaustion, depersonalization, reduction of personal achievements. Moreover, among the main causes of burnout is the need for ongoing contacts with others and the inability to organize this communication in a harmonious manner.

In this context assertiveness and assertive behavior is crucial for development of future professionals. It is the individual assertiveness that guarantees harmonious relationship with others. Assertiveness is seen as a complex integral characteristic of an individual, which includes emotional (lack of fear, anxiety), cognitive (competency and understanding of themselves and others), behavioral (social skills) and regulatory components (ability of self-regulation and self-control). Assertiveness is manifested in human orientation to internal, not external locus of control, characterizes development of subjectivity and determines readiness to enter parity subject - subject communication. It is emphasized that development of dialogue communication skills based on subject - subject interaction is the key to saving occupational health of future professionals.

The article proves that building dialogue communication between teachers and students in higher educational environment is a necessary condition for formation of assertiveness in students. It was found that discovering oneself as a distinct reality, significant and worthy of studying, addressing primarily oneself in search of potential solutions to one's problems and problems of a partner with the means of dialogue communication – are the most valuable assets of dialogue.

The author states that unwillingness of teachers to lead dialogue communication with students is the major obstacle in introducing dialogue into tertiary education.

Keywords: professional burnout, personality assertiveness, higher professional education, dialogue, dialogue culture of teachers.

404. Радчук Г. К. Темпоральні характеристики осмисленості життя студентами / Г. К. Радчук // Педагогічний процес: теорія і практика : збірник наукових праць. – Київ, 2016. – Вип. 1 (52). – С. 16–21.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню темпоральних показників сенсожиттєвих орієнтацій сучасних студентів. Обґрунтовується, що необхідною передумовою становлення особистості майбутнього фахівця є осмисленість себе в усіх часових аспектах суб'єктивної реальності, а здатність аналізувати й узагальнювати актуальні смисли минулого і теперішнього та формувати життєві цілі (проекувати майбутнє) є показником цілісності його Я-концепції.

Ключові слова: актуальний смисловий стан; осмисленість майбутнього; осмисленість минулого; осмисленість теперішнього; сенсожиттєві орієнтації.

Радчук Г. К. Темпоральные характеристики осмысленности жизни студентов

Аннотация. Статья посвящена исследованию темпоральных показателей смысложизненных ориентаций современных студентов. Обосновывается, что необходимой предпосылкой становления личности будущего специалиста является осмысленность себя во всех временных аспектах субъективной реальности, а

способность анализировать и обобщать актуальные смыслы прошлого и настоящего и формировать жизненные цели являются показателем целостности его Я-концепции.

Ключевые слова: актуальное смысловое состояние; осмысленность будущего; осмысленность настоящего; осмысленность прошлого; смысложизненные ориентации.

Radchuk H. Temporal characteristics of the meaningfulness of students' life

Annotation. The article investigates temporal parameters of purposefulness and life orientations of modern students. The author argues that finding a meaning for a self in all temporal aspects of subjective reality is a prerequisite for development of a future specialist's personality. Moreover, individual's ability to analyze and summarize relevant meanings (the past and present) and form life goals (project future) is an indicator of the integrity of his/her self-concept.

Empirical research showed that one-third of students are in a current semantic state that is characterized by low levels of comprehension of meaningful past, present and future life, i.e. they are dissatisfied with life in general. Most of the disappointed and dissatisfied with their lives students are in their fifth and second year of university. More than a half of all young respondents do not have life goals and see their lives as lacking both meaning and purpose. The graduates are often unable to analyze and summarize the values of their past and present and set life goals and perspectives, thus demonstrating helplessness and disorientation regarding their future.

These findings can be explained by the fact that traditional teaching methods are focusing on assimilating the acquired social experience at the level of meanings. Information is regarded as both the beginning and the end of students' activity, and the future appears only as an abstract perspective of knowledge application after graduation. This explains why the future is not fully meaningful and lacks temporal transpective in general.

Keywords: current semantic state; meaningfulness of the future; meaningfulness of the past; meaningfulness of the present; purposefulness and life orientations.

405. Чорна І. М. Діагностика та формування професійно-необхідних якостей соціального працівника / І. М. Чорна, М. М. Чорний // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки : зб. наукових праць. – Київ, 2016. – № 3 (48). – С. 258–265.

Анотація. В статті проаналізовано функціональні обов'язки, завдання та зміст професійної діяльності соціального працівника. Сформовано узагальнену характеристику вимог до оптанта на посаду соціального працівника. На основі результатів контент-аналізу змісту професійної діяльності сформовано перелік основних професійно-необхідних якостей соціального працівника. Розроблено комплекс методик для діагностики рівня розвитку та формування професійно-необхідних якостей майбутнього соціального працівника.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, оптанта, професійно-необхідні якості, діагностика, формування.

Черная И. М. Диагностика и формирование профессионально необходимых качеств социального работника

Аннотация. В статье проанализированы функциональные обязанности, задачи и содержание профессиональной деятельности социального работника. Сформирован обобщенную характеристику требований к оптанта на должность социального

работника. На основе результатов контент-анализа содержания профессиональной деятельности сформирован перечень основных профессионально необходимых качеств социального работника. Разработан комплекс методик для диагностики уровня развития и формирования профессионально необходимых качеств будущего социального работника.

Ключевые слова: социальная работа, социальный работник, оптант, профессионально-необходимые качества, диагностика, формирование.

Chorna I. M. Diagnosis and formation of professionally necessary qualities of a social worker

Annotation. The article analyzes functional responsibilities, tasks and content of professional social worker. Formed generalized description optanta requirements for the position of social worker. Based on content analysis of the content of professional activities generated a list of basic vocational skills necessary social worker. A set of techniques for diagnostics of development and a professional and necessary qualities of the future social worker.

Keywords: social work, social worker, optant, professional quality required, diagnostics, formation.

406. Чорна І. М. Професіографічний аналіз професійної діяльності соціального працівника / І. М. Чорна, М. М. Чорний // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки : зб. наукових праць. – Київ, 2016. – № 3 (48). – С. 62–68.

Анотація. У статті представлено основні аспекти професіографічного аналізу професійної діяльності соціального працівника. Систематизовано основні професійно-необхідні якості, аспекти та вимоги до професійної діяльності соціального працівника. Визначено вимоги до нахилів, інтересів та стану здоров'я соціального працівника. Проаналізовано професійні та моральні якості соціального працівника. Систематизовано різні наукові підходи до визначення професійних цінностей соціального працівника. Проаналізовано професійні принципи роботи соціального працівника.

Ключові слова: професіографія, соціальна робота, принципи, професійні цінності.

Черная И. М. Профессиографический анализ профессиональной деятельности социального работника

Аннотация. В статье представлены основные аспекты профессиографического анализа профессиональной деятельности социального работника. Систематизированы основные профессионально-необходимые качества, аспекты и требования к профессиональной деятельности социального работника. Определены требования к наклонностям, интересам и состоянию здоровья социального работника. Проанализированы профессиональные и моральные качества социального работника. Систематизированы различные научные подходы к определению профессиональных ценностей социального работника. Проанализированы профессиональные принципы работы социального работника.

Ключевые слова: Профессиография, социальная работа, принципы, профессиональные ценности

Chorna I. M. Professiographic analysis of professional activity of a social worker

Annotation. The article presents the main aspects of profессиographic analysis of professional activity of social worker. Systematized the basic vocational needed qualities, aspects and requirements for the professional activity of social worker. Defined the requirements to aptitudes, interests and health of social worker Analyzed the professional and moral qualities of a social worker. Systematized various scientific approaches to determine professional values of social worker. Analyzed the professional principles of social worker.

Keywords: description of the profession, social work, principles, professional values.

407. Чорна І. М. Психодіагностика рівня розвитку підприємницьких здібностей у студентської молоді / І. М. Чорна, М. М. Чорний // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки : зб. наукових праць. – Київ, 2016. – № 3 (48). – С. 187–194.

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність розвитку підприємницьких здібностей. Розроблено психодіагностичний комплекс для виявлення рівня розвитку підприємницьких здібностей у студентської молоді. Здійснено часткову апробацію психодіагностичного комплексу. Проаналізовано результати діагностики. Здійснено порівняльний аналіз результатів, отриманих на двох базах дослідження. Встановлено рівень розвитку підприємницьких здібностей студентів. Досліджено гендерні відмінності у розвитку підприємницьких здібностей.

Ключові слова: підприємницькі здібності, підприємець, підприємливість, психодіагностика.

Черная И. М. Психодиагностика уровня развития предпринимательских способностей у студенческой молодежи

Аннотація. В статье обоснована необходимость развития предпринимательских способностей. Разработан психодиагностический комплекс для выявления уровня развития предпринимательских способностей у студенческой молодежи. Произведена частичная апробация психодиагностического комплекса. Проанализированы результаты диагностики. Осуществлен сравнительный анализ результатов, полученных на двух базах исследования. Установлен уровень развития предпринимательских способностей студентов. Исследованы различия в развитии предпринимательских способностей.

Ключевые слова: предпринимательские способности, предприниматель, предприимчивость, психодиагностика.

Chorna I. M. Psychodiagnosis of level development of entrepreneurial skills in students

Annotation. In the article are substantiated the need to develop entrepreneurial skills. Developed a psychodiagnostical complex to identify the level of entrepreneurial skills in students. Done partial approbation of psychodiagnostical complex. Analyzed the results of diagnosis. Done the comparative analysis of results obtained on two research bases. Established the level of entrepreneurial abilities of students. Researched the gender differences in the development of entrepreneurial skills.

Keywords: entrepreneurial skills, entrepreneur, enterprise, psychodiagnostics.

408. Шпак М. М. Емоційний інтелект як особистісний ресурс забезпечення психологічного благополуччя молодших школярів / М. М. Шпак // Наука і освіта. – 2016. – № 5. – С. 266–270.

Анотація. У статті обґрунтовано психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в молодших школярів. Визначено його основні змістові характеристики та структурні компоненти. Здійснено аналіз результатів емпіричного дослідження особливостей емоційного реагування молодших школярів в емоціогенних ситуаціях. Проаналізовано наукові підходи до розкриття сутності поняття «психологічне благополуччя». Визначено залежність психологічного благополуччя молодших школярів від рівня розвитку у них емоційного інтелекту.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоції, почуття, психологічне благополуччя, молодші школярі.

Шпак М. М. Эмоциональный интеллект как личностный ресурс обеспечения психологического благополучия младших школьников

Аннотация. В статье осуществлен теоретический анализ научных подходов к раскрытию сущности понятий «эмоциональный интеллект», «психологическое благополучие», определены их основные содержательные характеристики и структурные компоненты.

Особое внимание вызывает состояние психического здоровья и психологического благополучия младших школьников. Ведь современное образование в основном ориентировано на интеллектуальное развитие учащихся, учителя, к сожалению, недостаточно внимания уделяют эмоциональным переживаниям учеников, которые возникают в процессе учебной деятельности. В этом контексте возникла необходимость обоснования роли эмоционального интеллекта в обеспечении психологического благополучия младших школьников.

Эмоциональный интеллект является интегральным свойством личности, которое обеспечивает способность понимать собственные эмоции и эмоциональные переживания других людей, управлять эмоциональным состоянием и, таким образом, способствует успешности общения и социального взаимодействия.

Феномен «психологического благополучия» традиционно связывают с психическим здоровьем, эмоциональным комфортом, удовлетворенностью жизнью, ощущением человеком счастья, положительным отношением к себе и другим людям. Наиболее известной является модель психологического благополучия К. Рифф.

В статье изложены теоретические аспекты проблемы, описаны методы и результаты эмпирического исследования. Статья содержит как теоретический, так и практический материал. Доказано, что развитый эмоциональный интеллект является личностным фактором обеспечения психологического благополучия младших школьников. Установлено, что в учащихся с высоким эмоциональным интеллектом в большей степени проявляются положительные эмоции, хорошее самочувствие, адекватная самооценка, положительное отношение к себе, другим людям и окружающему миру в целом. В учащихся с низким уровнем развития эмоционального интеллекта более выражены негативные эмоции, плохое самочувствие, негативное отношение к окружающим людям и к себе, что отражается в заниженной или неадекватной самооценке.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, эмоции, чувства, психологическое благополучие, младшие школьники.

Shpak M. M. Emotional intelligence as a personal resource of providing psychological well-being of elementary school pupils

Annotation. The theoretical analysis of scientific approaches to disclosure of the gist of the concepts of «emotional intelligence», «psychological well-being» is performed in the article, defined their basic content characteristics and structural components.

The state of mental health and psychological well-being of elementary school pupils evokes particular attention. Modern education primarily focused on the intellectual development of pupils. Teachers, unfortunately, pay not enough attention to pupils' emotional experiences that occur during the process of learning activities. The necessity for grounding the role of emotional intelligence in providing psychological well-being of elementary school pupils is emerged in this context.

The emotional intelligence is a socially significant integrated feature of individuality that provides the ability to understand their own emotions and emotional experiences of others, manage the emotional state and facilitates to the success of communication and social interaction.

Scientific approaches to understanding the phenomenon of «psychological well-being», which is traditionally associated with mental health, emotional comfort, life satisfaction, a sense of human happiness is analyzed. The most famous is a model of psychological well-being of C. Riff.

The theoretical aspects of the problem are laid out in the article, methods and results of empirical research are described. It is proved that the high level of development of emotional intelligence is a personal factor of providing psychological well-being of the child of elementary school age.

It is determined that positive emotions, good well-being, positive direction of self-esteem, which is expressed in satisfaction of one's own success in studying and personal qualities, positive attitudes to oneself, others and the world in general are more evident on the pupils with high emotional intelligence. Pupils, who have low level of emotional intelligence development, negative emotions, bad mood, negative attitude to the people around them and to oneself are more expressed.

Keywords: emotional intelligence, emotions, feelings, psychological well-being, elementary school pupils.

409. Шпак М. М. Особливості розвитку емоційного інтелекту в підлітковому віці / М. М. Шпак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки / Херсон. держ. ун-т, ф-т психології, історії та соціол. ; голов. ред. Блинова О. Є. – Херсон, 2016 Вип. 5 (2). – С. 80–84.

Анотація. У статті розкрито психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в дітей підліткового віку. Емпірично визначено рівень розвитку емоційного інтелекту в підлітків. Встановлено, що вікові особливості підлітків сприяють розвитку внутрішньоособистісного емоційного інтелекту, який виражається в здатності до емоційного самопізнання. Водночас соціальна ситуація розвитку підлітка забезпечує розвиток міжособистісного емоційного інтелекту.

Ключові слова: емоційний інтелект, розвиток, внутрішньоособистісний емоційний інтелект, міжособистісний емоційний інтелект, підлітковий вік.

Шпак М. М. Особенности развития эмоционального интеллекта в подростковом возрасте

Аннотація. В статье раскрыты психологические особенности развития эмоционального интеллекта у детей подросткового возраста. Эмпирически определен уровень развития эмоционального интеллекта у подростков. Установлено, что

возрастные особенности подростков способствуют развитию внутриличностного эмоционального интеллекта, который выражается в способности к эмоциональному самопознанию. В то же время социальная ситуация развития подростка обеспечивает развитие межличностного эмоционального интеллекта.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, развитие, внутриличностный эмоциональный интеллект, межличностный эмоциональный интеллект, подростковый возраст.

Shpak M. M. Peculiarities of the development of emotional intelligence in teenage

Annotation. The article deals with the psychological peculiarities of the development of emotional intelligence of adolescents. A level of the development of emotional intelligence of teenagers is empirically determined. It is found that the age peculiarities of adolescents contribute to the development of intrapersonal emotional intelligence, which is reflected in the capacity for the emotional self-knowledge. At the same time, the social situation of the involvement of teenager ensures the development of interpersonal emotional intelligence.

Keywords: emotional intelligence, development, intrapersonal emotional intelligence, interpersonal emotional intelligence, teenage.

410. Шпак М. М. Психологічний супровід розвитку емоційного інтелекту молодших школярів / М. М. Шпак // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – Том 13 : Психологія розвитку дитини в умовах дошкільної та початкової освіти, вип. 1. – С. 142–153.

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до розкриття сутності поняття «психологічний супровід», визначено його основні змістові характеристики та структурні компоненти. Обґрунтовано модель психологічного супроводу розвитку емоційного інтелекту молодших школярів.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоції, психологічний супровід, психологічне забезпечення, молодші школярі.

Шпак М. М. Психологическое сопровождение развития эмоционального интеллекта младших школьников.

Аннотация. В статье осуществлен теоретический анализ научных подходов к раскрытию сущности понятия «психологическое сопровождение», определены его основные содержательные характеристики и структурные компоненты. Обоснована модель психологического сопровождения развития эмоционального интеллекта младших школьников.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, эмоции, психологическое сопровождение, психологическое обеспечение, младшие школьники.

Shpak M. M. Psychological support of the development of emotional intelligence junior pupils

Annotation. The theoretical analysis of scientific approaches to disclosure of the gist of the concept of «psychological support», is realized in the article, it's main contents characteristics and structural components are defined. A model of psychological support of the development of emotional intelligence of primary school pupils is proved.

Emotional intelligence is a socially significant integrated feature of the personality, which is directed to understanding one's own emotions and emotional experiences of others,

provides with control of the emotional state. Primary school age is a sensitive period for developing of emotional intelligence.

Under the psychological support we consider a system of professional activity of psychologist, oriented toward creating of psychological and pedagogical conditions for the development of emotional intelligence of primary school pupils for the purpose of successful social interaction and communication with peers and adults and providing emotional well-being of pupils in the educational environment.

Psychological support of the development of emotional intelligence of primary school pupils as systematically organized activity includes a complex of interrelated and interdependent events with pupils, primary school teachers and practical psychologists of educational institutions, aimed at the development of emotional competencies and activation of emotional and cognitive resources of the person.

Keywords: emotional intelligence, emotions, psychological support, psychological implementation, primary school pupils.

411. Шпак М. М. Роль переживання у структурі емоційного інтелекту особистості / М. М. Шпак // Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 31. – С. 549–558.

Анотація. У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз феномену переживання, який був предметом вивчення багатьох галузей наукового знання – філософії, психології, педагогіки, медицини. Обґрунтовано теоретичні підходи вчених до трактування переживання як психологічної категорії у контексті різних напрямів у психологічній науці. Охарактеризовано змістові, динамічні, функціональні характеристики переживання як емоційного явища.

Ключові слова: переживання, емоції, почуття, емоційний інтелект, емоційний стан, особистість.

Шпак М. М. Роль переживання в структурі емоціонального інтелекта личности.

Аннотация. В статье осуществлен теоретико-методологический анализ феномена переживания, который был предметом изучения многих отраслей научного знания – философии, психологии, педагогики, медицины. Обоснованы теоретические подходы ученых к определению переживания как психологической категории в контексте различных направлений в психологической науке. Охарактеризованы содержательные, динамические, функциональные характеристики переживания как эмоционального явления.

Ключевые слова: переживания, эмоции, чувства, эмоциональный интеллект, эмоциональное состояние, личность.

Shpak M. M. The role of experience in the structure of emotional intelligence of personality.

Annotation. In the article realized the theoretical and methodological analysis of the phenomenon of experience, which has been the subject of study of many branches of scientific knowledge – philosophy, psychology, pedagogy, medicine. Scientist's theoretical approaches to the rendering of experience as psychological category in the context of

different directions in psychological science is proved. Content, dynamic and functional characteristics of experience as the emotional phenomenon is characterized.

Keywords: experience, emotions, feelings, emotional intelligence, emotional state, personality.

412. Шпак М. М. Теоретико-методичні аспекти розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у процесі соціально-психологічного тренінгу / М. М. Шпак // Психологія: реальність і перспективи : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету / редкол.: Р. В. Павелків, В. І. Безлюдна, Н. В. Корчакова. – Рівне, 2016. – Вип. 7. – С. 231–236.

Анотація. У статті розкрито змістові і методичні аспекти та шляхи розвитку емоційного інтелекту молодших школярів. Визначено, що цілеспрямований розвиток емоційного інтелекту учнів може здійснюватись у процесі соціально-психологічного тренінгу. Теоретично обґрунтовано авторську програму тренінгових занять, спрямовану на розвиток внутрішньоособистісного та міжособистісного емоційного інтелекту молодших школярів. Охарактеризовано її зміст, завдання, принципи організації та структуру.

Ключові слова: емоційний інтелект, соціально-психологічний тренінг, молодші школярі.

Шпак М. М. Теоретико-методические аспекты развития эмоционального интеллекта младших школьников в процессе социально-психологического тренинга

Аннотация. В статье раскрыты содержательные и методические аспекты, а также пути развития эмоционального интеллекта младших школьников. Определено, что целенаправленное развитие эмоционального интеллекта учащихся может осуществляться в процессе социально-психологического тренинга. Теоретически обосновано авторскую программу тренинговых занятий, направленную на развитие внутриличностного и межличностного эмоционального интеллекта младших школьников. Охарактеризованы ее содержание, задачи, принципы организации и структура.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, социально-психологический тренинг, младшие школьники.

Shpak M. M. Theoretical and methodical aspects of the development of emotional intelligence of elementary school pupils in the process of socio-psychological training

Annotation. The article deals with the content-related and methodical aspects and the ways of development of emotional intelligence of elementary school pupils. It is determined that the purposeful development of emotional intelligence of pupils may be carried out in the process of socio-psychological training. The author's program of training sessions which is aimed at development of intrapersonal and interpersonal emotional intelligence of elementary school pupils is theoretically grounded. Its contents, objectives, principles of organization and structure is characterized.

Keywords: emotional intelligence, socio-psychological training, elementary school pupils.

413. Шпак М. М. Функціональні особливості емоційного інтелекту особистості / М. М. Шпак // Технології розвитку інтелекту : електронний журнал лабораторії сучасних інформаційних технологій навчання Інституту

психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2016. – Т. 2, № 3 (14). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tri_2016_2_3_11.

Анотація. У статті розкрито поняття про емоційний інтелект особистості. З'ясовано, що емоційний інтелект виступає предметом наукового пізнання у сучасних вітчизняних і зарубіжних психологічних дослідженнях. Однак залишається недостатньо розробленою теоретична концепція емоційного інтелекту, що позначилось на відсутності чіткого і однозначного визначення психологічної сутності даного поняття, його структурних компонентів, функцій та психологічних механізмів розвитку.

Під емоційним інтелектом розуміється інтегральна властивість особистості, яка відображає пізнавальну здатність людини до розуміння емоцій та управління ними шляхом когнітивної обробки емоційної інформації, і забезпечує психологічне благополуччя особистості та успішність соціальної взаємодії.

Аналізуються функціональні особливості емоційного інтелекту. Встановлено, що у сучасній психології дослідниками виділено такі функції емоційного інтелекту особистості: стресозахисну та адаптивну, рефлексивну та регулятивну; обґрунтовано зв'язок між емоційним інтелектом та мотиваційною спрямованістю людини на досягнення мети діяльності; розкрито роль емоційного інтелекту в забезпеченні комунікативної компетентності особистості.

Доведено, що емоційний інтелект є не лише складним, а ще й багатофункціональним явищем. Виокремлено провідні функції емоційного інтелекту особистості, до яких віднесено регулюючу, стресозахисну та адаптивну функції.

Ключові слова: емоційний інтелект, емоції, почуття, функції, особистість.

Шпак М. М. Функциональные особенности эмоционального интеллекта личности

Аннотация. В статье раскрыто понятие об эмоциональном интеллекте личности. Установлено, что эмоциональный интеллект выступает предметом научного познания в современных отечественных и зарубежных психологических исследованиях. Однако остается недостаточно разработанной теоретическая концепция эмоционального интеллекта, что отразилось на отсутствии четкого и однозначного определения психологической сущности данного понятия, его структурных компонентов, функций и психологических механизмов развития.

Под эмоциональным интеллектом понимается интегральное свойство личности, которое отражает познавательную способность человека к пониманию эмоций и управлению ими путем когнитивной обработки эмоциональной информации, и обеспечивает психологическое благополучие личности, успешность социального взаимодействия.

Анализируются функциональные особенности эмоционального интеллекта. Установлено, что в современной психологии исследователями выделены следующие функции эмоционального интеллекта личности: стрессозащитная и адаптивная, рефлексивная и регулирующая; обоснованно связь между эмоциональным интеллектом и мотивационной направленностью человека на достижение цели деятельности; раскрыта роль эмоционального интеллекта в обеспечении коммуникативной компетентности личности.

Доказано, что эмоциональный интеллект является не только сложным, но и многофункциональным явлением. Выделены ведущие функции эмоционального интеллекта личности: регулирующая, стрессозащитная и адаптивная функции.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, эмоции, чувства, функции, личность.

Shpak M. M. Functional features of emotional intelligence of personality

Annotation. The article deals with the concept of emotional intelligence of the individual. It was found out that emotional intelligence serves as the subject of scientific knowledge in the modern domestic and foreign psychological research. However, the theoretical concept of emotional intelligence remains insufficiently developed, which is reflected in the absence of a clear and decisive definition of psychological essence of this concept, its structural components, functions and mechanisms of psychological development.

The emotional intelligence is regarded as the integral feature of the individual, which reflects the cognitive ability to understand human emotions and manage them through cognitive processing of emotional information, and provides the psychological well-being of the individual and the success of social interaction.

Functional features of emotional intelligence is analyzed. It has been established that in modern psychology the following features of emotional intelligence of personality is identified by researchers: protective and adaptive, reflective and regulatory; it is determined the relationship between emotional intelligence and motivational orientation of human to achieve the purpose of the activity; the role of emotional intelligence in ensuring the communicative competence of the individual is found out.

It is proved that emotional intelligence is not only difficult, but also a multifunctional phenomenon. It is emphasized leading features of emotional intelligence of the person, which include regulatory, protective and adaptive functions.

Keywords: emotional intelligence, emotions, feelings, features, personality.

Кафедра психології

414. Говорун Т. Гендерний дискурс в психологічній науці та педагогічній практиці / Т. Говорун, О. Кікінежді // Психологічний часопис : збірник наукових праць / Інститут психології ім. Г. Костюка НАПН України ; за ред. С. Д. Максименка. – Київ, 2016. – № 1 (3). – С. 41–55.

Анотація. У статті у гендерно-освітньому дискурсі представлено психолого-педагогічні механізми конструювання гендерних орієнтацій у дітей та молоді на егалітарний чи традиційний (стереотипізований) характер статевої ролі, проведений контент-аналіз гендерних ідей освіти та виховання у навчально-виховному процесі. З'ясовано, що сповідуванні прихильниками роздільного статевого виховання настанови суперечать засадам гуманістичної психолого-педагогічної спадщини, призводять до насадження традиційних гендерних орієнтацій. Виявлено, що «гендерна матриця» української педагогічної думки є підґрунтям для сучасних стандартів рівноцінності статей, розширення егалітарного світогляду батьків та педагогів, формування гендерної компетентності майбутніх вчителів та гендерної культури у підростаючого покоління.

Ключові слова: гендер, гендерне виховання та освіта, гендерний дискурс, традиційна та егалітарна культура, гендерна ідеологія.

Hovorun T. V., Kikinezhdi O. M. Gender discourse in the psycho-logical science and pedagogical practice abstract

Annotation. Reaching in the parity of articles as a strategic direction of gender socialization of children and youth involves identifying the social-psychological factors in the formation of gender culture of young people, need to study the internal mechanisms of the individual identification of certain sex-role models behavior, approval of egalitarian values. The current stage of development of Ukrainian society causes ambivalent attitude to the system of gender roles, the conflict between the old dichotomy of distribution and new, an egalitarian challenge to them, which indicates the seriousness of the situation and the need to strengthen the state gender policy, its information and education component.

Recently, observed attempts to Renaissance patriarchy – propagation of the sex-differentiation education and parenting of children, planting stereotype of «loss of femininity» girls who begin to develop gender atypical occupations. Continuing activation of social-pedagogical movements like «parent councils» who perceive the introduction of gender education as «undermining national mentality» attempt on the moral principles of the family and educators accused of planting homosexual behavior. It was found that professed supporters of separate of sex education instruction contradict to the principles of humanistic psychology-pedagogical heritage, lead to the traditional stereotyped patterns of socialization.

Found that «gender matrix» Ukrainian educational thought is the basis for modern standards of equivalence gender of human expansion of an egalitarian worldview of parents and teachers, the formation of gender competence of future teachers and gender culture in the younger generation. The introduction of gender education in the educational process of schools, colleges, and universities are the urgent organizational tasks. Right to be yourself, to make free and informed choices, androgyny as the integration of «women» and «men» in one person, maximum opportunities for personal development, partnership etc., is the essence of psychological-pedagogical discourse towards to European integration.

Keywords: gender, gender upbringing and education, gender discourse, traditional and egalitarian culture, gender ideology.

Говорун Т. В., Кикинежди О. М. Гендерный дискурс в психологической науке и практике

Аннотация. В статье в гендерно-образовательном дискурсе представлены психолого-педагогические механизмы конструирования гендерных ориентаций у детей и молодежи на эгалитарный или традиционный (стереотипизированный) характер половых ролей, проведен контент-анализ гендерных идей образования и воспитания в учебно-воспитательном процессе. Установлено, что взгляды и установки сторонников раздельного полового воспитания противоречат гуманистическому психолого-педагогическому наследию, приводят к насаждению традиционных гендерных ориентаций. Выявлено, что «гендерная матрица» украинской педагогической мысли является основой для современных стандартов равноценности полов, расширения эгалитарного мировоззрения педагогов и родителей, формирования гендерной компетентности у будущих учителей и гендерной культуры у подрастающего поколения.

Ключевые слова: гендер, гендерное воспитание и образование, гендерный дискурс, традиционная и эгалитарная культура, гендерная идеология.

415. Кізь О. Б. Формування гендерної культури студентської молоді у сфері шлюбно-сімейних стосунків засобами інтерактивних технологій / О. Б. Кізь // Молодий вчений. – Херсон, 2016. – № 12. – С. 212–220.

Анотація. У статті обґрунтовано теоретичні та розкрито практичні аспекти підготовки студентської молоді до організації паритетної подружньої взаємодії,

побудови егалітарних сімейних взаємин, обопільно усвідомленого і відповідального батьківства/материнства, виконання необтяжених стереотипами гендерних ролей у родині та суспільстві в контексті формування гендерної культури. Проаналізовано авторську тренінгову програму «Формування гендерної культури молоді», яка розширює сферу самореалізації дівчат та юнаків у виконанні подружніх ролей, доводить вагомість ролей як дружини, так і чоловіка у функціонуванні сім'ї, збагачує учасників новими знаннями, необхідними для підготовки до майбутнього сімейного життя.

Ключові слова: гендерна культура, шлюбно-сімейні стосунки, сім'я, паритетність, егалітарність, інтерактивні технології, тренінг.

Кизь О. Б. Формирование гендерной культуры студенческой молодежи в сфере брачно-семейных отношений средствами интерактивных технологий

Аннотація. В статье обоснованы теоретические и раскрыты практические аспекты подготовки студенческой молодежи к организации паритетного супружеского взаимодействия, построения эгалитарных семейных взаимоотношений, обоюдно осознанного и ответственного отцовства / материнства, выполнения не обремененных стереотипами гендерных ролей в семье и обществе в контексте формирования гендерной культуры. Проанализирована авторская тренинговая программа «Формирование гендерной культуры молодежи», которая расширяет сферу самореализации девушек и юношей в исполнении будущих супружеских ролей, доказывает значимость ролей как жены, так и мужа в функционировании семьи, обогащает участников новыми знаниями, необходимыми для подготовки к будущей семейной жизни.

Ключевые слова: гендерная культура, брачно-семейные отношения, семья, паритетность, эгалитарность, интерактивные технологии, тренинг.

Kiz O. B. Formation of gender culture of students in marriage and family relations by means of interactive technologies

Annotation. Article deals with theoretical and solves practical aspects of preparing students to parity of marital interaction, build egalitarian family relations, mutually informed and responsible paternity / maternity, performance of unencumbered by gender stereotypes roles in the family and society in the context of gender culture. The author's training program «Formation of gender culture of youth» is analyzed, it extends the scope of girls and boys self-development in the implementation of marital roles, proves a validity of wife and husband roles in the functioning of the family, enriches the participants with new knowledge which are necessary for preparation for future family life.

Keywords: gender culture, marriage and family relations, family, parity, egalitarianism, interactive technology, training.

416. Кікінежді О. М. Соціально-педагогічні чинники становлення гендерної ідентичності дітей молодшого шкільного віку / О. М. Кікінежді // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки : збірник наукових праць / за ред. Н. О. Євдокимової. – Миколаїв, 2016. – № 1 (16). – С. 86–92.

Анотація. У статті розкрито специфіку становлення гендерної ідентичності у молодшому шкільному віці залежно від соціально-педагогічних її детермінант, а саме: гендерних орієнтирів батьківської сім'ї, школи, впливу офіційного та «прихованого» навчального плану. Диференційована презентація статей у полярних

соціально-психологічних сферах призводить до труднощів дітей у гендерному самовизначенні як майбутнього сценарію життя зростаючої особистості. Дотримання умов рів-ноправ'я та паритетності статей потребує суттєвої модернізації освітньо-виховного простору в Україні.

Ключові слова: гендерна ідентичність, гендерна соціалізація, гендерні стереотипи, гендерні погляди батьків та вчителів, гендерна експертиза, «прихований» навчальний план.

Kikinezhdi O. M. Social and pedagogical factors of development of gender identity of children in primary school age

Annotation. The article deals with the specifics of the formation of secondary sex-role identification based on its social and educational determinants, namely, gender orientations of the family, school, the impact of formal and 'hidden' curriculum and the Mass media. The differential presentation of sexes in the polar social and psychological spheres causes difficulties in children's gender self-determination as a future scenario of the life of the growing individual. Compliance with conditions of parity requires substantial modernization of education and educational space in Ukraine.

Keywords: gender identity, gender socialization, gender conceptions of children, parents and teachers, gender expertise, «hidden» curriculum.

Кикинежди О. М. Социально-педагогические факторы становления гендерной идентичности у детей младшего школьного возраста

Аннотація. В статті раскрыта специфика становления гендерной идентичности у детей младшего школьного возраста в зависимости от социально-педагогических детерминант, а именно: гендерных ориентаций родительской семьи, школы, влияния официального и «скрытого» учебного плана. Дифференциальная презентация полов в полярных социально-психологических сферах приводит к трудностям в гендерном самоопределении детей как будущего сценария жизни подрастающей личности. Соблюдение условий равноправия и паритетности полов требует модернизации образовательно-воспитательного пространства в Украине.

Ключевые слова: гендерная идентичность, гендерная социализация, гендерные стереотипы, гендерные взгляды родителей и учителей, гендерная экспертиза, «скрытый» учебный план.

417. Орап М. О. Проблема репрезентації змісту мовленнєвого досвіду / М. О. Орап // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; голов. ред. Кузнецов М. А. – Харків, 2016. – Вип. 52. – С. 107–114.

Анотація. Проаналізовано теоретичні засади проблеми репрезентації мовленнєвого досвіду особистості. Визначено, що одиницею аналізу змісту останнього є синтагма. З'ясовано, що синтагматичні відношення лексико-семантичної, граматичної та стилістичної сполучуваності є показниками при аналізі змісту мовленнєвого досвіду. Означено конкретні маркери, котрі виявляють індивідуальні особливості процесу та результату мовленнєвого освоєння світу особистістю.

Ключові слова: мовлення, мовленнєвий досвід, синтагма, синтагматичні відношення, валентність, сполучуваність.

Орап М. О. Проблема репрезентации содержания речевого опыта

Аннотація. Проаналізовані теоретическіе основи проблеми репрезентації речевого опыта личности. Определено, что единицей анализа содержания последнего является синтагма. Установлено, что синтагматические отношения лексико-семантической, грамматической и стилистической сочетаемости являются показателями при анализе содержания речевого опыта. Выделены конкретные маркеры, которые проявляют индивидуальные особенности процесса и результата речевого освоения мира личностью.

Ключевые слова: речь, речевой опыт, синтагма, синтагматические отношения, валентность, сочетаемость.

Orap M. O. The problem of content representation the speech experience

Annotation. The theoretical foundations of the problem of representing the personality's speech experience are given. Syntagma determined as a unit of analysis of this experience. It was found that the syntagmatic relations of lexical-semantic, grammatical and stylistic compatibility are indicators of analysis of the speech experience content. Specific markers that reveal the individual characteristics of the process and result of speech mastering of the world are allocated.

Keywords: speech, speech experience, syntagma, syntagmatic relations, the valence, compatibility.

418. Ширококорядюк Л. А.. Лихослів'я як передумова ворожості й упереджених ставлень / Л. А. Ширококорядюк // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2016. – Том 9 : Загальна психологія. Етнічна психологія. Історична психологія, вип. 9. – С. 568–575.

Анотація. У статті розглядається соціально-психологічний феномен лихослів'я як передумови ворожості та як причини й наслідку упереджених ставлень. Доводиться, що використання лихослів'я у мовленні є проявом вербальної агресії, яка провокує міжособистісну, міжнаціональну, гендерну ворожість, призводить до внутріособистісного конфлікту й особистісної деградації. З'ясовано, що інвективна лексика – це маніфестація цинічного ставлення до подій власного життя і до життя суспільства; що лихослів'я є універсальним засобом знецінення людини, запереченням її можливостей пізнання світу, екзистенційної сутності людини. Інвективна лексика є тим засобом, який нівелює патріотичні почуття, утруднює формування ціннісних громадянських якостей.

Ключові слова: лихослів'я, інвективна лексика, вербальна агресія, ворожість, упередженість, етнічний стереотип.

Shyrokoradyuk L. The ribaldry is as a factor of animosity and prepossession

Annotation. The article review a social-psychological phenomena of ribaldry as a force which provokes enemy attitude both on interpersonal communication level and on international gender contacts level. Invective vocabulary is such means which brings to nought patriotic feelings, complicate forming valuable citizen's characteristics. Because the ribaldry is instrument or manifestation of cynic position to the events of own life and/or social life. On event of origin the ribaldry was means of sublimation physical aggression and has positive role in formation a human as social creature. However, with time, especially today, the ribaldry invites physical aggression and is verbal demonstration of prepossession. Prepossession causes a lot of racial, national, social ribaldry. Nowadays there are ribaldries which demonstrate enmity to religious brands, political parties,

subcultures. The ribaldry is universal means of depreciating human. By depreciating human by parts we eventually depreciate human in total. The ribaldry denies personal capacity. There are such ribaldries which deny human being and depose non-existence. The ribaldry dip a person into the world where exist necessity of external determination and repression of liberty. This is the world where the originality of person is being destroyed. With the help of brutal statements human humiliates as sexual partner. This is demonstration of disrespectfulness and careless attitude. Taking into consideration such big amount of negative meanings we should struggle with invective. We should stop uncensorious attitude to ribaldry, justifying it by pressure in society and psychology facilitation after its using.

Keywords: ribaldry, invective vocabulary, verbal aggression, animosity, prepossession, ethnic stereotype.

Широкорадюк Л. А.. Сквернословие как фактор враждебности и предубежденных отношений

Аннотация. В статье рассматривается социально-психологический феномен сквернословия как фактора враждебности и как причины и следствия предубежденных отношений. Доказывается, что использование в речи сквернословия есть проявлением вербальной агрессии, которая провоцирует межличностную, межнациональную, гендерную враждебность; приводит к внутриличностному конфликту и личностной деградации. Инвективная лексика – это проявление циничного отношения как к событиям личной жизни и жизни общества. Сквернословие – это универсальный способ обесценивания человека, отрицания его возможностей познания мира, отрицания экзистенциальной сущности человека. Инвектива нивелирует патриотические чувства и усложняет процесс формирования ценностных общественных качеств.

Ключевые слова: сквернословие, инвективная лексика, вербальная агрессия, враждебность, предубежденность, этнический стереотип.

419. Novorun T. V. Psychological correlates of gender identity in early adulthood / Novorun T. V., Kikinezhdi O. M. // Психологічне консультування і психотерапія / голов. ред. Кочарян О. С. – Харків, 2016. – Т. 2., вип. 6. – С. 82–92.

Annotation. The article deals with the psychological mechanisms of personal self-determination of the Ukrainian students (youth) in modern controversial system of traditional / patriarchal and egalitarian / democratic coordinates from the position of gender methodology. The psychological model of sex-role identification is suggested. Social and educational factors and personal determinants of personalization of gender “I” are summarized.

The social construction of gender in youth environment is determined by gender space of contemporary society, it is characterized by double contradiction: on the one hand, a partial solution of the ways of establishment of formal equality and appellation to the natural function of women, on the other hand - new, alternative system of gender relations based on the principle “equality in difference”, tendency of equal rights and opportunities for self-realization of young men and women as unique subjects of socio-historical event. On the background of “total social transformation” girl-students often express liberal installations, support more equitable division of family roles, look for equal opportunities for self-realization. These tendencies allow increasing subjective potential, identifying psychological prospects for future life creativity of young women as a way to overcome usual stereotypes, which demonstrates the need of the development and implementation of

gender specific ideological system of knowledge and practices, relevant to psychological principles of parity and self-realization of sexes. Prospects of further study on gender social construction among students, ways of egalitarian formation of personality are outlined.

Keywords: egalitarian values, ambivalence of consciousness, gender role, gender stereotypes, patriarchy, self-realization, gender bias, sex roles identity, sexism, values.

Говорун І. В. Кікінежді О. М. Психологічні кореляти гендерної ідентифікації у ранньому дорослому віці

Анотація. У статті розкриті психологічні механізми особистісного самовизначення української молоді в сучасній суперечливій системі традиційних/патріархальних та егалітарних/демократичних координат з позиції гендерної методології. Створено психологічну модель статеворольової ідентифікації; узагальнено соціально-педагогічні чинники та особистісні детермінанти персоналізації гендерного Я.

Соціальне конструювання гендеру в молодіжному середовищі детерміновано гендерним простором сучасного суспільства, що характеризується подвійним протиріччям: з одного боку, частковим вирішенням шляхів утвердження формальної рівності статей та апеляцією до природного призначення жінки, з іншого — новим, альтернативним устроєм гендерних відносин, що ґрунтується на принципі «рівності у відмінності», тенденції рівних прав і можливостей для самореалізації молодих чоловіків та жінок як унікальних суб'єктів соціально-історичного дійства. На фоні «загальної соціальної трансформації» студентки частіше виявляють ліберальні установки, більше підтримують рівний розподіл ролей у сім'ї, прагнуть рівних можливостей для самореалізації. Ці тенденції дозволяють констатувати збільшення суб'єктного потенціалу, визначити психологічні перспективи майбутньої життєтворчості молодих жінок як виходу за межі звичного та виклику стереотипам, що свідчить про необхідність розроблення та впровадження особливої ідеологічної системи гендерних знань та практик, релевантних психологічним принципам паритетності та саморозвитку статей. Окреслені перспективи майбутнього дослідження проблеми соціального конструювання гендеру у студентському середовищі, шляхи формування егалітарної особистості.

Ключові слова: егалітарні цінності, амбівалентність свідомості, гендерні ролі, гендерні стереотипи, патріархат, самореалізація, гендерні упередження, статеворольова ідентичність, сексизм, цінності.

Говорун І. В. Кікінежді О. М. Психологические корреляты гендерной идентификации в раннем взрослом возрасте

Анотація. В статье раскрыты психологические детерминанты гендерного самоопределения личности в современной противоречивой системе традиционных / патриархатных и эгалитарных / демократических координат с позиции гендерной методологии. Создана психологическая модель полоролевой идентификации; обобщены социально-педагогические факторы и личностные детерминанты персонализации гендерного Я.

Социальное конструирование гендера в молодежной среде детерминировано гендерным пространством современного общества, характеризуется двойным противоречием: с одной стороны, частичным решением путей утверждения формального равенства полов и апеляцией к естественному предназначению женщины, с другой — новым, альтернативным устройством гендерных отношений, основанным на принципе «равенства в различии», тенденции равных прав и

возможностей для самореализации молодых мужчин и женщин как уникальных субъектов социально-исторического действия. На фоне «общей социальной трансформации» студентки чаще обнаруживают либеральные установки, больше поддерживают равное распределение ролей в семье, желают равных возможностей для самореализации. Эти тенденции позволяют констатировать увеличение субъектного потенциала, определить психологические перспективы будущего жизнотворчества молодых женщин как выхода за пределы привычного и вызова стереотипам, что свидетельствует о необходимости разработки и внедрения особой идеологической системы гендерных знаний и практик, релевантных психологическим принципам паритетности и саморазвития полов. Начертаны перспективы будущего исследования проблемы социального конструирования гендера в студенческой среде, пути формирования эгалитарной личности.

Ключевые слова: эгалитарные ценности, амбивалентность сознания, гендерные роли, гендерные стереотипы, патриархат, самореализация, гендерные предубеждения, полоролевая идентичность, сексизм, ценности.

Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

420. Главацька О. Л. Центр ресоціалізації та адаптації неповнолітніх, які повернулися з місць позбавлення волі: соціальний проект / О. Л. Главацька // Психологія і суспільство : наукові праці молодих учених. – Тернопіль, 2016. – Т. 2 (спецвипуск). – С. 118–124.

Анотація. Розроблено та подано соціальний проект щодо ресоціалізації й адаптації неповнолітніх, які повернулися з місць позбавлення волі.

Ключові слова: ресоціалізація, адаптація, неповнолітній злочинець.

Главацкая О. Л. Центр ресоциализации и адаптации несовершеннолетних, вернувшихся из мест лишения свободы: социальный проект.

Аннотация. Разработан и представлен социальный проект по ресоциализации и адаптации несовершеннолетних, вернувшихся из мест лишения свободы.

Ключевые слова: ресоциализация, адаптация, несовершеннолетний преступник.

Hlavatska O. L. Center of resocialization and adaptation of minors who have returned from imprisonment, social project

Annotation. Developed and presented a social project of re-socialization and adaptation of minors who have returned from imprisonment.

Keywords: resocialization, adaptation, juvenile offender.

421. Горішна Н. Програми подвійних спеціальностей у сфері соціальної роботи: аналіз досвіду США та Великобританії / Н. Горішна, Г. Слосанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 1 (38). – С. 97–99.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню зарубіжного досвіду розробки та реалізації програм подвійних спеціальностей із соціальної роботи. Це питання є особливо актуальним у контексті реформи вищої освіти України і становища освітніх програм із соціальної роботи у результаті оптимізації галузей знань і злиття соціальної педагогіки і соціальної роботи в одну спеціальність – соціальну роботу. У

статті проаналізовано переваги і недоліки програм подвійних спеціальностей у сфері соціальної роботи у США і Великобританії.

Ключові слова: програми подвійних спеціальностей, спільні програми, міждисциплінарні програми, підготовка соціальних працівників, соціальна робота.

Горишина Н. М., Слосанська А. И. Программы двойных специальностей в сфере социальной работы: анализ опыта США и Великобритании

Аннотація. Стаття посвящена дослідженню зарубіжного досвіду розробки і реалізації програм двойних спеціальностей по соціальній роботі. Цей питання особливо актуальне в контексті реформи вищого освіти України і положення освітніх програм по соціальній роботі в результаті оптимізації галузей знань і злиття соціальної педагогіки і соціальної роботи в одну спеціальність – соціальну роботу. В статті проаналізовані переваги і недоліки програм двойних спеціальностей в сфері соціальної роботи в США і Великобританії.

Ключевые слова: программы двойных специальностей, совместные программы, междисциплинарные программы, подготовка социальных работников, социальная работа.

Horishna N. M., Slozanska H. I. Dual degree programs in social work: analysis of the USA and Britain experience

Annotation. The paper analyses the key issues and potential challenges the higher education reform in Ukraine presents for social work education. It was found out that along with positive long term effects on the institutions' autonomy and management, assurance of quality of education, integration into the European and international higher education area, there are also decisions that put social work programs in a situation of competition for students at least, if not threaten their existence. Dual degree programs in the USA and Great Britain were examined to determine their potential benefits and disadvantages and see whether and how they can be developed and established in Ukraine.

Keywords: dual degree programs, joint programs, interdisciplinary programs, social workers' training, social work.

422. Горішна Н. Феномен соціального підприємництва: сутність і критерії / Н. Горішна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 2 (39). – С. 58–61.

Анотація. Актуальність розвитку соціального підприємництва в Україні посилюється у контексті впровадження адміністративно-територіальної реформи. В статті проаналізовано спільне та відмінне у розумінні сутності та критеріїв соціального підприємництва у рамках інноваційного та підприємницького підходів. Встановлено, що спільними для них є надання соціальній складовій діяльності статусу пріоритетної та основні критерії визнання підприємства соціальним, такі як відкритість до новаторських ідей, фінансова прибутковість, демократичність прийняття рішень. Відмінності стосуються порядку пріоритетності названих критеріїв та їх параметрів.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальне підприємство, соціальний підприємець, соціальні проблеми, соціальні інновації.

Горишина Н. М. Феномен социального предпринимательства: сущность и критерии

Аннотация. Актуальность развития социального предпринимательства в Украине усиливается в контексте внедрения административно-территориальной реформы. В статье проанализированы общее и отличное в понимании сущности и критериев социального предпринимательства в рамках инновационного и предпринимательского подходов. Установлено, что общими для них является предоставление социальной составляющей деятельности статуса приоритетной и основные критерии признания предприятия социальным, такие как открытость к новаторским идеям, финансовая доходность, демократичность принятия решений. Различия касаются порядка приоритетности названных критериев и их параметров.

Ключевые слова: социальное предпринимательство, социальное предприятие, социальный предприниматель, социальные инновации, неприбыльные организации.

Horishna N. M. Phenomenon of social entrepreneurship: essence and criteria

Annotation. The article discusses various approaches to the interpretation of the concept of social entrepreneurship". Within the entrepreneurial approach the Western and the Asian social entrepreneurship schools are distinguished. Significant differences between them lie in issues such as profitability, replicability, scalability and geographic location of the business. Different approaches to the concept of social entrepreneurship exists due to specific socioeconomic, political and cultural environment of its functioning.

Keywords: social entrepreneurship, social enterprise, social entrepreneur, social problems, social innovations.

423. Горішна Н. Школа молодіжної активності / Н. М. Горішна, С. Б. Вівчар // Психологія і суспільство : укр. теорет.-метод. соціогуманіт. часопис / Тернопіл. держ. екон. ун-т, Ін-т експерим. систем освіти. – Тернопіль, 2016. – Том 2 (специвипуск). – С. 47–55.

Анотация. Стаття містить опис соціального проекту, спрямованого на розвиток і підтримку громадської активності студентської молоді з центральної, північної, східної та західної частин України, її консолідацію у вирішенні проблем студентства, спільних для цих регіонів. Проект розрахований на студентську молодь і передбачає: неформальну комунікацію між учасниками цільової групи; проведення тренінгів з формування активної громадської позиції; моніторинг найбільш актуальних соціальних проблем студентської молоді у регіонах – учасниках проекту; надання учасникам проекту досвіду громадської участі у розробці стратегій вирішення молодіжних проблем, планування та реалізації соціальних ініціатив на місцевому рівні.

Горишная Н. М., Вивчар С. Б. Школа молодежной активности

Аннотация. Статья содержит описание социального проекта, направленного на развитие и поддержку гражданской активности студенческой молодежи с центральной, северной, восточной и западной частей Украины, ее консолидации в решении проблем студенчества, общих для этих регионов. Проект рассчитан на студенческую молодежь и предусматривает: неформальную коммуникацию между участниками целевой группы; проведение тренингов по формированию активной гражданской позиции; мониторинг наиболее актуальных социальных проблем студенческой молодежи в регионах - участниках проекта; предоставление участникам проекта опыта общественного участия в разработке стратегий решения молодежных проблем, планирования и реализации социальных инициатив на местном уровне.

Horyshnaya N. M., Vivchar S. B. School of youth activity

Annotation. The paper contains the description of the social project, devoted to the development and support of civil activity of students from the central, northern, eastern and western parts of Ukraine, its consolidation over the resolution of common youth problems in these regions. The project is targeted at students and it is developed to provide possibilities for their informal communication, trainings on youth activity development, monitoring of youth most urgent problems in the regions – participants of the project, participation in the development of strategies for the solution of these problems, planning and implementation of social initiatives at the local level.

424. Калаур С. М. Вдосконалення інтерактивного освітнього середовища засобами інформаційних технологій під час формування у майбутніх фахівців соціальної сфери готовності до розв'язання конфліктів у професійній діяльності / С. М. Калаур // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки / голов. ред. Локарева Г. В. – Запоріжжя, 2016. – № 1. – С. 105–115.

Анотація. Актуальність матеріалу, викладеного у статті, зумовлена необхідністю формування готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності. При стандартному підході до організації навчального процесу доволі складно сформуванати у студентів високий рівень готовності до зазначеного виду діяльності, тому було прийнято рішення про доцільність впровадження в освітній процес підготовки майбутніх соціальних працівників, соціальних педагогів інформаційних технологій. Такий підхід дозволить вдосконалити інтерактивне освітнє середовище та поглибить теоретичні знання студентів. Основна увага зосереджена на можливості використання інформаційного середовища Moodle та характеристики інтерактивних елементів навчально-методичного комплексу для вивчення студентами навчальної дисципліни «Соціальна конфліктологія».

Ключові слова: готовність до розв'язання конфліктів, фахівці соціальної сфери, інтерактивне освітнє середовище, інформаційні технології, інформаційне середовище Moodle.

Калаур С. Н. Совершенствование интерактивной обучающей среды средствами информационных технологий при формировании у будущих специалистов социальной сферы готовности к решению конфликтов в профессиональной деятельности

Аннотация. Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена необходимостью формирования готовности будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов в профессиональной деятельности. При стандартном подходе к организации учебного процесса довольно сложно сформировать у студентов высокий уровень готовности к указанному виду деятельности, поэтому было принято решение о целесообразности внедрения в образовательный процесс подготовки будущих социальных работников, социальных педагогов информационных технологий. Такой подход позволит усовершенствовать интерактивную образовательную среду и углубит теоретические знания студентов. Основное внимание сосредоточено на возможности использования информационной среды Moodle и характеристике интерактивных элементов учебно-методического комплекса для изучения студентами учебной дисциплины «Социальная конфликтология».

Ключевые слова: готовность к разрешению конфликтов, специалисты социальной сферы, интерактивная образовательная среда, информационные технологии, информационная среда Moodle.

Kalaur S. The improving of interactive educational environment by means of information technology during the formation of future specialists of social sphere the readiness of conflict resolution in professional activities

Annotation. Future specialists of social sphere quite often face a number of different conflicts in their professional activity. In order to enable them to resolve conflicts professionally, it is necessary for students to form the appropriate level of readiness to this type of activity during the studying. To improve the readiness of future specialists of social sphere to conflict resolution, there was made a decision about the expediency of improving the educational environment through the introduction of information technology. Educational environment is considered to be a set of interrelated and complementary training, didactic, social and cultural components that allow you to organize the educational process efficiently on the basis of interactive and informational technologies. The main focus is on the possibility of using the information environment of Moodle, which is designed for the presentation of educational material, organization of educational process and participants' networking. During the preparation and conducting of training sessions for the course of «Social Conflictology» using the information environment of Moodle such interactive elements were designed: resources, lectures, seminars, laboratory work, tests, tasks, forum, a glossary. Students were asked to use scribe presentations and take part in the webinars. This article presents a general characteristics of developed interactive elements. Elaborating the educational methodological complex of such discipline as «Social conflictology», we wanted the form of learning to be adequate to the specific task of formation of students' readiness to conflict resolution in their professional activities.

Keywords: the readiness of conflict resolution, specialists of social sphere, interactive educational environment, information technology, information environment of Moodle.

425. Калаур С. М. Обґрунтування доцільності розробки системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів / С. М. Калаур // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету / голов. ред. Вербець В. В. – Рівне, 2016. – Вип. 13 (56), ч. 1. – С. 64–69.

Анотація. В статті обґрунтовано необхідність використання системного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів. Охарактеризовано основні суперечності, які покладено в основу формування професійної компетентності в сфері конфліктної взаємодії в соціальній сфері. Зосереджено головну увагу на трьох концептах (теоретичному, методологічному й технологічному), що передбачають оптимізацію діяльності з урахуванням специфіки професій майбутнього соціального педагога і соціального працівника в процесі їх неперервної професійної підготовки («молодший спеціаліст», «бакалавр», «магістр»). Розкрито методи, які доцільно використовувати під час професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання професійних конфліктів.

Ключові слова: системність, професійна підготовка, розв'язання конфліктів, майбутні фахівці, соціальна сфера..

Калаур С. Н. Обоснование целесообразности разработки системы профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов

Аннотация. В статье обоснована необходимость использования системного подхода в профессиональной подготовке будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов. Охарактеризованы основные противоречия, лежащие в основе формирования профессиональной компетентности в сфере конфликтного взаимодействия. Сосредоточено основное внимание на трех концептах (теоретическом, методологическом и технологическом), предусматривающие оптимизацию деятельности с учетом специфики профессий будущего социального педагога и социального работника в процессе их непрерывного профессионального подготовки («младший специалист», «бакалавр», «магистр»). Раскрыты методы, которые целесообразно использовать во время профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы к решению профессиональных конфликтов.

Ключевые слова: системность, профессиональная подготовка, развязывание конфликтов, будущие специалисты, социальная сфера.

Kalaur S. The substantiation of expediency of development of the system of professional training of future specialists in social sphere to solve social conflicts

Annotation. In the article the author substantiates the necessity of using a systematic approach in professional training of future professionals in social sphere to solve social conflicts. Contradictions that are the basis for the formation of professional competence in the field of conflict interaction in the social sphere were characterized. Attention is focused on three main concepts (theoretical, methodological and technological) that provide the optimization of activities taking into account specificity of occupations of the future social teacher and social worker in the process of continuous professional training ("junior specialist", "Bachelor", "Master"). The methods that should be used in the professional training of future specialists of social sphere to resolve professional conflicts were revealed.

Keywords: system, professional training, conflict resolution, future specialists, social sphere.

426. Калаур С. М. Педагогічний потенціал загальнонаукових принципів, покладених в основу системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів / С. М. Калаур // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 2 (39). – С. 89–92.

Анотація. У статті висвітлена необхідність розробки системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів. У процесі дослідження проаналізовано сутність загальнонаукових принципів, які покладено в основу системи. Розкрито педагогічний потенціал та проаналізовано практичні механізми реалізації конкретних загальнонаукових принципів, таких як науковості, свідомості й активності, систематичності та послідовності, доступності, зв'язку теорії та практики.

Ключові слова: професійна підготовка, розв'язання конфліктів, загальнонаукові принципи, майбутні фахівці, соціальна сфера.

Калаур С. Н. Педагогический потенциал принципов, положенных в основу системы профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы к разрешению конфликта

Аннотация. В статье раскрыта необходимость разработки системы профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов. В процессе исследования проанализированы сущность общенаучных принципов, которые положены в основу системы. Раскрыт педагогический потенциал и проанализированы практические механизмы реализации конкретных общенаучных принципов, таких как: научности, сознательности и активности, систематичности и последовательности, доступности, связи теории и практики.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, развязывание конфликтов, принципы, будущие специалисты, социальная сфера.

Kalaur S. The educational potential of general scientific principles underlying the system of professional training of future specialists of social sphere to conflict resolution

Annotation. Nowadays, the strategy of professional training of future specialists of social sphere should be based on the implementation of holistic system, which is a means aimed at increasing of professionalism. The leading factors of the system are general pedagogical principles. In our vision principles should be considered as the main educational orientations. The basis of elaboration systems of professional training of future specialists of social sphere to conflict resolution includes the following general scientific principles: science, consciousness and activity, systematic and consistency, accessibility, relation between theory and practice. The principle of science is fundamental during the professional training of future specialists of social sphere to conflict resolution. It proves that educational process should include only objective facts and scientific notions. This principle requires appropriate material of modern development of general, social and psychological conflictology. The science involves the thorough knowledge of the theory of the conflict, their practical solution, encouraging students to personal development. The principle of consciousness and activity implies that learning, development of skills are unthinkable without students' conscious understanding their contents of educational and cognitive activities. In our practical activity we want to teach students to comprehend program material consciously and by their own, also to choose actively their own algorithm of action in each particular conflict situation. The principle of regularity and consistency requires that teachers should comply the logical consistency of learning of educational topics of «Social conflictology» discipline, which includes two modules («General Theory of conflictology» and «The peculiarities of conflicts at different levels of the social system»). The principle of accessibility involves the organization of educational process so that students have the opportunity to learn the course material without neuro-psychological stress. Therefore, the introduction of individual approach to each student will allow to choose the best real rate of mastering of educational information. The implementation of this principle of relation between theory and practice in the professional training of future specialists of social sphere will coordinate scientific information which is received by the students during the studying of «Social Conflictology» discipline with a practical vision of conflict during the training and practices. We consider that all the principles are interrelated, interconnected and interdependent. They form a coherent system of initial requirements that will ensure the effectiveness of the educational process and promote the improvement of readiness of future specialists of social sphere to conflict resolution.

Keywords: professional training, conflict resolution, principles, future specialists, social sphere.

427. Калаур С. М. Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання професійних конфліктів в умовах освітнього процесу ВНЗ / С. М. Калаур // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Старобільськ, 2016. – № 6 (303), ч. 3. – С. 32–39.

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів, що виникатимуть під час їхньої професійної діяльності. Проаналізовано потребу у теоретичних знаннях та у практичних вміннях у сфері розв'язання професійних та особистісних конфліктів в майбутніх фахівців. Досліджено протиріччя, які є нерозв'язаними у процесі формування у майбутніх фахівців соціальної сфери належного рівня готовності до розв'язання конфліктів. Зосереджена головна увага на характеристиці системного підходу та розробці системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів. Проаналізовано практичні методи, що впливають на формування компетентності студентів у розв'язанні конфліктів.

Ключові слова: майбутні фахівці соціальної сфери, розв'язання конфліктів, системний підхід, система, методи формування.

Калаур С. М. Подготовка будущих специалистов социальной сферы к решению профессиональных конфликтов в условиях образовательного процесса вуза

Аннотация. В статье обоснована необходимость профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов, возникающих во время их профессиональной деятельности. Проанализированы потребность в теоретических знаниях и в практических умениях в области решения профессиональных и личностных конфликтов в будущих специалистов. Исследованы нерешенные противоречия в процессе формирования у будущих специалистов социальной сферы надлежащего уровня готовности к решению конфликтов. Сосредоточено главное внимание на характеристике системного подхода и разработке системы профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов. Проанализированы практические методы, влияющие на формирование компетентности студентов в решении конфликтов.

Ключевые слова: будущие специалисты социальной сферы, решение конфликтов, системный подход, система, методы формирования.

Kalaur S. M. The training of future specialists of social sphere to the conflict resolution in terms of university education process

Annotation. The future expert in his professional activities will be tangent to solving of various personal and professional problems of his clients. So while studying in higher education, it is advisable to form in students the solid theoretical knowledge and practical skills, as well as the abilities to prevent and resolve conflicts. From this position, the leading idea of the whole educational process in higher educational institutions can be considered the providing of continuous training of future bachelors and later masters in that field. The need of theoretical knowledge and practical skills in solving professional and personal conflicts for the future experts was analyzed. Contradictions, that are unresolved in the formation of adequate level of preparedness for conflict resolution for future social sphere experts were investigated. The main attention was focused on the characteristics of a systematic approach and development of the training system for conflict resolution of future social sphere experts. Structural components of the system should reflect internal and external connections between components and ensure the effectiveness of the whole process

of formation of professional readiness of the future social sphere experts for conflict resolution. Practices, influencing the students' competence in resolving conflicts, were analyzed.

Keywords: future social sphere experts, conflicts resolution, systematic approach, system, method of formation.

428. Калаур С. М. Потенціал інформаційних технологій у формуванні готовності до розв'язання конфліктів у професійній діяльності у майбутніх фахівців соціальної сфери / С. М. Калаур // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 21, ч. 1. – С. 86–92.

Анотація. В статті розглядається необхідність підготовки студентів до конструктивного розв'язання конфліктів, які виникають у професійній діяльності. Головна увага зосереджена на характеристиці особливостей інформаційних технологій, які використовуються під час викладання навчальних дисциплін «Соціальна конфліктологія» та «Соціальне партнерство».

Ключові слова: готовність, розв'язання конфліктів, інформаційні технології, комп'ютерна гра, презентації, майбутні фахівці.

Kalaur S. The potential of information technology in the formation of readiness for conflict resolution in future specialists' professional activities of social sphere

Annotation. Considering the fact that social sphere of Ukrainian society has a significant amount of conflicts, the students of specialties such as «Social work» and «Social Pedagogy» should be prepared purposefully to this activity. The article deals with the potential of information technology in the professional training of future specialists of social sphere. It was emphasized on the necessity of continuous training of students for constructive conflict resolution that occurs in professional activities. The study of the theoretical and practical aspects of conflict has an essential value. The knowledge of that branch will give the opportunity to prevent and resolve conflicts, will become a reliable pillar of everyday life. Because it helps to understand the problems of personal life and professional activities.

The main focus is on the characteristics of features of information technologies used in the educational process of students of specialties such as «Social work» and «Social Pedagogy». Future specialists have the opportunity to study disciplines of «Social conflictology» (bachelor degree) and «Social Partnership» (master degree) to improve their professional competence. There was a hypothesis about the fact that didactic computer game «Social conflict» will have a significant positive impact on the formation of the practical component of readiness for professional conflicts solution. Computer game, that is mainly used for individual classes, performs reactive and cognitive function. On this basis an effective communication and real player's interaction with objects of gaming environment were provided. And where was carried out a real influence on the formation of students' worldview.

The future specialists of social sphere who were freshmen could use computer games in an entertaining way to study theoretical material of the conflictology. Also they could deepen their own arsenal of practical skills by solving different kinds of conflicts in which their computer hero got. The future masters of social pedagogy and social work on the basis of information technologies are actively involved in the development of webinars and creation of presentations through the usage of scribing. During the research it was

established that the entertaining program tools, webinars and presentations develop the attention, reaction and memory.

Keywords: readiness, conflict resolution, information technology, computer game, presentation, future professionals.

429. Калаур С. М. Характеристика толерантності як показника готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності / С. М. Калаур // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. А. Ситченка. – Миколаїв, 2016. – № 3 (54). – С. 121–126.

Анотація. Майбутнім фахівцям у професійній діяльності необхідно розв'язувати значну кількість різноманітних конфліктних ситуацій. З огляду на це, толерантність у структурі готовності повинна посідати чільне місце. У статті обґрунтовано доцільність формування у майбутніх соціальних працівників, соціальних педагогів та психологів толерантності. Проаналізовані загальні наукові підходи до сутності толерантності як особистісної та професійно значущої риси майбутніх фахівців соціальної сфери. Охарактеризовано зміст толерантності з філософських, соціологічних, психологічних позицій. Головна увага приділена висвітленню педагогічних підходів до сутності і змісту толерантності як показника готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів.

Ключові слова: соціальна сфера, професійна підготовка, толерантність, конфлікти, майбутні фахівці.

Калаур С. Характеристика толерантности как показателя готовности будущих специалистов социальной сферы к разрешению конфликтов в профессиональной деятельности

Аннотация. Будущим специалистам в профессиональной деятельности необходимо решать значительное количество различных конфликтных ситуаций. Учитывая это, толерантность в структуре готовности должна занимать видное место. В статье обоснована целесообразность формирования у будущих социальных работников, социальных педагогов и психологов толерантности. Проанализированы общие научные подходы к сущности толерантности как личностной и профессионально значимой черты будущих специалистов социальной сферы. Охарактеризовано содержание толерантности с философских, социологических позиций. Главное внимание уделено освещению психологических и педагогических подходов к сущности и содержания толерантности как показателя готовности будущих специалистов социальной сферы к решению конфликтов.

Ключевые слова: социальная сфера, профессиональная подготовка толерантность, конфликты, будущие специалисты.

Kalaur S/ The description of tolerance as an indicator of readiness of future specialists of social sphere to resolution of conflicts in professional activities

Annotation. It is necessary for future specialists to resolve a number of different conflict situations in professional activities. Considering this, tolerance should occupy a prominent place in the structure of readiness. The article substantiates the expediency of formation of tolerance of future social workers, social pedagogues and psychologists. The common scientific approaches to the essence of tolerance as a significant personal and professionally significant features of future specialists of social sphere were analyzed. The

content of tolerance of the philosophical, sociological, psychological positions was characterized. The main attention was paid to the psychological and pedagogical approaches to the nature and content of tolerance as an indicator of readiness of future specialists of social sphere to conflict resolution.

Keywords: social sphere, professional training, tolerance, conflict, future specialists.

430. Лещук Г. В. Вплив демографічних процесів на соціальну стабільність у суспільстві / Г. В. Лещук, Л. Й. Петришин // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 2 (39). – С. 126–128.

Анотація. У статті проаналізовано корелятивний зв'язок демографічних процесів і соціальної стабільності суспільства. Здійснено термінологічне дослідження демографічних процесів, виокремлено чинники впливу на них. Розкрито особливості перебігу основних демографічних процесів (старіння, народжуваність, міграція) на сучасному етапі та їх впливу на розвиток соціуму. Обґрунтовано необхідність подальших досліджень щодо попередження негативного впливу демографічних процесів на суспільний розвиток.

Ключові слова: демографічні процеси, суспільство, соціальна стабільність, соціальний розвиток, старіння, народжуваність, міграція.

Лещук Г. В., Петришин Л. Й. Влияние демографических процессов на социальную стабильность в обществе

Аннотация. В статье раскрыта корреляционная связь демографических процессов и социальной стабильности. Осуществлено терминологическое исследование демографических процессов, выделены факторы влияния на них. Раскрыты особенности течения основных демографических процессов (старение, рождаемость, миграция) и их влияния на развитие общества. Обоснована необходимость дальнейших исследований по предупреждению негативного влияния демографических процессов на общественное развитие.

Ключевые слова: демографические процессы, общество, социальная стабильность, социальное развитие, старение, рождаемость, миграция.

Leshchuk H., Petryshyn L. Influence of demographic processes for social stability in society

Annotation. The article analyzes the correlative relationship of demographic processes and social stability. The terminological study of demographic processes has been conducted, the factors influencing have been isolated. Demographic processes is a key regulator of mechanisms and economic, social and intellectual potential of humanity. Demographic processes are a set of demographic events that take place with the general population (births, deaths, migration of population). Three groups of factors influence on the demographic processes: global change acrossing the world; the medium that define the model of demographic particular region or country; short-term, due to changes in recent years. The features of the flow of basic demographic processes (aging, fertility, migration) and their impact on society have been disclosed.

Keywords: demographic processes, society, social stability, social development, aging, fertility, migration.

431. Лещук Г. В. Організаційно-педагогічні особливості дистанційного навчання фахівців соціальної сфери / Г. В. Лещук // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний

університет імені Івана Огієнка; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 21, ч. 1. – С. 115–120.

Анотація. У статті розкрито організаційно-педагогічні особливості дистанційного навчання фахівців соціальної сфери, схарактеризовано переваги та недоліки дистанційної освіти, зацентровано увагу на ключових труднощах у дистанційній підготовці соціальних працівників і соціальних педагогів.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційне навчання, соціальна сфера, соціальний працівник, соціальний педагог.

Leshchuk H. V. Organizational and pedagogical peculiarities of distance learning of social sphere specialists

Annotation. The article analyzes the pedagogical and organizational peculiarities of distance learning of social sphere specialists. The advantages and disadvantages of distance education have been characterized. The main problem of distance learning of social sphere specialists is the inability to full ensurance of the establishment of favorable conditions to encourage the development and control of such a professional and personal qualities as future professional tasks.

Keywords: distance learning, distance education, social sphere, social worker, social pedagogue.

432. Лещук Г. В. Соціальні аспекти проявів мобінгу у професійному середовищі / Г. В. Лещук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 1 (38). – С. 165–167.

Анотація. У статті проаналізовано мобінг як соціальну проблему. Здійснено термінологічне дослідження різних проявів поведінки, пов'язаної із вчиненням тиску на працівника і приниженням його гідності. Розкрито суть мобінгу, його структуру. Охарактеризовано форми прояву мобінгу в професійному середовищі. Систематизовано наслідки мобінгу для окремої особистості, підприємства і суспільства в цілому. Окреслено напрямки подальших досліджень щодо проблеми мобінгу.

Ключові слова: мобінг, булінг, цькування, пресинг, професійне середовище.

Лещук Г. В. Социальные аспекты проявления моббинга в профессиональной среде

Аннотация. В статье проанализировано явление моббинга как социальная проблема. Проведено терминологическое исследование различных проявлений поведения, связанного с совершением давления на работника и унижением его достоинства. Раскрыта суть моббинга, его структура. Охарактеризованы формы проявления моббинга в профессиональной среде. Систематизированы последствия моббинга для отдельной личности, предприятия и общества в целом. Определены направления дальнейших исследований по проблеме моббинга.

Ключевые слова: моббинг, буллинг, травля, прессинг, профессиональная среда.

Leshchuk H. Social aspects of mobbing in professional environment

Annotation. The article analyzes the mobbing as a social problem. Mobbing is considered one of the varieties of violence, which is mentioned along with such violence as murder, rape and robbery. Highlighted types of mobbing: vertical mobbing, bosynh, horizontal mobbing, bulinh "sandwich mobbing" or double mobbing. The essence of

mobbing, its structure, which includes assumptions, factors, manifestations and consequences. Mobbing can be committed intentionally (deliberately, purposefully) and unconsciously (spontaneously); it can be latent and open; individual and group; chronic and episodic. There are internal and external causes of mobbing. The consequences of mobbing podyalut into three groups: personal, corporate and social.

Keywords: mobbing, bullying, harassment, pressure, professional environment.

433. Олексюк Н. С. Зміст соціального захисту особи у процесі її соціальної реабілітації / Н. С. Олексюк // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 21, ч. 1. – С. 145–150.

Анотація. У статті розкрито зміст понять «соціальний захист», «соціальна захищеність» і «соціальна реабілітація». Визначено мету соціального захисту у процесі соціальної реабілітації особи. Проаналізовано чинники, що впливають на ефективність соціального захисту, обґрунтовано його зміст та шляхи оптимізації.

Ключові слова: соціальна проблема, особа, соціальний захист, соціальна захищеність, ресоціалізація, соціальна реабілітація.

Oleksiuk N. S. The content of the social protection of the individual in the process of its social rehabilitation

Annotation. The article substantiates the relevance of social protection in Ukraine; the specified normative legal acts, regulating legal relations in this field. Analyzed research of social protection and its little-studied aspects. Disclosed the content of the concept of «social protection». Defined goals, objectives, functions and principles of social security. It is proven that the result of the social protection of persons is its social protection. Disclosed the content of the concept of «social security» and substantiation of its impact on the security of the state in general. Disclosed the content of the concept of «social rehabilitation», outlined its components (psychological, pedagogical and professional rehabilitation). Detected categories of persons who are particularly badly in need of social protection in the process of social rehabilitation (orphans; unemployed; retired; people with disabilities; convicted; refugees who have experienced the impact of disasters; participants in anti-terrorist operations; affected servicemen and their families; immigrants). Defined levels of social rehabilitation (state, regional, local, group, individual). The Rahab described personality as a significant condition of the effectiveness of its social rehabilitation and social protection. Defined directions for personality (resocialization consciousness of personality and resocialization activities) and substantiated the criteria and indicators of its effectiveness in the process of social rehabilitation (emotionally-based, behavioral and reflexive). That quality, formed in the process of resocialization, help ensure its social protection and to consolidate its social protection. Found a dual focus of measures of social protection of persons in the process of their social rehabilitation – active and passive measures. Stressed the role and type of resourcing of social protection (formal and informal, internal and external, real and potential). The differentiation of all activities is recognized as perspective way to optimize the social protection of persons in the course of its social rehabilitation.

Keywords: social problem, person, social protection, social security, social rehabilitation, resocialization.

434. Олексюк Н. С. Моделювання процесу соціалізації як умова ефективності соціальної реабілітації особистості / Н. С. Олексюк // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. А. Ситченка. – Миколаїв, 2016. – № 3 (54). – С. 155–159.

Анотація. У статті охарактеризовано зміст поняття «особистість» та проаналізовано значення процесу соціалізації у її становленні. З'ясовано суть соціалізації як одного з найважливіших соціально-педагогічних процесів та визначено її місце у соціальній реабілітації особистості. Деталізовано зміст поняття «ресоціалізація». Обґрунтовано роль моделювання соціальних процесів у соціальній роботі у цілому та конкретизовано структуру моделі соціалізації особистості у процесі її соціальної реабілітації зокрема. Визначено перспективи застосування технології моделювання для забезпечення ефективності соціальної реабілітації.

Ключові слова: особистість, соціально-педагогічний процес, соціалізація, ресоціалізація, соціальна реабілітація, моделювання, ефективність.

Олексюк Н. С. Моделирование процесса социализации как условие эффективности социальной реабилитации личности

Анотація. В статье описано содержание понятия «личность» и проанализировано значение процесса социализации в её формировании. Раскрыто сущность социализации как одного из наиболее важных социально-педагогических процессов и определено её место в социальной реабилитации человека. Детализировано понятие «ресоциализация». Обоснована роль моделирования социальных процессов в социальной работе в целом и в процессе социальной реабилитации, в частности. Определены перспективы применения технологии моделирования для обеспечения эффективности социальной реабилитации.

Ключевые слова: личность, социально-педагогический процесс социализация, ресоциализация, социальная реабилитация, моделирование, эффективность.

Oleksiuk N. S. Modeling of the process of socialization as the basis of social rehabilitation of the personality

Annotation. The article described the content of the concept of «identity» and analyzes the value of process of socialization in its formation. It is the essence of socialization as one of the most important social and educational processes and its place in the social rehabilitation of the person. Added content to the concept of «resocialization». Substantiated role modeling of social processes in social work and in the process of its social rehabilitation in particular. Defined the prospects of application of modeling technology for ensuring the effectiveness of social rehabilitation.

Keywords: identity, socio-pedagogical process of socialization, resocialization, social rehabilitation, modeling, performance.

435. Олексюк Н. С. Професійна підготовка фахівців соціальної реабілітації в Україні як вимога часу / Н. С. Олексюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Старобільськ, 2016. – № 6 (303), ч. 3. – С. 40–47.

Анотація. У статті розкрито актуальність соціальної реабілітації людей, які опинилися в складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати, спрямованої на налагодження порушених особою суспільних зв'язків, відновлення її

соціального статусу, забезпечення соціальної адаптації та реалізації у суспільстві, а також на досягнення нею певної соціальної незалежності. Описано мережу спеціалізованих навчальних закладів та закладів соціального захисту різних категорій осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах. Особливу увагу приділено професійній підготовці кваліфікованих спеціалістів, як важливій умові ефективності процесу соціальної реабілітації, а саме: подано перелік нормативно-правових актів, що регулюють відносини в означеній сфері; визначено мету та компоненти професійної підготовки соціальних реабілітологів; виділено основні етапи та особливості професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної реабілітації; охарактеризовано результат цієї підготовки та передбачено шляхи її оптимізації.

Ключові слова: соціальна реабілітація, фахівець, професійна підготовка, професійна готовність.

Олексюк Н. С. Профессиональная подготовка специалистов социальной реабилитации в Украине как требование времени

Аннотація. В статье обусловлена актуальность социальной реабилитации людей, которые оказались в трудных жизненных условиях и не могут самостоятельно их преодолеть, направленной на налаживание связей личности с общественностью, восстановление её социального статуса, социальной адаптации и реализации в обществе, а также на достижение определенной социальной независимости. Описана сеть специализированных учебных заведений и учреждений социальной защиты различных категорий лиц, которые оказались в трудных жизненных условиях. Особое внимание уделяется подготовке специалистов, как одного из важных условий эффективности процесса социальной реабилитации, а именно: указан перечень правовых актов, регулирующих отношения в исследуемой области; определены цели и компоненты подготовки социальных реабилитологов; выделены основные этапы и особенности обучения будущих специалистов; охарактеризован результат этой подготовки и пути её оптимизации.

Ключевые слова: социальная реабилитация, специалист, профессиональная подготовка, профессиональная готовность.

Oleksiuk N. S. Training of specialists of social rehabilitation in Ukraine as a requirement of time

Annotation. The article reveals the relevance of the social rehabilitation of people who found themselves in difficult circumstances and may not own them, aimed at establishing a disturbed person public relations, restoring her social status, social adaptation and implementation in the society, and also to reach a certain social independence. It describes the network of specialized educational institutions and institutions of social protection of the various categories of persons who found themselves in difficult circumstances. Special attention is paid to the training of qualified professionals as an important condition of efficiency of social rehabilitation process, namely: listed legal acts, regulating relations in the specified field; defined purpose and components of training social rehabilitators; highlighted the main stages and features of professional training of future social rehabilitation specialists (the formation of the future specialists sustained professionally-oriented motivation; development of professional readiness of future expert; the approach of training students to practical activity; attracting students to volunteer work; the development of an appropriate organizational and methodological support; cooperation between higher education institution, bodies of state administration, social services, institutions of social rehabilitation, community, faith-based organizations and volunteers);

described the result of this training and ways to optimize it. Defined prospects of further scientific research in the field of professional training of future social rehabilitation specialists.

Keywords: social rehabilitation, specialist, professional training, vocational readiness.

436. Олійник Г. М. Критерії, показники та рівні сформованості майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності / Г. М. Олійник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 2 (39). – С. 154–157.

Анотація. У статті виокремлено основні структурні компоненти сформованості майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності, а саме: мотиваційний, теоретичний і діяльнісний, визначено критерії: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та діялісно-практичний, виявлено показники та охарактеризовано рівні: елементарний, базовий, високий готовності майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності

Ключові слова: готовність, компоненти, критерії, показники, рівні готовності, соціальний педагог.

Олійнык Г. М. Критерии, показатели и уровни сформированности будущих социальных педагогов к организации образовательно-досуговой деятельности

Анотація. В статье выделены основные структурные компоненты сформированности будущих социальных педагогов к организации образовательно-досуговой деятельности, а именно: мотивационный, теоретический и деятельностный, определены критерии: мотивационно-ценностный, когнитивный и деятельно-практический, выявлены показатели и охарактеризованы уровни: элементарный, базовый, высокий готовности будущих социальных педагогов к организации образовательно-досуговой.

Ключевые слова: готовность, компоненты, критерии, показатели, уровни готовности, социальный педагог.

Oliynyk H. M. Criteria, rates and levels of formation of future social workers towards educational-recreational activities

Annotation. The article highlights the basic structural components of formation of future social workers for organizing educational-recreational activities, such as: motivational, theoretical and functional. The criteria are determined by motivational value, cognitive and practical, the rates are discovered.

The rates of motivational value are: existence of strong interest among students towards organization of pupils' educational-recreational activities connected with the professional area of interest; positive motivation to study in order to develop preparedness of educational and recreational activities of students, formation of human valuable orientations for future social workers.

Motivational component aims at forming motivation in students to the organization of educational-recreational activity; interest, focuses on the on the organization of educational and recreational activities of students striving for improvement.

Theoretical component of preparedness involves mastering of a set of educational, social and educational, psychological and other special knowledge needed for the professional career of a social worker in the educational-recreational area; skills to integrate

theoretical knowledge in practice; features and technology of educational and recreational activities.

Practical component of preparedness of future social worker for organizing educational and recreational activities of students involves the development of reflection, the ability to self-analysis, self-adjustment, self-realization, self-development and self-improvement in the course of their professional functions; availability of creative potential, communication and organizational skills necessary for effective organization of educational and recreational activities.

In the context of the ongoing survey we identified and justified following indicators of cognitive criteria of future social workers to the organization of educational and recreational activities of students: possession of a system of social and educational, psychological, educational, social and professional skills: possession of features of educational and recreational activities of students: possession of knowledge of technology, educational and recreational activities of students.

The rates of practical criteria are: reflection, expression of creativity of a person; mastering of communicational and organizational skills.

The levels of readiness of future social workers towards educational-recreational activities are characterized: elementary, intermediate, advanced.

437. Олійник Г. М. Обґрунтування моделі підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності учнів / Г. М. Олійник // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка : зб. наук праць. / голов. ред. В. П. Андрущенко. – Київ, 2016. – Вип. 21. – С. 68–74

Анотація. У статті обґрунтовано модель підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності. Здійснено аналіз і характеристику суб'єктів навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, його мети, завдань, змісту, форм і методів організації; розкрито концептуальні підходи (системний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, гуманістично-культурологічний, середовищний) та принципи (комунікативної взаємодії, позиційності, креативності, самостійності), напрями, ресурси, що забезпечують ефективне функціональне втілення процесу професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілдової діяльності школярів.

Ключові слова: соціальний педагог, професійна підготовка, модель професійної підготовки, освітньо-дозвіллова діяльність, концептуальні підходи, принципи професійної підготовки.

Олійник Г. М. Обоснование модели подготовки будущих социальных педагогов к организации образовательно-досуговой деятельности учеников

Аннотация. В статье обоснована модель подготовки будущих социальных педагогов к организации образовательно-досуговой деятельности. Осуществлен анализ и характеристика субъектов учебно-воспитательного процесса в высшем учебном заведении, его цели, заданий, содержания, форм и методов организации; раскрыты концептуальные подходы (системный, компетентнісний, личностно-деятельной гуманистически-культурологический, средовищний) и принципы (коммуникативного взаимодействия, позиционности, креативности, самостоятельности), направления, ресурсы, которые обеспечивают эффективное функциональное воплощение процесса профессиональной подготовки будущих

социальных педагогов к организации образовательно-досуговой деятельности школьников.

Ключевые слова: социальный педагог, профессиональная подготовка, модель профессиональной подготовки, освітньо-дозвіллева діяльність, концептуальні підходи, принципи професійної підготовки.

Oliyuk N. M. Proving of the model of future social teachers' preparation to organization of educational and recreational activity of pupils

Annotation. The model of future social teachers' training to the organization of educational and recreational activity has been proved in the article. The analysis and characterization of the subjects of the educational process in a higher educational institution, its goals, tasks, content, forms and methods of organization have been presented; the conceptual approaches (system, competence, personal and activity, humanistic-cultural, environmental) and the principles (communicative interaction, positional dependence, creativity, independence), directions, resources which provide effective and functional embodiment of the process of future social teachers' professional training to the organization of educational and recreational activity of the pupils have been described.

Keywords: social teacher, professional training, model of professional training, educational and recreational activity, conceptual approaches, principles of professional training.

438. Петришин Л. Й. Змістові аспекти соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями та їх сім'ями в сучасних соціальних умовах / Л. Й. Петришин, Г. В. Лещук // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки / голов. ред. Б. І. Холод. – Дніпропетровськ, 2016. – № 1 (11). – С.40–45.

Анотація. У статті на основі проведеного теоретико-методичного аналізу розкрито зміст роботи соціального педагога з вимушеними переселенцями та їх сім'ями; охарактеризовано послідовність етапів соціально-педагогічної роботи щодо вирішення проблем вимушених переселенців (формування банку даних про вимушених переселенців та їх сімей, діагностика проблем, розробка соціально-педагогічної програми діяльності із сім'єю, забезпечення умов реалізації програми, завершення соціально-педагогічної програми) з використанням найбільш ефективних форм, методів та засобів діяльності.

Ключові слова: вимушені переселенці, сім'ї вимушених переселенців, зміст, напрями, соціально-педагогічна діяльність.

Петришин Л. Й., Лещук Г. В. Содержательные аспекты социально-педагогической работы с вынужденными переселенцами и их семьями в современных социальных условиях

Аннотация. В статье на основе проведенного теоретико-методического анализа раскрыто содержание работы социального педагога с вынужденными переселенцами и их семьями; охарактеризованы последовательность этапов социально-педагогической работы по решению проблем вынужденных переселенцев (формирование банка данных о вынужденных переселенцев и их семей, диагностика проблем, разработка социально-педагогической программы деятельности с семьей, обеспечение условий реализации программы, завершение социально-педагогической программы) с использованием наиболее эффективных форм, методов и средств деятельности.

Ключевые слова: вынужденные переселенцы, семьи вынужденных переселенцев, содержание, направления, социально-педагогическая деятельность.

Petryshyn L., Leshchuk H. Semantic aspects of social and pedagogical work with the displaced people and their families in the current social conditions

Annotation. The article, on the basis of theoretical and methodological analysis of the content of social work with displaced people and their families, characterizes the sequence of social and educational work to solve their problems (formation of a database of displaced persons and their families, diagnosis of problems, development of social and educational programs for families, ensuring the conditions for program implementation, completion of social and educational programs) by using the most effective forms, methods, and means.

Keywords: internally displaced persons, families of internally displaced persons, contents, directions, social and educational activities.

439. Петришин Л. Й. Синергетичний підхід як необхідний складник процесу підготовки фахівців соціальної сфери до креативної діяльності / Л. Й. Петришин // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 21, ч. 1. – С. 157–163.

Анотація. У статті схарактерезовано синергетичний підхід як необхідний складник професійної підготовки фахівців соціальної сфери до креативної діяльності; зацентровано увагу на процесі самоорганізації, що виявляє природну зміну стану особистості в процесі творчої діяльності й формує самокреативність особистості; розкрито та проаналізовано показники готовності фахівців соціальної сфери до креативної діяльності в процесі професійної підготовки; визначено принципи синергетичного аспекту у формуванні креативності фахівців соціальної сфери.

Ключові слова: синергетика, синергетичний підхід, креативність.

Петришин Л. Й. Синергетический подход как необходимая составляющая процесса подготовки специалистов социальной сферы к креативной деятельности

Аннотация. В статье схарактерезовано синергетический подход как необходимая составляющая профессиональной подготовки специалистов социальной сферы к креативной деятельности; акцентировано внимание на процессе самоорганизации, проявляющий естественное изменение состояния личности в процессе творческой деятельности и формирует самокреативность личности; раскрыто и проанализированы показатели готовности специалистов социальной сферы к креативной деятельности в процессе профессиональной подготовки; определены принципы синергетического аспекта в формировании креативности специалистов социальной сферы.

Ключевые слова: синергетика, синергетический подход, креативность, самоорганизация, креативная деятельность, специалисты социальной сферы, креативна діяльність, фахівці соціальної сфери.

Annotation. The synergetic approach is characterized in the article as a necessary professional training component of social sphere specialists for a creative activity; the attention is focused on the process of self-actualization which reveals the natural changes of personality condition in the process of creative activity and forms self-creativity of the personality. The preparedness indices of social sphere specialists for creative activity in the

process of professional training are exposed and analyzed. The principles of synergetic approach in the creativity formation of the social sphere specialists are determined.

In this work we focus the attention on the urgent problem in synergetics – it is a creative nonentropic human development, the increase of his/her vital energies and his/her self-assurance. The defined regulation predetermines that social sphere specialists' training for a creative activity is directed also on the nonentropic development of social worker or social teacher. This role, caused by synergetic approach, is realized in object-subject interaction during the active adjustment to professional creative activity, expression of creative competence which is connected with the process of self-organization, self-actualization and self-development of social worker or social teacher as the object.

Attention is focused on the issue that creativity is constructed on the synergetic idea of self-development and self-organization evolution. Besides, synergetic paradigm gives an opportunity to examine such self-peculiarities' development: capacity for self-organization in the process of creativity formation; non-linearity of development; development with the help of chaos, that becomes apparent in stereotypes' demolishing, creative outcome reception; disclosure of the hidden interconnection between the processes of creation of the new in nature, personality and creativity; contribution into disclosure of hidden functions and mechanisms of creative personality development in professional education; disclosure of self-creativity of personality on the basis of self-generation and self-organization of creative start of personality as a synergetic idea of self-development.

Keywords: synergetics, synergetic approach, creativity, self-organization, creative activity, social sphere specialists.

440. Поліщук В. А. Підготовка майбутніх соціальних працівників США до вивчення полікультурного середовища як складова формування міжкультурної компетентності / В. А. Поліщук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 2 (39). – С. 183–185.

Анотація. В статті розглядаються питання формування міжкультурної компетентності (в тому числі й міжкультурної комунікативної компетентності) майбутніх соціальних працівників в США. Вимоги до етнокультурної компетентності проявляються в розумінні феномена культури, її ролі в людській життєдіяльності, в уявленнях про способи придбання, зберігання та передачі соціального досвіду, базисних цінностей культури, в знанні форм і типів культур, основних культурно-історичних центрів і регіонів світу, закономірностей їх функціонування та розвитку, в умінні оцінювати досягнення культури на основі знання історичного контексту їх створення, у здатності до міжкультурного діалогу; в знанні рідної, державної та іноземної мов, національних особливостей народу, народних традицій та вмінні їх використовувати в професійній діяльності.

Ключові слова: США, соціальні працівники, міжкультурна компетентність, соціальне середовище.

Полищук В. Подготовка будущих социальных работников США к изучению поликультурной среды как составная формирования межкультурной компетентности

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы формирования межкультурной компетентности (в том числе и межкультурной коммуникативной компетентности)

будущих социальных работников США. Подчеркивается важная роль подготовки студентов к изучению поликультурной социальной среды как составной части формирования межкультурной (этнической) компетентности. Требования к этнокультурной компетентности проявляются в понимании феномена культуры, ее роли в человеческой жизнедеятельности, в представлениях о способах приобретения, хранения и передачи социального опыта, базисных ценностей культуры, в знании форм и типов культур, основных культурно-исторических центров и регионов мира, закономерностей их функционирования и развития, в умении оценивать достижения культуры на основе знания исторического контекста их создания, в способности к межкультурному диалогу; в знании родного, государственного и иностранных языков, национальных особенностей народа, народных традиций и умении их использовать в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: США, социальные работники, межкультурная компетентность, социальная среда.

Polishchuk V. Training of the USA future social workers for the researching of multicultural environment as a part of intercultural competence formation

Annotation. Multicultural education provides the formation of intercultural competence and ability to intercultural communication. Competence is understood as a comprehensive personal resource, which is a product of studying teaching and socialization, a coefficient of erudition, a guarantee of active capacity and competitiveness of an individual. Hence, a competitive person is an individual, active in his professional field, competitive in the labor market who worthily presents himself, his organizational structure, state, who is regarded and respected. Intercultural competence includes the ability to investigate multicultural social environment (complex multilevel formation, a particular manifestation of social relations occurring in the society where an individual lives and develops; it is a set of social conditions of human life (aspects of social life, social institutions and social groups) that affect its consciousness and behaviour). Social environment is a system of social conditions of life of an individual (economic, political, legal, industrial, cultural, ethnic etc.), where its formation, development, functioning takes place.

Keywords: the USA, social workers, intercultural competency, social environment.

441. Поліщук В. А. Соціальна робота з біженцями / В. А. Поліщук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 1 (38). – С. 215–218.

Анотація. У статті розкрито зарубіжний досвід соціальної роботи з біженцями. Охарактеризовано діяльність міжнародних організацій (Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців, Міжнародної Організації з Міграції, ЮНЕСКО, Міжнародного Комітету Червоного Хреста, Європейської Ради з питань біженців та вигнанців та інших), які здійснюють значний вплив на розробку міжнародних підходів і стандартів соціальної роботи з біженцями та вимушено переселеними особами. Розкрито основні напрями і форми соціальної роботи з біженцями. Схарактеризовано особливості професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах США і Канади до роботи з означеною категорією клієнтів.

Ключові слова: міграційна політика, біженці, соціальна робота, соціальна робота з біженцями, напрями і зміст соціальної роботи з біженцями, соціальний

працівник, професійна підготовка соціальних працівників, рівні професійної підготовки, технології професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, практична підготовка, підготовка майбутніх соціальних працівників до міжкультурної взаємодії.

Полищук В. Социальная работа с беженцами

Аннотация. В статье раскрыт зарубежный опыт социальной работы с беженцами. Охарактеризовано деятельность международных организаций (Управления Верховного Комиссара ООН по делам беженцев, Международной Организации по Миграции, ЮНЕСКО, Международного Комитета Красного Креста, Европейского Совета по вопросам беженцев и изгнанников и других), которые осуществляют значительное воздействие на разработку международных подходов и стандартов социальной работы с беженцами и вынужденными переселенцами. Раскрыты основные направления и формы социальной работы с беженцами. Охарактеризованы особенности профессиональной подготовки будущих социальных работников в высших учебных заведениях США и Канады к работе с означенной категорией клиентов.

Ключевые слова: миграционная политика, беженцы, социальная работа, социальная работа с беженцами, направления и содержание социальной работы с беженцами, социальный работник, профессиональная подготовка социальных работников, уровни профессиональной подготовки, технологии профессиональной подготовки будущих социальных работников, практическая подготовка, подготовка социальных работников к межкультурному взаимодействию.

Polishchuk V. Social work with refugees

Annotation. In the article international practices of social work with refugees have been highlighted. The activity of international organizations (United Nations Office of the High Commissioner for Refugees, International Organization for Migration, UNESCO, International Red Cross Committee, European Council on Refugees and

Exiles, etc.) that significantly influence the development of international approaches and standards of social work with refugees and displaced persons have been characterized. Main directions and forms of social work with refugees have been defined. Peculiarities of skills training of social workers working with refugees at universities of the USA and Canada have been determined. Thus it can be argued that in the USA and Canada the process training of social workers to work with different groups of clients (also to work with refugees) has a multi-level character; is based on the concept of life-long learning and the principles of consistency, continuity, consistency in the implementation of content and technology; is characterized with the interdisciplinary approach and partnerships with social agencies. It has been found that both countries shared basic principles inherent in the training of social workers to work with refugees, due to specific social work professional competence requirements for professional and vocational caused specialist personal qualities (self-control, capacity for empathy, lack of prejudice against members other cultures, tolerance, lack of ethnic and racial prejudices, etc.).

Keywords: migration policy, refugees, social work, social work with refugees, direction and contents of social work with refugees, a social worker, training of skills for social workers, levels of skills training, training technology for intending social workers, practical training, intending social workers training for intercultural exchange.

442. Сорока О. В. Арт-терапевтична програма реабілітації дітей, які опинились у складних життєвих обставинах / О. В. Сорока // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. А. Ситченка. – Миколаїв, 2016. – № 4 (55). – С. 184–188.

Анотація. У статті розкрито суть понять «реабілітація», «педагогічна реабілітація». З'ясовано, об'єктами реабілітації можуть бути різні категорії дітей: соціально і педагогічно занедбані діти, неповнолітні правопорушники, дезадаптовані підлітки з відхиленнями в поведінці, діти-сироти, діти-інваліди, діти-хроніки тощо. В якості реабілітаційної технології у роботі з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах, запропоновано використовувати арт-терапію. Встановлено, використання арт-терапії дає змогу вирішувати діагностичні, психотерапевтичні, виховні, розвивальні й корекційні завдання у контексті здійснення реабілітації дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. Для означеної категорії дітей розроблено реабілітаційну програму з різноманітними арт-терапевтичними техніками, чітко визначеними структурою заняття та етапами.

Ключові слова: реабілітація, педагогічна реабілітація, арт-терапія, діти, які опинились у складних життєвих обставинах.

Soroka O. Art-therapeutical rehabilitation program for children who have found themselves in life trials

Annotation. There is discovered in the article the core of such notions as “rehabilitation”, “pedagogical rehabilitation”. It is established that the objects of rehabilitation can be different categories of children who have found themselves in life trials. There are such categories as socially and pedagogically neglected children, young offenders, maladjusted youngsters with deviations in behavior, orphans, disabled children, children chronic invalids etc. It is proposed to apply art-therapy on children who have found themselves in life trials as a rehabilitation technology for children. It is determined that the use of an art-therapy gives an opportunity to solve diagnostic, psychotherapeutic, education, developmental and correctional tasks in the meaning of conduction of children’s rehabilitation who have found themselves in life trials. It is established a special rehabilitation program for the specified category of children with different art-therapeutical techniques, clearly determined structure of the lesson and stages of the lesson.

Keywords: rehabilitation, pedagogical rehabilitation, art-therapy, children who have found themselves in life trails.

Сорока О. Арт-терапевтическая программа реабилитации детей, оказавшихся в сложных жизненных обстоятельствах

Аннотация. В статье раскрыта суть понятий «реабилитация», «педагогическая реабилитация». Выяснено, объектами реабилитации могут быть разные категории детей: социально и педагогически запущенные дети, несовершеннолетние правонарушители, дезадаптированные подростки с отклонениями в поведении, дети-сироты, дети-инвалиды, дети-хроніки и т. д. В качестве реабилитационной технологии в работе с детьми, оказавшимися в сложных жизненных обстоятельствах, предложено использовать арт-терапию. Установлено, использование арт-терапии позволяет решать диагностические, психотерапевтические, воспитательные, развивающие и коррекционные задачи в контексте осуществления реабилитации детей, оказавшихся в сложных жизненных обстоятельствах. Для указанной категории

детей разработана реабилитационная программа с различными арт-терапевтическими техниками, четко определенной структурой занятия и этапами программы.

Ключевые слова: реабилитация, педагогическая реабилитация, арт-терапия, дети, оказавшиеся в сложных жизненных обстоятельствах.

443. Сорока О. В. Використання арт-терапевтичних технологій у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери / О. В. Сорока // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. А. Ситченка. – Миколаїв, 2016. – № 3 (54). – С. 87–92.

Анотація. У статті розкрито особливості використання арт-терапевтичних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. Увагу зосереджено на особливостях організації і проведення арт-терапевтичних занять в умовах вищого навчального закладу. Запропоновано проводити арт-терапевтичні заняття у формі тренінгових або корекційних, лабораторних або індивідуальних занять. Розкрито діагностичні можливості арт-терапії. Наведено приклади впровадження у навчальний процес підготовки майбутніх соціальних працівників арт-терапевтичних технік – монотипії, мандала, техніки спрямованої візуалізації.

Ключові слова: арт-терапія, арт-терапевтичні технології, підготовка, фахівці соціальної сфери.

Soroka O. Applying of art-therapeutical technologies in training of social sphere's future specialists

Annotation. There are discovered in the article the peculiarities of art-therapeutical technologies' applying in the process of future specialists of social sphere. We focus on the organization's peculiarities and giving art-therapeutical classes under the conditions of higher educational institution. It was proposed to give art-therapeutical classes by means of training or corrective, laboratory or individual classes. There are discovered the art-therapy's diagnostic possibilities. There are examples of art-therapeutical techniques' implementation into the educational process of future social workers' training. There are such techniques as monotypes, mandala, techniques of directed visualization.

Keywords: art-therapy, art-therapeutical technologies, training, specialists of social sphere.

Сорока О. Использование арт-терапевтических технологий в подготовке будущих специалистов социальной сферы

Аннотация. В статье раскрыты особенности использования арт-терапевтических технологий в процессе подготовки будущих специалистов социальной сферы. Внимание сосредоточено на особенностях организации и проведения арт-терапевтических занятий в условиях высшего учебного заведения. Предложено проводить арт-терапевтические занятия в форме тренинговых или коррекционных, лабораторных или индивидуальных занятий. Раскрыты диагностические возможности арт-терапии. Приведены примеры внедрения в учебный процесс подготовки будущих социальных работников арт-терапевтических техник – монотипии, мандала, техники направленной визуализации.

Ключевые слова: арт-терапия, арт-терапевтические технологии, подготовка, специалисты социальной сферы.

444. Сорока О. В. Діагностика управлінської культури у майбутніх соціальних працівників / О. В. Сорока // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 21, ч. 1. – С. 188–194.

Анотація. У статті розкрито зміст поняття «управлінська культура»; визначено структуру управлінської культури соціальних працівників, представлену ціннісно-мотиваційним, когнітивно-операційним і особистісним критеріями. Охарактеризовано діагностичний інструментарій для дослідження означеного феномену; представлено результати діагностики.

Ключові слова: управлінська культура, соціальні працівники, діагностика, критерії, рівні сформованості управлінської культури.

Soroka O. Diagnostics of management culture of future social workers

Annotation. There is discovered in the article the term's core "management culture" that is defined as dynamic system formation that has a complex of knowledge, skills and abilities. Also it has personal and professional qualities, motives and value system that provide the efficiency of the realization of social worker's professional activity. There is defined the structure of social workers' management culture that is presented with valuable and motivational, cognitive and operative and personal criteria. There is presented the results of experimental research that was conducted at the premises of Ternopil national Volodymyr Hnatyuk pedagogical university. 36 senior students of psychological and pedagogical department of the pedagogy and psychology institute whose specialty is "Social work" took part in the experiment. Valuable and motivational criterion was defined by means of management culture's motives ranking and students' personal orientation motivation. Cognitive and operative criterion is presented with management knowledge, skills and abilities that we have checked during studying such subject as "Social work management" and undertake an internship. Personal criterion of management culture provides a disclosure of personal and professional managerial qualities of future social workers and their management style by means of V. Mashkova technique self-appraisal of manager's style. Based on defined criteria and indices of formdness of future social workers' management culture it was distinguished five levels: high, satisfactory, medium, lower medium, low. According to the diagnostics' results, most of future social workers have got medium of low medium levels of management culture.

Keywords: management culture, social worker, diagnostics, criteria, levels of formdness of management culture.

445. Сорока О. В. Інноваційні методи підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у процесі викладання дисциплін управлінського циклу / О. В. Сорока // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – Старобільськ, 2016. – № 6 (303), ч. 3. – С. 63–71.

Анотація. У статті визначено можливості інноваційних методів навчання у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери у процесі викладання дисциплін управлінського циклу. Розкрито суть інтерактивного навчання, що передбачає створення комфортних умов як для студентів, так і для викладачів. До інтерактивних методів навчання віднесено дискусію, метод проєктів, «мозковий штурм», «асоціативний куш», рольові й ділові ігри. Встановлено, що використання дискусії дає можливість викладачу

контролювати колективну думку, скеровуючи її у потрібне русло і виправляючи помилкові судження студентів. Наведено приклади впровадження у підготовку майбутніх соціальних працівників різних видів проектів – дослідницьких, творчих, інформаційних, практико-зорієнтованих. Представлено можливості ролевих і ділових ігор у процесі викладання дисциплін управлінського циклу.

Ключові слова: інноваційні методи, інтерактивне навчання, фахівці соціальної сфери, управлінський цикл, менеджмент.

Сорока О. В. Инновационные методы подготовки будущих специалистов социальной сферы в процессе преподавания дисциплин управленческого цикла

Аннотация. В статье определены возможности инновационных методов обучения в подготовке будущих специалистов социальной сферы в процессе преподавания дисциплин управленческого цикла. Раскрыта сущность интерактивного обучения, которое предусматривает создание комфортных условий как для студентов, так и для преподавателей. К интерактивным методам обучения отнесены дискуссия, метод проектов, «мозговой штурм», «ассоциативный куст», ролевые и деловые игры. Установлено, что использование дискуссии дает преподавателю возможность контролировать коллективное мнение, направляя его в нужное русло и исправляя ошибочные суждения студентов. Приведены примеры внедрения в подготовку будущих социальных работников различных видов проектов – исследовательских, творческих, информационных, практико-ориентированных. Представлены возможности ролевых и деловых игр в процессе преподавания дисциплин управленческого цикла.

Ключевые слова: инновационные методы, интерактивное обучение, специалисты социальной сферы, управленческий цикл, менеджмент.

Soroka O. Innovative methods of future specialists of social sphere's training during the process of teaching the management series of lectures

Annotation. There is defined in the article the opportunities of innovative methods of studying of future specialists of social sphere's training during the process of teaching the management series of lectures. There is discovered the core of the interactive studying that involves comfort conditions for students and professors' creating. The main peculiarity of the interactive studying is to give classes in the form of dialog in the course of which professor closely interact with students.

Interactive methods of studying include discussion, project-based learning, “brain storming”, “spidergram”, role-playing and management games. It is stated that discussion gives professor an opportunity to control the collective mind, directing to the right channel and correcting wrong students' opinion. There are examples of different projects' implementation into the future social workers' training. There are such projects as research, creative, informative, practice-oriented. Their management individual research task was preparing informative projects where there was a useful information. There are opportunities of role-playing and management games during the process of teaching the management series of lectures.

Keywords: innovative method, interactive studying, specialist of social sphere, management series of lectures, management.

446. Сорока О. В. Моніторинг використання арт-терапевтичних технологій учителями початкової школи / О. В. Сорока // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології / СумДПУ імені А. С. Макаренка. – Суми, 2016. – № 4 (58). – С. 151–160.

Анотація. У статті розкрито суть поняття моніторинг. Представлено результати моніторингового дослідження використання арт-терапевтичних технологій учителями початкової школи. Дослідження передбачало вивчення в учителів-практиків початкової школи суджень щодо практичної готовності до використання арт-терапевтичних технологій; спектр заходів, що посилюють професійну підготовку вчителя початкової школи до використання означених технологій. Встановлено, що здійснювати діагностико-корекційну роботу з молодшими школярами може вчитель початкових класів, залучаючи до цього необхідних фахівців.

Ключові слова: моніторинг, арт-терапія, арт-терапевтичні технології, учитель початкової школи, початкова школа, професійна діяльність.

Сорока О. В.. Мониторинг использования арт-терапевтических технологий учителями начальных классов

Аннотация. В статье раскрыта суть понятия мониторинг. Представлены результаты мониторингового исследования использования арт-терапевтических технологий учителями начальной школы. Исследование предусматривало изучение у учителей-практиков начальной школы суждений относительно практической готовности к использованию арт-терапевтических технологий; спектр мероприятий, которые усиливают профессиональную подготовку учителя начальной школы к использованию указанных технологий. Установлено, что осуществлять диагностико-коррекционную работу с младшими школьниками может учитель начальных классов, привлекая к этому необходимых специалистов.

Ключевые слова: мониторинг, арт-терапия, арт-терапевтические технологии, учитель начальной школы, начальная школа, профессиональная деятельность.

Soroka O. V. Monitoring of primary school teachers' applying of art-therapeutical technologies

Annotation. There is discovered in the article the core of the term monitoring that is a system of collecting, treating, keeping, sharing the information about any system or its separate elements. System that is directed toward information support of managing this system that gives an opportunity to pass a judgment upon its condition and gives an opportunity to foresee its development. The results of monitoring investigation of art-therapeutical technologies by primary school teachers are presented. A diagnostic investigation was conducted in order to studying the state of applying of art-therapy and art-therapeutical technologies by teacher-practitioners. 181 primary school teachers from Ternopil, Izmail, Poltava were the object of the investigation. Teachers were divided into three categories according to their pedagogical service, namely to 3 years, to 10 years, more than 10 years.

The investigation was expected primary school teacher-practitioners to study the judgments about practical readiness for applying art-therapeutical technologies, range of measures that boost professional training of primary school teacher for applying above mentioned technologies.

The conducted monitoring investigation gave some grounds to come to such conclusions. First of all, primary school has got a traditional teaching system of younger pupils. We can discuss only rare cases of teachers' interest to non-traditional forms, methods and technologies at school, as a rule, teachers with a little length of service. Second of all, particularly as regards primary school teacher's work, he or she stay with his or her pupils for a long time. Teacher observes them during different lessons, consequently, knows his pupils better and has more opportunities for teaching, educational and develop influence.

Third of all, primary school teacher can put into practice diagnostics and correction work with younger pupils, attracting necessary specialists. Fourth of all, art-therapy and art-therapeutical technologies have tremendous opportunities from diagnostics to correction therapeutical, consequently, they can be successfully applied for optimization of educational process in primary school.

Keywords: monitoring, art-therapy, art-therapeutical technologies, primary school teacher, primary school, professional activity.

Кафедра філологічних дисциплінаткової освіти

447. Куца Л. П. Гра хронотопів у повісті Івана Андрусяка «Вісім днів із життя Бурундука» / Л. П. Куца // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки : [зб. наук. ст.] / голов. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ, 2016. – Вип. 9. – С. 103–112.

Анотація. У статті проаналізовано художню структуру повісті І. Андрусяка «Вісім днів із життя Бурундука» крізь призму хронотопної теорії. У світлі обраного хронотопного підходу розглянуто дві нерозривні і взаємозалежні категорії, тобто час і простір. Основну увагу звернено на так званий час випадку, тобто специфічний час втручання ірраціональних сил у життя дитини. Простежено переплетення міфологічного часу з реально-побутовим часопростором головного героя.

Ключові слова: Іван Андрусяк, повість, автобіографізм, хронотоп, міфологічний і сакральний час.

Kutsa L. P. The play of the times and spaces in the story “Eight days from the life of Burunduk” by Ivan Andrusiak

Annotation. The article deals with the analysis of the artistic structure of the story “Eight days from the life of Burunduk” by Ivan Andrusiak through the time and space theory. In the light of the chosen approach the two inseparable and interdependent categories of time and space have been discussed. Special attention has been paid to so-called incident time that is a specific time when irrational forces interfere with a child’s life. Interconnection of mythological time and real routine time and space of the main character has been traced.

Keywords: Ivan Andrusiak, story, autobiographical, time and space, mythological and sacral times.

448. Куца Л. П. Двосуб’єктність як структурний принцип художнього автора поезії І. Франка «З усіх солодких, любих слів...» / Л. П. Куца // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам’янець-Подільський, 2016. – Вип. 20, ч. 1. – С. 342-348.

Анотація. Виходячи із теорії суб’єктної організації, автор статті застосовує принцип багатоступеневого аналізу ліричного твору. На основі поезії Івана Франка «З усіх солодких, любих слів...» досліджуються два суб’єкти мовлення і свідомості, які формують систему міжсуб’єктних відносин.

Ключові слова: художній «автор», складносуб’єктність, ліричний герой, ліричний розповідач.

Kutsa L. P. Double subject as a structural principle of fictional author in the poem by I. Franko «From all the sweet and lovely words...»

Annotation. The theory of subject organization of a lyrical work enables multistage analysis of a lyrical text composition plan. In the poem by I. Franko «From all the sweet and lovely words...» two subjects of narration and consciousness are being researched, which are mutually equal and form the system of intersubject relations. The poem is referred to as one of «a more complicated type» with a coded literary aspect and authors point of view developed in an additional motive focusing on a complicated inner state of the lyrical subject.

Keywords: fictional «author», multiple subject, lyrical hero, lyrical narrator.

449. Яцук О. В. Комунікативна спрямованість застосування елементів лінгвоаналізу в початковій школі / О. В. Яцук // Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 20, ч. 2. – С. 448–454.

Анотація. У статті досліджено особливості застосування елементів лінгвістичного аналізу тексту як мовознавчого розділу в співвідношенні із програмовими вимогами до змісту уроків української мови в початковій школі; охарактеризовано роботу зі застосуванням елементів лінгвоаналізу на уроках української мови.

Ключові слова: лінгвістичний аналіз тексту, прийоми та методи лінгвоаналізу, текст, школярі молодого шкільного віку.

Yatsuk O. V. Communicative aspect of linguistic analysis components in primary school

Annotation. The article deals with the peculiarities of the elements of linguistic analysis application during the Ukrainian language lessons as a part of the formation of a person's communicative competence. The main attention is focused on the explanation of such a notion as 'the text' in the modern linguistics in different paradigms as well as on the stages of text examination.

The main demands of the program concerning the study of the categories (the text as connected utterance, text structure, text features, the ways of connectivity in the text, styles and types of the text) in the primary school are analyzed. The methodological focus areas connected with the acquisition of these terms by the primary school students are described.

The article concentrates on those elements of the text linguistic analysis which are appropriate for the application during the lessons of the Ukrainian language and dramatic reading in the primary school. Mainly they are the following: the general linguistic analysis of the text (dealing with all text categories); the partial linguistic analysis-commentary (the explanation of the unknown words and phrases; the partial phonetic analysis of the text (the analysis of the phonetic means of expression in the text); the partial lexical analysis (the analysis of the lexical level of the text); the partial grammatical analysis of the text (the analysis of the functions of the parts of speech and types of sentences).

Keywords: linguistic text analysis, the means and methods of linguistic analysis, text, primary school students.

450. Яцук О. Лінгводидактичний аспект фоностилістичних засобів увиразнення картин природи в поезії для дітей / О. Яцук // Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 21, ч. 2. – С. 291–297.

Анотація. Статтю присвячено питанню про засоби увиразнення картин природи на матеріалі поезії для дітей, зокрема описано фонографічні особливості творення таких текстів, окреслено дидактичні особливості їх розгляду.

Ключові слова: лінгвостилістика, засоби увиразнення, фоностиллістика, поезія для дітей, художнє текстотворення.

Yatsuk O. Linguo-didactic aspect of phonostylistic means of nature depictions in children's poetry

Annotation. Taking into consideration the methodological priorities, the article defines the stages of the work with the lyrical text: preparatory stage (conversation, vocabulary analysis); declamatory reading; the collective reading of the poem by all the students in demivoice; the analysis of the text (semantic analysis, lexico-semantic analysis, lexico-stylistic analysis, creative work, determining the motives of the text); defining partition; dramatic reading by all the students; analyzing students' readings.

Such phonetic peculiarities of children's poetry as assonance, alliteration, sound repetition, sound imitation, parallelism and some other artistic means as markers of text making have been studied. The article also dwells upon the peculiarities of intonation, timbre and tempo of speech while poetry declamation. The author's thoughts are demonstrated with the help of the examples taken from the works of Lina Kostenko, Taras Shevchenko, Pavlo Tychyna.

The main terms of poetry analysis have been named: poetic form, genre variety of lyrics verse, tropes and schemas, rhyming, lyrical character, individual style.

All in all the main aim of the article have been realized: to study and describe phonostylistic means of nature depictions in children's poetry, to define expressive possibilities of these means; to determine methodological accents of the work with the poetry for children.

Keywords: phonetic peculiarities, children's poetry, methodological accents.

Факультет фізичного виховання

Кафедра теорії і методики олімпійського та професійного спорту

451. Кузь Ю. С. Біологічні основи спортивного відбору здібних до плавання дітей / Ю. С. Кузь // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): збірник наукових праць / за ред О. В. Тимошенка. – Київ, 2016. – Вип. 8 (78). – С. 44–47.

Анотація. У статті розглянуто проблему спортивного відбору майбутніх перспективних плавців з точки зору психо-соматичних ознак. Визначено і охарактеризовано поняття спортивного відбору, завдатків, здібностей та обдарованості, які дають змогу своєчасно виявити нахили дітей і таким чином створюють сприятливі передумови для найбільш повного розкриття їх потенційних можливостей. Розкрито основні завдання та критерії на етапах багаторічного спортивного тренування. Виявлено спадково-обумовлені ознаки, морфофункціональні показники та психічні особливості інформативності і, як наслідок, ефективності відбору юних плавців.

Ключові слова: спортивний відбір, плавання, завдатки, здібності, обдарованість, навчально-тренувальна діяльність.

Кузь Ю. С. Биологические основы спортивного отбора способных к плаванию детей

Аннотация. В статье рассмотрена проблема спортивного отбора будущих перспективных пловцов с точки зрения психо-соматических признаков. Определены и охарактеризованы понятие спортивного отбора, задатков, способностей и одаренности, которые позволяют своевременно выявить наклонности детей и таким образом создают благоприятные предпосылки для наиболее полного раскрытия их потенциальных возможностей. Раскрыты основные задачи и критерии на этапах многолетней спортивной тренировки. Выявлено наследственно обусловленные признаки, морфофункциональные показатели и психические особенности информативности и, как следствие, эффективности отбора юных пловцов.

Ключевые слова: спортивный отбор, плавание, задатки, способности, одаренность, учебно-тренировочная деятельность.

Kuz Yu. Biological basis of sports selection capable of swimming children

Annotation. . Article the problem of sports selection swimmers future outlook in terms of psycho-somatic symptoms. Defined and described the concept of sports selection, instincts, abilities and talents that enable timely detection inclinations of children and thus create favorable conditions for the most complete disclosure of their potential. The basic objectives and criteria to multi-stage sports training. According to the results of the study found that the selection sports a long process and requires objective evaluation of individual abilities of young athletes, which should be based on a set of indicators (educational, medical and biological, physiological, psychological), because the focus on athletic performance did not always justify forecast. The highest information content for sports selection of children are due to hereditary characteristics, structure and body shape, flexibility, motor reaction latent time, aerobic performance, long jump from the point of takeoff, running 30 m relative muscle strength, maximum heart rate. The selection swimmers should focus on the following informative morphological factors as: the length of the arms, hands, body weight, vital capacity, chest excursion, the value of traction effort hands, birth dynamometry, buoyancy and streamlining, flexibility in the ankle joints. In studying the psychological characteristics of young swimmers set features promising children of different sexes:

- restraint, composure, ability to control their;
- motor emotions and reactions, attempts to lead and succeed, elevated mood, sense of duty, resistance to stress, susceptibility to joint actions;
- for girls it is - highly developed intelligence, poise, expressed the motivation, dedication, good control of emotions, independence

Keywords: selection of sports, swimming, inclinations, abilities, talent, educational and training activities.

452. Кузь Ю. С. Первинний відбір легкоатлетів на початковому етапі багаторічної підготовки / Ю. С. Кузь // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання і спорту / Львів. держ. ун-т фіз. культури ; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів, 2026. – Вип. 20, т. 1/2. – С. 97–101.

Анотація. У статті розглянуто поняття спортивного відбору і орієнтації, які дозволяють своєчасно виявляти задатки і здібності дітей, і таким чином створюють сприятливі передумови для найбільш повного розкриття їх потенційних можливостей. Представлено методику оцінки фізичного стану та рухових здібностей юних легкоатлетів на етапі початкової підготовки. Зроблено інтегральну оцінку

перспективності легкоатлетів-початківців. Встановлено, що для відбору і прогнозування здібностей потрібно орієнтуватись не тільки на абсолютні показники в тестових вправах, а й на річні темпи приросту і на цій основі прогнозувати перспективність до занять бігом.

Ключові слова: легка атлетика, первинний відбір, спортивне тренування, рухові здібності, фізичний розвиток.

Кузь Ю. С. Первичный отбор легкоатлетов на начальном этапе многолетней подготовки

Аннотация. В статье рассмотрено понятие спортивного отбора и ориентации, которые позволяют своевременно выявлять задатки и способности детей, и таким образом создают благоприятные предпосылки для наиболее полного раскрытия их потенциальных возможностей. Представлено методику оценки физического состояния и двигательных способностей юных легкоатлетов на этапе начальной подготовки. Сделано интегральную оценку перспективности начинающих легкоатлетов. Установлено, что для отбора и прогнозирования способностей нужно ориентироваться не только на абсолютные показатели в тестовых упражнениях, но и на годовые темпы прироста и на этой основе прогнозировать перспективность к занятиям бегом.

Ключевые слова: легкая атлетика, первичный отбор, спортивная тренировка, двигательные способности, физическое развитие.

Kuz Yu. Primary selection of the athletes on the elementary stage of lasting many years training

Annotation. In the article considered the conception of the sport selection and the orientation, which allow to disclose timely the children's abilities and faculties, and so create the favorable preconditions for the fullest disclosure their potential possibilities. Methods of appreciation the physical state and the movable faculties of young athletes on the elementary stage training are described. Integral appreciation of perspective of the athlete beginners are made. It was determined, that we must orient ourselves for the selection and for the prediction the faculties not only to the absolute results by the test exercises, but to the year's rate of growth and on this basic can we predict the perspective for the race's trainings.

Keywords: track-and-field, primary selection, sports training, the movable faculties, physical development.

453. Ладика П. І. Управління в системі масового спорту / П. І. Ладика // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): збірник наукових праць / за ред О. В. Тимошенка. – Київ, 2016. – Вип. 8 (78). – С. 47–50.

Анотація. У статті розглядаються особливості управління спортивно-масовою та фізкультурно-оздоровчою роботою. Вивчалися засоби, що сприяють залученню різних верств населення до занять масовим спортом. Розглядалися основні напрямки спортивної політики місцевих органів управління.

Ключові слова: масовий спорт, спортивно-масова робота, різні верстви населення, управління.

Ладыка П. И. Управление в системе массового спорта

Аннотация. В статье рассматриваются особенности управления спортивно-массовой и физкультурно-оздоровительной работой. Изучались средства, способствующие привлечению различных слоев населения к занятиям массовым спортом. Рассматривались основные направления спортивной политики местных органов управления.

Ключевые слова: массовый спорт, спортивно-массовая работа, различные слои населения, управления.

Ladyka P. Management in mass sports

Annotation. In the article the peculiarities of mass sports and fitness work. Studied ways to influence the public to their involvement in mass sports classes. Covered the main areas of sports policy of the local government. Scientific and methodological support of the development of mass sports, recreational physical culture lags far behind research on issues of top sports achievements. The key question remains unresolved mass sports - how to attract and create the need for all groups in regular physical activity. Despite the availability of effective sport-health methods and systems, their use in everyday life is only a small part of the population. An effective system of attracting people to regular mass fitness classes virtually absent.

At the same time, many industry experts consider the issue as a purely administrative and even narrower as financial. Despite the increase in support for physical culture and sports of the state, tangible progress is only in traditional sports towards higher achievements, while the majority of the population stays away from the practice of sport and its values. According to experts, this fact demonstrates the need for rethinking the existing practices and the development of modern science-based management concept mass sports.

One of the urgent scientific and managerial problems of mass sports - is the development and study of theory and methodology of physical improvement target groups, especially those who are currently not very involved in sports and recreation classes. These include girls and women, especially women with children, the middle aged and older, people with disabilities, at-risk adolescents, socially excluded citizens

Keywords: mass sports, sports activities, various segments of the population, management.

454. Латышев Н. Анализ выступлений и прогноз на предстоящие соревнования сборной команды Украины по вольной борьбе / Н. Латышев, В. Шандригось, О. Мозелюк // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання і спорту / Львів. держ. ун-т фіз. культури ; за заг. ред. Є. Приступи. – Львів, 2026. – Вип. 20, т. 1/2. – С. 102–107.

Аннотация. Проведен анализ выступлений сборной команды Украины по вольной борьбе на международных соревнованиях за годы независимости и дан прогноз результативности команды на предстоящие Олимпийские игры. Выявлена относительная стабильность результативности команды на чемпионатах мира и Играх Олимпиад, однако наблюдается общая тенденция к снижению результативности команды. Проведенный анализ позволяет прогнозировать результат аналогичный предыдущим.

Ключевые слова: борьба, анализ, соревнования, Украина

Латышев М., Шандригось В., Мозелюк О. Аналіз виступів і прогноз на майбутні змагання збірної команди України з вільної боротьби

Анотація. Проведено аналіз виступів збірної команди України з вільної боротьби на міжнародних змаганнях за роки незалежності і дано прогноз результативності команди на майбутні Олімпійські ігри. Виявлено відносну стабільність результативності команди на чемпіонатах світу та Іграх Олімпіад, однак спостерігається загальна тенденція до зниження результативності команди. Проведений аналіз дає змогу прогнозувати результат аналогічний попереднім.

Ключові слова: боротьба, аналіз, змагання, Україна.

Latyshev M., Shandrygos V., Mozolyk O. Analysis of participations and forecast for future competitions freestyle wrestling team of ukraine

Annotation. The analysis of the participation of the Ukrainian national team in freestyle wrestling is performed at the international competitions during years of independence and there has been done the forecast of the team for the upcoming Olympic Games. There has been defined the relative stability of the team performance at the world championships and the Olympics Games, but there is a general tendency to reducing the effectiveness of the team. The analysis allows to predict the result similar to the previous.

Keywords: wrestling, analysis, competitions, Ukraine.

455. Сапрун С. Т. Удосконалення позашкільної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл засобами олімпійської освіти / С. Т. Сапрун // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : збірник наукових праць / за ред О. В. Тимошенка. – Київ, 2016. – Вип. 8 (78). – С. 82–85.

Анотація. Мета нашого дослідження полягала в удосконаленні позашкільної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл завдяки засобам олімпійської освіти. Експериментальне дослідження полягало у вивченні позашкільної діяльності Тернопільського міського центру фізичного здоров'я населення та їх співпраці з іншими організаціями (бібліотеки, дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні навчальні заклади, спонсори, спортивно-танцювальні центри, федерації тощо) з метою популяризації олімпійських ідей та принципів з учнями дошкільного та шкільного віку, студентами та дорослим населенням. Загальна кількість заходів, що проводилися у 2014 році склала 108, кількість задіяних учасників – 3389, а у 2015 році складала 159, загальна кількість учасників – 5977. За результатами експериментального дослідження було визначено ключові засоби олімпійської освіти (майстер-класи, пізнавально-профілактичні, спортивні та масові заходи), що активно сприяли удосконаленню позашкільної діяльності школярів загальноосвітніх шкіл. Використання ідейних принципів системи олімпійської освіти для проведення окремих заходів можуть рекомендуватися вчителям фізичної культури у школі, вчителям інших предметів, іншим позашкільним організаціям, дитячо-юнацьким спортивним школам, приватним оздоровчим клубам тощо для активно популяризації та впровадження серед учнів різного віку.

Ключові слова: олімпійська освіта, олімпізм, позашкільна діяльність, учні загальноосвітніх шкіл.

Сапрун С. Т. Совершенствование внеклассной работе с учащимся общеобразовательных школ средствами олимпийского образования

Аннотация. Цель нашего исследования заключалась в совершенствовании внешкольной работы с учащимися общеобразовательных школ благодаря средствам олимпийского образования. Экспериментальное исследование состояло в изучении

внешкольной деятельности Тернопольского городского центра физического здоровья населения и их сотрудничества с другими организациями (библиотеки, дошкольные учебные заведения, общеобразовательные учебные заведения, спонсоры, спортивно-танцевальные центры, федерации и т.д.) с целью популяризации олимпийских идей и принципов с учениками дошкольного и школьного возраста, студентами и взрослым населением. Общее количество мероприятий, проводившихся в 2014 году составила 108, количество задействованных участников – 3389, а в 2015 году составляла 159, общее количество участников – 5977. По результатам экспериментального исследования были определены ключевые средства олимпийского образования (мастер-классы, познавательные-профилактические, спортивные и массовые мероприятия), активно способствовали совершенствованию внешкольной деятельности школьников общеобразовательных школ. Использование идейных принципов системы олимпийского образования для проведения отдельных мероприятий могут рекомендоваться учителям физической культуры в школе, учителям других предметов, другим внешкольным организациям, детско-юношеским спортивным школам, частным оздоровительным клубам и т.д. для активной популяризации и внедрения среди учеников всех возрастов.

Ключевые слова: олимпийское образование, олимпизм, внешкольная деятельность, учащиеся общеобразовательных школ.

Saprun S. T. The improvement of extracurricular work with the pupils of secondary schools by means of Olympic education

Annotation. The importance of the problem described in this article is that in the conditions of increased attention on the part of modern society to the issues of Olympism and Olympic knowledge, there was the need to find ways to implement the ideas of society humanization. The aim of our study is to improve extracurricular activities with students of secondary schools through means of Olympic education. The research was based on the study of extracurricular activities of the Ternopol municipal center for physical health and its cooperation with other organizations (libraries, pre-schools, secondary schools, sponsors, sports and dance centers, federations, etc.) to promote Olympic ideas and principles among student of preschool and school-age and adults. The total number of activities carried out in 2014 was 108, the number of participants involved – 3389, and in 2015 the number of activities was 159, with the total number of participants – 5977 correspondingly. The results of experimental research helped to identify the key means of Olympic education (workshops, informative and preventive, sports and mass events), which actively promoted the improvement of extracurricular activities of pupils in secondary schools. The use of the ideological principles of the Olympic education for certain measures can be recommended to teachers of physical training at school, teachers of other subjects and other extracurricular organizations, youth sports schools, private health clubs and more actively to the promotion and implementation among students of all ages. Olympic upbringing, as a pedagogical activity can successfully solve social and pedagogical tasks, which unite sport with art and education, thereby giving youth access to humanistic ideals.

Keywords: Olympic education, Olympism, extracurricular activities, pupils of secondary schools.

456. Сапрун С. Т. Удосконалення системи дитячо-юнацьких спортивних шкіл в Україні / С. Т. Сапрун // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : збірник наукових праць / за ред. О. В. Тимошенка. – Київ, 2016. – Вип. 7 (77) 16. – С. 44–47.

Анотація. У статті проаналізовано діяльність системи дитячо-юнацького спорту та функціонування спортивних шкіл в Україні. Опрацьовані теоретичні матеріали вітчизняних та зарубіжних фахівців з питань удосконалення різних аспектів підготовки юних спортсменів, відбору та орієнтації на різних етапах багаторічної підготовки, організації та управління тренувальним процесом. Охарактеризовано важливі проблеми та шляхи удосконалення діяльності ДЮСШ в Україні. Визначено основні напрямки для удосконалення та оптимізації діяльності ДЮСШ в Україні в сучасних умовах.

Ключові слова: дитячо-юнацькі спортивні школи, підготовка спортсменів, тренери-викладачі, навчально-тренувальний процес.

Saprun S. T. Совершенствование системы детско-юношеских спортивных школ в Украине

Аннотация. В статье проанализирована деятельность системы детско-юношеского спорта и функционирования спортивных школ в Украине. Разработанные теоретические материалы отечественных и зарубежных специалистов по вопросам совершенствования различных аспектов подготовки юных спортсменов, отбора и ориентации на различных этапах многолетней подготовки, организации и управления тренировочным процессом. Охарактеризованы важные проблемы и пути совершенствования деятельности ДЮСШ в Украине. Определены основные направления для совершенствования и оптимизации деятельности ДЮСШ в Украине в современных условиях.

Ключевые слова: детско-юношеские спортивные школы, подготовка спортсменов, тренеры-преподаватели, учебно-тренировочный процесс.

Saprun S. T. Improvement of youth sports schools in Ukraine

Annotation. The article analyzes system activity Youth sports training of athletes in various sports and sport schools functioning in Ukraine and abroad. The analysis of the literature, regulatory and documentary sources for the development of sports in the system of Coach in the modern world. Worked out theoretical materials of domestic and foreign experts on the theory and methodology of training young athletes, selection and orientation at various stages of long-term preparation, organization and management of sports of youth sport in Ukraine. Characterized important problems and improvement of the sports school in Ukraine. Defined and grounded main areas for improvement and optimization of Coach in Ukraine in modern conditions. The study determined that the development of sports schools in Ukraine requires the formation of a fundamentally new economic, organizational and legal forms of operation and consideration of these interrelated factors: government policies, staffing and their qualifications, availability, entertainment, sponsorship appeal, technical material, methodological and informational aspects. As part of the survey (in the form of interviews) 34 coaches in Ternopil region was able to outline the key problems of the industry and identify the best options for improving the system of youth sport in Ukraine.

Answers coaches have confirmed the views of other experts on the need and feasibility of improving the system Children's sports school in Ukraine. A significant number of problems, according to trainers should encourage authorities (guidance) structure to the fundamental changes in youth sport, in fact one of the key problems is the low level of mass sports. The improvement is the whole system will involve a radical transformation of all parts and components of the system, not just a partial reform and only certain structures under such conditions possible real transformation of the successful Children's sports school in Ukraine.

Keywords: youth sports school training athletes, coaches, the training process.

Факультет філології і журналістики

Кафедра журналістики

457. Кушнір О. Національна парадигма інтерпретації «міфу про Землю» українськими модерністами (О. Кобилянська, М. Яцків, М. Коцюбинський) / О. Кушнір // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка . Серія: Літературознавство: / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 65–71.

Анотація. У статті висвітлено специфіку інтерпретації «міфу про Землю» як одного з концептів українського національного буття. Обґрунтовано збереження традиційних світоглядних орієнтацій з особливою сакральністю Землі у творчості ранніх українських модерністів. Простежено зміни філософської парадигми світобачення О. Кобилянської, М. Коцюбинського, М. Яцківа як першооснови новаторських проблемно-тематичних та естетичних творчих пошуків.

Ключові слова: модернізм, символ, архетип, міф, міфотворчість, авторський міф, Земля.

Кушнір О. Национальная парадигма интерпретации «мифа о Земле» украинскими модернистами (О. Кобылянская, М. Яцкив, М. Коцюбинский)

Аннотация. В статье определена специфика интерпретации «мифа о Земле» как одного из концептов украинского национального бытия. Обосновано сохранение традиционных мировоззренческих ориентаций с особенной сакральностью Земли в творчестве ранних украинских модернистов. Прослежены изменения философской парадигмы мировоззрения О. Кобылянской, М. Коцюбинского, М. Яцкива, как первоосновы новаторских проблемно-тематических и эстетических творческих поисков.

Ключевые слова: модернизм, символ, архетип, миф, мифотворчество, авторский миф, Земля.

Kushnir O. National paradigm of "the myth of the Earth" interpretation by Ukrainian modernists (O. Kobylanska, M. Yatskiw, M. Kotsyubunsky)

Annotation. The article highlights the specific interpretation of "the myth of the Earth" as one of the concepts of Ukrainian national life. The preservation of traditional philosophical orientations on special sacredness of the Earth in the works of early Ukrainian modernists is grounded. The changes of philosophical paradigm in the outlooks of O. Kobylanska, M. Kotsyubunsky, M. Yatskiw as the primary basis for innovative problem-thematic and aesthetic creative search are traced.

Keywords: modernism, symbol, archetype, myth, myth-making, authorial myth, Earth.

458. Фурманкевич Н. М. До проблеми аналізу гендерних досліджень у соціальній комунікації: теоретичний аспект / Н. М. Фурманкевич // Теле- та радіожурналістика : збірник наукових праць / Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2016. – Вип. 15, ч. 1. – С. 79–87.

Анотація. Розглянуто розвиток гендерних досліджень, проаналізовано інформаційний спектр гендерної взаємодії, комунікативні відношення суб'єктів. Означено деякі властивості, які притаманні поняттю «соціальна інформація». Охарактеризовано ознаки функціонування інформації в соціумі.

Ключові слова: гендер, соціалізація, гендерна соціалізація, інформація, соціальна інформація, комунікаційні відношення, соціум.

Furmankevych N. The problem analysis gender studies in the social communications: theoretical aspects

Annotation. We consider the development of gender studies, analyzes information spectrum gender interaction, communication related subjects.

Author determined some properties that are inherent in the concept of «social information». The characteristic features of a functioning information society.

Author has noted that communication always aims to create a common space of understanding, resulting in actions based on compromise logical and aesthetic, male and female poles are represented by different types of gender. They can form a single spiritual world society where counted every point of view or position communicative in conversation.

Social information arose when the society. First, people perceive information directly, «first hand», and then began to use various means to convey information (fire, stones, etc.). With the development of civilization, mankind began to feel the need for information received by other members of society. This was the impetus for the development of a coherent means, and then – the media. This process began well because society needed knowledge that previous generations have accumulated. And to transfer all the knowledge orally was impossible.

The author notes that the main objective is to summarize the experience of gender studies and communication with consequent formation of the modern theory of gender in social communications integrative methodology based on philosophy. This will allow for – new resolve issues of organization of joint activities of which will be taken into account the fact that communication is not an end in itself, but the principle of the existence of an organized society.

Keywords: gender socialization, gender socialization, information, social information, communication relations, social environment.

459. Янець Н. Жанр художньої біографії у драматургії І. Кочерги / Н. Янець // Філологічний дискурс : зб. наук. праць / Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка Нац. акад. наук України, Хмельниц. гум.-пед. акад. ; голов. ред. В. Мацько. – Хмельницький, 2016. – Вип. 4. – С. 204–211.

Анотація. Стаття присвячена розгляду особливостей жанру художньої біографії на прикладі драматургії І. Кочерги, зокрема його драматичної поеми «Пророк». У дослідженні простежується специфіка творення образу Т. Шевченка крізь призму рецепції його сучасниками. З'ясовується роль образу П. Куліша, як бінарної опозиції до постаті Кобзаря у сенсі розуміння справжнього мистецтва, вибору ідейно-естетичного кредо.

Ключові слова: жанр, художня біографія, драматична поема, бінарна опозиція, рецепція, інтерпретація.

Янець Н. «Жанр художественной биографии в драматургии И. Кочерги».

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению особенностей жанра художественной биографии на примере драматургии И. Кочерги, в частности его драматической поэмы «Пророк». В исследовании прослеживается специфика создания образа Т. Шевченко сквозь призму рецепции его современниками.

Выясняется роль образа П. Кулиша, как бинарной оппозиции к личности Кобзаря в смысле понимания подлинного искусства, выбора идейно-эстетического кредо.

Ключевые слова: жанр, художественная биография, драматическая поэма, бинарная оппозиция, рецепция, интерпретация.

Yanets N. Genre of fiction biography in I. Kocherha's drama

Annotation. The article considers the peculiarities of artistic biography genre on the example by I. Kocherha's drama, in particular its «The Prophet» (from Ukr. «Prorok») dramatic poem. The study traced the specifics of creating an image of Taras Shevchenko in the light of the reception by his contemporaries. It turns out the role of the image by P. Kulish, a binary opposition to T. Shevchenko's personality in the sense of understanding of the true art, the choice of the ideological and aesthetic credo.

Keywords: genre, artistic biography, dramatic poem, binary opposition, reception, interpretation.

Кафедра загального мовознавства і слов'янських мов

460. Бабій І. М. Ад'єктивна індивідуально-авторська номінація в неологічному словнику Аркадія Любченка / І. М. Бабій // Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / голов. ред. Голобородько К. Ю. – Харків, 2016. – Вип. 42. – С. 3–9.

Анотація. У статті розглядаються прикметникові індивідуально-авторські неологізми, які функціонують у малій прозі Аркадія Любченка. Проаналізовано семантику та функціонування прикметникових лексичних новотворів. Виявлено, що переважна більшість ад'єктивних авторських неологізмів мають композитну форму. У результаті здійсненого дослідження встановлено, що індивідуально-авторські неологізми виконують емоційно-експресивну роль у контексті твору, містять психологічну навантаженість, створюють цікаві й оригінальні метафоричні образи.

Ключові слова: новотвір, авторський неологізм, неолексема, прикметниковий авторський неологізм, лексична інновація, індивідуально-авторська номінація, ад'єктивний індивідуально-авторський неологізм.

Бабий И. М. Адъективная индивидуально-авторская номинация в неологической лексике Аркадия Любченко

Аннотация. В статье рассматриваются индивидуально-авторские новообразования-прилагательные, которые функционируют в рассказах Аркадия Любченко. Проанализированы семантика и функционирование лексических новообразований-прилагательных. Выявлено, что большинство адъективных авторских новообразований имеет композитную форму. В результате проведенного исследования установлено, что индивидуально-авторские неологизмы выполняют эмоционально-экспрессивную роль в контексте произведения, психологически наполнены, образуют оригинальные метафорические образы.

Ключевые слова: новообразование, авторский неологизм, неолексема, авторский неологизм-прилагательное, лексическая инновация, индивидуально-авторская номинация, адъективный индивидуально-авторский неологизм.

Babiy I. M. Adjective individual author nomination of neological vocabulary of Arcadiy Lubchenko

Annotation. The adjective individual author's neologisms that operate in small prose of Arcadiy Lubchenko are described in this article. His creative heritage – novels, short stories, groundbreaking stories. His stories author builds through the prism of heroes psychological perception of reality and revolutionary changes. The inner world, thoughts, suffering and hesitation of characters are the central theme of writer's novels and short stories. "Romantic vitalism" permeated most of the works of this artist. The writer tried to create an image of a man of modern times, the ideal of a strong, unconquered, independent personality.

In modern linguistics individual author's linguistic creativity acquires relevance and research interest. In recent decades Ukrainian neology evolved into a separate branch and actively developed. Well-known researchers in this area are V. Rusanivsky, J. Koloyiz, N. Sologub, S. Jermolenko, G. Vokalchuk, A. Styshov, A. Moysiyyenko, E. Karpilovska, G. Syuta, N. Klimenko, J. Kochan, N. Adach and others.

The fact that neological Dictionary of Arcadiy Lubchenko was not in the focus of linguists, our research, which subject is adjective writers neologisms, we consider relevant. The purpose of the proposed work is to analyze the semantics of adjective and individual neologisms in small prose of A. Lubchenko. The analysis founded out that neological dictionary of writer combines lexical neologisms copyright belonging to four parts of speech: nouns, adjectives, verbs and adverbs. The largest category is adjectives neoleksems (130), which can be divided into several thematic groups. The largest group is the new lexical constructions associated with human characteristics. A large group of lexical innovations are adjectives that represent human psychological characteristics. Some of them characterize the persons internal qualities; other neoleksems convey mood and inner state of a character caused by certain events in their lives. We revealed that A. Lubchenko idiolect dictionary contains neoleksems adjectives that describe the realities concerning the environment, particularly describing the flora and fauna, nature, heavenly bodies, etc. A small number of nominations concern descriptions of objects. Separate group of innovative adjectives to describe the sensory sensations: color, smell, sound, touch. It was found that special emotional and expressive coloring contain adjectives relating to abstract names. We founded out that almost all the adjectival lexical neologisms of A. Lubchenko are complex in structure, dibasic. As a result, the research found that individual author's neologisms perform emotionally expressive role in the context of the work, have psychological importance in creating of interesting and original metaphorical images.

Keywords: neologism, author's neologism, neo-lexeme, adjectival author's neologism, lexical innovation, individual author's nomination, individual adjectival author's neologism.

461. Бабій І. М. Маніфестація образно-символічних уживань назв кольорів у художній прозовій мові / І. М. Бабій // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна : збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 60. – С. 91–94.

Анотація. Стаття присвячена розгляду семантико-стилістичних особливостей назв кольорів у художньому мовленні. На прикладі лексем білий, чорний, червоний проаналізовано образно-символічні навантаження колором у прозовій мові. Виявлено, що в основі творення символічних значень кольороназв лежить традиційна символіка кольорів.

Ключові слова: назва кольору, колорема, кольорообраз, символ, символіка.

Бабій І. М. Манифестація образно-символических употреблень назвний цвета в художественной прозе

Анотація. Стаття посвящена рассмотрению семантико-стилистических особенностей цветообозначений в художественной речи. На примере лексем белый, чёрный, красный проанализированы образно-символические употребления колором в художественной прозе. Выявлено, что в основе образования символических значений цветоименований лежит традиционная символика цвета.

Ключевые слова: цветоименование, цветообозначение, цветообраз, символ, символика.

Babiy I. M. Demonstration imaginative and symbolic uses of names of colour in fiction

Annotation. The article is devoted to the semantic and stylistic features of names of colours in the artistic speech. In the recent decades the scientific interest has intensified in the lexical-semantic group of names of colours. The originality and peculiarity of these lexemes lies in the possibility easily to acquire metaphorical meaning in the artistic speech. The figurative semantic and symbolic ties of names of colours, which they acquire in the appropriate context, underlie of their metaphorization. The general language and individual author symbolic images of names of colours are clearly traced in the prose language. As a rule, the traditional symbolism of colors is carried by the writers into the fiction.

In the article figurative and symbolic of names of colours is analyzed on the examples of the lexemes white, black and red in the prose language. The names white and black are characterized by the traditional symbols and frequent use. In the popular perception of Ukrainian the white color became a symbol of purity, beauty, moral purity, sunlight, life. Such semantic associations are observed in the artistic language; the lexeme white means clean, pleasant and joyous. The name black has opposite meaning, it is a symbol of evil forces, grief, sorrow, death, mourning, and the writers often use this name for the transfer of tragedy, description of dramatic situation. In the fiction as in folklore, symbols black and white often are opposed. White is associated with the all bright, pleasant; in contrast, black means dark, tragic. The linguistic and stylistic paradigm of the red color represents a rich compatibility and high expression in the fiction. Red is the colour of blood, that always is a consequence of the struggle, revolution, suffering. The development and expansion of the paradigm of symbolic meanings of colour names, as a rule, occurs under the influence of extralinguistic factors, determined by historical and social developments. The title pink retains the traditional symbolic sound in the prose language. It contains the expressive positive appreciable and emotional meaning. Pink is the color of expectations, hopes, optimism and dreams.

Therefore, in the prose language a number of the artistically significant symbolic images of names of colours has been revealed. The traditional colour symbolism underlies of creation of symbolic meanings of these names. The aesthetic possibilities of this symbolism are skillfully used by the writers for the realization of author's ideas.

Keywords: names of colour, colour spectrum, colour character (image), symbol, symbolics.

462. Бабій І. М. Одоративна лексика у сучасній українській мові: семантико-прагматичний аспект / І. М. Бабій // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]: науково-методичний журнал. – Т. 278 : Філологія. Мовознавство, вип. 266. – Миколаїв, 2016. – С. 11–15.

Анотація. У сучасній лінгвістиці однією з актуальних проблем залишається проблема одоративної номінації. В останні десятиліття виділилося кілька напрямів вивчення одоративних лексем: семасіологічний, психолінгвістичний, функціонально-стилістичний та ін. Відомими дослідниками є В. Дятчук, Н. Сологуб, Л. Пустовіт, С. Александрова, Л. Ставицька, П. Доценко, І. Кочан та ін.

Мета пропонованої статті – охарактеризувати семантику та способи вираження одоративної лексики у сучасній українській мові, простежити семантичні та прагматичні особливості назв запахів у художньому мовленні. Матеріалом послужить мала проза відомого українського письменника Аркадія Любченка, предметом аналізу є назви запахів.

Наукова новизна та актуальність нашого дослідження зумовлена відсутністю всебічного лінгвістичного аналізу семантичної групи назв запахів у мовотворчості А. Любченка. Для реалізації задекларованої мети необхідно розв'язати такі завдання: описати семантику назв запахів у сучасній українській мові; охарактеризувати граматичне вираження; здійснити семантичну класифікацію назв запахів у творах А. Любченка; з'ясувати естетику цих лексем у контексті художнього мовлення.

Корпус одоративних назв, виявлених у творах А. Любченка, становлять лексеми зі значенням запаху, які належать до різних частин мови: іменників, дієслів, прикметників, рідше – прислівників. Усі ці назви можна поділити на кілька семантичних груп: запахи природи (квітів, трав, фруктів тощо), запахи людей, тварин, житла, предметів побуту, їжі, напоїв, абстрактних назв та ін.

Найменування запахів створюють цікаві конкретно-чуттєві образи в естетичній системі образотворення письменника. Крім зображальної функції, запахові номінації часто виконують емоційно-експресивну роль. У малій прозі А. Любченка традиційну систему назв запахів доповнюють оказіональні номінації, що, як правило, побудовані на основі метафоризації, і створюють розгорнуті одоративні образи.

Ключові слова: запах, назва запаху, одоративна лексика, одоратив, одоративна номінація, номінація запаху, запаховий образ.

Бабий І. М. Одоративная лексика в современном украинском языке: семантико-прагматический аспект

Анотація. Стаття посвящена рассмотрению лексики на обозначение запаха в современном украинском языке. Цель предлагаемого труда заключалась в осуществлении характеристики семантики и способов выражения одоративов, анализа семантических и прагматических особенностей названий запахов в художественном языке. Исследование выполнено на материале творчества Аркадия Любченка. В статье осуществлена семантическая классификация одоративов, рассмотрены их грамматическое выражение и стилистическая роль. Выявлено, что в произведениях А. Любченка запах чаще всего передают существительные и глаголы. Все одоративи разделены на несколько семантических групп: запахи природы (цветов, трав, фруктов и др.), запахи людей, животных, жилья, предметов быта, еды, напитков, абстрактных названий и др. Наименования запахов создают конкретно-чувственные образы в эстетической художественной системе писателя. Кроме изобразительной функции, номинации запаха часто исполняют эмоционально-экспрессивную роль.

Ключевые слова: запах, название запаха, одоративная лексика, одоратив, одоративная номинация, номинация запаха, запаховый образ.

Babiy I. M. The odourative vocabulary in modern Ukrainian language: semantic-pragmatic aspect

Annotation. In the modern linguistics one of the pressing problems is the problem of odourative nomination. In the recent decades several areas of study of odourative lexemes are separated: semasiological, psycholinguistical, functional and stylistic, etc. The famous researchers are V. Dyatchuk, N. Sologub, L. Pustovit, S. Aleksandrov, L. Stavytska, P. Dotsenko, I. Kochan, etc.

The purpose of this article – to describe of semantics and ways of expressing of odourative vocabulary in modern Ukrainian language, to trace the semantic and pragmatic features of names of olfactory impressions in artistic speech. The small prose of famous Ukrainian writer Arkadiy Liubchenko will be as material of study, and the subject of analysis is the name of odors.

The scientific novelty and relevance of our study is caused by the lack of comprehensive linguistic analysis of semantic group of odour names in A. Liubchenko's linguistic creativity. For implementation of the declared goal we must solve the following tasks: to describe the semantics of odour names in the modern Ukrainian language; to characterize the grammatical expression; to implement the semantic classification of smell names in the A. Liubchenkos' works; to ascertain the aesthetics of this lexemes in the context of artistic speech.

The case of odourative names, which was found in the Liubchenkos' works, constitute the lexemes with a meaning of smell, belonging to different parts of speech: nouns, verbs, adjectives, rare - adverbs. All these names could be divided into the several semantic groups: smells of nature (flowers, herbs, fruits, etc.), smells of peoples, animals, dwellings, household items, food, beverages, abstract names, etc.

The names of smells create interesting concrete sensory images in aesthetic system of writer's image. Besides the figurative features, smell nominations often play emotional and expressive role. In the A. Liubchenko's small prose the traditional system of odour names is complemented by occasional nominations, which usually are based on the metaphorization, and create detailed odourative images.

Keywords: odour, odour name, odourative vocabulary, odourative, odourative nomination, smell nomination, olfactory image.

463. Бабій І. М. Оказіонально-предметна номінація у художньому дискурсі Аркадія Любченка / І. М. Бабій // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка . Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуша [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 89–94.

Анотація. Стаття присвячена аналізу індивідуально-авторської мовотворчості. У ній розглядаються іменникові авторські неологізми, які функціонують у художніх творах Аркадія Любченка. У статті проаналізовано семантику, дериваційну структуру та особливості функціонування іменникових лексичних інновацій. Із врахуванням семантико-граматичного підходу усі іменникові авторські неологізми А. Любченка поділено на три лексико-граматичні групи: назви осіб, іменники з конкретно-предметним значенням, іменники з абстрактним значенням. Найчисленнішими групами іменникових новотворів є назви осіб та абстрактні назви. Усі виявлені іменникові неолексеми утворенні за традиційними словотвірними моделями, властивими українській мові. Продуктивними способами творення неолексем є суфіксація і словоскладання. Переважна більшість іменникових авторських

неологізмів – стилістично навантажені у художньому дискурсі А. Любченка. Авторські номінації, як правило, містять оцінно-експресивне забарвлення у художніх творах письменника.

Ключові слова: новотвір, авторський неологізм, індивідуально-авторська номінація, лексична інновація, неолексема, складне слово, спосіб творення.

Бабій І. М. Оказионально-предметная номинация в художественном дискурсе Аркадия Любченко

Аннотація. Стаття посвящена аналізу індивідуально-авторському мові писателя. В ній розглядаються авторські неологізми-существительные, які функціонують в художественних произведениях Аркадия Любченка. В статті проаналізовані семантика, дериваційна структура і особливості функціонування лексических інновацій-существительных. С урахуванням семантико-грамматического підходу всі авторські неологізми-существительные розділені на три лексико-грамматическі групи: названія осіб, существительные з конкретно-предметним значенням, существительные з абстрактним значенням. Самими численними групами новообразований є названія осіб і абстрактні названія. Всі виявлені неолексеми-существительные утворені за традиційними словообразовательними моделями, притаманними українській мові. Продуктивними способами утворення неолексем є суфіксація і словосполучення. Більшість авторських неологізмів виконують стилістическу роль в художественном дискурсі А. Любченка. Авторські номінації, як правило, містять оцінно-експресивну окраску в художественних произведениях писателя.

Ключевые слова: новообразование, авторский неологизм, индивидуально-авторская номинация, лексическая инновация, неолексема, сложное слово, способ образования.

Babiy I. M. Locative and objective nomination in the artistic discourse of Arcadiy Lubchenko

Annotation. The article is devoted to the analysis of individual author's linguistic creativity. It considers the noun author's neologisms that operate in fiction by Arcadiy Liubchenko. The article analyzes the semantics, derivational structure and particulars of functioning of noun lexical innovation. Considering semantic-grammatical approach, all the noun authors' neologisms by A. Liubchenko are divided into three lexical and grammatical groups: the names of persons, nouns with specific object value, nouns with abstract value. The largest groups of noun neologisms are the name of persons and abstract names. All the revealed noun neolexemes are created by the traditional word building models, which inherent in Ukrainian. The productive ways of creating of neolexemes are suffixation and word composition. The vast majority of noun authors' neologisms are stylistically loaded in the artistic discourse of A. Liubchenko. The authors' nominations typically content evaluative and expressive color in the art works of writer.

Keywords: neologism, author's neologism, individual author's nomination, lexical innovation, neolexeme, compound word, the way of creation.

464. Бабій І. М. Традиційні та оказіональні одоративні номінації в малій прозі Миколи Хвильового / І. М. Бабій // Лінгвостилістичні студії / Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки; [редкол.: С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк, 2016. – Вип. 4. – С. 15–23.

Анотація. Стаття присвячена розгляду лексики на позначення запаху у малій прозі Миколи Хвильового. У праці здійснено семантичну класифікацію одоративів, розглянуто їх граматичне вираження та стилістичні навантаження у контексті художнього твору. Одоративні номінації створюють цікаві конкретно-чуттєві образи в естетичній системі мовлення письменника. Виявлено ряд індивідуально-авторських найменувань запаху. Крім функції прямого називання запаху, одоративи виконують оцінну та емоційно-експресивну роль у творах М. Хвильового.

Ключові слова: запах, назва запаху, одоративна лексика, одоратив, одоративна номінація, номінація запаху.

Бабий І. М. Традиционные и ocasionальные одоративные номинации в малой прозе М. Хвильового

Аннотація. Стаття посвящена рассмотрению лексики на обозначение запаха в малой прозе М. Хвильового. Виявлен ряд прямих и переносно употребленных одоративных номинаций. В статье осуществлена семантическая классификация одоративов, рассмотрены их грамматическое выражение и стилистическая роль в контексте художественного произведения. Виявлено, что в произведениях М. Хвильового запах чаще всего передают существительные и глаголы. Все одоративы разделены на несколько семантических групп: запахи природы (цветов, трав, фруктов), запахи людей, жилья, еды, напитков, абстрактных названий и др. Одоративные номинации создают глубокие конкретно-чувственные образы в эстетической системе художественного языка писателя. Виявлен ряд індивідуально-авторських найменувань запаху. Кроме функций прямого названия запаха, одоративы исполняют оценочную и эмоционально-экспрессивную роль в произведениях М. Хвильового.

Ключевые слова: запах, название запаха, одоративная лексика, одоратив, одоративная номинация, номинация запаха.

Babiy I. M. Traditional and occasional odourative nominations in the M. Khvyliovyi's small prose

Annotation. The article is devoted to consideration of lexicon of designations of a smell in the M. Khvyliovyi's small prose. It is revealed a number of the literal and figurative odourative nominations. In the article the semantic classification of odourative is made, their grammatical expression and stylistic loading in the context of works of art are considered. It is revealed that in the works of M. Khvyliovyi the smells often are transferred by nouns and verbs. All the odouratives are divided into the several semantic groups: smells of nature (flowers, herbs, fruits), smells of peoples, dwellings, food, beverages, abstract names, etc. Odourative nominations create interesting concrete sensory images in aesthetic system of writer's artistic language. A number of individual and authors' names of smell are revealed. Except function of the direct naming of a smell, the odouratives perform evaluative and emotionally expressive role in the works of M. Khvyliovyi.

Keywords: odour, odour name, odourative vocabulary, odourative, odourative nomination, smell nomination.

465. Буда В. Діалектизми в етнографічних описах роману Петра Шекерика-Дониковаго «Дідо Иванчік» / В. Буда // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка . Серія: Літературознавство: / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 46–50.

Анотація. У статті згадано про етнографічну діяльність Петра Шекерика-Доникова, його співпрацю з Володимиром Гнатюком.

Зауважено, що етнографічні описи займають чільне місце у романі «Дідо Іванчик», а твір повністю написано діалектною мовою.

З'ясовано, що у романі відображено увесь річний календарно-обрядовий цикл гуцулів, а використання діалектної лексики дозволяє більш яскраво змалювати життя, побут, традиції, вірування верховинців.

Ключові слова: діалектизм, гуцулізм, етнографія, календарно-обрядовий опис, родинно-побутовий опис.

Буда В. А. Диалектизмы в этнографических описаниях романа Петра Шекерика-Доникова «Дидо Ъванчик»

Аннотация. В статье упомянуто об этнографической деятельности Петра Шекерика, его сотрудничестве с Владимиром Гнатюком.

Замечено, что этнографические описания занимают основное место в романе «Дидо Ъванчик», а произведение полностью написано диалектным языком.

Выяснено, что в романе отображен весь годовой обрядово-календарный цикл гуцулов, а использование диалектной лексики разрешает более ярко изображать жизнь, быт, традиции, веру верховинцев.

Ключевые слова: диалектизм, гуцулизм, этнография, обрядово-календарное описание, семейно-бытовое описание.

Buda V. A. Dialectisms in ethnographic descriptions of the novel by Petro Shekeryk-Donykovoho «Grandfather Yvanchik»

Annotation. Ethnographic activity of Petro Shekeryk- Donykovoho and his cooperation with Volodymyr Hnatyuk were mentioned in the article. It is noted that the ethnographic descriptions have the leading position in the novel «Grandfather Yvanchyk». Furthermore, the work is completely written in dialect language. It is found out that the whole year calendar - ceremonial cycle of hutsuls and the usage of dialect vocabulary allow more brightly delineate existence, way of life, traditions, beliefs of verhovynsiv.

Keywords: dialectisms, hutsulism, ethnography, calendar - ceremonial description, family-household description.

466. Вільчинська Т. П. Концептуалізація простору в індивідуально-авторській картині світу Емми Андіївської: лінгвокогнітивний та лінгвокультурологічний аспект / Т. П. Вільчинська // Мова і культура / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – Вип. 19, т. 2 (182).

Анотація. У статті розглянуто особливості концептуалізації простору в українській мовно-культурній традиції. Дослідження виконане на матеріалі поетичних творів Емми Андіївської. У ході аналізу простежено специфіку лінгвалізації таких просторових понять, як «дорога», «шлях», «путь», «стежка» та ін. З'ясовано семантику відповідних лінгвоментальних величин та особливості їх вербалізації в індивідуально-авторській картині світу.

Ключові слова: поняття простору, дорога, шлях, концепт, концептуалізація, індивідуально-авторська картина світу.

Вильчинская Т. П. Концептуализация пространства в индивидуально-авторской картине мира Эммы Андиевской: лингвокогнитивный и лингвокультурологический аспекты

Аннотация. В статье рассмотрены особенности концептуализации пространства в украинской культурно-языковой традиции. Исследование выполнено на материале поэтических произведений Эммы Андиевской. В ходе анализа прослеживается специфика лингвализации таких пространственных понятий, как «дорога», «путь», «тропа» и др. Установлена семантика соответствующих лингвоментальных единиц и особенности их вербализации в индивидуально-авторской картине мира.

Ключевые слова: понятие пространства, дорога, путь, концепт, концептуализация, индивидуально-авторская картина мира.

Vilchynska T. P. Conceptualization of space in Emma Andiyevska's individual author picture of the world: linguacognitive and linguacultural aspects

Annotation. The article deals with the features of the conceptualization of space in Ukrainian language and cultural traditions. The research is based on the material of Emma Andiyevska's poetry. Specificity of lingualization of such space-related notions as «road», «way», «path» etc. are traced. Semantics of appropriate lingua-mental quantities and peculiarities of their verbalization in individual author picture of the world are found out.

Keywords: notion of space, road, way, concept, conceptualization, individual author picture of the world.

467. Вільчинська Т. П. Мовна репрезентація міфологічного етнокоду культури в поезії про Чорнобиль / Т. П. Вільчинська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / редкол.: Попович М. М., Скаб М. С., Гладка В. А. [та ін.] – Чернівці, 2016. – Вип. 772: Романо-слов'янський дискурс. – С. 125–128.

Анотація. Стаття присвячена аналізу особливостей репрезентації міфологічного етнокоду культури в поезії про Чорнобиль. Матеріалом дослідження послужила поема Б. Олійника «Сім», що презентує український постмодернізм післячорнобильського періоду. Уточнено структуру міфологічного етнокоду, зокрема, виокремлено ядро, представлене насамперед уявленнями про демонічних і напівдемонічних істот, та периферію, засвідчену поєднанням міфологічних і християнських уявлень, анімізацією природних явищ, міфологічним тлумаченням часу і простору, тваринних і рослинних образів. Установлено, що репрезентація міфологічного коду культури у поемі Б. Олійника «Сім» має виразне етноцентричне спрямування.

Ключові слова: код культури, міфологічний етнокод культури, міжкодовий перехід, Чорнобиль, поетична мова.

Вильчинская Т. Языковая репрезентация мифологического этнокода культуры в поэтике о Чернобыле

Аннотация. Статья посвящена анализу особенностей репрезентации мифологического этнокода культуры в поэтике о Чернобыле. Материалом исследования послужила поэма Б. Олейника «Семь», что представляет украинский постмодернизм послечернобыльского периода. Уточнена структура мифологического этнокода посредством выделения в ней ядра, представленного прежде всего представлениями о демонических и полудемонических существах, и периферии, засвидетельствованной сочетанием мифологических и христианских представлений, анимизацией природных явлений, мифологическим толкованием времени и пространства, животных и растительных образов. Установлено, что репрезентация

мифологического кода культуры в поэме Б. Олейника «Семь» имеет выразительное этноцентрическое направление.

Ключевые слова: код культуры, мифологический этнокод культуры, межкодовый переход, Чернобыль, поэтический язык.

Vilchynska T. Language representation of mythological ethnocode of culture in poetics about Chornobyl

Annotation. The article deals with the features of the language representation of mythological ethnocode of culture in poetics about Chornobyl. The poem "Seven" by B. Oliynyk that presents Ukrainian postmodernism of after Chornobyl period is the material of research. The structure of mythological ethnocode is detailed. In particular it was distinguished the core represented firstly by ideas about demonic and semidemonic creatures and periphery represented by combination of mythological and christian ideas, belief that natural phenomena have souls, mythological interpretation of time and space, animal and plant images. It was established that the representation of mythological code of culture in the poem «Seven» by B. Oliynyk has a distinct ethnocentric orientation.

Keywords: code of culture, mythological ethnocode of culture, intracode transition, Chornobyl, poetic language.

468. Вільчинська Т. П. Особливості мовної концептуалізації образу Богородиці в поемі Т. Шевченка "Марія" (з коментарями І. Огієнка) / Т. П. Вільчинська // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія: Філологічна / Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка; редкол.: Л. М. Марчук (голов. ред.) [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 13. – С. 39–44.

Анотація. Стаття присвячена аналізу концептуалізованого образу Богородиці у творчості Т. Шевченка. Дослідження виконане на матеріалі поеми «Марія», яка зазнала неоднозначної оцінки з боку критиків, зокрема І. Огієнка. У ході аналізу схарактеризовано семантико-номінативну природу концептуалізованої одиниці. Встановлено, що саме мовна об'єктивація образу Богородиці в сакральному, профанному, етнонаціональному, архетипному та інших вимірах дозволяє інтерпретувати його як полісемантичний етнокультурний когнітивно багатогранний концепт, творчо переосмислений Т. Шевченком у контексті духовно-філософських шукань своєї доби.

Ключові слова: Богородиця, Марія, концептуалізація, сакральний, номінативне поле концепту, семантика концепту, Т. Шевченко, І. Огієнко.

Vilchynska T. Features of conceptualizing the image of the Virgin in the T. Shevchenko's poem "Maria" (with I. Ogienko's comments)

Annotation. The article deals with the conceptualized image of God's mother in T. Shevchenko's literary works. The poem «Maria» is the material of investigation. It was interpreted by critics ambiguously, including I. Ogienko's version. The semantic and nominative nature of the conceptualized unit is determined. It was established that linguistic objectification of the image of God's mother in the sacred, profane, ethnonational, archetypal dimensions allows to interpret it as polysemantic ethno-cultural cognitive multifaceted concept, creatively redefined by Taras Shevchenko in the context of spiritual and philosophical quest of that historical period.

Keywords: God's mother, Maria, conceptualization, sacred, nominative field of the concept, semantics of the concept, T. Shevchenko, I. Ogienko.

469. Заборна М. С. Краса як ціннісно-смісловий феномен у тексті книги спогадів Ірини Жиленко “Homo Feriens”/ М. С. Заборна // Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / голов. ред. Голобородько К. Ю. – Харків, 2016. – Вип. 43. – С. 175–182.

Анотація. У статті актуалізується проблема смислу як універсальної цінності в площині кореляції «породження смислу \approx породження тексту». Представлено індивідуально-авторське осягнення краси як ціннісно-сміслового феномену в аспекті втілення точки зору, що виявляє себе в системі модусів, на основі яких у тексті породжуються релевантні надфразні єдності. Обґрунтовано ментальний модус як основу формування в структурі надфразних єдностей авторських формул, що конкретизуються як формули внутрішнього досвіду та сентенції. Проаналізовано авторські коди письменниці, засобом яких мовна матерія тексту відтворює характер її ментальної діяльності.

Ключові слова: смисл, текст, точка зору, модус, надфразна єдність, авторська формула, авторський код, код культури, мовна особистість.

Заборная М. С. Красота как ценностно-смысловой феномен в тексте книги воспоминаний Ирины Жиленко “Homo feriens”

Аннотация. В статье актуализирована проблема смысла как универсальной ценности в плоскости корреляции «порождение смысла \approx порождение текста». Представлено индивидуально-авторское постижение красоты как ценностно-смыслового феномена в аспекте воплощения точки зрения, выявляющейся в системе модусов, на основании которых в тексте порождаются релевантные сверхфразовые единства. Выделен ментальный модус как основание для формирования в структуре сверхфразовых единств авторских формул, конкретизирующихся как формулы внутреннего опыта и сентенции. Проанализированы авторские коды писательницы, посредством которых языковая материя текста воспроизводит характер ее ментальной деятельности.

Ключевые слова: смысл, текст, точка зрения, модус, сверхфразовое единство, авторская формула, авторский код, код культуры, языковая личность.

Zaoborna M. Beauty as a value-sense phenomenon in the text of the book of reminiscences by Iryna Zhylenko “Homo feriens”

Annotation. The problem of sense as a universal value in the correlation between “sense production – text production” has been discussed in the article. The topicality of attention to the specificity of individual perception of universal senses and its language expression in the text is seen through the perspective of attention to individuality, linguistic personality and the revelation of subjective factor in the language which has become one of the prevailing trends of modern linguistics. The goal of the article – to represent textual reality of the book of reminiscences by Iryna Zhylenko «Homo feriens» in the spectrum of individual-author’s wording of the knowledge of the world which is connected with the implementation of the beauty phenomenon as a universal sense. The goal implies the following tasks to be accomplished: 1) to reveal the author’s intentions and the author’s viewpoints; 2) to present the author’s modi as the ways of the author’s viewpoint implementation and the foundation of her textual activity; 3) to analyse the system of author’s codes of value-sense space which in the textual matter explicate the gnoseological operations of language consciousness of the author. As a result of the investigation, the regularities of the author’s viewpoint implementation as a personality with emotional

intelligence in the scope of perceptual, emotive, and mental modi have been observed. They serve as the foundation for the production of relevant extra-phrase unities in the text. The mental modus as a foundation for the formation of the author's formulae in the structure of extra-phrase unities has been substantiated. It is detailed as the formulae of internal experience and wisdom. The author's codes have been analysed, by means of which language matter replicates the character of her mental activity, where the beauty is considered as the phenomenon in which a human being as a subject, the world as an objective being, and the spirit are synthesized.

Keywords: sense, text, viewpoint, modus, extra-phrase unity, author's formula, author's code, culture code, linguistic personality.

470. Заборна М. С. Смысловий потенціал драматичної поеми Лесі Українки «Одержима» в екстраполяції на постмодерну релігійну свідомість / М. С. Заборна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 59–65.

Анотація. Розглянуто текст поеми в площині смислів, що відповідають духовним пошукам людства постмодерної епохи. Осмислено образи твору в проекції на типи духовності, в кожному з яких знаходить своє розв'язання проблема співвідношення людського й сакрального.

Ключові слова: духовність, Божественне, людське, любов, дух, душа, тіло.

Zaoborna M. S. Смысловпорождающий потенциал драматической поэмы Леси Украинки «Одержимая» в экстраполяции на постмодернистское религиозное сознание

Аннотация. Рассматривается текст поэмы в плоскости смыслов, соответствующих духовным исканиям человечества постмодерной эпохи. Осмысливаются образы произведения в проекции на типы духовности, в каждом из которых находит свое решение проблема соотношений человеческого и сакрального.

Ключевые слова: духовность, Божественное, человеческое, любовь, дух, душа, тело.

Zaoborna M. S. Sense-creative potential of Lesia Ukrainka's dramatic poem "Oderzhyma (Obsessed)" as extrapolated on the postmodern religious consciousness.

Annotation. The text of the poem has been analyzed in the context of senses which correspond to the spiritual searches of the mankind in postmodern epoch. The images of the poem have been considered in the projection on the types of spirituality, finding in each of them the decision of the problem of correlation of human and sacred.

Keywords: spirituality, Divine, human, love, spirit, soul, body.

471. Панчук Г. Д. Питання мови у листуванні Володимира Гнатюка й Михайла Грушевського / Г. Д. Панчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 32–35.

Анотація. Стаття присвячена аналізу приватного листування В. Гнатюка та М. Грушевського. Попри різні особисті чи суспільні питання (оцінки творів художньої літератури, стосунки з редакторами та видавцями тощо) на сторінках

листів, увагу привертає обстоювання В. Гнатюком питання функціонування рідної мови.

Ключові слова: епістолярій, епістолярний стиль, літературна мова, стилістика, фольклорист

Панчук Г. Д. Вопрос языка в переписке Владимира Гнатюка и Михаила Грушевского

Аннотація. Стаття посвящена аналізу частной переписки В. Гнатюка и М. Грушевского. Несмотря на различные личные или общественные вопросы (оценки произведений художественной литературы, отношения с редакторами и издателями и т.п.) на страницах писем, внимание привлекает отстаивания В. Гнатюка вопросов функционирования родного языка.

Ключевые слова: эпистолярий, эпистолярный стиль, литературный язык, стилистика, фольклорист

Panchuk G. D. The issue of language in correspondence Vladimir Gnatyuk and Michael Hrushevsky

Annotation. This article analyzes the private correspondence Gnatyuk V. and M. Hrushevsky. Despite various personal or social issues (assessment of fiction, relationships with editors and publishers etc.) on the pages of letters, draws attention V. Gnatyuk the functioning of the native language.

Keywords: correspondence, epistolary style, literary language, style, folklorist

472. Свистун Н. О. Особові імена як знаки ідентифікації та індивідуалізації особи: теорія досліджень / Н. О. Свистун // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна : збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 61. – С. 128–130.

Анотація. У статті охарактеризовано особове ім'я як знак ідентифікації та індивідуалізації особи, проаналізовано основні теоретичні проблеми розгляду особових імен в сучасній антропоніміці, описано фактори, які впливають на вибір імен для новонароджених.

Ключові слова: антропонім, антропоніміка, іменнік, особові імена.

Свистун Н. О. Личные имена как знаки идентификации и индивидуализации личности: теория исследований

Аннотація. В статье дана характеристика личного имени как знака идентификации и индивидуализации личности, проанализированы главные теоретические проблемы рассмотрения личных имён в современной антропонимике, описаны факторы, влияющие на выбор имён для новорождённых.

Ключевые слова: антропоним, антропонимика, именник, личные имена.

Svystun N.O. Person's names as signs of identification and as individualization person: theory research

Annotation. The article describes personal name as a mark of person identification and individualization, analyzes the main theoretical consideration of the problem of personal names in modern anthroponomy, and describes factors that influence the choice of baby names.

The names system, which builds today, still requires study, but the study of anthroponomy already have an excellent academic background, such as scientific articles and scientific monographs. In the historical development anthroponomy improved as

science. It examines different approaches to the interpretation of the personnel names in general.

Dynamic changes often appear in own people personal names. Some names fell out of use, acquiring the status of infrequent and rare, others are in active use, assuming the status of the most common and widely used. Anthroponomy system moves not only in diachronic terms (changing composition names), but in synchronic (names, used in a specific period of life language interrelated).

Therefore synchronic and diachronic analyzes, with various items within a research facility (of language or one of its elements) complement each other and allow you to track the present state of names and their changes in the course of historical development.

Exploring names of certain region, one should allocate it synchronic changes to, first, examine the system connections of structural elements and their functioning in a particular moment of life and language, and secondly, imagine the history of language by matching as many synchronous cuts as possible.

The continuous research of personal names on the certain territory, carried out for a long time, makes possible to detect names diachronic changes on certain territory, its major trends, allows us to trace patterns of development and functioning of national names in general.

Keywords: anthroponomy, anthroponimics, names, personal names.

473. Свистун Н. О. Складнопідрядні речення з підрядними мети і причини як різновиди речень розчленованого типу зі значенням зумовленості: структурно-семантичний аспект (на матеріалі романів Бориса Харчука «На майдані», «Межі і безмежжя») / Н. О. Свистун // Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / голов. ред. Голобородько К. Ю. – Харків, 2016. – Вип. 42. – С. 72–77.

Анотація. У статті аналізуються складнопідрядні речення з підрядними мети і причини як різновиди речень розчленованої структури зі значенням зумовленості (на матеріалі романів Бориса Харчука «На майдані», «Межі і безмежжя»). Представлено зразки подібних конструкцій у мові творів автора, засоби зв'язку для поєднання предикативних частин у них. Доведено, що у мові творів вказані речення у цілісній текстурі з іншими видами речень активно функціонують і допомагають створити особливий, неповторний світ письменника.

Ключові слова: складнопідрядні речення, складнопідрядні речення розчленованого типу (розчленованої структури), складнопідрядні речення з підрядними мети, складнопідрядні речення з підрядними причини, сполучники.

Свистун Н. О. Сложноподчинённые предложения с придаточными цели и причины как разновидности предложений расчленённого типа со значением обусловленности: структурно-семантический аспект (на материале романов Бориса Харчука «На майдане», «Границы и безграничность»)

Аннотация. В статье анализируются сложноподчинённые предложения с придаточными цели и причины как разновидности предложений расчленённого типа со значением обусловленности (на материале романов Бориса Харчука «На майдане», «Границы и безграничность»). Представлены образцы конструкций в языке приведенный автора, средства связи для соединения предикативных частей в них. Доказано, что в языке приведенный подобные предложения в целостной структуре з

другими видами предложений активно функционируют и помогают создать особый, неповторимый мир писателя.

Ключевые слова: сложноподчиненные предложения, сложноподчиненные предложения расчленённого типа (расчленённой структуры), сложноподчиненные предложения с придаточными цели, сложноподчиненные предложения с придаточными причины, союзы.

Svystun N. O. Complex sentences with purpose and reasons subordinates as a variety type of sentence dissected with value of condition: structural-semantic aspect (Based on the novels of Boris Kharchuk "The Square", "Borders and immensity")

Annotation. Relevance of research is due to the scientific need to systematize reasons of syntactic structures in the works of influencing the choice of the writer at work writing. On this basis, the need of clarifying the factors that influenced the choice of writer for writing the work is updated. This means that researchers pay attention not only to structural, semantic and communicative features of complex sentences, but special attention pay to the study of their writing potential. Of course, expressive features and functions of complex sentences that are directly involved in its formulation and design composition are shown in fiction. In the contextual environment we are able to explore more features of such syntactic structures. To constructions that were not the subject of this comprehensive analysis, are complex sentences with subordinate goals and causes as a variety of sentences dismembered with a value of condition in the novels of Boris Kharchuk "The Square", "Borders and immensity." The object of our scientific research is complex sentences with subordinate goals and causes as a variety of sentences segmented structure with the value of condition in the novels of Boris Kharchuk "The Square", "Borders and immensity." The aim of this research is to define the features of complex sentences with subordinate goals and causes in both kinds of sentences with segmented structure with value of condition and their role in language works of Boris Kharchuk. The aim involves the following tasks: describe the linguistic status of complex sentences with subordinate goals and causes both kinds of sentences segmented structure with the value of condition in modern science; to analyze and justify the use of such structures (based on novels, works of Boris Kharchuk "The Square", "Borders and immensity").

Results and conclusions. At the material of novels of Boris Kharchuk "The Square", "Borders and immensity" 77 complex sentences with subordinate goal are discovered, which is 45,8%, and 45 sentences of contractors reasons, which is 26,8% of all complex sentences segmented structure with the value of condition. Monitoring the operation of complex sentences with subordinate goal in the works of Boris Kharchuk confirms their broad use. These statistical processing of complex sentences of this kind, drawn from novels, clearly show that they make up 45,8% of all analyzed segmented structure of complex sentences with a value of condition. This sentence structures perform a variety of functions: help express the position of the author on the depicted events, reveal the inner world of the hero, a true atmosphere of sincere conversation. Complex sentences with subordinate causes in the analyzed novels B. Kharchuk also are represented, though not distinguished by the diversity of communication. They dominate in the stories of the characters, monologues and dialogues, landscape descriptions. These designs clearly differentiate artistic speech, eliminate ambiguity of complexity and provide high culture expression. General contractors and sentences with purpose and reason with contractors play an important role and are an integral part of the language system texts of B. Kharchuk. Their functioning, semantic and stylistic role is regulated by individual author's style. Most sentences contain emotional and evaluative component, help to outline the spiritual ideals of

the writer, his inner world and feelings. Certified units demonstrate the wealth of author's artistic language. In this work we described only two types of sentences. Similar scientific research may be subject to further detailed studies and scientific interests.

Keywords: complex sentences, complex sentences of dismembered type (segmented structure), complex sentences with subordinate objectives, complex sentences with subordinate reason, conjunctions.

474. Свистун Н. О. Складнопідрядні речення розчленованої структури зі значенням прямої і зворотної зумовленості (на матеріалі творів Бориса Харчука «Межі і безмежжя», «Майдан») / Н. О. Свистун // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 100–103.

Анотація. У статті описується лінгвістичний статус складнопідрядних речень розчленованої структури зі значенням зумовленості у сучасній синтаксичній науці, аналізуються складнопідрядні речення розчленованої структури зі значенням прямої і зворотної зумовленості (на матеріалі романів Бориса Харчука «Межі і безмежжя», «Майдан»). Представлено зразки подібних конструкцій у мові творів автора, засоби зв'язку для поєднання предикативних частин у них. Доведено, що у мові творів вказані речення у цілісній текстурі з іншими видами речень активно функціонують і допомагають створити особливий, неповторний світ письменника.

Ключові слова: складнопідрядні речення, складнопідрядні речення розчленованої структури (розчленованого типу), складнопідрядні речення зі значенням зумовленості, пряма і зворотна зумовленість, засоби зв'язку, сполучники.

Свистун Н. О. Сложноподчиненные предложения расчленённого типа со значением прямой и обратной обусловленности (на материале романов Бориса Харчука «Границы и безграничность», «Майдан»)

Анотація. В статье описывается лингвистический статус сложноподчиненных предложений расчленённого типа со значением обусловленности в современной синтаксической науке, анализируются сложноподчиненные предложения расчленённого типа со значением прямой и обратной обусловленности (на материале романов Бориса Харчука «Границы и безграничность», «Майдан»). Представлены образцы таких конструкций в языке приведенных автора, средства связи для соединения предикативных частей в них. Доказано, что в языке приведенных подобные предложения в целостной структуре с другими видами предложений активно функционируют и помогают создать особый, неповторимый мир писателя.

Ключевые слова: сложноподчиненные предложения, сложноподчиненные предложения расчленённой структуры (расчленённого типа), сложноподчиненные предложения со значением обусловленности, прямая и обратная обусловленность, средства связи, союзы.

Svystun N. The complex sentences of segmented structure with the meaning of forward and reverse conditionality are analyzed (based on novels by Boris Kharchuk "Limits and immensity", "Square")

Annotation. In the article the linguistic status of the complex sentences of segmented structure with the meaning of conditionality in the modern syntactic science is described, the complex sentences of segmented structure with the meaning of forward and reverse conditionality are analyzed (based on novels by Boris Kharchuk "Limits and immensity",

"Square"). The samples of similar constructions in the language of works of author and the communications for combination of the predicative parts of them are represented. It is proved that in the language of works the pointed sentences in the integral texture with other types of sentences actively function and help to create a special and unique world of the writer.

Keywords: complex sentences, complex sentences of the segmented structure (segmented type), complex sentences with the meaning of conditionality, forward and reverse conditionality, communication, conjunctions.

Кафедра теорії і методики української та світової літератури

475. Бородіца С. Критична рецепція романів-епопей У. Самчука в літературознавчому дискурсі української діаспори другої половини ХХ століття / Світлана Бородіца // Філологічний дискурс / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. – Хмельницький, 2016. – Вип. 3. – С. 25–33.

Анотація. У статті аналізується велика проза У. Самчука у літературно-критичному дискурсі української діаспори другої половини ХХ століття, зокрема з'ясовуються жанрово-стильові аспекти літературознавчої рецепції його творчості як естетичного феномена.

Ключові слова: історіософська концепція, літературно-критичний дискурс, морально-естетичний ідеал, національний роман-епопея, художнє мислення автора.

Boroditsa S. Critical reception of epic novels by Ulas Samchuk in literary discourse of Ukrainian Diaspora in the second half of the twentieth century

Annotation. The article investigates the big prose by Ulas Samchuk in literary and critical discourse of Ukrainian Diaspora in the second half of the twentieth century. Genre and stylistic dominants of literary and creativity reception of the writer were analyzed as an aesthetic phenomenon.

Keywords: historiosofic concept of literary and critical discourse, moral and aesthetic ideal, the national epic novel, the author's artistic thinking.

476. Бородіца С. Рецепція прози Володимира Лиса в сучасному українському літературознавстві / Світлана Бородіца // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1 (326). – С. 80–85.

Анотація. У статті окреслюються особливості романного мислення Володимира Лиса в українському літературно-критичному дискурсі початку ХХІ ст., простежуються основні напрями рецепції текстів письменника сучасною літературознавчою наукою.

Ключові слова: автор, екзистенціалізм, жанр, постмодернізм, рецепція, роман.

Boroditsa S. Reception of Volodymyr Lys's prose in modern Ukrainian Literature Studies

Annotation. The article deals with the peculiarities of Volodymyr Lys's novel thinking in Ukrainian literary and critical discourse of early 21st century. Main directions of the reception of the writer's texts were analyzed by modern Literature Studies.

Keywords: author, existentialism, genre, postmodernism, reception, novel.

Бородица С. Рецепция прозы Владимира Лиса в современном украинском литературоведении

Аннотація. В статті очерчуються особливості романного мислення Володимира Лиса в українському літературно-критическому дискурсі початку ХХІ ст., прослідковуються основні напрями рецепції текстів письменника сучасної літературознавчої науки.

Ключевые слова: автор, екзистенціалізм, жанр, неомодернізм, рецепція, роман.

477. Грицак Н. Р. Анна Ахматова і Марина Цветаєва: дві перекладні версії однієї поезії Івана Франка // Н. Р. Грицак / Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 204–208.

Анотація. У статті здійснена спроба порівняння перекладних версій поезії Івана Франка Мариною Цветаєвою і Анною Ахматовою. Автор доводить, що попри деякі відмінності у трактуванні поетичних мотивів та образів, перекладачі дали російському читачеві прекрасні зразки відтворення внутрішнього світу ліричного героя, його почуттів, специфіки художньої форми, емоційної атмосфери Івана Франка.

Ключові слова: переклад, читач, поезія, поет, мовні засоби, індивідуально-авторський стиль.

Grytsak N. R. Anna Ahmatova and Maryna Tsvetayeva: two translation versions by Ivana Franka

Annotation. In this article the attempt comparison of translation versions poetry by Anna Ahmatova and Maryna Tsvetayeva. The author proves that despite the differences in interpreting poetic motives and images the translators showed the Russian reader the vivid patterns of inner world reflection of the lyric heroine, his feelings, fiction form peculiarity, emotional atmosphere of Ivan Franko.

Keywords: translation, reader, poetry, poet, language means, individual author's style.

Грицак Н. Р. Анна Ахматова и Марина Цветаева: две переводные версии одной поэзии Ивана Франко

Аннотація. В статті розглядається переклад віршів Івана Франка Мариною Цветаєвою і Анною Ахматовою. Автор доводить, що незважаючи на деякі відмінності в трактуванні поетичних мотивів та образів, перекладачі представили російському читачеві прекрасні зразки створення внутрішнього світу ліричного героя, його почуттів, специфіку художественної форми, емоційної атмосфери Івана Франка.

Ключевые слова: переклад, читач, поезія, мовні засоби, індивідуально-авторський стиль.

478. Куца О. П. Володимир Гнатюк на «перехресних стежках» української літератури / О. П. Куца // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 6–11.

Анотація. У статті узагальнено основні аспекти діяльності В. Гнатюка у царині української науки про літературу. Включення художнього досвіду фольклору у літературний процес кінця ХІХ-початку ХХ століття розглянуто у зв'язку з появою у ньому постаті В. Гнатюка. Підсумовано його внесок у розвиток літератури Закарпаття.

Ключові слова: Володимир Гнатюк, фольклоризм, літературний процес, видавнича справа.

Kutsa O. P. Volodymyr Hnatiuk on the "Cross Paths" of the Ukrainian literature

Annotation. The article summarizes the main aspects of V. Hnatiuk's activities in the field of Ukrainian literary science. The inclusion of artistic folklore experience in the literary process of the late 19th and early 20th centuries is considered in connection with the emergence of V. Hnatiuk. His contribution to the development of Transcarpathian literature is summed up.

Keywords: Volodymyr Hnatiuk, folklorism, literary process, publishing business.

Куца О. П. Владимир Гнатюк на «перекрестных путях» украинской литературы

Аннотація. В статье обобщены основные аспекты деятельности В. Гнатюка в области украинской науки о литературе. Введение художественного опыта фольклора в литературный процесс конца ХІХ-начала ХХ века рассматривается в связи с появлением в нем фигуры В. Гнатюка. Обобщено вклад ученого в развитие литературы Закарпаття.

Ключевые слова: Владимир Гнатюк, фольклористика, литературный процесс, издательское дело.

479. Куца О. П. Критичні рефлексії І. Франка у контексті літературних теорій М. Драгоманова / О. П. Куца // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 149–154.

Анотація. У статті розглянуто літературно-критичну діяльність І. Франка у контексті його листування з М. Драгомановим. Увиразнено актуальні проблеми франкознавства, які є важливими для вивчення Франкової концепції національної літератури, «франкізму» як самобутнього філософського світогляду.

Ключові слова: Франко, Драгоманов, літературні теорії, літературна критика.

Kutsa O. The Critical Reflections of I. Franko in the context M. Drahomanov's Literary Theories

Annotation. In the article the literary-critical activity of I. Franko in the context of his correspondence with M. Drahomanov is reviewed. The contemporary issues of Franko-related studies that are important for studying Franko's national literature concept and "Frankism" as a distinctive philosophical outlook are singled out.

Keywords: Franko, Drahomanov, literary theories, literary criticism.

Куца О. П. Критические рефлексии И. Франко в контексте литературных теорий М. Драгоманова

Аннотація. В статье рассмотрена литературно-критическая деятельность И. Франко в контексте его переписки с М. Драгомановым. Подчёркнуты актуальные

проблемы франковедения, которые важны для изучения концепции национальной литературы И. Франко, «франкизма» как самобытного философского мировоззрения.

Ключевые слова: Франко, Драгоманов, литературные теории, литературная критика.

480. Лабащук О. В. Здобутки та перспективи дослідження автобіографічних оповідей у фольклористиці / О. В. Лабащук // *Studia methodologica*. – Ternopil ; Kielce, 2016. – Issu 43. – S. 3–9.

Анотація. У XIX столітті зацікавленість народними автобіографічними розповідями виявляли переважно не науковці, а письменники, які писали твори «з народного життя»; до таких авторів належать насамперед Марко Вовчок та Іван Франко. Переломним для фольклористики виявилось розрізнення форм побутування народної прози, здійснене К. фон Сидовим, який уперше виділив меморат як «розповіді про власний досвід». Цікаві та ґрунтовні спостереження над сучасною усною прозовою традицією зроблено вітчизняними фольклористами Олександрою Брициною та Степаном Мишаничем, а також польською фольклористкою Доротою Симонідес. Важливим кроком уперед для розуміння специфіки автобіографічного нарративу виявляються напрацювання, здійснені в галузі усноісторичних студій, що мають продовження в працях українських фольклористів, зокрема, Р. Кирчіва, О. Кузьменко, Л. Халюк.

Ключові слова: методологія дослідження фольклору, українська фольклористика, меморат, автобіографічний нарратив, усноісторичні дослідження.

Annotation. In the nineteenth century the interest in folk autobiographical stories was not only scientists' area of research, but in mainly there were aim of writers who have written works «with folk's life»; such authors are primarily Marko Vovchok and Ivan Franko. Folklore's turning point was to distinguish of popular forms of existence prose made by C. von Sydov who first identified memorats as «stories about own experiences». Interesting and thorough observation of contemporary oral prose tradition made by national folklorists such as Oleksandra Britsyna and Stephen Myshanych, also by Dorota Symonides, polish folklorist.

An important step forward for the understanding of autobiographical narrative developments are made in the field of oral history studies that have continued in the works by Ukrainian folklorists, particularly R. Kyrchiva, O. Kuzmenko, L. Halyuk

Keywords: methodology research of folklore, Ukrainian folklore, memorat, autobiographical narrative, oral history.

Лабащук О. В. Достижения и перспективы исследования автобиографических рассказов в фольклористике

Аннотация. В XIX веке заинтересованность народными автобиографическими рассказами проявился прежде всего в среде не ученых, а писателей, которые сочиняли произведения «из народной жизни»; такими авторами были прежде всего Марко Вовчок и Иван Франко. Переломным для фольклористики оказалась дифференциация народной прозы, которую провел К. фон Сидов, он впервые выделил меморат как «рассказ о собственном опыте». Интересные и важные наблюдения над современной усной прозаической традицией сделали украинские фольклористы А. Брицына и С. Мышаныч, а также польская фольклористка Д. Симонидес. Важным шагом вперед для понимания специфики автобиографического нарратива оказываются наработки, осуществленные в области усноисторических

исследований, имеющие продолжение в работах украинских фольклористов: Р. Кирчива, О. Кузьменко, Л. Харлюк.

Ключевые слова: методология исследования фольклора, украинская фольклористика, меморат, автобиографический нарратив, устноисторические исследования.

481. Лановик М. Фольклор як ідеологічний код художньої літератури (на матеріалі невольничої поезії Ігоря Калинця) / М. Лановик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 12–24.

Анотація. Основна увага автора статті зосереджена на ідеї фольклору як специфічного ідеологічного коду літератури. Коротко окреслено проблему фольклорного підтексту в підневільних літературах, зокрема в епоху романтизму, а також його вияви в українській літературі початку ХХ століття, у творчості письменників-шістдесятників. У цьому ключі аналізуються поезії І.Калинця, зокрема збірки періоду ув'язнення. Розглядаються причини появи у творчості львівського автора специфічної мови-підтексту, а також різні площини фольклоризму: зв'язок поезії з системою народнопоетичних жанрів (календарної обрядовості, казок, легенд та ін.), особливості поетики, символіки, ритміки та ін. Автор пропонує багаторівневість прочитання аналізованих текстів, сприймання їх як певного національного ідеологічного коду.

Ключові слова: поезія, фольклор, жанр, стиль, образ, підтекст, світогляд, ідеологія, код.

Лановик М. Фольклор как идеологический код художественной литературы (на материале невольничьей поэзии Игоря Калинца)

Аннотация. Основное внимание автора статьи обращено на идеи фольклоризма как специфического идеологического кода литературы. Вкратце очерчено проблему фольклорного подтекста в порабощенных литературах, в частности в эпоху романтизма, а также его проявления в украинской литературе начала ХХ века, в творчестве писателей-шестидесятников. В этом ключе анализируются поэзии И.Калинца, особенно сборники времен его пребывания в тюрьме. Рассматриваются причины появления в творчестве львовского автора специфического языка-подтекста; а также разные плоскости фольклоризма: связь поэзии с системой народнопоэтических жанров (календарной обрядовости, сказок, легенд и др.), особенности поэтики, символіки, ритміки и др. Автор предлагает многоуровневое прочтение анализированных текстов, восприятие их как некоего национального идеологического кода.

Ключевые слова: поэзия, фольклор, жанр, стиль, образ, подтекст, мировоззрение, идеология, код.

Annotation. The main attention is drawn to the idea of folklore in literature as specific ideological code. The author of the article gives short outline of folk subtext in dependent literatures, particularly in the epoch of Romanticism, as well as its reveals in Ukrainian literature of the beginning of the 20th centuries and in literary works of the writers of the 60-s. Poetry by Ihor Kalynets, specifically his works of the years of imprisonment, are analyzed in this key. The causes of appearance of the specific language-subtext in poetry of author from Lviv are viewed, as well as different layers of folklore:

connections between poetry and the literature genre system (calendar traditions, fairy tales, legends etc.): poetical, symbolic and rhythmical features. Author shows the multilayer interpretation of analyzed texts, as a certain national ideological code.

Keywords: poetry, folklore, genre, style, image, subtext, worldview, ideology, code.

482. Ткачук М. П. Дискурсивне слово про Кобзаря, збагачене галицьким Шевченкознавством / М. П. Ткачук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуща [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 277–279. – Рец. на кн.: Федунь М. Тарас Шевченко і Західна Україна : збірник наукових матеріалів. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2014. – 152 с.

Анотація. У рецензії на книги Марії Федунь розглядається мемуаристика Західної України перших десятиріч ХХ століття, яку дослідила літературознавець. Особлива увага приділяється мемуаристиці Західної України перших десятиріч ХХ століття. Важливими є міркування про художнє слово Тараса Шевченка у західноукраїнській військовій мемуаристиці. По-новому розглядається духовний феномен Тараса Шевченка у західноукраїнській мемуаристиці першої половини ХХ століття. Особливо цінним є Шевченкознавчий бібліографічний покажчик праць авторки.

Ключові слова: мемуари, мемуаристика, шевченкознавець, документальність, історична достовірність, листи, спогади автора, щоденники.

Tkachuk M. Discursive word about Kobzar enriched with Galician Shevchenko lore

Annotation. The review of the books by Maria Fedun considers the memoirs of Western Ukraine of the first decades of the twentieth century, which was investigated by her. Important considerations are about Shevchenko's artistic word in the Western Ukrainian military memoirs. Shevchenko's spiritual phenomenon in the Western Ukraine's memoirs of the first half of the twentieth century is explored anew. Especially valuable is Shevchenko studies bibliography list done by the author.

Keywords: memoirs, memoirs, shevchenkoznavecs, documentary, historical accuracy, letters, memoirs author's diaries.

483. Ткачук М. П. Змістова значущість творчих пріоритетів (до 70-річчя від дня народження Миколи Зимомрі) / М. П. Ткачук, І. М. Зимомря // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуща [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 286–297.

Анотація. У статті висвітлюється творча особистість видатного літературознавця М.І.Зимомрі, його невтомна праця, розповідь охоплює широке коло імен та історій, що відбувалися в житті Миколи Івановича. Він зумів подолати гіркі й важкі випробування часу, здійснити багато літературознавчих відкриттів, подарував учений світового виміру.

Tkachuk M. P., Zymomria I. M. Semantic significance creative priorities (The 70th anniversary of the birth of Mykola Zymomria)

Annotation. The article highlights the creative person of outstanding literary scholar M.I. Zymomria, his tireless work, the story covers a wide range of names and stories that

took place in the life of Mykola Ivanovych. He managed to overcome the bitter and difficult tests of time, made a lot of literary discoveries and became a scientist of global dimension.

484. Ткачук М. П. Наративний дискурс прози Елізи Ожешко / М. П. Ткачук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 116–172.

Анотація. У статті висвітлюється характер художніх шукань видатної польської письменниці Елізи Ожешко, проблематика її творів, новаторство, сюжетно-композиційна організація текстів. Досліджуються основні закономірності наративної організації реалістичного дискурсу творів митця. Особлива увага приділяється наративній структурі творів письменниці у моделюванні художньої картини світу. Аналізується ідейно-естетичні засади прози, внесок письменниці в розвиток художньої думки доби.

Ключові слова: дискурс, гомодієгетичний наратор, гетеродієгетичний наратор, реалізм, художній світ, українсько-польські літературні зв'язки.

Tkachuk N. Narrative prose principles Eliza Orzeszkowa

Annotation. In the article "A few remarks on the story" (1866) Eliza Orzeszkowa opposed epigones of sentimentalism and romanticism with their false "vampires" and superficial works contrasting her understanding of art as a spiritual force that elevates man. The fate of women in inhuman society is the central theme of the artistic discourse of the writer. Orzeszkowa narrator introduced her ideal woman who is brave, strong, healthy, and which boldly fight for her happiness and dignity. New in that time writing was Eliza Orzeszkowa's woman, mother, sister, girlfriend of the writer in the art world were strong and spiritually rich.

To describe the national epic of life, the writer-narrator resorts to all-knowing narrator. First of all, the author resorts to homodigetic narrator who narrates in first person singular. A narrative of the heroine-narrator presents the dramatic story of her life.

The peculiarity of literary discourse of Orzeszkowa Eliza is a combination of objective and subjective principles. Poetry as an attempt to idealized view of the world unfolds through an objective in the reproduction of reality and acts as an idealized view of the world of prose texts of the writer. Artistic depiction provides an objective picture of the world, so-called "hunger truth". Under the pen of Orzeszkowa homodigetic narrative has become a way of expression of internal non-admission inhuman surroundings. Thus, Eliza Orzeszkowa is a leading representative of realistic discourse of Polish and European writerhood in the second half of the nineteenth century.

Ткачук М. П. Нарративный дискурс прозы Элизы Ожешко

Аннотация. В статье раскрывается характер художественных исканий польской писательницы Элизы Ожешко, проблематика ее произведений, новаторство сюжетной-композиционной организации текстов. Исследуются основные закономерности нарративной организации реалистического дискурса писательницы. Особое внимание уделяется нарративной структуре произведений писателя в моделировании художественной картины мира. Анализируются эстетические вопросы прозы автора, вклад Элизы Ожешко в культуру славянских народов.

485. Ткачук О. М. Жанрова модель містерії та «Великий льох» Т. Шевченка / О. М. Ткачук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуша [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 184–189.

Анотація. У статті досліджується інтертекстуальні зв'язки жанру містерії та поеми-містерії Т. Шевченка «Великий льох». Містерія виникла в античній літературі, поширилася як драматичне дійство в Середньовіччя. Інваріантна структура жанру вплинула на драматургію давньої української літератури та поеми європейських романтиків. «Великий льох» засвідчує творче переосмислення жанрової моделі містерії, яка відповідала творчим інтенціям поета.

Ключові слова: містерія, жанр, романтизм, історіософія.

Tkachuk O. M. Mystery plays genre model and “Velykyi lokh” (“Great cellar”) by Taras Shevchenko

Annotation. The article examines the inter-textual connections of genre of mystery and mystery-poem “Velykyi lokh” (“Great cellar”) by Taras Shevchenko. Mysteries originated in ancient literature, spread as a dramatic event in the Middle Ages. This genre invariant structure influenced the genre of drama of ancient Ukrainian literature and European romantic poems. “Velykyi lokh” exemplifies creative re-thinking of the mystery genre model to match the creative intentions of the poet.

Keywords: mystery plays, genre, romanticism, philosophy of history.

Ткачук А. Н. Жанровая модель мистерии и «Подземелье» Т. Шевченко

Анотація. В статье исследуется интертекстуальный связи жанра мистерии и поэмы-мистерии Т. Шевченко «Великий льох». Мистерия возникла в античной литературе, распространилась как драматическое действо в Средневековье. Инвариантная структура жанра повлияла на драматургию древней украинской литературы и поэмы европейских романтиков. «Великий льох» свидетельствует творческое переосмысление жанровой модели мистерии, которая отвечала творческим интенциям поэта.

Ключевые слова: мистерия, жанр, романтизм, историософия

486. Царик Л. І. Національно-визвольні змагання 1917-1920 років у житті і творчості Володимира Сосюри / Л. І. Царик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуша [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 45. – С. 191–201.

Анотація. У статті на основі спогадів поета та ранніх його творів проаналізовано риси художнього світу Володимира Сосюри періоду 1917-1920 років. Окреслено специфіку індивідуальних та екзистенційних особливостей ліричної творчості митця під час національно-визвольних змагань в Україні, учасником яких він був. З'ясовано роль «Спогадів» Сосюри для рецепції та інтерпретації його творчості 20-30-х років.

Ключові слова: лірика, мемуари, жанр, ремінісценції, мотив, рецепція.

Annotation. The features of the artistic world of Vladimir Sosyury by period 1917-1920 analyzed on the basis of early memories of the poet and his works. The specific features of individual and existential lyrical works of the artist during the national liberation

movement in Ukraine outlined, to which he was. Found out the role of Sosyury's "Memories" for the reception and interpretation of his work 20-30 years.

Keywords: poetry, memoir genre, allusions, motif, reception.

Царик Л. И. Национально-освободительное движение 1917-1920 рокив в жизни и творчестве Владимира Сосюры

Аннотация. В статье на основе воспоминаний поэта и ранних его произведений проанализированы черты художественного мира Владимира Сосюры периода 1917-1920 годов. Определено специфику индивидуальных и экзистенциальных особенностей лирического творчества художника во время национально-освободительной борьбы в Украине, участником которых он был. Выяснена роль «Воспоминаний» Сосюры для рецепции и интерпретации его творчества 20-30-х годов.

Ключевые слова: лирика, мемуары, жанр, реминисценции, мотив, рецепция.

Кафедра теорії і методики української та світової літератури

487. Головата Л. М. Опрацювання простого ускладненого речення на краєзнавчому матеріалі (з життя і творчості Володимира Гнатюка) / Л. М. Головата // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 86–88.

Анотація. Пропонована до друку стаття містить матеріал про опрацювання простого ускладненого речення учнями основної школи на краєзнавчому матеріалі. З'ясовано теоретичні і практичні аспекти та розроблено оригінальну технологію вивчення простого ускладненого речення на текстах краєзнавчого спрямування.

Ключові слова: просте ускладнене речення, тексти краєзнавчого спрямування. Система вправ і завдань.

Головатая Л. М. Изучение простого усложненного предложения на краеведческом материале (из жизни и творчества Владимира Гнатюка)

Аннотация. Предлагаемая к печати статья содержит материал об изучении простого усложненного предложения учениками основной школы на краеведческом материале. Выяснено теоретические и практические аспекты, разработано оригинальную технологию изучения простого усложненного предложения на текстах краеведческой направленности.

Ключевые слова: простое усложненное предложение, тексты краеведческой направленности, система упражнений и заданий.

Golovata L. M. Opracyuvannya the simple complicated sentence on regional material (from life and creation of Volodymyr Gnatyuk)

Annotation. Suggested article for publications consists of simple complicated sentence material for processing by secondary school students based on geographical material. Theoretical and practical aspects were found out and original technology for studying simple complicated sentence based on geographical texts.

Keywords: simple complicated sentence, geographical texts, system of exercises and tasks.

488. Дідук-Ступ'як Г. І. Різноманітні підходи до вивчення української мови при формуванні в учнів навичок аудіювання / Г. І. Дідук-Ступ'як // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2016. – № 10/11 (446/447). – С. 2–9.

Анотація. У статті розкриваються лінгвометодичні можливості технології інтеракціїрізноманітних підходів до вивчення української мови при формуванні перцептивної розумової діяльності як однією із основних видів мовленнєвої діяльності учнями основної школи. З'ясовано спільні і відмінні риси усного і писемного мовлення; роль авторської технології ЛТИРП для ефективного навчання аудіювання як перцептивного виду розумової діяльності учнів 5-7 і 8-9 класів ЗОШ на уроках української мови. Автором указані функції аудіювання як виду комунікації, що сприяють активному розвитку комунікативної компетентності учнів основної школи на уроках української мови; описано авторську методику навчання аудіюванню, що включає принципи, традиційні та інноваційні методи й прийоми, різні види комунікативно-ситуативних, когнітивних, дослідницьких та творчих завдань, клоуз-тести тощо. Вказано на важливість використання аудіо-текстів, фрагментів фільмів для кращого сприйняття усного висловлення школярами основного контрцентру у вимірі авторської технології ЛТИРП. Зроблено висновки і указано перспективи подальших досліджень за вказаною науковою проблемою.

Ключові слова: перцептивна розумова діяльність, аудіювання, авторська технологія ЛТИРП, традиційні та інноваційні методи, різноманітні вправи, клоуз-тести.

Дідук-Ступ'як Г. И. Различновидовые подходы к изучению украинского языка при формировании в учащихся навыков аудирования

Аннотация. В статье раскрываются лингвометодические возможности технологии интеракции различных видов подходов к изучению украинского языка при формировании перцептивной умственной деятельности как одного из основных видов речевой деятельности учащимися основной школы. Выявлены общие и отличительные черты устной и письменной речи; роль авторской технологии ЛТИРП для эффективного обучения аудирования как перцептивного вида умственной деятельности учащихся 5-7 и 8-9 классов на уроках украинского языка. Автором указаны функции аудирования как вида коммуникации, способствующие активному развитию коммуникативной компетентности учащихся основной школы на уроках украинского языка; описано авторскую методику обучения аудированию, включающую принципы, традиционные и инновационные методы и приемы, различные виды коммуникативно-ситуативных, когнитивных, исследовательских и творческих задач, клоуз-тесты и т. Указано на важность использования аудиотекстов, фрагментов фильмов для лучшего восприятия устного высказывания школьниками основного контрцентра в плане авторской технологии ЛТИРП. Сделаны выводы и указаны перспективы дальнейших исследований по указанной научной проблеме.

Ключевые слова: перцептивная умственная деятельность, аудирование, авторская технология ЛТИРП, традиционные и инновационные методы, различновидовые упражнения, клоуз-тесты.

Diduk-Stupiyak H. I. The various approaches to teaching Ukrainian in the process of forming secondary school students' listening skills

Annotation. The article reveals linguistic and methodical possibilities of the technology of interaction of different approaches to teaching Ukrainian in mastering listening as one of the major types of speaking by students of secondary school. There has been shown theoretical background of listening that includes complex receptive mental-

mnemonic activities related to the perception, understanding and active processing of information contained in oral speech message; highlighted the main characteristics of listening; found common and distinctive features of oral and written language, the role of the author LTIDA technology for effective teaching listening at the lessons of 5-7 and 8-9 grades of secondary school. The author has specified the functions of listening as a form of communication that promote the development of communicative competence of secondary school students at the lessons of the Ukrainian language; the author describes the methodology of teaching listening, which includes principles, traditional and innovative methods and techniques, various situational communicative, cognitive, research and creative tasks, close tests, etc. There have been considered objective and subjective difficulties in mastering listening as a type of speech activity by the students of 5-7 and 8-9 grades, psychological and didactic features of perception of different genres of audiotexts. The importance of using audio texts, fragments of films for better perception of the oral expression by students of the main center in the light of the author LTIDA technology has been specified. The conclusions and recommendations for further studies of the stated scientific problem have been made.

Keywords: listening, the author LTIDA technology, traditional and innovative methods, various exercises.

489. Лісняк Н. І. Абстрактні поняття "добро і "зло" у лемківських піснях / Н. І. Лісняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 41–45.

490. Лісняк Н. І. Мовні образи жита і пшениці у лемківських народних піснях / Н. І. Лісняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мовознавство / редкол.: Т. П. Вільчинська, В. В. Німчук, В. В. Грещук [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 1 (25). – С. 47–51.

Анотація. У статті висвітлено мовні образи жита і пшениці у лемківських народних піснях. Виявлено їх семантико-символічний потенціал та простежено прийоми і засоби реалізації цих образів. Визначено основні семантико-символічні смисли – «життя», «кохання», «буттєвість».

Ключові слова: символіка, образ, сема, семантика, знакові культури, прийом уособлення, синтаксичний паралелізм.

Лісняк Н. Лингвистические образы ржи и пшеницы в лемковских народных песнях

Аннотація. В статье рассмотрены лингвистические образы ржи и пшеницы в лемковских народных песнях. Обозначен их семантико-символический потенциал, прослежены приемы и средства реализации этих образов. Определены основные семантико-символические смыслы – «жизнь», «любовь», «бытие».

Ключевые слова: символика, образ, сема, семантика, знаковые культуры, прием олицетворения, синтаксический параллелизм.

Lisnyak N. The linguistic image of the rye and wheat in the lemko folk songs

Annotation. The article describes linguistic images of rye and wheat in Lemko folk songs. It has defined their semantic and symbolic potential, described methods and means

of realization these images, determined the basic semantic and symbolic concept – "life", "love", "being".

Keywords: symbolism, image, seme, semantics, cereals, impersonation method, syntactic parallelism.

491. Мельничайко В. Я. Голос В. Гнатюка в дискусії про літературну мову напочатку ХХ століття / В. Я. Мельничайко, М. Й. Криський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Літературознавство / редкол.: М. П. Ткачук, Е. Бялка, К. Гуца [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 44. – С. 29–32.

Анотація. У статті йдеться про питання, яке здавна хвилювало передових представників української літератури, культури і науки – необхідність унормування літературної мови й уніфікація («уодностайнене») правопису. В дискусії з цієї проблеми, яка розгорілася на зламі ХІХ–ХХ століть, узяв участь і В. Гнатюк. Висловлені ним думки залишаються актуальними і в наш час. Зокрема і в освітній сфері.

Ключові слова: літературна мова, українська література, літературний правопис, В. Гнатюк.

Мельничайко В. Я., Криський М. Й. Голос Гнатюка в дискусії о літературном языке в начале ХХ века

Анотація. В статье говорится о вопросе, который издавна волновало передовых представителей украинской литературы, культуры и науки - необходимость нормирования литературного языка и унификация («уодностайнене») правописания. В дискуссии по этой проблеме, которая разгорелась на рубеже ХІХ – ХХ веков, принял участие и В. Гнатюк. Высказанные им мысли остаются актуальными и в наше время. В том числе и в сфере образования.

Ключевые слова: литературный язык, украинская литература, литературный правописание, В. Гнатюк.

Melnychaiko V. Y., Kryskiv M. Y. The viewpoint of Volodymyr Hnatiuk in discussion on literary language in start of 20th century

Annotation. The contribution of V. Hnatiuk to the discussion of literary language at the beginning of XX century. A very important question which was interesting for the forerunners of Ukrainian literature, culture and science is distinguished in this article. The problem is the necessity of unification of literary language and writing. V. Hnatiuk took part in discussing this problem which was raised in XIX-XX centuries. His thoughts are topical nowadays, particularly in the sphere of education.

492. Миколенко Т. М. Когнітивна структура аудіальних порівнянь / Миколенко Т. М. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна: збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 62. – С. 223–226.

Анотація. У статті проаналізовано структуру порівнянь зі звуковим компонентом. Виявлено типові й нетипові моделі аудіальних порівнянь. Установлено систему об'єктів та еталонів аудіальних порівнянь на матеріалі творів Гр. Тютюнника, І. Франка, Вл. Шевчука.

Ключові слова: порівняння, порівняння зі звуковим компонентом, когнітивна структура порівняння, моделі порівнянь зі звуковим компонентом.

Мыколенко Т. М. Когнитивная структура аудиальных сравнений

Аннотация. В работе сделана попытка проанализировать структуру сравнений с аудиальным компонентом. Определены типичные и нетипичные модели аудиальных сравнений. Установлена система объектов и эталонов аудиальных сравнений на материале произведений Гр. Тютюнника, И. Франко, Вл. Шевчука.

Ключевые слова: сравнение, аудиальное сравнение, когнитивная структура сравнения, модели сравнений с аудиальным компонентом.

Mykolenko T. M. Structure of comparisons with the sounds component

Annotation. In the Ukrainian linguistics, there are still not enough researches in which it would be carried out the structural-semantic description of art comparisons and their semantical-grammatical models were investigated, dictionaries of art comparisons, dictionaries of comparisons of a certain era haven't been yet concluded. It has caused the objective of the article, that consists in the establishment of a semantic typology of comparisons with the sound component based on the material of the prosaic art text and creation of a complex model of comparison.

The problem of semantical-grammatical modeling of art comparisons with the sound component is analyzed in the article. The typical and atypical models of audio comparisons are defined. The system of objects and standards of audio comparisons, as exemplified in the works of H. Tuytuynnyk, I. Franko. V. Shevchuk are established.

Keywords: comparison, audio comparison, cognitive structure of comparison, models of comparisons with the sound component.

493. Миколенко Т. М. Людина в системі ототожнень Івана Франка / Миколенко Т. М. // Мова і культура / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – Вип. 19, т. 3 (183). – С. 264–269.

Анотація. У статті проаналізовано систему порівнянь зовнішнього вигляду людини в прозових творах Івана Франка. Розмежовано порівняння цілісного образу людини (порівняння-гештальти) та порівняння окремих частин тіла. Визначено основні об'єкти і еталони порівняльних конструкцій. Виявлено залежність порівнянь від етнічного, локального та індивідуального ментального просторів.

Ключові слова: порівняння, об'єкт порівняння, еталон порівняння, зовнішність людини, художній прозовий текст, мова письменника, мова І Франка.

Мыколенко Т. М. Человек в системе сравнений Ивана Франко

Аннотация. В работе сделана попытка проанализировать структуру сравнений внешнего вида человека в прозаических произведениях Ивана Франко. Выделены сравнения целостного образа человека (сравнения-гештальты) и сравнения отдельных частей тела. Определены основные объекты и эталоны сравнительных конструкций. Обнаружена зависимость сравнений от этнического, локального и индивидуального ментального пространств.

Ключевые слова: сравнение, объект сравнения, эталон сравнения, внешность человека, художественный прозаический текст, язык писателя, язык И. Франко.

Mykolenko T. M. Man in the system of comparisons of Ivan Franko

Annotation. In the article the structure of comparisons concerning the appearance of man is analysed in prosaic works by Ivan Franko. The comparison of the whole character of man and of separate parts of his body is dealt with. The basic objects and standards of

comparative constructions are defined. The dependence of comparisons on ethnic, local and individual mental spaces is underlined.

Keywords: comparison, object of comparison, standard of comparison, appearance of man, artistic prosaic text, language of writer, language of I. Franko.

494. Наливайко М. Я. Вироблення умінь і навичок аналізу діалектних текстів у студентів-філологів / М. Я. Наливайко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2016. – № 1. – С. 69–74.

Анотація. Подано методичні рекомендації для аналізу діалектних текстів. Запропоновано зразки текстів південно-західного наріччя, зібрані студентами II курсу факультету філології і журналістики під час діалектологічної практики. Розроблено систему вправ, яка дасть можливість визначати мовні особливості північного, південно-західного і південно-східного нарічч української мови. Виокремлено зразки аналізу фонетичних, морфологічних, лексичних, синтаксичних діалектних явищ. Визначено, які вправи треба рекомендувати студентам до виконання для формування умінь і навичок та закріплення вивченого матеріалу. Детально описано вправи, в яких можна простежити фонетичні, лексичні, морфологічні діалектизми. Обґрунтовано доречність запису текстів фонетичною транскрипцією і з детальним аналізом.

Ключові слова: діалектологія, діалектизм, фонетичний діалектизм, лексичний діалектизм, морфологічний діалектизм, говірка, говір, наріччя.

Наливайко М. Я. Выработка умений и навыков анализа диалектных текстов у студентов-филологов

Аннотация. Поданы методические рекомендации для анализа диалектных текстов. Предложено образцы текстов юго-западного наречия, собранные студентами II курса факультета филологии и журналистики во время диалектологической практики. Разработана система упражнений, которая даст возможность определить языковые особенности северного, юго-западного и юго-восточного наречий украинского языка. Представлены образцы анализа фонетических, морфологических, лексических, синтаксических диалектных явлений. Определено, какие упражнения надо рекомендовать студентам выполнять для формирования умений и навыков и закрепления изученного материала. Детально описаны упражнения, в которых можно проследить фонетические, лексические, морфологические диалектизмы. Обоснована потребность записи текстов фонетической транскрипцией и с детальным анализом.

Ключевые слова: диалектология, диалектизм, фонетический диалектизм, лексический диалектизм, морфологический диалектизм, говор, наречие.

Nalyvaiko M. Y. Developing skills analysis dialect texts by philological students

Annotation. The article presents guidelines for the analysis of dialect texts. A sample text southwestern dialect collected second-year students of the Faculty of Philology and Journalism at dialectological practice. A system of exercises that will make it possible to determine the language features of the northern, western, southeastern dialects Ukrainian language. Thesis there is determined samples analysis of phonetic, morphological, lexical, syntactic dialect phenomena. The paper focuses on the analysis different exercises. It was determined that the exercise should recommend students to perform for the formation of skills and consolidate the learned material. Described in detail the exercises, which traced

phonetic, lexical, morphological dialectisms. Grounded relevance writing texts phonetic transcriptions and detailed analysis.

Keywords: dialectology, phonetic dialectism, lexical dialectism, morphological dialectism, dialect.

495. Наливайко М. Я. Діалектна основа прізвиськ жителів Львівщини / М. Я. Наливайко // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / відп. ред. І. В. Сабадош. – Ужгород, 2016. – Вип. 21 : Ареалогія й ономастика. – С. 245–247.

Анотація. У статті проаналізовано прізвиська, що функціонують у говірках Львівщини. Аналіз зроблений на фонетичному, морфологічному, словотвірному, лексичному рівнях. Зроблено спробу представити регулярні та нерегулярні явища, простежені на матеріалі неофіційних антропонімів, засвідчити, що говірка і прізвиська взаємопов'язані процеси.

Ключові слова: антропонімія, прізвисько, говірка, мовний рівень, фонема.

Наливайко М. Я. Диалектная основа прозвищ жителей Львовщины

Аннотация. В статье проанализированы прозвища, которые функционируют в говорах Львовщины. Анализ сделан на фонетическом, морфологическом, словотворном, лексическом уровнях.

Ключевые слова: антропонимия, прозвище, языковой уровень, фонема.

Nalyvaiko M. Y. The dialect base of the nicknames in Lviv region

Annotation. In the article analyses nicknames which function in dialect of Lviv region. The analyses is done at a basic linguistic levels: phonetic, word-formstion, morphological, lexical. An attempt to present the regular and not regular dialect phenomena traced on material of unofficial nicknames is done.

Keywords: anthroponomy, nickname, lexico-motivating group, phonema.

496. Наливайко М. Я. Патроніми в говірках південно-західного наріччя (іменування дочок) / М. Я. Наливайко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна : збірник наукових праць / редкол.: Архангельська А. М., Вокальчук Г. М., Глотов О. Л. [та ін.]. – Острог, 2016. – Вип. 62. – С. 248–250.

Анотація. Проаналізовано індивідуальні відантропонімні жіночі прізвиська. До відантропонімних відносимо найменування, лексичною базою яких стали оніми. Мотивом для творення жіночих прізвиськ жителів Львівщини слугує характеристика зовнішності батька, психічні особливості, подія, яка відбулася з носієм імені, рід діяльності, соціальні характеристики, місце проживання, родинні стосунки. Відпатронімні жіночі прізвиська утворено морфологічним способом за допомогою спеціальних генесіонімних суфіксів.

Ключові слова: патронім, прізвисько, антропонімікон, лексична база, словотвірна структура.

Наливайко М. Я. Патронимы в говорах юго-западного наречия (именования дочерей)

Аннотация. Проанализированы индивидуальные отантропонимные женские прозвища. К отантропонимным относим менования, лексической базой которых стали онимы. Мотивом для создания женских прозвищ жителей Львовщины служили характеристика внешности отца, психические особенности, событие, которое

произошло с носителем имени, род занятий, социальные характеристики, место жительства, родственные отношения. Отпатронимные женские прозвища образованные морфологическим способом с помощью специальных генесионимных суффиксов.

Ключевые слова: патроним, прозвище, антропонимикон, лексическая база, словообразовательная структура.

Nalyvaiko M. Y. Patronims in the southwesterndialects (informal daughters names)

Annotation. In this article modern Ukrainian informal daughters names derived from formal and informal names of their fathers have been analyzed according to their lexical base and word-forming structure. The most productive word-formation elements, which at present create unofficial male patronims, have been defined. Individual nicknames have been outlined for the first time in the thesis from the point of view of motivation basis and word-building structure, using wide range of factual material. There have been determined lexico-semantic word-building structure of nicknames and the causes for their naming have been identified in the thesis. Word-building structure of nicknames have been based and typical, non-typical samples have been defined. Lexico-semantic and structural analysis of family-generic names have been done in the thesis. Informal women nicknames— living dumb formed almost all classes anthroponymy, including names, options names, nicknames, performance and appeal by individuals in modern dialects called parents. These names retain their ancient traditions. In the analyzed Ukrainian dialects function rounds, formed with the help of noun suffixes, a one-term taken without the personal name of the carrier and the names formed with adjectival suffix, binary, where one of the components in preposition or postposition serves personal name of the daughter or reduced-caressing version.

Keywords: patronim, nickname, anthroponimicon, lexical base, word-formation structure.

497. Струганець Ю. Б. Синонімічні та антонімічні відношення у футбольній термінології / Ю. Б. Струганець // Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / голов. ред. Голобородько К. Ю. – Харків, 2016. – Вип. 44. – С. 193–199.

Анотація. Проаналізовано розгалужені синонімічні та антонімічні відношення в українській футбольній термінології. Виявлено такі типи синонімів: однослівні терміни-дублети, терміни-синтаксичні синоніми, дефініційні синоніми, стилістичні синоніми. Встановлено, що антонімічні відношення у футбольній лексиці передають дух протистояння в цьому виді спорту. В аналізованому корпусі термінів схарактеризовано семантичні опозиції на основі різнотипних відношень: а) за семантичними відношеннями (градуальні, комплементарні, векторні, координатні антоніми); б) за формально-структурними відношеннями (різно- й спільнокореневі антоніми); в) за стилістичними відношеннями (загальномовні та контекстуальні антоніми).

Ключові слова: лексика, футбольна термінологія, синонімія, антонімія, типи семантичних відношень.

Струганець Ю. Б. Синонимические и антонимические отношения в футбольной терминологии

Анотація. Проаналізовані розветвлені синонімічні і антонімічні відношення в українській футбольній термінології. Виявлені наступні типи синонімів: однословні терміни-дублети, терміни-синтаксическі синоніми, дефініційні синоніми, стилістическі синоніми. Установлено, що антонімічні відношення в футбольній лексиці передають дух протистояння в цьому виді спорту. В розглянутому корпусі термінів охарактеризовані семантичні опозиції на основі різнотипних відношень: а) по семантичним відношенням (градуювальні, комплементарні, векторні, координатні антоніми); б) по формально-структурним відношенням (різно- і однокоренні антоніми); в) по стилістическим відношенням (общезукові і контекстуальні антоніми).

Ключеві слова: лексика, футбольна термінологія, синонімія, антонімія, типи семантичних відношень.

Struhanets Y. B. Synonymic and antonymic relations in football terminology

Annotation. Despite researchers' attention to the theoretical and practical issues of sports terminology, football terminounits still requiring systematic research. Purpose of the article – to analyze synonymi and antonymic relations in Ukrainian football terminology. The source base served as a professional dictionaries, general language dictionaries, sports newspapers and magazines, professional, non-fiction and reference books on football issues, football programes on TV, broadcasting of football matches, football internet-communication, oral football communication.

In analyzed case of terms founded such types of synonyms: one-word terms-doublers, terms-syntactics synonyms, definitional synonyms, stylistic synonyms. Absolute synonyms coincide with semantics, emotional coloring, compatibility, not frequency. Partial synonyms are dominated.

Found that antonymic synonyms in the football vocabullary convey the spirit of resistance in this sport. Determined semantic opposition based on different types of relationships: a) semantic relations (gradual, complementary, vector, coordinate antonyms); b) formal and structural terms (with different and with same root); c) stylistic terms (general language and contextual antonyms). Summing, football terminology needs constant attention of researchers, especially its unification and standardization.

Keywords: vocabulary, football terminology, synonyms, antonyms, types of semantic relations.

498. Струганець Ю. Б. Способи словотворення української футбольної лексики / Ю. Б. Струганець // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 42. – С. 169–174.

Анотація. У статті проаналізовано способи словотворення у футбольній лексиці сучасної української літературної мови, зокрема такі: морфологічний (суфіксальний, префіксальний, префіксально-суфіксальний, постфіксальний, нульсуфіксальний, осново- і словоскладання, аббревіація), лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний.

Ключові слова: футбольна лексика, способи словотворення в українській мові, морфологічний спосіб, лексико-семантичний спосіб, морфолого-синтаксичний спосіб.

Струганець Ю. Б. Способы словообразования украинской футбольной лексики

Анотація. В статті проаналізовані способи словообразовання в футбольній лексиці сучасного українського літературного мови, зокрема такі: морфологічний (суфіксальний, приставочний, приставочно-суфіксальний, постфіксальний, нульсуфіксальний, осново- і словосполучення, аббревіація), лексико-семантичний, морфолого-синтаксический.

Ключеві слова: футбольна лексика, способи словообразовання в українському мови, морфологічний спосіб, лексико-семантичний спосіб, морфолого-синтаксический спосіб.

Struhanets Y. B. Methods of word formation of Ukrainian football vocabulary

Annotation. Permanent changes in the life of society, including the football field, generate large number of concepts that always require a nomination. Despite researchers' attention to the theoretical and practical issues of sport terminology football term units require systematic research.

Purpose of the article – analyze the basic methods of making football vocabulary in modern Ukrainian literary language. The source base served as a professional dictionaries, general language dictionaries, sports newspapers and magazines, professional, non-fiction and reference books on football issues, football programmes on TV, broadcasting of football matches, football internet-communication, oral football communication.

At each stage of language development an important place belongs to derivation because of its role in the classification and learning activity of the individual. Ukrainian language has powerful resources for nomination of objects and concepts of the football field. Found that one-word football terms, nomenclature, professionalism, professional jargon created with different types of morphological methods (such as suffix, prefixes, prefixes-suffix, postfixes, non-affixed, root formation and word formation, abbreviations), lexical-semantic and morphological-syntactic methods. Summing that the most productive methods are semantic derivation, suffixes, non-affixed methods; less common – root formation, word formation, prefixes, prefixes-suffix methods; unproductive – abbreviations, morphological and syntactic methods.

Overall replenishment of Ukrainian football vocabulary from its own formative resources belong to the category of permanent linguistic processes therefore requires further scientific studies.

Keywords: football vocabulary, methods of word formation Ukrainian language, morphological method, lexical-semantic method, morphological-syntactic method.

499. Струганець Ю. Б. Футбол у виконанні «літературної збірної України» / Ю. Б. Струганець // Культура слова : збірник наукових праць / Інститут української мови НАН України ; голов. ред. С. Я. Єрмоленко. – Київ, 2016. – Вип. 84. – С. 170–178.

Анотація. У статті проаналізовано особливості функціонування футбольної лексики в українській художній прозі початку ХХІ століття. Схарактеризовано стилістичні можливості детермінологізованої футбольної лексики для номінації реалій цього виду спорту, для оцінки, посилення виразності, емоційності, для образотворення, вираження гумористичного колориту розповіді.

Ключові слова: художня мова, футбольна лексика української мови, процес детермінологізації, значення слова, тематичні групи лексики, функції футбольної лексики.

Струганець Ю. Б. Футбол в исполнении «литературной сборной Украины»

Аннотація. В статті проаналізовані особливості функціонування футбольної лексики в українській художественній прозі початку ХХІ століття. Охарактеризовані стилістичні можливості детермінологізованої футбольної лексики для номінації реалій цього виду спорту, для оцінки, посилення виразності, емоційності, для створення образів, вираження юмористичного колориту повіствования.

Ключевые слова: художественная речь, футбольная лексика украинского языка, процесс детерминологизации, значение слова, тематические группы лексики, функции футбольной лексики.

Struhanets Y. B. Football in performance of Ukrainian «Literary national team» (football vocabulary in artistic language)

Annotation. Peculiarities of functioning of football vocabulary in Ukrainian artistic prose in the beginning of XXI century are analyzed in the article. Stylistic abilities of determinized football vocabulary for nomination of realities of this sport, for opinion, expression of enhance, emotionality, for creation of image, expression of humorous flavor of story are characterized.

Keywords: artistic language, football vocabulary of Ukrainian language, process of determinologization, word meaning, thematic groups of vocabulary, functions of football vocabulary.

500. Штонь О. П. Структурно-семантичні групи багатозначних відносних прикметників мови (на матеріалі сучасної української прози) / О. П. Штонь // Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди / голов. ред. Голобородько К. Ю. – Харків, 2016. – Вип. 42. – С. 99–105.

Анотація. Стаття стосується актуальної проблеми сучасної лінгвістики – вивчення полісемії відносних прикметників. Метою її є виявлення можливих комбінаційних поєднань значень різних типів у семантичній структурі багатозначних відносних прикметників (далі – БВП) та їх опис. У дослідженні визначено й описано структурно-семантичні групи БВП (на матеріалі сучасної української прози), які являють собою модифікації лексико-семантичних варіантів із номінативним, узуально-конотативним і okazіонально-конотативним значеннями.

Ключові слова: полісемія, лексико-семантичний варіант, відносний прикметник, номінативне значення, узуально-конотативне значення, okazіонально-конотативне значення.

Штонь Е. П. Структурно-семантические группы относительных прилагательных (на материале современной украинской прозы)

Аннотація. Стаття касається актуальної проблемми сучасної лінгвістики – изучения полісемии относительных прилагательных. Целью ее является определение возможных комбинационных объединений значений разных типов в семантической структуре многозначных относительных прилагательных (далее – МОП) и их описание. В исследовании определены и описаны структурно-семантические группы МОП (на материале современной украинской прозы), которые представляют собой различные модификации лексико-семантических вариантов из номинативным, узуально-конотативным, okazіонально-конотативным значениями.

Ключевые слова: полисемия, лексико-семантический вариант, относительное прилагательное, номинативное значение, узуально-конотативное значение, окказионально-коннотативное значение.

Shton O. Structural and semantic groups of polysemantic relative adjectives (on the basis of modern Ukrainian prose)

Annotation. The article deals with the urgent problem of modern linguistics – learning the polysemy of the relative adjectives. The objective of the article is finding and describing the potential meaning combination of different types in the semantic structure of the polysemantic relative adjectives (then – PRA). Structural and semantic groups of PRA (on the basis of modern Ukrainian prose) as the modification of lexical and semantic versions with nominative, usual and occasional connotative meanings have been defined in this article.

Keywords: polysemy, lexical and semantic version, relative adjective, nominative meaning, usual connotative meaning, occasional connotative meaning.

Фізико-математичний факультет

Кафедра інформатики та методик її викладання

501. Василенко Я. П. Застосування апроксимаційно-ітеративного методу до розв'язування звичайних диференціальних рівнянь, заданих неявно / Я. П. Василенко // Фізико-математична освіта : науковий журнал / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, редкол.: О. В. Семеніхіна (голов. ред.) [та ін.]. – Суми, 2016. – Вип. 2 (8). – С. 35–47.

Анотація. У статті зроблено опис області існування розв'язків задачі Коші для звичайних диференціальних рівнянь, заданих неявно і апроксимаційно-ітеративний алгоритм їх знаходження. Наведено оцінки відхилень у випадках скінченої гладкості функції $F(x, y, y')$ та її аналітичності.

Ключові слова: задача Коші для звичайних диференціальних рівнянь, заданих неявно, апроксимаційно-ітеративний метод, ітераційний процес Пікара.

Vasylenko Ya. Application approximately-iterative method for solving ordinary differential equations defined implicitly

Annotation. In the article the description field of the existence of solutions of the Cauchy problem for ordinary differential equations defined implicitly and approximately-iterative algorithm for finding. An assessment of variations in the cases of finite smooth function $F(x, y, y')$ and its analyticity.

Keywords: Cauchy problem for ordinary differential equations defined implicitly, approximately-iterative method Picard, iterative process.

502. Василенко Я. П. Про використання ітераційного процесу Ньютона-Канторовича в апроксимаційно-ітеративному методі / Я. П. Василенко // Збірник праць Інституту математики НАН України. – Київ, 2016. – Т. 13, № 2. – С. 126–159.

Анотація. У роботі розроблений і обґрунтований спосіб застосування апроксимаційно-ітеративного методу для отримання рівномірних наближень розв'язків жорстких задач для звичайних диференціальних рівнянь на базі ітераційного процесу Ньютона-Канторовича. Отримана оцінка відхилення наближаючих поліномів від точного розв'язку у рівномірній метриці.

Ключові слова: апроксимаційно-ітеративний метод, похідна Фреше, ітераційний процес Ньютона-Канторовича.

Vasylenko Ya. On the use of the iterative process of Newton-Kantorovich in an approximately-iterative method

Annotation. In the work is designed and proved way to use approximately-iterative method to receive uniform approximations for solutions to stiff problems for ordinary differential equations based on the iterative process of Newton-Kantorovich. We received estimate deviations approximative polynomials from the exact solution in the uniform metric.

Keywords: approximately-iterative method, iterative process of Newton-Kantorovich.

503. Карабін О. Й. Особистісний підхід до професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю / Карабін О. Й. // Молодий вчений. – Херсон, 2016. – № 12 (39). – С. 432–436.

Анотація. Розглянуто теоретичні основи професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. Так, внаслідок врахування особливостей самореалізації себе як фахівця у сфері діяльності, самоактуалізації, самовдосконаленню у процесі підготовки у вищому навчальному закладі, з'ясовано аспекти особистісного потенціалу майбутнього фахівця комп'ютерного профілю. Розглянуто особистісний підхід до самоактуалізації, самовираження, самопізнання, саморегуляції та самореалізації майбутнього фахівця. На організаційно-діяльнісному етапі визначено деякі аспекти особистісного підходу до професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. Перспективно-пошуковий етап передбачає визначення особливостей професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю.

Ключові слова: інформатизація освіти, професійна підготовка, професійна компетентність, професійне становлення, особистісний потенціал, особистісний підхід, професійний саморозвиток.

504. Карабін О. Й. Проектна діяльність у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій / Карабін О. Й. // Молодий вчений. – Херсон, 2016. – № 12 (40), ч. 1. – С. 436–440.

Анотація. Розглянуто теоретичні основи проектної діяльності у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій; з'ясовано дефініції «проект», «проектування» та «діяльність»; визначено аспекти задіяння проектної діяльності та основні характеристики проектної діяльності з класифікацією проектів; використано спрямування проектної діяльності майбутніх фахівців на виконання проектів. На організаційно-діяльнісному етапі визначено етапи проектної діяльності у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців. Перспективно-пошуковий етап передбачає використання проектної технології у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційні технології, професійна діяльність, професійний саморозвиток, професійна компетентність, професійне становлення, особистісний потенціал, проектна діяльність.

505. Олексюк В. П. Проектування моделі хмарної інфраструктури ВНЗ на основі платформи Apache CloudStack [Електронний ресурс] / В. П. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання : електрон. наук. фах. вид. / Ін-т інформ. технол. і засобів навчання Нац. акад. пед. наук України, Ун-т менедж. освіти Нац. акад. пед. наук України ; голов. ред. Биков В. Ю. – Київ, 2016. – Т. 54, № 4. – С. 153–164. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_54_4_14.

Анотація. У статті розглянуто поняття, пов'язані з застосуванням хмарних технологій у навчальному процесі. Запропоновано модель хмарної інфраструктури вищого навчального закладу. Сформульовано концептуальні положення її проектування, які стосуються змістово-методичних та технологічних вимог. Обґрунтовано доцільність розгортання складених мереж у хмарній інфраструктурі, а також застосування гібридної моделі розгортання хмарних технологій. Описано досвід розгортання корпоративної хмари на основі платформи CloudStack. Наведено схему організації фізичних складників хмарної інфраструктури (гіпервізори, фізичні та віртуальні мережі, маршрутизатори, контролер домена, VPN-сервер).

Ключові слова: хмарні технології, хмарна інфраструктура, гібридна хмара, мережні технології, корпоративна хмара, віртуальні хмарні лабораторії, Apache Cloudstack.

Олексюк В. П. Проектирование модели облачной инфраструктуры вузов на основе платформы Apache CloudStack

Аннотация. В статье рассмотрены понятия, связанные с применением облачных технологий в учебном процессе. Предложена модель облачной инфраструктуры вуза. Сформулированы концептуальные положения ее проектирования, касающиеся содержательно-методических требований и технологических требований. Обоснована целесообразность развертывания составленных сетей в облачной инфраструктуре, а также применение гибридной модели развертывания облачных технологий. Описанный опыт развертывания корпоративной облака на основе платформы CloudStack. Приведена схема организации физических составляющих облачной инфраструктуры (гипервизор, физические и виртуальные сети, маршрутизаторы, контроллер домена, VPN-сервер).

Ключевые слова: облачные технологии, облачная инфраструктура, гибридная облако, сетевые технологии, корпоративное облако, виртуальные облачные лаборатории, Apache Cloudstack.

Oleksyuk V. Designing of university cloud infrastructure based on Apache Cloudstack

Annotation. This paper describes the problems of using cloud computing in education. The article investigated the concept of cloud infrastructure in higher educational institutions. The model of cloudy infrastructure is offered. The hybrid model is most recent for higher educational institution. Conceptual provisions (technical and methodical) of designing of cloud are formulated. Described experience of deployment corporate clouds on the basis of the Apache CloudStack platform. The diagram of the organization of physical components of cloudy infrastructure (a hypervisor, physical and virtual area networks, routers, the domain controller, the VPN server) is provided.

Keywords: cloud, cloud infrastructure, hybrid cloud, network technology, enterprise cloud, cloud virtual la, the Apache CloudStack.

506. Олексюк В. П. Системи комп'ютерного тестування знань учнів: аналіз програмних рішень. / В. П. Олексюк, О. Р. Олексюк // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти / голов. ред. С. П. Величко – Кропивницький, 2016. – Вип. 10, ч. 1. – С. 71–77.

Анотація. Розглянуто низку популярних програмних засобів та он-лайн ресурсів для створення тестів та проведення тестування у загальноосвітніх навчальних закладах. Проведено ґрунтовний аналіз систем за такими критеріями як тип ліцензії, вартість програм, якість документації, сумісність з операційними системами, рік створення та перспективи розвитку, багатомовність системи та можливість локалізації, максимальна кількість користувачів та кількість тестових завдань, наявність протоколу тестувань та сервісів для аналізу та збереження результатів тестування, можливість імпорту та експорту тестового завдання у різних форматах, використання різних форматів комп'ютерної графіки і мультимедійних файлів сервісів. Надано рекомендації щодо добору комп'ютерних систем тестування та впровадження у навчальний процес. Визначено перспективи подальших досліджень з проблем впровадження систем комп'ютерного тестування.

Ключові слова: моніторинг, тестування, комп'ютерна система тестування, критерії, RichTest, INDIGO, OpenTest, Test-W, MyTest.

Олексюк В. П., Олексюк О. Р. Системы компьютерного тестирования знаний учащихся: анализ программных решений

Аннотация. Рассмотрен ряд популярных программных средств и онлайн ресурсов для создания тестов и проведения тестирования в общеобразовательных учебных заведениях. Проведен обстоятельный анализ систем по таким критериям как тип лицензии, стоимость программ, качество документации, совместимость с операционными системами, год создания и перспективы развития, многоязычие системы и возможность локализации, максимальное количество пользователей и количество тестовых заданий, наличие протокола тестирования и сервисов для анализа и сохранение результатов тестирования, возможность импорта и экспорта тестового задания в различных форматах, использование различных данных компьютерной графики и мультимедийных файлов сервисов. Даны рекомендации по подбору компьютерных систем тестирования и внедрения в учебный процесс. Определены перспективы дальнейших исследований по проблемам внедрения систем компьютерного тестирования.

Ключевые слова: мониторинг, тестирование, компьютерная система тестирования, критерии, RichTest, INDIGO, OpenTest, Test-W, MyTest.

Oleksyuk V. P., Oleksyuk O. R. System for computer knowledge testing students: an analysis software solutions

Annotation. The article discusses variants of classification systems testing (control) of student's knowledge. A number of popular software and online resources for creating tests and testing in secondary schools. Spend a thorough analysis of the systems according to such criteria as the type of license, the cost of programs, documentation quality, compatibility with operating systems, year of creation and development prospects, multilingual systems and the possibility of localization, the maximum number of users and the number of tests, the presence of the test protocol and services for the analysis and saving

test results, the ability to import and export test task in a variety of formats, the use of different formats of computer graphics and multimedia services files. Recommendations on the selection of computer system testing and implementation of the learning process. The prospects of further research on the introduction of computer-based testing systems.

Keywords: monitoring, testing, computer testing system, criteria, RichTest, INDIGO, OpenTest, Test-W, MyTest.

507. Романишина О. Я. Методологічні підходи формування професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій / О. Я. Романишина // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / голов. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород, 2016. – Вип. 2 (39). – С. 210–213.

Анотація. У статті ставиться завдання розглянути основні методологічні підходи та визначити їх роль у формуванні професійної ідентичності майбутніх учителів. В результаті аналізу наукової літератури виділено методологічні та педагогічні підходи, а саме: діяльнісний, системний, аксіологічний, акмеологічний, синергетичний, особистісно орієнтований, компетентнісний, автономізований. Відмічено, що комплексне поєднання вказаних підходів сприяє формуванню професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій.

Ключові слова: ідентичність, професійна ідентичність, гносеологічний підхід, діяльнісний підхід, акмеологічний підхід, синергетичний підхід, автономізований підхід.

Романишина О. Я. Методологические подходы формирования профессиональной идентичности будущих учителей средствами информационных технологий

Аннотация. В статье ставится задача рассмотреть основные методологические подходы и определить их роль в формировании профессиональной идентичности будущих учителей. В результате анализа научной литературы выделено методологические и педагогические подходы, а именно: деятельностный, системный, аксиологический, акмеологический, синергетический, личностно ориентированный, компетентностный, автономизированных. Отмечено, что комплексное сочетание указанных подходов способствует формированию профессиональной идентичности будущих учителей средствами информационных технологий.

Ключевые слова: идентичность, профессиональная идентичность, гносеологический подход, деятельностный подход, акмеологический подход, синергетический подход, автономизированных подход.

Romanyshyna O. Methodological approaches of future social workers professional identity forming by means of information technologies

Annotation. The main goals of the article are considering the main methodological approaches and to determining their role in the future teachers professional identity formation. As a result of scientific literature analysis, the following methodological and pedagogical approaches are allocated: activity, systemic, axiological, acmeological, synergetic, personality-oriented, competence-based, autonomized. The activity approach promotes the acquisition of knowledge, abilities and skills. System approach is focused on information training of students. The scientific values of the system approach are: reflecting the worldview level research, it is the universal method of cognition, technology which is opposed to the spontaneity, subjectivity and it creates the conditions for the stability of

scientific research. The integrative approach is directed on professional identity formation having the presence of an integrative knowledge, abilities and skills formed. The choice of the integrative approach has been caused by the fact integrative learning is close to the developing, since it is included in almost all types of training, influencing the content of education and has a theoretical and research nature. Competence-based approach facilitates the combination of professional education and the needs of the labour market, which determines the orders for specialists-employers, that is the approach in which the results of education are perceived as meaningful outside of the education system. Acmeological approach is used for the professional identity formation, based on the basic tasks acmeology resolves: understanding the individual psychological characteristics of human development at different stages of maturity and during the "Acme" period; identifying the distinguishing features that must be developed in preschool and school ages, and adolescence, which would allow the persons to successfully express themselves at the stage of maturity; studying the certain aspects of personality psychology traditional concepts from the point of creativity and introduction them in the acmeology science; exploring the possibilities of extending acme period in a person's life. Synergistic approach considers providing the complex influence of several factors, which are interrelated and reinforce each other's action. Person-oriented approach encourages the independent search and discovering new knowledge, values, ways of creative activities. Autonomized approach allows creating the situations in which students can study independently; exercising their natural qualities; choosing their own teaching methods. It's noticed that the integrated combination of these approaches contributes to the future teachers professional identity formation by means of information technology.

Keywords: identity, professional identity, epistemological approach, approach, acmeological approach synergistic approach avtonomizovanyu approach.

508. Романишина О. Я. Праксеологічна спрямованість формування професійної ідентичності майбутніх учителів / О. Я. Романишина // Молодий вчений. – Херсон, 2016. – № 10. – С. 282–285.

Анотація. У статті розглянуто поняття «праксеологія» та «праксеологічний підхід» у працях зарубіжних та вітчизняних науковців. Визначено, що передбачає праксеологічна спрямованість формування професійної ідентичності майбутніх учителів. Вказано його зв'язок з іншими педагогічними підходами. Зазначено праксеологічну спрямованість формування професійної ідентичності майбутніх учителів. Виділено її ознаки.

Ключові слова: праксеологія, праксеологічний підхід, діяльнісний підхід, праксеологічне середовище, майбутні учителі.

Аннотация. В статье рассмотрены понятия «праксеология» и «праксеологический подход» в трудах зарубежных и отечественных ученых. Определено, что предполагает праксеологическая направленность формирования профессиональной идентичности будущих учителей. Указано его связь с другими педагогическими подходами. Подчеркнуто праксеологическую направленность формирования профессиональной идентичности будущих учителей. Выделены ее признаки.

Ключевые слова: праксеология, праксеологический подход, деятельностный подход, праксеологическое среду, будущие учителя.

Annotation. The article describes the concept of "praxeology" and the "praxeology approach" in the studies of foreign and native scientists. The scientific surveys determined

that the praxeological orientation involves the formation of professional identity of future teachers. It is specified its relationship with the other pedagogical approaches. The article indicates the praxeological orientation in the formation of professional identity of future teachers. and highlights its features.

Keywords: praxeology, praxeology approach, activity approach, praxeological environment, future teachers.

509. Тюріна В. О. Готовність спеціалістів з інтелектуальної власності до професійної діяльності як продукт запровадження педагогічних технологій / Тюріна В. О., Романишина О. Я., Сипченко В. І. // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького ; голов. ред. О. В. Черевко. – Черкаси, 2016. – № 18. – С. 141–145.

Анотація. У статті розглянуто поняття: «готовності до професійної діяльності», «технологія», «педагогічна технологія»; визначено вихідні психолого-педагогічні положення і закономірності, що забезпечують раціональну організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів; показано, що педагогічна технологія має будуватися з урахуванням психологічних закономірностей здійснення пізнавальних процесів й раціональної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів

Ключові слова: готовність; педагогічна технологія; професійна діяльність; інтелектуальна власність.

Tyurina V., Romanyshyna O., Sypchenko V. Readiness of specialists from intellectual property to professional activity as product of input of pedagogical technologies

Annotation. Introduction. One of issues of the day, that stands before modern higher educational establishments and needs the detailed study, a problem of forming of readiness of future specialists is to professional activity. It is not an exception and higher educational establishments that prepare specialists from intellectual property. Sharpens a problem yet and that professional activity of the marked specialists takes place, as a rule, in the conditions of conflict situation - conflict of interests. Серія «Педагогічні науки», 2016 145 Purpose. The purpose of our article consists in that, to consider influence of application of pedagogical technology on efficiency of forming for the future specialists of readiness to professional activity. Results. Readiness is quality of personality. Psychological basis of readiness is not only ability but also aspiration effectively to execute certain activity. We consider Therefore, that readiness to work from the evaluation of intellectual property and protection of rights on her needs formed for the students of the system of knowledge that such intellectual property, as her examination is conducted, what professional abilities and skills students during studies, that must form the meaningful internals of personality. Readiness of future specialists from intellectual property to professional activity is formed in the process of educational-cognitive and corresponding practical activity. The level of formed of readiness is determined by the features of organization of the marked activity. Going out marked we consider that readiness to realization of professional activity is the difficult integrated formation that has a difficult structure. During the last years teachers and psychologists much attention spares to development and introduction of pedagogical technologies. Originality. Rational organization of educational-cognitive activity of students – future specialists from intellectual property - must come true taking into account psychological positions and conformities to law of mastering of educational information, forming of quality knowledge, abilities and skills. Conclusions. Readiness to future

professional activity is difficult integral quality of personality, that, as well as any other quality is formed in the process of corresponding activity, in particular, educational cognitive, and is her product, and, thus, it is determined by the features of organization of this activity, including features of the applied pedagogical technology that is based on taking into account of psychological conformities to law of educational-cognitive processes; rational organization of educational cognitive activity assists the quality forming of professional knowledge, abilities and skills of work with intellectual property, and thus, and to readiness to implementation of this work.

Keywords: readiness, pedagogical technology, professional activity, intellectual property.

510. Berezytskyi M. M. Massive open online courses as a stage in the development of e-learning [Електронний ресурс] / Berezytskyi M. M., Oleksyuk V. P. // Інформаційні технології і засоби навчання : електрон. наук. фах. вид. / Ін-т інформ. технол. і засобів навчання Нац. акад. пед. наук України, Ун-т менедж. освіти Нац. акад. пед. наук України ; голов. ред. Биков В. Ю. – Київ, 2016. – Т. 56, № 6. – С. 51–63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_56_6_7

Annotation. The paper aims to trace back the history of e-Learning which encompasses the advent of m-Learning, the emergence of Smart University, massive open online courses (MOOCs) and cloud technologies. Special attention is given to the study of MOOCs phenomena. The article highlights characteristic features of two main types of MOOC: cMOOC and xMOOC in particular. The comparison of the MOOCs and traditional learning limitations and shortcomings, the statistic data regarding the MOOC platforms and students' enrolment, the analysis of differences between traditional distance courses and MOOCs, the main problems of MOOCs are considered in the paper.

Keywords: e-Learning, m-Learning, open education, cMOOC, xMOOC, MOOC-platform, traditional distance courses.

Березицький М. М., Олексюк В. П. Масові відкриті онлайн-курси як етап розвитку електронного навчання

Анотація. У статті проаналізовано історичний процес розвитку e-Learning, який включає в себе появу мобільного навчання (m-Learning), Smart-університетів, масових відкритих онлайн-курсів (МВОК), хмарних технологій. Особлива увага приділяється дослідженню феномену МВОК, зокрема, двох їх типів – кМВОК та хМВОК. Авторами здійснюється порівняння обмежень і недоліків МВОК та традиційного навчання, аналізуються статистичні дані щодо використання МВОК-платформ, а також кількості студентів, що реєструються та успішно завершують масові відкриті онлайн-курси. Стаття містить аналіз відмінностей між традиційними дистанційними курсами та МВОК, а також розкриває основні проблеми останніх.

Ключові слова: електронне навчання, мобільне навчання, масові відкриті онлайн-курси відкрита освіта, кМВОК, хМВОК.

Березицький Н. М., Олексюк В. П. Массовые открытые онлайн-курсы как этап развития электронного обучения

Аннотация. В статье проанализирован исторический процесс развития e-Learning, который включает в себя появление мобильного обучения (m-Learning), Smart-университетов, массовых открытых онлайн-курсов (МООК), облачных технологий. Особое внимание уделяется исследованию феномена МООК, в

частности, двух их типов – кМООК и хМООК. Авторами осуществляется сравнение ограничений и недостатков МООК и традиционного обучения, анализируются статистические данные использования МООК-платформ, а также количества студентов, которые регистрируются и успешно завершают массовые открытые онлайн-курсы. Статья содержит анализ различий между традиционными дистанционными курсами и МООК, а также раскрывает основные проблемы последних.

Ключевые слова: электронное обучение, мобильное обучение, массовые открытые онлайн-курсы открытое образование, кМООК, хМООК.

Кафедра математики та методика її викладання

511. Хома Н. Г. Умови існування 2π -періодичного гладкого розв'язку квазілінійного рівняння гіперболічного типу / Н. Г. Хома, С. Г. Хома-Могильська, Л. Г. Хохлова // Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки : зб. наук. пр. / Запорізь. нац. ун-т ; голов.ред. В. З. Грищак. – Запоріжжя, 2016. – № 1. – С. 257–264.

Анотація. У роботі розглядається квазілінійне рівняння гіперболічного типу. Встановлено умови існування розв'язку крайової періодичної задачі для квазілінійного рівняння гіперболічного типу. Доведено теорему існування і єдиності 2π -періодичного гладкого розв'язку крайової задачі для квазілінійного гіперболічного рівняння другого порядку. Сформульовано теорему існування і єдиності 2π -періодичного гладкого розв'язку крайової задачі для нелінійного рівняння з малим параметром.

Ключові слова: квазілінійне рівняння, крайова задача, умови існування гладкого розв'язку, інтегральний оператор.

Хома Н. Г., Хома-Могильська С. Г., Хохлова Л. Г. Условия существования 2π -периодического гладкого решения квазилинейного уравнения гиперболического типа

Аннотация. В работе рассматривается квазилинейное уравнение гиперболического типа. Установлены условия существования решения краевой периодической задачи для квазилинейного уравнения гиперболического типа. Доказана теорема существования и единственности 2π -периодического гладкого решения краевой задачи для квазилинейного гиперболического уравнения второго порядка. Сформулирована теорема существования и единственности 2π -периодического гладкого решения краевой задачи для нелинейного уравнения с малым параметром.

Ключевые слова: квазилинейное уравнение, граничная задача, условия существования гладкого решения, интегральный оператор.

Khoma N. H., Khoma-Mohylska S. H., Khokhlova L. G. Existence conditions of 2π -periodic smooth solution to the quasi-linear equation of hyperbolic type

Annotation. In article quasi-linear hyperbolic equation is considered. Conditions of solution of boundary-value problem for quasi-linear hyperbolic equation are established. The theorem of existence and uniqueness of 2π -periodic smooth solution of boundary-value problem for second order quasi-linear hyperbolic equation is proved. The theorem of existence and uniqueness of 2π -periodic smooth solution of boundary-value problem for nonlinear equation with small parameter is formulaned.

Keywords: quasi-linear equation, boundary-value problem, existence conditions of smooth solution, integral operator.

Кафедра фізики та методики її викладання

512. Корсун І. В. Курс «Історія науки і техніки» у формуванні компетентностей майбутніх вчителів фізики і математики / І. В. Корсун // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогічна / [редакол.: П. С. Атаманчук та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2016. – Вип. 22 : Дидактичні механізми дієвого формування компетентнісних якостей майбутніх фахівців фізико-технологічних спеціальностей. – С. 86–89.

Анотація. Обґрунтовано доцільність вивчення курсу «Історія науки і техніки» майбутніми вчителями фізики і математики. Метою навчального курсу є формування у студентів умінь та навичок аналізу і систематизації історичних фактів з розвитку науки і техніки. Завданнями курсу є аналіз історії розвитку науки і техніки, побудова еволюційної картини розвитку науки, дослідження внеску українських вчених у розвиток науки і техніки. Навчальний курс містить два змістові модулі: «Характеристика основних етапів розвитку науки» та «Розвиток авіації і космонавтики». Акцент у вивченні даного курсу зроблено на дослідженні внеску українських вчених у розвиток світової науки і техніки. Наведено приклади здобутків українських вчених (медиків, біологів, хіміків, математиків, фізиків, конструкторів), які мають світове визнання.

Ключові слова: наука, техніка, історія науки і техніки, українські вчені, вчитель фізики, вчитель математики.

Корсун И. В. Курс «История науки и техники» в формировании компетентностей будущих учителей физики и математики

Аннотация. Обоснована целесообразность изучения курса «История науки и техники» будущими учителями физики и математики. Целью учебного курса является формирование у студентов умений и навыков анализа и систематизации исторических фактов по развитию науки и техники. Задачами курса является анализ истории развития науки и техники, построение эволюционной картины развития науки, исследования вклада украинских ученых в развитие науки и техники. Учебный курс содержит два содержательные модули: «Характеристика основных этапов развития науки» и «Развитие авиации и космонавтики». Акцент в изучении данного курса сделан на исследовании вклада украинских ученых в развитие мировой науки и техники. Приведены примеры достижений украинских ученых (медиков, биологов, химиков, математиков, физиков, конструкторов), которые имеют мировое признание.

Ключевые слова: наука, техника, история науки и техники, украинские ученые, учитель физики, учитель математики.

Korsun I. V. Course “History of Science and Technique” in formation of competences of future teachers of physics and mathematics

Annotation. The necessity of studying the course “History of Science and Technique” by future teachers of physics and mathematics has been proved. The aim of course is a development at the students the abilities and skills of analysis and systematization of historical facts from science and technique. The objectives of the course are the analysis of history development of science and technique, the designing of picture of the evolutionary

development of science, the research of contribution of Ukrainian scientists to the development of science and technique. The course includes two thematic modules: “Characteristics of the Main Stages of Science Development” and “Development of Aviation and Space”. The emphasis during the study of this course has been done on the research of contribution Ukrainian scientists in the development of world science and technique. Examples of achievements of Ukrainian scientists (doctors, biologists, chemists, mathematicians, physicists, engineers), which have worldwide recognition have been provided.

Keywords: science, technique, history of science and technique, the Ukrainian scientists, teacher of physics, teacher of mathematics.

Хіміко-біологічний факультет

Кафедра ботаніки та зоології

513. Барна М. М. Навчальний посібник з декоративної дендрології: [рецензія] / М. М. Барна, Л. С. Барна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 2 (66). – С. 108–110. – Рец. на кн.: Кохановський В. М. Декоративна дендрологія: навчальний посібник. Ч. 1 / В. М. Кохановський. – Суми: Сумський національний аграрний університет, 2013. – 267 с., іл.

514. Барна М. М. Пам'ять про Володимира Івановича Чопика (*4 червня 1929 – +3 грудня 2015) / М. М. Барна, Л. С. Барна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 1 (65). – С. 150–153.

515. Видатний український вчений-біолог, мікробіолог, біотехнолог, агроеколог – академік НААН України Володимир Пилипович Патики: до 70-річчя з нагоди дня народження / Пиди С. В., Григорюк І. П., Дробик Н. М., Барна М. М. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 3/4 (67). – С. 120–123.

516. Вплив норм і способів застосування регулятора росту Вермистим на урожайність і якісні показники картоплі / І. С. Брошак, С. В. Пиди, О. З. Бровко, Г. М. Дзяба // Вісник Уманського національного університету садівництва. – Умань, 2016. – № 1. – С. 76–81.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню впливу різних норм та способів застосування регулятора росту рослин Вермистим на висоту рослин, кількість стебел у кущі, густоту стояння, врожайність та якість бульб двох сортів картоплі голландської селекції у виробничих умовах Тернопільської області західного Лісостепу України.

Встановлено, що передсадивна обробка бульб Вермистимом у дозі 8 л/т та дворазове обприскування препаратом надземної маси рослин картоплі сортів середньостиглого Рокко та середньопізнього Пікассо у фазах бутонізації і цвітіння за

норми 14 л/га підвищили кількість стебел на гектарі порівняно з контролем на 31 та 27 тис. штук, середню масу бульби, вміст у бульбах сухих речовин і крохмалю, врожайність – відповідно на 29,9 та 8,7, 3,1 та 6,1, 4,3 та 1,5 %, 61,8 та 71,7 ц/га. Незалежно від групи стиглості сортів застосування регулятора росту Вермистим у значених нормах і строках збільшувало продуктивність і поліпшувало якість бульб картоплі.

На основі проведених досліджень обґрунтовано доцільність проведення передсадивної обробки бульб та дворазового обприскування надземної маси рослин картоплі у фазах бутонізації і цвітіння регулятором росту Вермистим у дозах 8 л/т та 14 л/га для підвищення продуктивності культури і якості бульб, розроблено спосіб підвищення урожайності картоплі, який є екологічно безпечним.

Ключові слова: картопля, регулятор росту Вермистим, урожайність, якість.

Брошак И. С., Пыда С. В., Бровко А. З., Дзяба Г. М. Влияние норм и способов применения регулятора роста Вермистим на урожайность и качественные показатели картофеля

Аннотация. Статья посвящена исследованию влияния различных норм и способов применения регулятора роста растений Вермистим на высоту растений, количество стеблей в кусте, густоту стояния, урожайность и качество клубней двух сортов картофеля голландской селекции в производственных условиях Тернопольской области западной Лесостепи Украины.

Установлено, что предпосадочной обработка клубней Вермистимом в дозе 8 л / т и двукратное опрыскивание препаратом надземной массы растений картофеля сортов среднеспелый Рокко и среднепозднего Пикассо в фазах бутонизации и цветения при норме 14 л / га повысили количество стеблей на гектаре по сравнению с контролем на 31 и 27 тыс. штук, среднюю массу клубня, содержание в клубнях сухих веществ и крахмала, урожайность - соответственно на 29,9 и 8,7, 3,1 и 6,1, 4,3 и 1,5%, 61,8 и 71, 7 ц / га. Независимо от группы спелости сортов применения регулятора роста Вермистим в предназначенных нормах и сроках увеличивало производительность и улучшало качество клубней картофеля.

На основе проведенных исследований обоснована целесообразность проведения предпосадочной обработки клубней и двукратного опрыскивания надземной массы растений картофеля в фазах бутонизации и цветения регулятором роста Вермистим в дозах 8 л / т и 14 л / га для повышения производительности культуры и качества клубней, разработан способ повышения урожайности картофеля, который является экологически безопасным.

Ключевые слова: картофель, регулятор роста Вермистим, урожайность, качество.

Broschak I. S., Pyda S. V., Brovko O. Z., Dziaba G. M. Influence of norms and methods of plant growth regulator Vermystym application on quality indicators and productivity of potato

Annotation. The article investigates the effect of different norms and methods of plant growth regulator Vermystym application on plant height, number of stems in a bush, stand density, yield and quality of two varieties of potato tubers.

It is found that pre-planting cultivation of potato tubers with Vermystym in a dose of 8 l / t and double of potato tops of mid-season potato variety Roko and middle-late potato variety Picasso in periods of bud-formation and blooming at a rate of 14 l/ha increased number of stems, average potato weight yield, and the content of dry matter and starch.

According to the conducted research, an environmentally-friendly potato production gain method is developed.

Keywords: potato, plant growth regulator, yield, quality.

517. Герц А. І. Виявлення функціональної неоднорідності фотосинтетичного апарату рослин методом фотореєстрації спектру відбиття світла / А. І. Герц, Н. В. Герц // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 2 (66). – С. 41–49.

Анотація. В роботі описано метод фото- та відеореєстрації відбиття світлового випромінювання поверхнею листка, який в комплексі з методом реєстрації індукції флуоресценції хлорофілу, може використовуватись для виявлення рослин, що перебувають в умовах стресу.

Ключові слова: вегетаційний індекс, NDVI, відбиття світла, спектри відбиття листків, флуоресценція хлорофілу, індукція флуоресценції хлорофілу

518. Дробик Н. М. Віктор Анатолійович Кунах – відомий вчений-біолог, генетик та біотехнолог (до 70-річчя від дня народження) / Н. М. Дробик, М. З. Мосула // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 2 (66). – С. 103–105.

Анотація. Стаття присвячена аналізу наукової, педагогічної та громадської діяльності визначного вченого-біолога, генетика та біотехнолога рослин, доктора біологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України Кунаха Віктора Анатолійовича. Учений пройшов науковий шлях від старшого лаборанта в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України до завідувача відділу генетики клітинних популяцій в Інституті молекулярної біології і генетики України. Напрямом його наукових досліджень є вивчення особливостей мінливості геному рослин у природі та в клітинних популяціях *in vitro* як основи адаптації до змінних умов існування. В. А. Кунах – автор та співавтор понад 550 наукових праць у галузі генетики, клітинної біології, екології та фізіології рослин; підготував 4 доктори наук та 20 кандидатів біологічних наук. Головний редактор журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» та збірника наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів», заступником головного редактора збірника наукових праць «Автохтонні та інтродуковані рослини», членом редколегії журналів «Proceeding of the Latvian Academy of Sciences. Section B», «Biopolymers and Cell», «Цитология и генетика» («Cytology and Genetics»), «Biotechnologia Acta» та ін.; член спеціалізованих учених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій; президент Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова. Підтвердженням вагомості результатів наукової діяльності вченого є численні відзнаки: В. А. Кунах – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії ім. В. Я. Юр'єва, премії ім. М. Г. Холодного та премії ім. С. М. Гершензона НАН України, відмінник освіти України, винахідник року тощо.

Ключові слова: В. А. Кунах, наукова, педагогічна, громадська діяльність, генетика рослин, біотехнологія.

Дробик Н. Н., Мосула М. З. Віктор Анатольевич Кунах – выдающийся ученый-биолог, генетик и биотехнолог (к 70-летию со дня рождения)

Аннотация. Статья посвящена анализу научной, педагогической и общественной деятельности выдающегося ученого-биолога, генетика и биотехнолога растений, доктора биологических наук, профессора, члена-корреспондента НАН Украины Кунаха Виктора Анатольевича. Ученый прошел научный путь от старшего

лаборанта в Институте ботаники им. М. Холодного НАН Украины до заведующего отделом генетики клеточных популяций в Институте молекулярной биологии и генетики Украины. Направлением его научных исследований является изучение особенностей изменчивости генома растений в природе и в клеточных популяциях *in vitro* как основы адаптации к меняющимся условиям существования. В. А. Кунах автор и соавтор более 550 научных работ в области генетики, клеточной биологии, экологии и физиологии растений; подготовил 4 доктора наук и 20 кандидатов биологических наук. Главный редактор журнала «Вестник Украинского общества генетиков и селекционеров» и сборника научных трудов «Факторы экспериментальной эволюции организмов», заместителем главного редактора сборника научных трудов «Автохтонные и интродуцированные растения», членом редколлегии журналов «Proceeding of the Latvian Academy of Sciences. Section B», «Biopolymers and Cell», «Цитология и генетика» («Cytology and Genetics»), «Biotechnologia Acta» и др. ; член диссертационных советов по защите докторских и кандидатских диссертаций; президент Украинского общества генетиков и селекционеров им. М. И. Вавилова. Подтверждением значимости результатов научной деятельности ученого являются многочисленные награды: В. А. Кунах – лауреат Государственной премии Украины в области науки и техники, лауреат премии им. В. Я. Юрьева, премии им. М. Холодного и премии им. С. М. Гершензона НАН Украины, отличник образования Украины, изобретатель года и т.д.

Ключевые слова: В. А. Кунах, научная, педагогическая, общественная деятельность, генетика растений, биотехнология.

Victor A. Kunakh – eminent biologists, genetics and biotechnology (his 70th birthday)

Annotation. The article analyzes the scientific, educational and social activities of prominent biologists, genetics and biotechnology plants, doctor of biological sciences, professor, corresponding member of NAS of Ukraine Viktor Anatolyevich Kuna. Scientific research took the path from senior laboratory assistant at the Institute of Botany. MG Cold NAS of Ukraine to the head of the department of genetics of cell populations at the Institute of Molecular Biology and Genetics of Ukraine. The direction of his research is to study the characteristics of variability of the genome of plants in nature and in cell populations *in vitro* as a basis of adaptation to changing conditions. VA Kunakh - author and co-author of over 550 scientific papers in the field of genetics, cell biology, ecology and plant physiology; prepared 4 doctors and 20 candidates of biological sciences. The chief editor of the journal "Bulletin of the Ukrainian Society of geneticists and breeders' and Proceedings" Factors of experimental evolution of organisms, "deputy chief editor of the collection of scientific works" indigenous and introduced plants, "a member of the editorial board of «Proceeding of the Latvian Academy of Sciences. Section B», «Biopolymers and Cell», «Cytology and Genetics» («Cytology and Genetics»), «Biotechnologia Acta», etc. ; Member of specialized scientific councils of doctoral and master's theses; President of the Ukrainian Society of geneticists and breeders to them. E. Vavilov. Confirmation of the validity of the results of scientific research are numerous awards, VA Kunakh - State Prize of Ukraine in Science and Technology, winner of the Prize. VJ St. George, Prize. MG Cold and Prize. SM Gershenzon NAS of Ukraine Excellent Education of Ukraine, the inventor of the year, etc.

Keywords: V. A. Kunakh, scientific, educational, social activities, plant genetics, biotechnology.

519. Кравець Н. Я. Іван Григорович Верхратський – визначний природодослідник, педагог, громадський діяч (до 168-річчя з дня народження) / Кравець Н. Я., Голиней Г. М. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 20: Біологія. – Київ, 2016. – Вип. 6. – С. 175–180.

Анотація. На основі аналізу творчого здобутку І.Г. Верхрацького і наукових статей про його життєвий і творчий шлях, висвітлено становлення українських патріотичних цінностей і стійкості громадянської позиції видатного вченого.

Кравець Н. Я., Голиней Г. М. Иван Григорьевич Верхратский – выдающийся естествоиспытатель, педагог, филолог, общественный деятель (к 168 летию со дня рождения)

Аннотация. На основании анализа творческого наследия Ивана Григорьевича Верхратского и научных статей о нем рассмотрены жизненный и творческий путь, исследовано становление украинских патриотических ценностей и устойчивой гражданской позиции выдающегося ученого.

Kravets N. Ya., Holiney H. M. Ivan Hryhorovych Verhratsky is a famous natural scientist, teacher, philologist and social activist (by the 168 th anniversary)

Annotation. On the bases of analysis of masterpieces by Ivan Verhratsky and scientific articles about him his life and career was studied. It was also investigated the formation of Ukrainian patriotic values and sustainable civic position of the prominent scientist.

520. Крижановська М. А. Вплив іонізуючого опромінення на показники продуктивності кукурудзи цукрової та кременистої / М. А. Крижановська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – Вип. 3/4 (67). – С. 69–73.

Анотація. У статті представлені результати впливу іонізуючого опромінення вологого насіння кукурудзи цукрової та кременистої дозами 5Гр, 10Гр, 15Гр, 20Гр на зміну довжини стебла та довжини качана. Експериментально встановлено, що опромінення насіння дозою 5Гр демонструє стимулюючу дію на ріст стебла і викликає його збільшення у цукрової кукурудзи на 14 см, а кременистої – на 6 см. Всі обрані дози іонізуючого опромінення призводять до мутагенних змін у довжині та будові качанів кукурудзи.

Крыжановская М. А. Влияние ионизирующего облучения на показатели производительности кукурузы сахарной и кремнистой

Аннотация. В статье представлены результаты влияния ионизирующего облучения влажных семян кукурузы сахарной и кремнистой дозами 5Гр, 10Гр, 15Гр, 20Гр на изменение длины стебля и початка. Экспериментально установлено, что облучение семян дозой 5Гр демонстрирует стимулирующее действие на рост стебля и вызывает его увеличение в сахарной кукурузы на 14 см, а кремнистой – на 6 см. Все выбранные дозы ионизирующего облучения приводят к мутагенным изменениям в длине и строении початков кукурузы.

Kryzhanovska M. A. The influence of ionizing radiation on productivity data of sweet corn and flint corn

Annotation. Interaction of ionizing radiation with living matter, causing ionization of atoms and molecules, leads to destructive changes at all the levels of structural and functional organization and, consequently, to the death. The intensive testing of nuclear weapons in the mid-twentieth century, the use of nuclear energy and the current stage of development of our society, with the application of new technologies helps create dangerous situations that lead to increased background radiation environment, which negatively affects living systems. Plants - are the first screen that accepts the action of this radiation, becoming a dangerous source of destruction for herbivorous animals and humans.

Understanding of this point determines the relevance of the chosen topic of our research. The object of our research was based on stimulating and depressing mutagenic effect of different doses of ionizing radiation. Corn is one of the oldest crops used as livestock in the green mass and grain and food needs. The question of experimental study of changes of the productivity of different subspecies of maize under the influence of certain doses of ionizing radiation was of our primary investigation.

Scientific research was conducted on the territory of agrobiological laboratories TNPU after Volodymyr Hnatyuk. Corn was chosen as the object of study. Sweet corn and flint corn were chosen. Test material has been soaked in running water for 12 hours. Wet seeds under research have been irradiated in TB clinic in Ternopil. Seeds of the first experimental group received a radiation dose of 5Hr, the second – 10Hr, the third - 15Hr, the fourth - 20Hr. Seeds of a control group have not been irradiated. Test seeds were planted in the ground according to the farming requirements.

The results of the study show that these doses did not significantly affect the rate of similarity of corn of both subspecies, which varies within 96-98% ($P > 0,95$). Experimentally it was established that irradiation of seeds with the dose of 5g shows a stimulating effect on the growth of the stem and causes it to increase in sweet corn for 14 cm, and flint corn - 6 cm and increases the number of lumps on the stem (14.9% and 10.0% respectively). 10g dose irradiation stimulates only increase of lumps of both corn subspecies within 7.4% -12.5%. Depressing mutagenic effect of ionizing radiation on the stem height at doses of 10Hr, 15Hr and 20Hr was recorded, the number of lumps on the stem - with 15Hr and 20Hr. All researched radiation doses demonstrated the negative impact on the length of the corn cob, leading to a probable reduction of its length to 0.79 - 5.6 cm of sweet corn and 1.75 -7.9 cm of flint corn ($P \square 0,999$).

521. Москалюк Н. В. Аналіз рівнів сформованості дослідницьких умінь студентів – майбутніх вчителів природничих дисциплін: констатувальний етап педагогічного експерименту / Н. В. Москалюк // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2016. – Вип. 4 (10). – С. 83–89.

Анотація. У статті розглядається проблема дослідницької підготовки студентів у вищих навчальних закладах. Висвітлено особливості підготовки вчителя-дослідника як важливу умову формування конкурентоспроможності майбутнього фахівця. Зроблено аналіз наукових праць і вклад вчених з даної проблематики. Розглянуто основні етапи і значення констатувального експерименту. Проаналізовано ставлення вчителів до використання дослідницького навчання в процесі роботи з учнями. Виявлено основні труднощі. Здійснено аналіз рівнів сформованості у студентів компонентів дослідницьких умінь, а саме: мотиваційного, когнітивного, операційного та рефлексивного. В підсумку зацентровано увагу на необхідності формування дослідницьких умінь у майбутніх вчителів природничих дисциплін під час професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: вміння, дослідницькі вміння, компетентність, фахівець, вчитель, методи наукового пізнання.

Москалюк Н. В. Анализ уровней сформированности исследовательских умений студентов – будущих учителей естественных предметов: констатирующий этап педагогического эксперимента.

Аннотация. В статье рассматривается проблема исследовательской подготовки студентов в высших учебных заведениях. Освещены особенности подготовки учителя-исследователя как важное условие формирования конкурентоспособности будущего специалиста. Сделан анализ научных трудов и вклад ученых по данной проблематике. Рассмотрены основные этапы и значение констатирующего эксперимента. Проанализировано отношение учителей к использованию исследовательского обучения в процессе работы с учащимися. Выявлены основные трудности. Осуществлен анализ уровней сформированности у студентов компонентов исследовательских умений, а именно: мотивационного, когнитивного, операционного и рефлексивного. В итоге акцентировано внимание на необходимости формирования исследовательских умений у будущих учителей естественных дисциплин во время профессиональной подготовки в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: умение, исследовательские умения, компетентность, специалист, учитель, методы научного познания.

Moskalyuk N. V. Analysis of the levels research skills of students - future teachers a natural sciences: konstativalnyy stage of pedagogical experiment

Annotation. The problem of the research training of students in higher education. The peculiarities of teacher training and researcher as a important condition for the formation of future professional competitiveness. The analysis of scientific works and contributions scientists with this subject. The main stages and importance experiment. Analyzed the ratio of teachers to use research in the work with students. The basic difficulty. The analysis of the levels of the students' research skills components, namely: motivational, cognitive, operational and reflexive. As a result attention to the need to develop research skills of the teachers of natural sciences during training in higher education.

Keywords: skills, research skills, expertise, expert, teacher, methods of scientific knowledge.

522. Москалюк Н. В. Професійна компетентність майбутніх учителів у системі підготовки до педагогічної діяльності / Н. В. Москалюк // Молодий вчений. – 2016. – № 12. – С. 465–468.

Анотація. В статті розглянуто компетентнісний підхід в системі підвищення професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів освіти. Проведено аналіз психолого-педагогічної літератури. Доведено роль професійної підготовки студентів навчальних закладів. Висвітлено роль компетентності майбутніх вчителів у підвищенні їх конкурентоздатності. Також здійснено аналіз понять “компетентність”, “компетенція”, “компетентний” та ін.

Ключові слова: компетентність, компетентнісний підхід, професійна компетентність, майбутні вчителі, знання, вміння, навички.

Москалюк Н. В. Профессиональная компетентность будущих учителей в системе подготовки к педагогической деятельности.

Аннотация. В статье рассмотрен компетентностный подход в системе повышения профессиональной подготовки студентов высших учебных заведений. Проведен анализ

психолого-педагогической литературы. Доказана роль профессиональной подготовки студентов учебных заведений. Освещена роль компетентности будущих учителей в повышении конкурентоспособности. Также осуществлен анализ понятий “компетентность”, “компетенция”, “компетентный” и др.

Ключевые слова: компетентность, компетентностный подход, профессиональная компетентность, будущие учителя, знания, умения, навыки.

Moskalyuk N. Professional competence of future teachers in training system for teaching activities.

Annotation. In this article the competency approach for improving the system of training of students of higher educational institutions. The analysis of psychological and pedagogical literature. Proven role of training students of educational institutions. The role of competence of teachers in enhancing their competitiveness. Also, the analysis of the concepts of “competence”, “competence”, “competent” and others.

Keywords: competence, competence approach, professional competence, future teachers, knowledge, abilities, skills.

523. Мосула М. З. Досягнення і перспективи сучасної генетики, селекції, біотехнології та еволюційної теорії / М. З. Мосула, Н. М. Дробик, В. А. Кунах // Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів. – Київ, 2016. – Т. 14, № 1. – С. 92–100.

Анотація. У статті подано інформацію про X Міжнародну наукову конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів», присвячену 150-річчю оприлюднення Грегором Менделем результатів «дослідів над рослинними гібридами» та 110-річчю від дня народження Ервіна Чаргаффа, а також про асоційований із конференцією симпозиум «Геном рослин VIII», присвячений 75-річчю від дня народження академіка НААН України, доктора біологічних наук Ю. М. Сиволапа. Захід відбувся у м. Чернівці, Україна з 14 по 18 вересня; в його роботі взяли участь 85 учених, викладачів та аспірантів. У статті розглянуто наукові доповіді, представлені на конференції, та коротко наведено їх зміст; відмічено доповіді та статті, які рішенням Міжнародного наукового комітету конференції визнано кращими.

Ключові слова: генетика, еволюція, селекція, біотехнологія, екологія.

Мосула М. З., МКугах В. А. Достижения и перспективы современной генетики, селекции, биотехнологии и эволюционной теории

Аннотація. В статье представлена информация о X Международной научной конференции «Факторы экспериментальной эволюции организмов», посвященной 150-летию обнаружения Грегором Менделем результатов «опытов над растительными гибридами» и 110-летию со дня рождения Эрвина Чаргаффа, а также об ассоциированном с конференцией симпозиуме “Геном растений VIII”, посвященном 75-летию со дня рождения академика НААН Украины, доктора биологических наук Ю.М. Сиволапа. Мероприятие состоялось в г. Черновцы, Украина с 14 по 18 сентября; в его работе приняли участие 85 ученых, преподавателей и аспирантов. В статье рассмотрены научные доклады, представленные на конференции, и коротко приведено их содержание; отмечены доклады и статьи, которые решением Международного научного комитета конференции признаны лучшими.

Ключевые слова: генетика, эволюция, селекция, биотехнология, экология.

Achievements and prospects of modern genetics, breeding, biotechnology and evolutionary theory

Annotation. This article provides information about the X International scientific conference «Factors in experimental evolution of organisms» dedicated to the 150th anniversary of the publication of

Gregor Mendel's results "experiments on plant hybrids" and the 110th anniversary of the birth of Erwin Chargaff and also information about the associated with the conference Symposium «Plant Genome VIII», dedicated to 75th anniversary of Academician of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Dr. Biol. Sciences, Yu.M. Syvolap. The event was held in Chernivtsi (Ukraine) from the 14th–18th of September and was been attended by 85 scientists, educators, and PhD students. The paper reviews the scientific reports presented at the conference and briefly outlines their content. The best talks and articles selected by the International Scientific Committee of the conference have been noted.

Keywords: genetics, evolution, breeding, biotechnology, ecology.

524. Мосула М. З. Сучасний стан генетики, селекції та біотехнології України (за матеріалами XI Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів», 12-16 вересня 2016 р., м. Одеса, Україна) / Мосула М. З., Дробик Н. М., Кунах В. А // Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів. – Київ, 2016. – Т. 14, № 2. – С. 266–274.

Анотація. У статті подано інформацію про XI Міжнародну наукову конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів», присвячену 150-річчю від дня народження лауреата Нобелівської премії Томаса Ханта Моргана та 115-річчю від дня народження академіка АН УРСР М. М. Гришка, а також про асоційований з конференцією VI з'їзд Всеукраїнської асоціації біологів рослин. Захід відбувся у м. Одеса на базі Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова 12-16 вересня 2016 р.; в його роботі взяли участь 85 вітчизняних та зарубіжних учених, викладачів та аспірантів. У статті розглянуто наукові доповіді, представлені на конференції, та коротко наведено їх зміст; відмічено доповіді та статті, які рішенням Міжнародного наукового комітету конференції визнано кращими.

Ключові слова: генетика, селекція, біотехнологія, історія науки.

Мосула М. З., Дробык Н. М., Кунах В. А. Современное состояние генетики, селекции и биотехнологии в Украине

Аннотация. В статье представлена информация о XI Международной научной конференции «Факторы экспериментальной эволюции организмов», посвященной 150-летию со дня рождения лауреата Нобелевской премии Томаса Ханта Моргана и 115-летию со дня рождения академика АН УССР Н. Н. Гришко, а также ассоциированного с конференцией VI съезда Всеукраинской ассоциации биологов растений. Мероприятие состоялось в г. Одесса на базе Одесского национального университета им. И. И. Мечникова 12-16 сентября; в его работе приняли участие 85 отечественных и зарубежных ученых, преподавателей и аспирантов. В статье рассмотрены научные доклады, представленные на конференции, и коротко приведено их содержание; отмечены доклады и статьи, которые решением Международного научного комитета конференции признаны лучшими.

Ключевые слова: генетика, селекция, биотехнология, история науки.

Mosula M. Z., Drobyk N. M., Kunakh V. A. Modern state of genetics, selection and biotechnology in Ukraine

Аннотация. This article provides information about the XI International scientific conference «Factors in experimental evolution of organisms» dedicated to the 150th birthday

anniversary of Thomas Hunt Morgan, a Nobel Prize winner, and 115th birthday anniversary of M. M. Hryshko, an academician of Academy of Sciences of the UkrSSR and also information about the associated with the conference VI Congress of All-Ukrainian Association of Plant Biologists. The event was held in Odessa (Ukraine) from the 12th–16th of September and was been attended by 85 scientists, educators, and PhD students. The paper reviews the scientific reports presented at the conference and briefly outlines their content. The best talks and articles selected by the International Scientific Committee of the conference have been noted.

Keywords: genetics, breeding, biotechnology.

525. Флора Українських Карпат : [рецензія] / М. М. Барна, Л. С. Барна, Н. М. Дробик, С. В. Пида, Н. В. Герц, О. Б. Мацюк, Р. Л. Яворівський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 1 (65). – С. 146–149. – Рец. на кн.: Чопик В. І. Флора Українських Карпат / В. І. Чопик, М. М. Федорончук. – Тернопіль : Терно-граф, 2015 – 712 с. : іл.

Кафедра загальної біології та методики викладання природничих дисциплін

526. Генетична стабільність отриманих мікроклональним розмноженням рослин *Deschampsia antarctica* Desv. за тривалого культивування *in vitro* / Спирідонова К. В., Андреев І. О., Загричук О. М., Навроцька Д. О., Твардовська М. О., Дробик Н. М., Кунах В. А. // Физиология растений и генетика / гл. ред. В. В. Моргун. – Киев, 2016. – Т. 48, № 6. – С. 498–507.

Анотація. *Deschampsia antarctica* Desv. – унікальна рослина, яка завдяки адаптації до екстремальних умов довкілля є цінним об'єктом для фундаментальних та біотехнологічних досліджень. У цій роботі з метою встановлення придатності розробленої раніше методики мікроклонального розмноження для отримання генетично однорідного рослинного матеріалу *D. antarctica* досліджено із використанням ПЛР-аналізу та цитогенетичного аналізу генетичну мінливість рослин у процесі розмноження та культивування *in vitro*. Досліджували клональне потомство рослин, які відрізнялися за молекулярно-генетичними маркерами та цитогенетичними характеристиками. Порівняльний аналіз рослин на початкових етапах розмноження (1-6-й пасажі) і за тривалого культивування *in vitro* (24-26-й пасаж та більше) не виявив генетичних відмінностей між клонами спільного походження та вихідним генотипом за ISSR-маркерами. Аналіз тривало культивованих рослин (49-79-й пасажі) показав також збереження цитогенетичних характеристик рослин. У цілому, отримані результати свідчать, що розроблена методика забезпечує збереження генетичних характеристик *D. antarctica* в процесі тривалого культивування *in vitro* і може бути використана для отримання генетично однорідного рослинного матеріалу.

Ключові слова: *Deschampsia antarctica*, мікроклональне розмноження, геномна мінливість, ПЛР-аналіз, цитогенетичний аналіз

*Спирідонова Е. В., Андреев И. О., Загричук О. М., Навроцкая Д. А., Твардовская М. О., Дробык Н. М., Кунах В. А. Генетическая стабильность полученных микроклональным размножением растений *Deschampsia antarctica* Desv. при длительном культивировании *in vitro**

Аннотация. *Deschampsia antarctica* Desv. – уникальное растение, которое благодаря адаптации к экстремальным условиям окружающей среды является ценным объектом для фундаментальных и биотехнологических исследований. В этой работе с целью установить пригодность разработанной ранее методики микроклонального размножения для получения генетически однородного растительного материала *D. antarctica* исследована с использованием ПЦР-анализа и цитогенетического анализа генетическая изменчивость растений в процессе размножения и культивирования *in vitro*. Исследовали клональное потомство растений, отличавшихся по молекулярно-генетическим маркерам и цитогенетическим характеристикам. Сравнительный анализ растений на начальных этапах размножения (1-6-й пассажи) и при длительном культивировании *in vitro* (24-26-й пассаж и более) не выявил генетических различий между клонами общего происхождения и исходным генотипом по ISSR-маркерам. Анализ длительно культивируемых растений (49-79-й пассажи) показал также сохранение цитогенетических характеристик растений. В целом, полученные результаты свидетельствуют, что разработанная методика обеспечивает сохранение генетических характеристик *D. antarctica* в процессе длительного культивирования *in vitro* и может быть использована для получения генетически однородного растительного материала.

Ключевые слова: *Deschampsia antarctica*, микроклональное размножение, геномная изменчивость, ПЦР-анализ, цитогенетический анализ.

Spiridonova K. V., Andreev I. O., Zagrichuk O. M., Navrotska D. O., Tvardovska M. O., Drobyk N. M., Kunakh V. A. Genetic stability of micropropagated plants of *Deschampsia antarctica* Desv. during long-term *in vitro* culture

Annotation. *Deschampsia antarctica* Desv. is a unique plant adapted to extreme environments of Antarctic, therefore it is an important object for fundamental and biotechnological research. In this work, in order to establish the suitability of previously developed micropropagation protocol to get genetically uniform plants of *D. antarctica* the genetic variation of the plants in the process of propagation and maintenance *in vitro* was examined using PCR analysis and cytogenetic analysis. The clonal progeny was evaluated for the plants that differed by the molecular-genetic markers and cytogenetic characteristics. Comparative analysis of plants at the initial stages (1-6 passages) of propagation and after a long-term maintenance *in vitro* (24-26 passages and more) does not reveal genetic differentiation among the clones of common origin and their original genotype by ISSR-markers. Analysis of long-term cultured plants (49-79 passages) also showed maintenance of initial cytogenetic characteristics in the micropropagated plants. In general, the results prove that the developed technique provides the preservation of genetic characteristics of *D. antarctica* during long-term maintenance *in vitro* and can be used to produce genetically uniform plant material.

Keywords: *Deschampsia antarctica*, micropropagation, genome variation, PCR-analysis, cytogenetic analysis.

527. Грубінко В. В Пам'яті видатного вченого-енциклопедиста, академіка НАН України Гродзінського Дмитра Михайловича (05.08.1929–10.08.2016) / В. В. Грубінко, Н. М. Дробик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 3/4 (67). – С. 170–172.

Анотація. Стаття присвячена пам'яті всесвітньо відомого українського вченого-біолога, академіка Національної академії наук України, професора, доктора біологічних наук – Дмитра Михайловича Гродзинського. Різнобічними та багатограними були наукові інтереси ученого. Ним сформульовано основні положення теорії гетерогенності (компаратментальності) метаболічних фондів рослинної клітини; розроблено теорію надійності біологічних систем; вперше всебічно досліджено природну радіоактивність рослинності та ґрунтів України, вивчено механізми формування радіобіологічних реакцій рослин та встановлено шляхи відновлення при радіаційному враженні на різних рівнях організації рослинних біосистем. Д. М. Гродзинський – автор та співавтор понад 750 наукових праць, у тому числі 27 монографій, підручників, енциклопедій тощо; підготував 12 докторів наук та близько 70 кандидатів наук. Підтвердженням вагомості результатів наукової діяльності вченого є численні відзнаки: Гродзинський Д. М. – лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки, лауреат премії імені М.Г. Холодного, заслужений діяч науки і техніки України, кавалер орденів Ярослава Мудрого IV та V ступенів, ордена Знак пошани, двічі удостоювався звання «Соросівський професор» тощо. Вклад Дмитра Михайловича Гродзинського в українську та світову науку неоціненний. Світла пам'ять про визначного вченого, прекрасну людину залишиться в наших серцях.

Ключові слова: Д. М. Гродзинський, наукова, педагогічна, громадська діяльність, радіобіологія.

Грубинко В. В., Дробык Н. М. Памяти выдающегося ученого-энциклопедиста, академика НАН Украины – Гродзинского Дмитрия Михайловича (05.08.1929–10.08.2016)

Аннотация. Статья посвящена памяти всемирно известного украинского ученого-биолога, академика Национальной академии наук Украины, профессора, доктор биологических наук – Дмитрия Михайловича Гродзинского. Разносторонними и многогранными были научные интересы ученого. Им сформулированы основные положения теории гетерогенности (компаратментальности) метаболических фондов растительной клетки; разработана теория надежности биологических систем; впервые всесторонне исследована естественная радиоактивность растительности и почв Украины, изучены механизмы формирования радиобиологических реакций растений и установлены пути восстановления при радиационном поражении на разных уровнях организации растительных биосистем. Д. М. Гродзинский – автор и соавтор более 750 научных работ, в том числе 27 монографий, учебников, энциклопедий и др.; подготовил 12 докторов наук и около 70 кандидатов наук. Подтверждением значимости результатов научной деятельности ученого являются многочисленные награды: Гродзинский Д. М. – лауреат Государственных премий Украины в области науки и техники, лауреат премии имени Н. Г. Холодного, заслуженный деятель науки и техники Украины, кавалер орденов Ярослава Мудрого IV и V степеней, ордена Знак почета, дважды удостоивался звания «Соросовский профессор» и др. Вклад Дмитрия Михайловича Гродзинского в украинскую и мировую науку не оценим. Светлая память о выдающемся ученом, прекрасном человеке останется в наших сердцах.

Ключевые слова: Д. М. Гродзинский, научная, педагогическая, общественная деятельность, радиобиология.

Grubinko V. V., Drobyk N. M. In memory of Dmitry Grodzinsky, a distinguished encyclopedist and scientist

Annotation. The article is aimed to honour the memory of Dmitry Grodzinsky, a world famous Ukrainian scientist, biologist, academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Professor, and Doctor of Science. Versatile and various were his scientific interests. He formulated the main tenets of the theory of heterogeneity (compartmentality) of metabolite pools of a plant cell and developed the reliability theory of biological systems. Moreover, he initiated and carried out an extensive research into the natural radioactivity of vegetation and soils of Ukraine, studied the mechanisms of radiobiological reactions of plants and determined ways of recovery after radiation injury at different levels of organization of plant biosystems. Dmitry Grodzinsky authored and co-authored over 750 academic and scientific works, including 27 monographs, textbooks, encyclopedias, etc.; under his supervision 12 doctors and about 70 candidates of sciences obtained their degrees. Numerous awards testify to his outstanding scientific achievements: Grodzinsky D. M. is a laureate of Ukrainian State Prize in the field of science and technology, a laureate of Kholodnyi Award of National Academy of Sciences of Ukraine, honored Worker of Science and Technology of Ukraine, winner of the Order of Prince Yaroslav the Wise of 4th and 5th grade, winner of the order of Honour, twice named “Soros Professor”, etc. The contribution of Dmitry Grodzinsky into Ukrainian and world science is invaluable. The memory of this outstanding scientist and good-natured person will remain in our hearts.

Keywords: D. M. Grodzinsky, scientific, academic, social activity, radiobiology.

528. Загричук О. М. *Deschampsia antarctica* Desv.: характеристика виду, його поширення та особливості адаптації до існування в умовах Антарктики / О. М. Загричук, Н. М. Дробик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – № 1 (65). – С. 135–145.

Анотація. Проведено огляд літературних джерел, що стосуються характеристики вищої судинної рослини *Deschampsia antarctica* Desv., що росте і вегетує в жорстких кліматичних умовах Антарктики. Охарактеризовано біологічні та анатомо-морфологічні ознаки виду; розглянуто фактори поширення виду та особливості його адаптації до існування в умовах низьких температур, світлового стресу, ультрафіолетового випромінювання, нестачі вологи, збіднених ґрунтів та засолення. Для оцінки адаптивної здатності *D. antarctica* до несприятливих умов існування дослідниками пропонується використовувати зведений латентний показник пристосовуваності для кожної популяції.

Ключові слова: *Deschampsia antarctica* Desv., характеристика виду, поширення, адаптивні реакції

Загричук О. Н., Дробик Н. М. *Deschampsia antarctica* Desv.: характеристика вида, его распространение и особенности адаптации к существованию в условиях Антарктики

Аннотация. Проанализированы литературные источники, касающиеся характеристики высшего сосудистого растения *Deschampsia antarctica* Desv., которое произрастает и успешно вегетирует в суровых климатических условиях Антарктики. Охарактеризованы биологические и анатомо-морфологические признаки вида; рассмотрены факторы его распространения и особенности адаптации к существованию в условиях низких температур, светового стресса, ультрафиолетового

излучения, недостатка влаги, скудных почв и засоления. Для оценки адаптационной способности *D. antarctica* к неблагоприятным условиям существования исследователи предлагают использовать сводный латентный показатель приспособляемости для каждой популяции.

Ключевые слова: *Deschampsia antarctica* Desv., характеристика вида, распространение, адаптивные реакции

Zahrychuk O. M., Drobyk N. M. *Deschampsia antarctica* Desv.: species characteristics, its distribution and details of adaptation to existence in the Antarctic

Annotation. Literature sources concerning characteristics of the higher vascular plant (*Deschampsia antarctica* Desv.), that grows in difficult climatic conditions of the Antarctic, have been reviewed. This species was found to have anatomical and morphological adaptations that are typical for most high latitude plants, increasing their resistance to frost and the photosynthetic activity, including: small sizes and a cushion-like shape of clump, height, depending on conditions, from 0,5 to 22 cm, with two or three or numerous leaves that turn yellow sooner or rich green leaves. The anatomical structure of *D. antarctica* plants is distinctive for arid habitats, stomata and a thick layer of wax are only on the upper side of leaves. *D. antarctica* forms mainly soddy groups or occurs as single individuals. Species vegetative propagation takes place by outgrowth of dense clumps from one metre to tens of kilometres.

Some free icy cover land areas (oases) occupy 1.0-5.0% of the mainland and only 5.0-10% of this area is occupied by soils. Soils or soil substrates, on which *D. antarctica* grows, differ in their species composition and medium reaction (pH 3,6-7,4). The source for plant growth of *D. antarctica* is inorganic nitrogen, organics in the form of amino acids as well as nitrogen within the composition of peptide entering through the root system of plants. It has been found that *D. antarctica* absorbs nitrogen in the form of short peptides three times faster than amino acids, nitrates and ammonium and 160 times faster than the Arctic mosses and lichens.

One of the main factors influencing *D. antarctica* is the placement of penguin colonies that bring the organic matter, guano into terrestrial ecosystems of Maritime Antarctica. The spatial distribution of *D. antarctica* largely depends on the places of nesting, places of birds' nurishment and seats of birds' accidental losses of the viable plant material during its transportation.

The details of species adaptation to existence in low temperature conditions, light and UV stress, lack of moisture, depleted soils and salinity were reviewed. *D. antarctica* demonstrated biochemical attributes that are adaptive in nature to the cold Antarctic climate. Accumulation of the heat shock protein of 70 kDa (Hsp 70) occurs in this species upon cold and heat stress. It is believed that, perhaps, it is the protein in *D. antarctica* that provides the low temperature optimum of photosynthesis (+13°C). The increased synthesis of dehydrene proteins, which are likely to prevent the formation of ice in cells, is observed during the cold acclimatization of *D. antarctica* plants. *D. antarctica* showed a high content of antifreeze proteins that are probably needed to survive during a long period of negative temperatures close to zero. One of the security features of *D. antarctica* protection from negative temperatures is the accumulation of soluble sugars in tissues: maximum accumulation of sucrose, fructose and glucose in the leaves of plants of this species occurs before the beginning of the Antarctic winter.

D. antarctica possesses the genetically determined mechanisms to counteract the harmful effects of ultraviolet radiation. This species is distinguished by higher compared with other plants the superoxide dismutase activity level and ascorbate peroxidase as well as

an active xanthophyll cycle. Extracts of *D. antarctica* show sunscreen properties that may be associated with molecules such as flavonoids and carotenoids that act as UV-absorbing molecules and antioxidants. It is proposed that the photochemical quenching and the high level of antioxidants, in particular, promote *D. antarctica* to resist photoinhibitory conditions. The relatively high species antioxidant capacity can be considered as one of the key features of its adaptation to survive in critical conditions of Antarctica.

The researchers propose to use a latent indicator of adaptability for each population to evaluate the adaptability of *D. antarctica* to adverse living conditions of existence.

Keywords: *Deschampsia antarctica* Desv., species characteristics, distribution, adaptive reactions.

529. Кравець Н. Введення в культуру *in vitro* *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl та *Carlina cirsioides* Klok / Н. Кравець, Н. Дробик // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Інтродукція та збереження рослинного різноманіття / відпов. ред. М. М. Гайдаржи. – Київ, 2016. – Вип. 34, № 1. – С. 61–65.

Анотація. Досліджено динаміку проростання насіння *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl та *Carlina cirsioides* Klok в умовах *in vitro*. Підібрано живильні середовища для росту та вкорінення цих рослин. Відпрацьовано двохетапний спосіб вкорінення *C. onopordifolia* та *C. cirsioides* *in vitro*, завдяки якому відсоток ризогенезу збільшився до 74-76 %.

Ключові слова: *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl., *Carlina cirsioides* Klok, *in vitro*, проростання насіння, ріст та вкорінення рослин.

Кравець Н. Б., Дробик Н. М. Введение в культуру in vitro Carlina onopordifolia Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl и Carlina cirsioides Klok

Аннотация. Исследована динамика прорастания семян *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl и *Carlina cirsioides* Klok в условиях *in vitro*. Подобраны питательные среды для роста и укоренения растений этих видов. Разработан двухэтапный способ укоренения *C. onopordifolia* и *C. cirsioides* *in vitro*, благодаря которому процент ризогенеза увеличился до 74-76 %.

Ключевые слова: *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl., *Carlina cirsioides* Klok, *in vitro*, прорастание семян, рост и укоренение растений.

Kravets N. B., Drobyk N. M. Introduction of Carlina onopordifolia Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl and Carlina cirsioides Klok in culture in vitro

Annotation. The dynamics of *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl and *Carlina cirsioides* Klok seed germination *in vitro* was investigated. Nutrient media for growth and rooting of these plants were chosen. Two-stage method of *C. onopordifolia* and *C. cirsioides* rooting *in vitro*, increasing the rhizogenesis to 74-76 %, was developed and refined.

Keywords: *Carlina onopordifolia* Bess. ex Szaf., Kulcz. et Pawl., *Carlina cirsioides* Klok, *in vitro*, seed germination, growth and rooting of plants.

530. Мікроклональне розмноження та вкорінення *in vitro* рідкісного виду *Gentiana acaulis* L. / Майорова О. Ю., Грицак Л. Р., Мазур Д. С., Вітрова С. А, Дробик Н. М. // Фактори експериментальної еволюції організмів : зб. наук. пр. / редкол.: В. А. Кунах (голов. ред.) [та ін.]. – Київ, 2016. – Т. 19. – С. 162–166.

Анотація. Мета. Альтернативними методами, що можуть дозволити відновити природні ареали рідкісних видів рослин, у тому числі *Gentiana acaulis* L., є репатріація вирошених *in vitro* рослин у порушені популяції. Тому, метою роботи було підібрати умови для мікроклонального розмноження та вкорінення *in vitro* пагонів рідкісного високогірного карпатського виду *G. acaulis*. **Методи.** Культивування рослинних об'єктів *in vitro*. **Результати.** Підбрано умови для мікроклонування рослин *G. acaulis*: агаризоване живильне середовище MS/2, доповнене 0,2 мг/л 6-бензилоамінопурину та 0,2 мг/л кінетину (для рослин з гори Ребра, Українські Карпати) та середовище MS/2 з збільшеним вдвічі вмістом CaCl_2 , доповнене 0,5 мг/л БАП та 0,1 мг/л Кін (для рослин з г. Туркул, Українські Карпати). Для вкорінення *in vitro* рослин *G. acaulis* оптимальним було живильне середовища MS/2 з половинним вмістом NH_4NO_3 , без вітамінів та сахарози, доповнене 3 г/л маніту та 0,1 мг/л 1-нафтилоцтової кислоти; як підтримуючий субстрат використовували агар (4 г/л) у поєднанні з перлітом (16 г/л). **Висновки.** Відпрацьовано ефективний спосіб мікроклонального розмноження та вкорінення *in vitro* рослин *G. acaulis*. Результати дослідження буде використано для отримання достатньої кількості життєздатних вкорінених рослин, здатних ефективно адаптуватися до умов *ex vitro* та *in situ*.

Ключові слова: *Gentiana acaulis* L., мікроклональне розмноження, вкорінення *in vitro*.

Mayorova O. Yu., Hrycak L. R., Mazur D. S., Vitrova S. A., Drobyk N. M.
Microclonal propagation and rooting in vitro of rare Gentiana acaulis L. species

Annotation. Aim. The alternative methods enabling to restore natural habitats of rare plant species, including *Gentiana acaulis* L., encompass repatriation of grown *in vitro* plants into disturbed populations. Therefore, the aim of the work was to choose conditions for microclonal propagation and *in vitro* rooting the shoots of *G. acaulis*, a rare alpine Carpathian species. **Methods.** Cultivation of plant objects *in vitro*. **Results.** There were chosen conditions for microclonal propagation of *G. acaulis* plants: agarized nutrient medium MS/2 supplemented with 0.2 mg/l of 6-benzylaminopurine (BAP) and 0.2 kinetin (Kin; for plants from Rebra mountain, the Ukrainian Carpathians) and medium MS/2 with double concentration of CaCl_2 , supplemented with 0.5 mg/l BAP and 0.1 mg/l Kin (for plants from Turkul mountain, the Ukrainian Carpathians). Optimal for rooting *G. acaulis* plants *in vitro* was nutrient medium MS/2 with half concentration of NH_4NO_3 without vitamins and sucrose supplemented with 3 g/l of mannite and 0.1 mg/l of 1-naphthaleneacetic acid, the maintaining substrate was agar (4 g/l) combined with perlite (16 g/l). **Conclusions.** The efficient method of microclonal propagation and rooting *G. acaulis* plants *in vitro* was found and tested. The results of the research will be used for obtaining a sufficient amount of viable rooted plants able to efficiently adapt to conditions *ex vitro* and *in situ*.

Keywords: *Gentiana acaulis* L., microclonal propagation, rooting *in vitro*.

531. Підвищена стійкість *Deschampsia antarctica* Desv. до мутагенної дії іонів кадмію / К. В. Спірідонова, І. О. Андреев, О. М. Загречук, Н. М. Дробик, В. А. Кунах // Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів. – Київ, 2016. – Т. 14, № 1. – С. 63–71.

Анотація. Мета. Вивчення мутагенного впливу різних концентрацій іонів кадмію на антарктичну рослину *D. antarctica* із застосуванням ПЛР-аналізу. **Методи.** Рослини культивували *in vitro* на агаризованому живильному середовищі Гамборга-Евелей (B5) з додаванням CdCl_2 . Генетичні зміни досліджували з використанням ПЛР-аналізу з ISSR-

та IRAP-праймерами. **Результати.** Мутагенний вплив іонів кадмію на *D. antarctica* вивчали із використанням генетично ідентичних рослин, отриманих мікроклональним розмноженням *in vitro*. Досліджували вплив Cd^{2+} у діапазоні концентрацій 0,1-10 мМ. За результатами культивування *D. antarctica* у присутності іонів кадмію впродовж 63 діб було визначено діапазон концентрацій, за яких продовжується ріст рослин *in vitro*, – до 1 мМ. Встановлено також, що концентрації 0,1 та 0,2 мМ не викликають змін спектрів ПЛР-продуктів. За культивування рослин впродовж 17 діб з 0,2-1 мМ $CdCl_2$ зміни в спектрах ПЛР-продуктів, що свідчать про мутагенний вплив, спостерігали при концентраціях 0,6 мМ і вище; кількість змін зростала залежно від концентрації важкого металу. Після довготривалої (140-265 діб) дії іонів кадмію в порівняно невисоких концентраціях 0,1 мМ та 0,4 мМ змін геному не виявлено. **Висновки.** Рослина-екстремофіл *D. antarctica*, у якої внаслідок адаптації до існування в жорстких умовах Прибережної Антарктики сформувались механізми стійкості до різноманітних стресових впливів, характеризується підвищеною стійкістю до іонів кадмію порівняно із іншими видами судинних рослин. Пригнічення росту відбувається при концентраціях Cd^{2+} від 0,1 мМ і вище, а припинення росту та загибель рослин – за концентрацій 1 мМ і вище. Мутагенний вплив на *D. antarctica* виявлено при концентраціях Cd^{2+} вище 0,4 мМ. За тривалого вирощування рослини (впродовж 3-8 місяців) в присутності 0,1-0,4 мМ іонів кадмію генетичних змін не знайдено.

Ключові слова: *Deschampsia antarctica* Desv. (Poaceae), мікроклонально розмножені рослини *in vitro*, іони кадмію, мутагенний ефект, ПЛР-аналіз.

Спиридонова Е. В., Андреев И. О., Загрчук О. М., Дробик Н. М., Кунах В. А. Повышенная устойчивость Deschampsia antarctica Desv. к мутагенному действию ионов кадмия

Аннотация. Цель. Изучение мутагенного действия различных концентраций ионов кадмия на антарктическое растение *D. antarctica* с использованием ПЦР-анализа. **Методы.** Растения культивировали *in vitro* на агаризованной питательной среде Гамборга-Эвелей (B5) с добавлением $CdCl_2$. Генетические изменения выявляли с помощью ПЦР-анализа с ISSR и IRAP-маркерами. **Результаты.** Мутагенное влияние ионов кадмия на *D. antarctica* изучали с использованием генетически идентичных растений, полученных микроклональным размножением *in vitro*. Исследовали влияние Cd^{2+} в диапазоне концентраций 0,1-10 мМ. По результатам культивирования *D. antarctica* в присутствии ионов кадмия в течение 63 дней был определен диапазон концентраций, при которых продолжается рост растений *in vitro*, – до 1 мМ. Установлено также, что концентрации 0,1 и 0,2 мМ не вызывают изменений спектров продуктов ПЦР. При выращивании растений в течение 17 дней с 0,2-1 мМ $CdCl_2$ изменения спектров ПЦР-продуктов, свидетельствующие о мутагенном воздействии, наблюдали при концентрациях 0,6 мМ и выше; количество изменений возрастало в зависимости от концентрации тяжелого металла. После продолжительного (140-265 дней) воздействия ионов кадмия в сравнительно низких концентрациях 0,1 мМ и 0,4 мМ изменений в геноме не обнаружено. **Выводы.** Растение-экстремофил *D. antarctica*, которое в результате адаптации к существованию в суровых условиях Прибережной Антарктики выработало механизмы устойчивости к разнообразным стрессовым воздействиям, обладает повышенной устойчивостью к ионам кадмия по сравнению с другими видами сосудистых растений. Угнетение роста происходит при концентрациях Cd^{2+} от 0,1 мМ и выше, а прекращение роста и гибель растений при концентрации 1 мМ и выше. Мутагенное влияние Cd^{2+} на *D. antarctica* выявлено при концентрациях выше 0,4 мМ. При

продолжительном выращивании растений (3-8 месяцев) в присутствии 0,1-0,4 мМ ионов кадмия генетических изменений не обнаружено.

Ключевые слова: *Deschampsia antarctica* Desv., микрклонально размноженные растения *in vitro*, ионы кадмия, мутагенный эффект, ПЦР-анализ.

Spiridonova K. V., Andreev I. O., Zahrychuk O. M., Drobyk N. M., Kunakh V. A. Enhanced tolerance of Deschampsia antarctica Desv. to the mutagenic effect of cadmium ions

Annotation. Aim. To study the potential effects of different concentrations of cadmium ions on antarctic plant *D. antarctica* using PCR analysis. **Methods.** Plants were grown *in vitro* on B5 Gamborg and Eveleigh agar medium supplemented with CdCl₂. Genetic rearrangements were studied by PCR-analysis using ISSR- and IRAP-primers. **Results.** Genetically identical plants of *D. antarctica* obtained by microclonal propagation *in vitro* were used for the study of mutagenic effect of cadmium ions. The influence of Cd²⁺ was investigated within the concentration ranging from 0.1 to 10 mM. The results of cultivation of *D. antarctica* plants in the presence of cadmium ions for 63 days allow to determine the concentration range that does not inhibit the growth of the plants *in vitro*, and it was up to 1 mM. It was found that toxicant concentrations of 0.1 and 0.2 mM did not cause changes in the profiles of PCR products. After growing the plants with 0.2-1 mM CdCl₂ for 17 days, the changes in the profiles of PCR products, indicating the mutagenic impact, were observed at concentrations of 0.6 mM or above; moreover, the number of changes increased in dependence on the concentration of heavy metal. Prolonged influence (140-265 days) of cadmium ions in relatively low concentrations (0.1 mM and 0.4 mM) did not cause detectable mutations. **Conclusions.** *D. antarctica*, a plant extremophile, which has evolved mechanisms of resistance to a variety of extreme conditions as a result of adaptation to the existence in the harsh conditions of Antarctica, shows enhanced resistance to cadmium ions in comparison with other species of vascular plants. Inhibition of growth occurs at Cd²⁺ concentrations of 0.1 mM or above, whereas concentrations of 1 mM or above cause cessation of growth and death of plants. Mutagenic effect on *D. antarctica* was observed at Cd²⁺ concentrations of above 0.4 mM. After prolonged growth of plants (for 3-8 months) at cadmium ions concentrations of 0.1-0.4 mM, genetic changes was not found.

Keywords: *Deschampsia antarctica* Desv., plants *in vitro* obtained by microclonal propagation, cadmium ions, mutagenic effect, PCR-analysis.

Кафедра хімії та методики її навчання

532. Активність трансаміназ в організмі прісноводних риб за дії йонів заліза / О. О. Рабченко, В. Я. Бияк, В. О. Хоменчук, В. З. Курант // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія / редкол.: М. М. Барна, К. С. Волков, В. В. Грубінко [та ін.]. – Тернопіль, 2016. - № 1 (65). – С. 130–134.

Анотація. Стаття присвячена вивченню біологічних закономірностей адаптації риб до дії металів. Досліджено вплив підвищених концентрацій (2 і 5 ГДК) йонів заліза у водному середовищі на активність трансаміназ (аланінамінотрансфераза і аспартатамінотрансфераза) в печінці та сироватці крові коропа *Surginus carpio* L. і щуки *Esox Lucius* L. Показано, що підвищені концентрації йонів заліза в значній мірі модулюють функціональну активність амінотрансфераз в тканинах досліджуваних видів риб. Високий рівень досліджуваного металу у воді призводить до порушення процесів переамінування в організмі риб.

Ключові слова: трансамінази, прісноводні риби, печінка, сироватка крові, йони заліза

Рабченко Е. А., Бияк В. Я., Хоменчук В. А., Курант В. З. Активность трансаминаз в организме пресноводных рыб при действии ионов железа

Аннотация. Статья посвящена изучению биохимических закономерностей адаптации рыб к воздействию металлов. Исследовано влияние повышенных концентраций (2 и 5 ПДК) ионов железа в водной среде на активность трансаминаз (аланинаминотрансфераза и аспартатаминотрансфераза) в печени и сыворотке крови карпа *Cyprinus carpio* L. и щуки *Esox Lucius* L. Показано, что повышенные концентрации ионов железа в значительной степени модулируют функциональную активность аминотрансфераз в тканях исследуемых видов рыб. Высокий уровень исследуемого металла в воде приводит к нарушению процессов переаминирования в организме рыб.

Ключевые слова: трансамінази, пресноводные рыбы, печень, сыворотка крови, йоны железа

Rabchenyuk O. O., Byyak V. Y., Khomenchuk V. O., Kurant V. Z. Activity of transaminases in the organism of freshwater fishes under the influence of iron ions

Annotation. The influence of high concentrations (2 and 5 MPC) of iron ions in the water environment on the activity of transaminases (alaninaminotransferase and aspartataminotransferase) in the liver and blood serum of the carp *Cyprinus carpio* L. and the pike *Esox lucius* L. has been investigated in the article. It has been demonstrated that one of the important factors, that determines metabolic patterns in the organism of hydrobionts under the influence of heavy metals (iron), is the level of the functional ferment activity of protein metabolism (transaminases). The high level of investigated metal in water leads to changes of the content of amino acids in fish tissues and also to the violation of their metabolism. The results demonstrate, that the activity of ferments (alanin- and aspartataminotransferases) under the influence of experimental concentrations (2 and 5 MPC) of iron has been changed. The article is devoted to the research of biochemical regularity of the transaminase activity and the role of protein metabolism in the adaptation of fishes to the toxic influence of heavy metals.

Keywords: transaminases, fishes, liver, blood serum, iron ions.

533. Особливості ліпідного складу клітинних мембран печінки та зябер риб за дії іонів Fe^{3+} / О. Рабченко, В. Хоменчук, М. Гладюк, В. Далевський, В. Курант // Вісник Львівського університету. Серія біологічна / голов. ред. В. Федоренко. – Львів, 2016. – № 73. – С. 121.

Rabchenuk O., Khomenchuk V., Hladyuk M., Dalevskyy V., Kurant V. Peculiarities of lipid composition of cell membranes of liver and gills of fish under the influence of Fe^{3+} ion.

Annotation. The lipid composition of cell membranes of liver and gills of *Cyprinus carpio* L. and *Esox lucius* L. under the effect of the elevated concentrations of Fe^{3+} ions was studied. It was established that the changes in lipid composition of cell membranes has marked species, tissue and concentration specificity and focused on providing of functional activity of biological membrane under the influence of Fe^{3+} ion.

534. Роль фосфоліпідів зябер риб у формуванні токсикорезистентності до дії іонів кадмію / Ю. І. Сеник, В. О. Хоменчук, В. З. Курант, В. В. Грубінко // Гідробіологічний журнал. 2016. – Т. 52, № 2. – С. 83–90.

Анотація. Досліджено зміни вмісту ліпідів у зябрах коропа та щуки за дії 0,5 та 2 рибогосподарських ГДК йонів кадмію. Встановлено, що за дії токсиканту спостерігаються зміни загального вмісту ліпідів, окремих фракцій фосфоліпідів та їх співвідношення. На підставі одержаних даних спрогнозовано розвиток адаптації фосфоліпідного профілю клітин зябер до дії токсиканту.

Ключові слова: короп, щука, фосфоліпіди, кадмій

Аннотация. Исследованы изменения содержания липидов в жабрах карпа и щуки при воздействии 0,5 и 2 ПДК_{рыбохоз.} ионов кадмия. Установлено, что это воздействие вызывает изменение общего содержания липидов, отдельных фракций фосфолипидов и их соотношения. На основании полученных данных спрогнозировано развитие адаптации клеток жабр рыб к воздействию токсиканта.

Ключевые слова: карп, щука, фосфолипиды, кадмий

Annotation. The changes in lipid content in gills of carp and pike under impact of cadmium ions was studied. Toxic impact caused changes of total lipids content, individual fractions of phospholipids and their ratio.

Keywords: carp, pike, phospholipids, cadmium.

535. Effects of n-TiO₂ and bisphenol A on cellular stress indices of the freshwater bivalve *Unio tumidus* / H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, O. Horyn, O. Stoliar // Вісник Львівського університету. Серія біологічна / голов. ред. В. Федоренко. – Львів, 2016. – № 73. – С. 208–212.

Annotation. Freshwater organisms including mollusks are occasionally exposed to nanoparticles rapidly intervening into environment from increased industrial and domestic use. However, their effects on freshwater mollusks remain unclear. We determined the effect of n-TiO₂ (1.25 μM) alone and in combination with bisphenol A (BPA, 0.88 nM) as well as of TiCl₄ (Ti, 1.25 μM) and BPA (as the positive controls) on selected parameters of oxidative stress, metabolic profile, immune, endocrine and nervous systems and genotoxic manifestations in widespread bivalve, *Unio tumidus*. It was shown that n-TiO₂ and BPA caused quite similar response and evoked in mollusks neuro-endocrine disorders, oppression of immunity and acidosis (only for n-TiO₂), exposure-specifically activated antioxidant system and genotoxicity. Meanwhile co-exposure (n-TiO₂+BPA) and Ti provoked the strong response of mollusks that is differed from the responses to BPA and n-TiO₂ alone. The most prominent signs included no endocrine disruption effect for n-TiO₂+BPA group, and harsh oxidative stress and genotoxicity (DNA fragmentation and nuclear abnormalities) for both (n-TiO₂+BPA) and Ti groups. These findings show that n-TiO₂ and BPA at realistic environmental concentrations significantly affected different functional and molecular parameters of freshwater bivalves and may pose a serious risk to mussel health. Obviously, n-TiO₂ acts as a catalyst of BPA decomposition and eliminate endocrine disruption effect inherent for BPA, but enhances oxidative stress response in mollusks.

Keywords: nanoparticles, TiO₂, bisphenol A, endocrine disruption, oxidative stress, *Unio tumidus*

Анотація. Прісноводні організми, у тому числі молюски зазнають впливу наночастинок, які постійно потрапляють в навколишнє середовище в результаті збільшення їх промислового і побутового використання, проте їх вплив на прісноводних молюсків практично не з'ясований. Ми досліджували вплив нано-TiO₂ (1,25 мкМ) окремо та в суміші з бісфенолом А (БФА, 0,88 нМ), а також TiCl₄ (Ti, 1,25 мкМ) і БФА (позитивний контроль) за показниками окисного стресу, метаболічного стану, імунної, ендокринної та нервової систем і генотоксичності у двостулкових

моллюсків *Unio tumidus*. нано-TiO₂ і БФА викликають подібну відповідь у моллюсків, зокрема нейро-ендокринні розлади, пригнічення імунітету і ацидоз (тільки за дії нано-TiO₂) та видоспецифічно активують антиоксидантний захист і сприяють появі ознак генотоксичності. Поєднана дія (нано-TiO₂ + БФА), а також Ti викликають відповідь у моллюсків, відмінну від окремої дії чинників. Найбільш істотні прояви включають відсутність ендокринних розладів за сумісної дії нано-TiO₂ та БФА та істотний окисний стрес і генотоксичність (фрагментація ДНК та ядерні аномалії) для нано-TiO₂+ВРА та Ti груп. Одержані дані свідчать, що нано-TiO₂ і БФА в реальних екологічних концентраціях істотно впливають на різні функціональні і молекулярні показники прісноводних двостулок і можуть становити серйозну небезпеку для їх стану. нано-TiO₂ може виступати каталізатором розкладу БФА і усувати ефект ендокринних розладів, характерний для окремої дії чинника, але посилює окисний стрес у моллюсків.

Ключові слова: наночастинки, TiO₂, бисфенол А, ендокринні розлади, окисний стрес, *Unio tumidus*.

Аннотація. Пресноводные организмы, в том числе моллюски, подвержены влиянию наночастиц, которые постоянно попадают в окружающую среду в результате их усиленного промышленного и бытового использования, однако их влияние на пресноводных моллюсков практически не изучено. Мы исследовали влияние нано-TiO₂ (1,25 мкМ) отдельно и в смеси с бисфенолом А (БФА, 0,88 нМ), а также TiCl₄ (Ti, 1,25 мкм) и БФА (положительный контроль) на показатели окислительного стресса, метаболического состояния, иммунной, эндокринной и нервной систем и генотоксичности у двустворчатых моллюсков *Unio tumidus*. нано-TiO₂ и БФА вызывают подобный ответ у моллюсков, в частности нейро-эндокринные расстройства, угнетение иммунитета и ацидоз (только при действии нано-TiO₂) и видоспецифично активируют антиоксидантную систему и способствуют появлению признаков генотоксичности. Совместное действие нано-TiO₂ и БФА, а также Ti вызывают ответ у моллюсков отличающийся от отдельного действия факторов. Наиболее существенные проявления включают отсутствие эндокринных расстройств при совместном действии нано-TiO₂ и БФА, заметный окислительный стресс и генотоксичность (фрагментация ДНК и ядерные аномалии) для обеих нано-TiO₂+ВРА та Ti групп. Полученные данные свидетельствуют, что нано-TiO₂ и БФА в реальных экологических концентрациях существенно влияют на различные функциональные и молекулярные показатели пресноводных двустворок и могут представлять серьезную опасность для их состояния. Нано-TiO₂ может выступать каталізатором разложения БФА и устранять эффект эндокринных расстройств, характерных для отдельного действия фактора, но усиливает окислительный стресс у моллюсков.

Ключевые слова: наночастицы, TiO₂, бисфенол А, эндокринные нарушения, окислительный стресс, *Unio tumidus*.

536. Reductive and endocrine effects of zinc oxide nanoparticles in marsh frog *Pelophylax ridibundus* and their modulation in combine exposures / Н. Falfushynska, L. Gnatyshyna, V. Myhalska, L. Romanchuk, O. Stoliar // Вісник Львівського університету. Серія біологічна / голов. ред. В. Федоренко. – Львів, 2016. – № 73. – С. 213–216.

Annotation. Particular feature of novel environmental impact is its complexity. Therefore the certain responses to the separate constituents could be distorted. We studied the effects of nanoparticles nZnO (3.1 μM), combinations of nZnO and thiocarbamate fungicide Tattoo (Ta, 91 μg L⁻¹) at 18oC, and nZnO at 25oC (nZnO+to) on male marsh

frog *Pelophylax ridibundus* after 14 days of exposure. Several enzymes involved in free radical scavenging and in the endoplasmic reticulum (ER)-related transformation as well as the products of oxidative lesions were determined in the liver. The levels of thyrotropin and cortisol were determined in the blood serum. Nuclear abnormalities (NA) in erythrocytes and cholinesterase (ChE) activity in brain were assessed as a signs of toxicity. The reductive stress in the liver was caused by all exposures, especially at 18 °C according to decreased oxyradical and protein carbonyl levels and down-regulation of tyrosinase without the changes in superoxide dismutase activity, but elevated rate of concentrations Lactate/Pyruvate. The products of lipid peroxidation and lipofuscin, deiodinase and ER-related transformation activities were up-regulated in most cases. The combine exposure with Tattoo caused the reduction in the thyrotropin and cortisol concentrations, whereas nZnO+Ta provoked the elevation of thyrotropin level. The increased number of the cells with NA and depletion of ChE activity was caused by nZnO and nZnO+Ta. To summarize, reductive stress more likely than oxidative stress was caused by nZnO in frog. The stimulation of the changes in the oxygen demands by heating could dramatically change the molecular responses of frog to nZnO.

Keywords: nanoparticles, Zinc oxide, reductive stress, endocrine activity, *Pelophylax ridibundus*.

Анотація. Особливістю сучасних викликів довкілля є їх комплексна дія. Тому визначені реакції на вплив окремих складових можуть спотворюватись. Вивчали вплив наночастинок nZnO (3.1 мкМ), поєднання nZnO та тіокарбаматного фунгіциду Татту (Та, 91 мкМ) за 18°C та nZnO за 25°C (nZnO+t°) на самців жаби озерної *Pelophylax ridibundus* після 14 діб експозиції. Визначали активність низки ензимів, залучених у знешкодження вільних радикалів та реакції трансформації, пов'язані із ендоплазматичним ретикулюмом (ЕР), а також утворення продуктів окисної деструкції у печінці. У сироватці крові вимірювали рівень тиреотропіну та кортизолу. Для оцінки токсичності визначали вміст еритроцитів з ядерними аномаліями (ЯА) та холінестеразну активність (ХЕ) у головному мозку. Всі експозиції, особливо за 18 °С, викликали редуکتивний стрес у печінці, що проявлялося як зменшення рівню оксирадикалів та карбонілів протеїнів, пригнічення тирозиназної активності без змін у супероксиддисмутазній активності та збільшення рівня співвідношення концентрацій Лактат/Піруват. У більшості випадків спостерігалось збільшення утворення продуктів перекисного окиснення ліпідів, ліпофусцину, активності деїодинази та реакцій ЕР-залежної трансформації. У спільній експозиції з Татту зменшувалися концентрації тиреотропіну та кортизолу, тоді як дія nZnO+t° призводила до збільшення рівня тиреотропіну. Дія nZnO та nZnO+Та викликала збільшення кількості клітин з ЯА та пригнічення ХЕ активності. Відтак, результати свідчать, що дія nZnO викликала у жаби не оксидативний, а редуکتивний стрес. Стимуляція змін у кисневих потребах за теплової дії може різко змінити молекулярні реакції жаби на вплив nZnO.

Ключові слова: наночастинок, Цинк оксид, редуکتивний стрес, ендокринна активність, *Pelophylax ridibundus*.

Аннотация. Особенностью современных экологических вызовов является их комплексное воздействие. Поэтому определенные реакции на влияние отдельных составляющих могут искажаться. Изучали влияние наночастиц nZnO (3.1 мкМ), сочетания nZnO и тиокарбаматного фунгицида Татту (Та, 91 мкг L⁻¹) за 18°C та nZnO за 25°C (nZnO+t°) на самцов лягушки озерной *Pelophylax ridibundus* после 14 дней

експозиції. Определяли активність ряду ферментів, задіяваних в знищення вільних радикалів, і реакції трансформації, пов'язані з ендоплазматическим ретикулюмом (ЕР), а також утворення продуктів окислювальної деструкції в печінці. В сироватці крові вимірювали рівень тиреотропіна і кортизолу. Для оцінки токсичності визначали вміст еритроцитів з ядерними аномаліями (ЯА) і холинестеразну активність (ХЭ) в головному мозку. Всі експозиції, особливо при 18 °С, викликали редукційний стрес в печінці, що проявлялося як зменшення рівня оксирадикалів і карбонілів протеїнів, угнетення тирозиназної активності без зміни супероксиддисмутазної активності і збільшення рівня співвідношення концентрацій Лактат/Піруват. В більшості випадків спостерігалося збільшення утворення продуктів перекисного окислення ліпідів, ліпофусцину, активності деїодинази і ЕР-залежної трансформації. В спільній експозиції з Татту зменшувалися концентрації тиреотропіна і кортизолу, тоді як дія nZnO+t⁰ призводило до збільшення рівня тиреотропіна. Дія nZnO і nZnO+Ta викликало збільшення кількості клітин з ЯА і угнетення ХЭ активності. Теплове вплив на споживання організмом кисню критично впливає на молекулярні реакції лягушки на дія nZnO.

Ключові слова: наночастинки, Цинк оксид, редукційний стрес, ендокринна активність, *Pelophylax ridibundus*.

537. The responses of anuran metallothionein to zinc oxide nanoparticles are distorted in combine exposures / Н. Falfushynska, L. Gnatyshyna, V. Myhalska, O. Stoliar // Вісник Львівського університету. Серія біологічна / голов. ред. В. Федоренко. – Львів, 2016. – № 73. – С. 217–220.

Annotation. Nanonized Zinc oxide (nZnO) is an expected constituent of contemporary environmental pollution. In the polluted environments, the combination of various stressors including typical pesticides and climate changes can complicate the interpretation and assessment of biological responses to engineering nanoparticles. We studied the effects of nZnO (3.1 μM), combinations of nZnO and fungicide Tattoo (Ta, 91 μg L⁻¹) at 18°C, and nZnO at 25°C (nZnO+t⁰) on the male marsh frog *Pelophylax ridibundus* after 14 days of exposure. Characteristics of metal (Zn, Cu, Cd) distribution with the participation of metallothionein (MT) and signs of toxicity were evaluated. Decomposition of nZnO was proved only in the exposure to nZnO alone due to the elevated levels of Zn uptake and Zn-MT in the liver and vitellogenin (Zn carrier) in blood plasma. In the combine exposures the level of metalated MTs was decreased with the increase of nonmetalated MT portion. The combine effect of nZnO and heat stress decreased the level of immunoreactive MT and affected Cathepsin D. Both combine exposures increased hepatic GSH&GSSG and DNA fragmentation levels. All exposures caused up-regulation of CYP-450 and caspase-3 activities.

Keywords: nanoparticles, zinc, metallothionein, *Pelophylax ridibundus*.

Анотація. Наноформа оксиду цинку (nZnO) є прогнозованою складовою сучасного забруднення середовища. Оцінка біологічних реакцій на вплив техногенних наночастинок у забрудненому середовищі реакції може ускладнюватися поєднаним впливом різноманітних стресорів, зокрема типових пестицидів та змін клімату. Ми вивчали вплив nZnO (3.1 мкМ), поєднання nZnO та фунгіциду Татту (Ta, 91 мкг Л⁻¹) за 18°C та nZnO за 25°C (nZnO+t⁰) на самців жаби озерної *Pelophylax ridibundus* після 14 діб експозиції. Оцінювалися характеристики розподілу металів (Zn, Cu, Cd) за участю металотіонеїну (MT) та ознаки токсичності. Було доведено, що

лише вплив nZnO спричиняє біодеградацію nZnO із збільшенням рівня акумуляції Zn та Zn-МТ у печінці та вітеллогеніну (Zn-транспортного протеїну) у плазмі крові. За спільного впливу рівень металзованого МТ зменшувався у поєднанні із зростанням рівня неметалзованого МТ. Комбінований вплив nZnO та теплового стресу викликав зменшення вмісту імунореактивної форми МТ та зміни активності катепсину D. Обидва комбіновані впливи збільшили рівень GSH та GSSG та фрагментації ДНК у тканині печінки. Зростання активностей CYP-450 та каспази-3 відзначалось у всіх експериментальних групах.

Ключові слова: наночастинки, цинк, металотіонеїн, *Pelophylax ridibundus*.

Анотація. Наноформа оксида цинка (nZnO) является прогнозированной составляющей современного загрязнения среды. Оценка биологических реакций на воздействие техногенных наночастиц может усложняться совместным влиянием различных стрессоров, в частности типичных пестицидов и изменений климата. Мы изучали влияние nZnO (3.1 мкМ), сочетания nZnO и фунгицида Татту (Та, 91 мкг Л⁻¹) при 18°C и nZnO при 25°C (nZnO+t⁰) на самцов озерной лягушки *Pelophylax ridibundus* после 14 суток экспозиции. Оценивались характеристики распределения металлов (Zn, Cu, Cd) с участием металлотіонеина (МТ) и признаки токсичности. Было доказано, что только влияние nZnO вызывает біодеградацію nZnO с увеличением уровня аккумуляции Zn и Zn-МТ в печени и вітеллогенина (Zn-транспортного протеина) в плазме крови. При совместном воздействии уровень металлированного МТ уменьшался при увеличении уровня неметаллированного МТ. Комбинированное влияние nZnO и теплового стресса приводило к уменьшению содержания иммунореактивной формы МТ и изменению активности катепсина D. Оба комбинированные воздействия увеличивали уровень GSH и GSSG и фрагментации ДНК в ткани печени. Во всех экспериментальных группах отмечалось возрастание активностей CYP-450 и каспазы-3.

Ключевые слова: наночастички, цинк, металлотіонеин, *Pelophylax ridibundus*.

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ ТА СТАТТІ, ОПУБЛІКОВАНІ В ІНШИХ НАУКОВИХ ЗБІРНИКАХ

538. Адамська З. М. Соціально-психологічний тренінг професійно-особистісного самовизначення як фактор розгортання суб'єктності майбутніх психологів / З. М. Адамська // Філософсько-психологічні аспекти духовності: довіра як основа змін в економіці та суспільстві : збірник тез II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. уч. (Львів, 19 лютого 2016 р.) / за ред. В. П. Мельник ; відповід. за вип. В. В. Яцура, Н. І. Жигайло. – Львів, 2016. – С. 6–10.

539. Адамська З. М. Фасилітація як чинник розвитку партнерських стосунків у середовищі студентської молоді / З. М. Адамська // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 5–7.

540. Адамська З. М. Фасилітація як чинник становлення особистості в контексті вищої професійної освіти / З. М. Адамська // Слов'янський світ: видатні дослідники» у ВНЗ «Східно-Європейський слов'янський університет : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Несух Л. М. – Ужгород, 2016. – С. 3–15

541. Андрійчук І. П. Організаційна культура як чинник ефективності діяльності університету / І. Андрійчук // Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції. – Одеса, 2016. – С. 129–132.

542. Андрійчук І. П. Основні аспекти прояву стилів управлінської діяльності державних службовців / І. Андрійчук // Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 126–129.

543. Балик Н. Р. Моделі впровадження електронного навчання у педагогічному університеті / Балик Н. Р., Шмигер Г. П. // Комп'ютер в школі і сім'ї. – Київ, 2016. – № 2 (130).

544. Балик Н. Р. Формування інформаційних та соціальних компетентностей студентів з метою їх професійної підготовки у педагогічному університеті [Електронний ресурс] / Балик Н. Р., Шмигер Г. П. // Науковий огляд. – Київ, 2016. – Т. 1, № 22. – С. 14–21. – Режим доступу: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/664>.

545. Барна Л. С. Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів біології / Л. С. Барна, М. М. Барна // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 64–65.

546. Барна О. В. Технологія змішаного навчання в курсі методики навчання інформатики [Електронний ресурс] / О. В. Барна // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2016. – № 2. – С. 84-92. – Режим доступу: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openeduarticle/view/35#.WFAE6LKLSUk>.

547. Бачинська Г. В. Ім'я Володимир у соціосфері міста Тернополя / Г. В. Бачинська // Українська професійна мова: історія і сучасність : матеріали II регіональної науково-практичної конференції (23–24 червня 2016 р., м. Тернопіль). – Тернопіль, 2016. – С. 26–28.

548. Биорегуляторы от «Агробиотех» Стимпо и Регоплант в физиолого-биохимических процессах выращивания люпина белого / Пономаренко С. П., Пыда С. В., Конончук А. Б., Тригуба Е. В. // Ресурсозберігаючі технології та їх правова і економічна оцінка в сільськогосподарському виробництві : матеріали доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27–28 квіт. 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 167–168.

549. Бистрицька Е. В. Ліквідація Греко-католицької церкви у Чехословаччині (друга половина 40-х – початок 50-х рр. ХХ ст.) / Е. В. Бистрицька // Українська Греко-Католицька Церква в історії та сучасних процесах розвитку українського суспільства (до 420-ліття укладення Берестейської унії та 70-ліття Львівського «псевдо собору» 1946 р.): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Тернопіль, 21–22 квітня 2016 / за ред. Е. В. Бистрицької, А. Колодного, П. Яроцького. – Тернопіль ; Київ, 2016. – С. 162–167.

550. Бияк Н. Я. Лексема «залізний» у прізвиськах політиків (на матеріалах німецькомовної преси) / Н. Я. Бияк // Актуальні проблеми германороманської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 14–17.

551. Біла О. М. Різноманіття іхтіофауни р. Серет околиць м. Тернополя / Біла О. М., Шевчик Л. О. // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 28–30.

552. Біологічна деструкція соломи й інших органічних рослинних решток Вермистимом-Д – важливий резерв підвищення родючості ґрунтів / Брошак І. С., Пыда С. В., Городицька І. В., Ориник Б. І. // Охорона ґрунтів та підвищення їх родючості : матеріали міжнар. наук. конф. (с. Яноші, Закарпатська область, 27–29 липня 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 66–67.

553. Біс[2-тіоціанато-(2-метил)пропанаміди] як реагенти для синтезу 5-арилзаміщених похідних 2-амінотіазол-4(5H)-ону / Яцюк В. М., Барановський В. С., Грищук Б. Д. // Сучасні екологічні проблеми Українського Полісся та суміжних територій (до 30-ї річниці аварії на ЧАЕС) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Ніжин, 20-22 квітня 2016 р.) / НДУ ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2016. – С. 249.

554. Боднар Д. І. Параболічні області збіжності гіллястих ланцюгових дробів спеціального вигляду / Боднар Д. І, Біланик І. Б. // Сучасні проблеми теорії ймовірностей та математичного аналізу : тези доповідей всеукр. наукової конференції (24–27 лютого 2016, Ворохта). – Івано-Франківськ, 2016. – С. 57.

555. Бойко М. М. Технологія педагогічного менеджменту у ВНЗ / М. М. Бойко // Психологія та педагогіка: методика та проблеми практичного застосування : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 23–24 грудня 2016 р.). – Львів, 2016.

556. Бойко М. М. Управлінські компетенції викладача вищої школи / М. М. Бойко // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24-26 листопада 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 134–135.

557. Бочар І. Й. Захист керамічних матеріалів на основі карбіду кремнію та дисиліциду молібдену від високотемпературної корозії / І. Й. Бочар, В. І. Ковбашин // XIX наукова конференція Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (18–19 травня 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 145–147.

558. Бочар І. Й. Навчання студентів проведенню технічних розрахунків під час виготовлення деталей і виробів / І. Й. Бочар, В. І. Ковбашин // Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 10–12.

559. Бочар І. Й. Формування творчого мислення у студентів інженерно-педагогічних факультетів / І. Й. Бочар // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.) / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 11–13.

560. Брошак І. С. Деструкція соломи «Вермистимом-Д» – важливий резерв підвищення родючості ґрунтів / Брошак І. С., Сендецький В. М., Пида С. В // Хімізація середовища та його загроза доквіллю і здоров'ю : матеріали науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 21 квітня 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 32–35.

561. Бучківська Г. Науково-педагогічний та мистецький поступ кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та трудового навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії / Бучківська Г., Греськова В. // Педагогічні традиції та інновації в сучасному освітньому просторі ВНЗ : матеріали наук.-практ. конф. (Хмельницький, 12 жовтня 2016 р.). – Хмельницький, 2016.– С. 97–105.

562. Вакуленко В. Вплив регуляторів росту рослин Агростимуліну та Емістиму С на фотосинтетичні процеси люпину жовтого / Вакуленко В., Пида С. // Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції : зб. наук.

праць міжнар. наук.-практ. конф. (28 жовтня 2016 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль, 2016. – С. 81–83.

563. Василенко Я. П. До питання про використання ітераційного процесу Ньютона-Канторовича в апроксимаційно-ітеративному методі / Я. П. Василенко // Сімнадцята міжнародна наукова конференція ім. акад. Михайла Кравчука, 19–20 травня, 2016 р., Київ : матеріали конф. – Київ, 2016. – Т. 2 : Алгебра. Геометрія. Математичний аналіз. – С. 57–61.

564. Василенко Я. П. Про використання ітераційного процесу Ньютона-Канторовича в апроксимаційно-ітеративному методі / Я. П. Василенко // Математика. Інформаційні технології. Освіта : V Міжнародна науково практична конференція, (5-7 червня 2016 р.) / Ін-т інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України ; СНУ ім. Л. Українки. – Луцьк, 2016. – С. 14–16.

565. Васірук М. С. Спеціальна фізична підготовка юних легкоатлетів в умовах навчально-тренувальних зборів / М. С. Васірук // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. – Тернопіль, 2016. – С. 80–82.

566. Вашків Л. П. Спогади про Вчителя / Л. П. Вашків // Вертепи долі : спогади про Романа Гром'яка / упоряд. З. Лановик, М. Лановик. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – С. 464-472.

567. Вербовецька О. С. Соціогрупові прізвиська (на матеріалі антропонімії Тернопільщини) / О. С. Вербовецька // Українська професійна мова: історія і сучасність : матеріали регіональної науково-практичної конференції (23–24 червня 2016 р., м. Тернопіль). – Тернопіль, 2016. – С. 32–34.

568. Використання біотехнологічних методів і підходів для отримання альтернативного джерела цінної лікарської рослинної сировини видів роду *Gentiana L.* / М. І. Пантелеймін, Н. М. Романишин, М. З. Мосула, Л. Р. Грицак, В. М. Мельник, Н. М. Дробик // Хімія природних сполук : IV Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (м. Тернопіль, 21–22 квітня 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 43–45.

569. Вирста Н. Б. Стан та перспективи розвитку сучасної ономастики в Німеччині / Н. Б. Вирста // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 22–25.

570. Вплив йонів заліза на активність білково-нуклеїнового обміну в організмі коропа та щуки / Рабченюк О. О., Хоменчук В. О., Бияк В. Я., Курант В. З. // Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології : матеріали IX Міжнародної іхтіологічної науково-практичної конференції (14–16 вересня 2016 р., м. Одеса / редкол.: Шекк П. В., Демченко В. О., Пилипенко Ю. В., Бургаз М. І. – Одеса, 2016. – С. 216–219.

571. Вплив підвищених концентрацій йонів Fe^{3+} на вміст фосфоліпідів в окремих тканинах прісноводних риб / Рабченко О. О., Хоменчук В. О., Далевський В. М., Курант В. З. // Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології : матеріали ІХ Міжнародної іхтіологічної науково-практичної конференції (14–16 вересня 2016 р., м. Одеса / редкол.: Шекк П. В., Демченко В. О., Пилипенко Ю. В., Бургаз М. І. – Одеса, 2016. – С. 220–223.

572. Генсерук Г. Розробка й аналіз електронного навчально-методичного комплексу з інформатики для 6 класу / Г. Генсерук, М. Кондратишин // Студентський науковий вісник. – Тернопіль, 2016. – № 39. – С. 105-108.

573. Генсерук Г. Розробка порталу для центру довузівської підготовки «Абітурієнт» / Г. Генсерук, М. Ордеха // Студентський науковий вісник. – Тернопіль, 2016. – № 39. – С. 120–123.

574. Гаврищак Г. Р. Локальні педагогічні технології професійної підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічної галузі / Г. Р. Гаврищак // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару / за ред. Горбатюка Р. М. – Тернопіль, 2016. – С. 21–24.

575. Гевко І. В. Методологічні напрями дослідження процесу пізнання і розвитку професіоналізму учителя технологій / І. В. Гевко // Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи : збірник матеріалів І-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 27–28 жовтня 2016 р. / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Баку ; Ужгород ; Дрогобич, 2016. – С. 126–128.

576. Гевко І. В. Підготовка учителя технологій: проблеми і суперечності / І. В. Гевко // Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті : матеріали ІІ-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 24–25 березня 2016 року / [редактори-упорядники: І. Зимомря, В. Ільницький]. – Ченстохов ; Ужгород ; Дрогобич, 2016. – С. 212.

577. Герц А. І. Біолого-екологічні особливості *Asper pegundo* L. у зелених насадженнях м. Тернопіль / А. І. Герц, Н. В. Герц // Актуальні питання біологічної науки : матеріали ІІ Міжнародної заочної науково-практичної конференції (8 квітня 2016 року, м. Ніжин) / НДУ імені Миколи Гоголя. – Ніжин, 2016. – С. 47–50.

578. Герц А. І. Вплив низьких температур на первинні процеси фотосинтезу у морозостійких рослин / А. І. Герц, Н. В. Герц // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 38-41.

579. Герц Н. В. Виявлення функціональної неоднорідності фотосинтетичного апарату рослин методом фотореєстрації спектрів відбиття / Н. В. Герц, А. І. Герц // Актуальні проблеми ботаніки та екології : міжнародна

конференція молодих учених (29 червня – 3 липня 2016, м. Херсон) / редкол.: Є. Л. Кордюм [та ін.]. – Херсон, 2016. – С. 96.

580. Герц Н. В. Оцінка сезонної та добової динаміки параметрів фотосинтетичного апарату різних ярусів крони *Magnolia kobus* L., методом індукції флуоресценції хлорофілу / Н. В. Герц, А. І. Герц // Наукові, прикладні та освітні аспекти фізіології, генетики, біотехнології рослин і мікроорганізмів : XIII конференція молодих вчених (19–20 травня 2016, м. Київ) / Інституту фізіології рослин і генетики НАН України. – Київ, 2016.

581. Главацька О. Л. Професійна кар'єра як вид соціальної мобільності молоді в умовах сучасного ринку праці / О. Л. Главацька // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами 4 Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 195–202.

582. Главацька О. Л. Результати діагностики управлінської культури та лідерства у менеджерів соціальної сфери / О. Л. Главацька // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29-30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 26–33.

583. Гладюк М. М. Підготовка магістрантів до проведення хіміко-педагогічних досліджень / М. М. Гладюк, Т. В. Гладюк // Актуальні питання підготовки майбутнього вчителя хімії : теорія і практика : збірник наукових праць. – Вінниця, 2016. – Вип. 2. – С. 47–50.

584. Голіней Г. М. Вплив йонів Fe^{3+} та Cu^{2+} на вміст білка у плазмі крові риб / Г. М. Голіней // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 42–43.

585. Головацька Ю. Б. Роль практики при підготовці майбутніх перекладачів / Ю. Б. Головацька // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016.. – С. 169-171.

586. Гончаровська Г. Ф. Особливості використання лялькотерапії як методу корекційної роботи з дітьми / Г. Ф. Гончаровська // Арттерапія. Інноваційні психологічні технології / Всеукраїнський Інститут Інтегративної психології і психотерапії ; [за заг.ред. О. Тиунової]. – Київ ; -Тернопіль, 2016. – С. 25-42.

587. Гончаровська Г. Ф. Структура та особливості готовності майбутніх психологів до корекції емоційного розвитку дітей дошкільного віку / Г. Ф. Гончаровська // Збірник матеріалів V (LXVIII) Міжнародної науково-практичної конференції з філософських, філологічних, юридичних,

педагогічних, економічних, соціологічних і політичних наук (Україна, м. Київ, травень 201 бр.). – Горловка, 2016. – С. 62–69.

588. Горішна Н. Професійне наставництво як форма підтримки фахівців соціальної роботи у США / Н. М. Горішна // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 11-16.

589. Горішна Н. М. Гендерний підхід у підготовці соціальних працівників / Н. М. Горішна // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Тернопіль, 5–7 жовтня 2016 р.) / за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 25–27.

590. Горішна Н. М. Сучасні тенденції модернізації підготовки соціальних працівників / Н. М. Горішна // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29-30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 33–39.

591. Гоца Н. М. Distinctive Features of Legal English and its Translation into Ukrainian / Н. М. Гоца // Cutting-Edge Science-2016 : Materials of the XII International scientific and practical conference (April 30-May 7, 2016). – Sheffield, 2016. – Volume 10. Philology. – P. 9–13.

592. Гоца Н. М. До питання відображення гендерних аспектів у перекладі / Н. М. Гоца // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016.. – С. 129–131.

593. Грицак Л. Р. Новий підхід до збереження та відновлення популяцій деяких видів роду *Gentiana L.* (Gentianaceae) в Українських Карпат / Л. Р. Грицак, В. Ю. Грицак, Н. М. Дробик // Друга Міжнародна наукова конференція (Львів-Броди-Пеняки, 27 жовтня 2016 р.): матеріали конф. – Львів, 2016. – С. 101–104.

594. Грищук Б. Д. Аніонарилювання похідних ненасичених карбонових кислот / Грищук Б. Д., Барановський В. С. // Матеріали XXIV Української конференції з органічної хімії (Полтава, 19–23 вересня 2016 р.) / Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – С. 40.

595. Грод І. М. Демонстраційна система проектування інформаційних моделей як один з підходів реалізації прикладного напрямку курсу інформатики / І. М Грод // Математика. Інформаційні технології. Освіта : V Міжнародна науково-практична конференція (Луцьк, 5–7 червня 2016). – Луцьк, 2016. – С. 51–55.

596. Грод І. М. Огляд колекції птахів ряду Горобцеподібні (Passeriformes) закритої експозиції зоологічних фондів кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка / Грод І. М., Шевчик Л. О. // Стан природних ресурсів, перспективи їх збереження та відновлення : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції / упоряд. В. Стахів, Н. Стецула. – Дрогобич, 2016. – С. 61–64.

597. Грод І. М. Прогнозування чисельності окремих популяцій в одній екологічній зоні / І. М. Грод // Комп'ютерне моделювання та оптимізація складних систем : II міжнародна науково-технічна конференція (Дніпро, 1–3 листопада 2016 р.). – Дніпро, 2016. – С. 18–22.

598. Гуменюк Г. Б. Чорнобиль та Фукусіма: спільне та відмінне / Г. Б. Гуменюк, В. О. Хоменчук, Н. М. Дробик // Чорнобиль: 30 років тривоги : матеріали науково-метод. конференції (Тернопіль, 26 квітня 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 24–28.

599. Гурська О. В. Дослідження аелопатичної активності видів роду *Purpurethrum* Zinn / Гурська О. В., Пида С. В. // Ботаніка і мікологія : сучасні горизонти : збірка праць, присвячених 90-річчю з дня народження академіка АН України А. М. Гродзинського (1926-1988) / уклад. Н. В. Заіменко, Г. А. Гродзинська, Т. А. Бугасенко [та ін.]; відп. ред. Н. В. Заіменко. – Київ, 2016. – С. 167–185.

600. Гуцал П. Вихідці з Брідщини, учні гімназії в Бродах – старшини і підстаршини Української Галицької Армії / П. Гуцал // Брідщина – край на межі Галичини й Волині : матеріали X науково-краєзнавчої конференції. – Броди, 2016. – Збірник 9. – С. 65–73.

601. Гуцал П. Життя співака обірвала чекістська куля / П. Гуцал // Реабілітовані історією. Тернопільська область. – Тернопіль, 2016. – Кн. 4. – С. 54–58.

602. Гуцал П. Згублена доля подружжя Ковальських / П. Гуцал // Реабілітовані історією. Тернопільська область. – Тернопіль: Терно-граф, 2016. – Кн. 4. – С. 68–71.

603. Гуцал П. Магальяс Степан, Маєвський Казимир, Максимович Антін, Макух Іван, Малицький Микола Володимирович, Малицький Микола Лукич, Мандзюк Микола, Мандичевський Володимир, Матіїв Іван, Мащак Осип, Мельник Олекса, Мидловський Сидір, Мішко Степан / П. Гуцал // Енциклопедія сучасної України. – К.: Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Т. 17.

604. Гуцал П. Педагог, патріот, парламентарій / П. Гуцал // Реабілітовані історією. Тернопільська область. – Тернопіль, 2016. – Кн. 4. – С. 33–37.

605. Дацків О. П. Ігрові технології у формуванні компетентності у говорінні майбутніх учителів іноземних мов / О. П. Дацків // Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов : матеріали V Міжнародна науково-практична конференція (м. Тернопіль, 18–19 травня 2016 р.) / Тернопільський національний економічний університет ; за заг. ред Н. С. Лисої. – Тернопіль, 2016. – С. 137–139.

606. Дацків О. П. Навчальний блог як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів англійської мови / О. П. Дацків // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти : матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції. 21 квітня 2016 р. / НТУУ «КПІ». – Київ, 2016. – С. 155–157.

607. Деркевич Н. А. Вербалізація іменникових та прикметникових основ / Н. А. Деркевич // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 25–27.

608. Дзись Т. В. Творчість австрійського письменника Йозефа Рота як інспіруючий чинник між літературної рецепції / Т. В. Дзись // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016.

609. Дзюбіна О. Продуктивність основних способів утворення сленгових неологізмів у соціальних мережах Facebook та Twitter / О. Дзюбіна // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 28–30.

610. Діазонієві солі на основі флуоро- та сульфопохідних аніліну в реакціях аніонарилювання / Симчак Р. В., Янів З. І., Покришко О. В., Климнюк С. І., Грищук Б. Д., Барановський В. С. // Матеріали XXIV Української конференції з органічної хімії (Полтава, 19–23 вересня 2016 р.) / Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – С. 104.

611. Дідук-Ступ'як Г. І. Особливості реалізації лінгвометодичної інноваційної макротехнології «Інтераціярізнотипових підходів» до навчання мови як рідної і як державної / Г. І. Дідук-Ступ'як // Jezik, kultura I knjizevnost u suvremenomsvijetu : Zbornik radovasaznanstvenoj skupa s medzunarodnim sudjelovanijem. Medzimurski filoloski dani 3. – Zagreb, 2015. – S. 53–63.

612. Дробик Н. М. Унікальні дослідження молодих вчених / Н. М. Дробик // Вільне життя : всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета. – 2016. – 19 серп. (№ 65). – С. 2.

613. Єднак В. Д. Play Away, Play Everywhere («Граї на виїзді, граї скрізь») – соціальний проект федерації футболу України / Єднак В. Д., Єднак Г. М // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді : матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг.ред. Огнистого А. В., Огнистої К. М. – Тернопіль, 2016 – С. 75-77.

614. Єднак В. Д. Виникнення спеціальних олімпіад України / В. Д. Єднак // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді : матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг.ред. Огнистого А. В., Огнистої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 153-155.

615. Єднак В. Д. Динаміка розвитку програми Всесвітніх ігор Матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції / В. Д. Єднак // Теоретико-методичні основи організації фізичного виховання молоді : матер. Х Всеукр. наук.-практ. конф. (19–21 травня 2016 р., м. Львів) / ЛНУ імені Івана Франка ; за заг. ред. Р. Р. Сіренко. – Львів, 2016. – С. 15-16.

616. Єднак В. Д. Розвиток міжнародних спортивних ігор спеціальних олімпіад / В. Д. Єднак // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. - Тернопіль, 2016. – С. 102–106.

617. Жаркова І. Використання технологій інтерактивного навчання під час підготовки майбутніх учителів початкової школи / І. Жаркова // Психологія та педагогіка: необхідність впливу науки на розвиток практики в Україні : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 лютого 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 82–84.

618. Зуляк І. С. Взаємини християнських суспільників та греко-католицької ієрархії наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. / І. С. Зуляк, А. Б. Кліш // Українська Греко-Католицька Церква в історії та сучасних процесах розвитку українського суспільства (до 420-ліття укладення Берестейської унії та 70-ліття Львівського «псевдо собору» 1946 р.): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Тернопіль, 21–22 квітня 2016 / за ред. Е. В. Бистрицької, А. Колодного, П. Яроцького. – Тернопіль ; Київ, 2016. – С. 126–129.

619. Іванців О. В. До проблеми перекладу іміджевих текстів / О. В. Іванців // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 133–136.

620. Іваськів С. М. Динаміка фізичної підготовленості юних гандболісток / Іваськів С. М., Довбня І. В. // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. – Тернопіль, 2016. – С. 69-72.

621. Іваськів С. М. Олімпійська освіта студентів / С. М. Іваськів // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді : матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг. ред. Огністого А. В., Огністої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 156-158.

622. Калаур С. М. Використання інформаційних технологій під час формування у студентів готовності до розв'язання конфліктів у професійній діяльності / С. М. Калаур // Соціальний педагог у територіальній громаді : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 27 жовтня 2016 р.) / Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2016. – С. 34–37.

623. Калаур С. М. Загальні наукові підходи до розробки системи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів / С. М. Калаур // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 46–50.

624. Калаур С. М. Необхідність впровадження компетентнісного, праксеологічного та синергетичного підходів під час формування готовності майбутніх соціальних педагогів до розв'язання конфліктів / С. М. Калаур // Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів : зб. наук. праць за матеріалами IX Всеукраїнської інтернет-конференції, (м. Умань, 27 жовтня 2016 р.) / відп. ред. В. В. Макарчук. – Умань, 2016. – С. 93–97.

625. Калаур С. М. Системний підхід у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів під час професійної діяльності / С. М. Калаур // Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Ніжин, 5-6 травня 2016 р.) / за заг. ред. О. В. Лісовця. – Ніжин, 2016. – С. 55–58.

626. Калаур С. М. Типологія конфліктів у професійній діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери / С. М. Калаур // Сучасна педагогіка та психологія: від теорії до практики : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Запоріжжя, 26-27 серпня 2016 р.) / Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2016. – С. 22–24.

627. Калаур С. М. Толерантність як необхідний показник готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності / С. М. Калаур // Актуальні проблеми сучасної соціології і соціальної роботи та професійної підготовки фахівців : матеріали доповідей та

повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 16 вересня 2016 р.) / за ред. І. В. Козубовської, Ф. Ф. Шандора. – С. 71–73.

628. Калаур С. М. Формування у майбутніх фахівців соціальної сфери когнітивного компоненту готовності до розв'язання конфліктів засобами інформаційних технологій / С. М. Калаур // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29-30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 39–44.

629. Карабін О. Й. Аналіз загроз захисту приватних даних у віртуальних середовищах / О. Й. Карабін, І. В. Куліковський // Science and Education without borders – 2016 : materials of the XI International scientific and practical conference (Przemysl, 07.12.2016 – 15.12.2016). – Przemysl, 2016. – Volume 4 : Applied mathematics. – С. 186–190.

630. Карабін О. Й. Використання мови Java для розробки мобільних ігор / О. Й. Карабін, І. В. Куліковський // Science without Borders – 2016 : materials of the XI International scientific and practical conference (Sheffield, 30.03.2016 – 07.04.2016). – Sheffield, 2016. – Volume 4 : Applied mathematics. – С. 186–190.

631. Карабін О. Й. Використання мови Java для розробки мобільних ігор / О. Й. Карабін, І. В. Куліковський // Студентський науковий вісник. – Тернопіль, 2016. – № 38. – С. 33–34.

632. Карабін О. Й. Ранжування тексту за тональністю / О. Й. Карабін, М. І. Хом'як // Студентський науковий вісник. – Тернопіль, 2016. – № 38. – С. 52–54.

633. Карабін О. Й. Роль особистісного та компетентісного підходів до професійного саморозвитку у майбутніх фахівців комп'ютерного профілю / О. Й. Карабін // Naucznaia industriia evropeyskoho kontinent – 2016 : materials of the XI International scientific and practical conference (Praha, 22.11.2016 – 30.11.2016). – Praha, 2016. – Volume 4 : Pedagogical sciences. – С. 11–13.

634. Карабін О. Й. Системний підхід до професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю / О. Й. Карабін // Science and Education without borders – 2016 : materials of the XI International scientific and practical conference (Przemysl, 07.12.2016 – 15.12.2016). – Przemysl, 2016. – Volume 4 : Pedagogical sciences. – С. 7–9.

635. Карабін О. Й. Системний та синергетичний підходи у формуванні професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю / О. Й. Карабін // Teoretyczne i badania stosowane w dziedzinie pedagogiki psychologii i nauk społecznych : międzynarodowa konferencja naukowa (Kielce, 28.12.2016 – 29.12.2016). – Kielce, 2016. – С. 75–78.

636. Карабін О. Й. Формування індивідуальності до професійного саморозвитку майбутніх фахівців комп'ютерного профілю / О. Й. Карабін // Conduct of modern science – 2016 : materials of the XII international scientific and

practical conference (Sheffield, 30.11.2016 – 07.12.2016). – Sheffield, 2016. – Volume 7 : Pedagogical sciences. – С. 42–44.

637. Караневич М. І. Pragmatics of Literary Translation / М. І. Караневич // Modern scientific researches and developments: theoretical value and practical results : materials of international scientific and practical conference (Bratislava, 15–18 March 2016). – Київ, 2016. – Р. 58–59.

638. Караневич М. І. Особливості застосування антонімічного перекладу на прикладі художніх творів / М. І. Караневич // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 136–139.

639. Кебало М. С. Натуралізм як модус науково-пізнавального ставлення до навколишньої дійсності / М. С. Кебало // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 110–112.

640. Кізь О. Б. Від депривації до лідерства: гендерний аспект розвитку лідерського потенціалу студентської / О. Б. Кізь // Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27–28 грудня 2016 р.) : у 2 ч. / ГО «Інститут інноваційної освіти» ; Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України. – Київ, 2016. – Ч. 2. – С. 52–66.

641. Кізь О. Б. Гендерна компонента в навчально-виховному процесі ВУЗу: від теорії до практики [Електронний ресурс] / О. Б. Кізь // Тренди майбутнього: ризики, можливості, завдання : зб. матеріалів міждисциплінар. наук.-практ. конф., Київ, 23 грудня 2016 р. / [уклад. Л. І. Юдіна]. – Київ, 2016. – С. 34-38. – Режим доступу : <http://futurolog.com.ua/publish/3/Zbirnyk.pdf#page=34>.

642. Кізь О. Б. Інтерактивні технології розвитку лідерського потенціалу юнацтва / О. Б. Кізь // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 155–165.

643. Кізь О. Б. Просвітницька діяльність – запорука розвитку гендерної компетентності студентської молоді / О. Б. Кізь // Теорія і практика розвитку сучасних наукових знань : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м.Київ, 24-25 грудня 2016 р. / Міжнародний центр наукових досліджень – Київ., 2016 – Ч. 2. – С. 32–35.

644. Кізь О. Б. Психологічна підготовка майбутнього вчителя початкової школи в контексті викликів сучасності / О. Б. Кізь // Педагогіка і психологія: методика та проблеми практичного застосування : матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 16-17 грудня 2016 р.) / Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2016. – С. 124–131.

645. Кікінежді О. М. Гендерний мейнстрімінг у ВНЗ: становлення егалітарної особистості / О. М. Кікінежді // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 165–168.

646. Кікінежді О. М. Генеза буття особистості: гендерний вимір О. М. Кікінежді // Генеза буття особистості : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 20 грудня 2016 р.). – Київ, 2016.

647. Кікінежді О. М. Егалітарна особистість у контексті вчинкової психології / О. М. Кікінежді // Вчинкова психологія: історія та сучасність : матеріали міждисциплінарного круглого столу з нагоди 90-річчя від дня народження професора В. А. Роменця (20 травня 2016 р., м. Київ) / за ред. І. В. Данилюка. – Київ, 2016. – С. 65–67.

648. Кікінежді О. М. Психологічні детермінанти становлення егалітарної особистості: гендерний дискурс / О. М. Кікінежді // Психологічні детермінанти розвитку особистості в умовах соціально-психологічної трансформації українського суспільства: тези Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя кафедри психології / ЛНУ імені Івана Франка ; відп. за випуск С. Грабовська. – Львів, 2016. – С. 78–83.

649. Кікінежді О. М. Становлення гендерної ідентичності у підлітковому віці / О. М. Кікінежді, В. О. Рожанська // Особистість. Стосунки. Розвиток : міждисциплінарний аспект: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (Львів, 3–5 червня 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 105–110.

650. Кіцак В. М. Греко-католицька церква під час депортації українців з Польщі у 1944-1946 рр. / В. М. Кіцак // Українська Греко-Католицька Церква в історії та сучасних процесах розвитку українського суспільства (до 420-ліття укладення Берестейської унії та 70-ліття Львівського «псевдо собору» 1946 р.) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Тернопіль, 21–22 квітня 2016 / за ред. Е. В. Бистрицької, А. Колодного, П. Яроцького. – Тернопіль ; Київ, 2016. – С. 137–140.

651. Кіцак В. М. Специфіка фортифікацій Тербовлянського замку / В. М. Кіцак // Опілля в історико-культурному розвитку України. Пам'ятки історико-фортифікаційного мистецтва краю: від вивчення до перспектив сучасної суспільної презентації : тези доповідей та повідомлень V міжнародної науково-практичної конференції, 17 листопада 2016 року / уклад. О. Лугова, В. Парацій. – Бережани, 2016. – С. 16–19.

652. Клапоушак І. Д. Печерно-скельні культові споруди Тернопільського Подністров'я як об'єкти культурної спадщини та ресурси сакрального туризму / І. Д. Клапоушак // Інноваційні підходи до фізичного

виховання і спорту студентської молоді: матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України; за заг. ред. Огнистого А. В., Огнистої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 47-55.

653. Клименко А. Використання SNW-аналізу у педагогічній діяльності викладача іноземної мови / А. Клименко // Актуальні проблеми германороманської філології та освітній соціокультурний процес: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 261–263.

654. Клименко А. Використання SWOT-аналізу в інформаційній діяльності сучасного викладача іноземної мови / А. Клименко // Роль іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у сучасному освітньо-професійному середовищі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених (17-18 травня 2016 р., м. Херсон) / за заг. ред. В. І. Грицини, Т. В. Мунтян. – Херсон. – С. 120–123.

655. Кліш А. Б. Міжетнічні взаємини у політиці християнських суспільників Галичини (кін. XIX – поч. XX ст.) / А. Б. Кліш // Історико-культурна спадщина в еру глобалізації: теоретичні та прикладні аспекти: тези III-ї Міжнародної науково-практичної конференції (2-3 червня 2016, м. Львів) / укладач: А. Я. Нагірняк. – Львів, 2016. – С. 58–61.

656. Кліш А. Б. Питання захисту української мови в Галичині у діяльності християнських суспільників наприкінці XIX ст. / А. Б. Кліш // Сучасна українська нація: мова, історія, культура: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 16 березня 2016 р. з нагоди 15-річчя заснування кафедри українознавства / наук. ред.: Чопяк В. В., Мальований А. В. – Львів, 2016. – С. 307–309.

657. Кобрин І. Ростові процеси люпину білого (*Lupinus albus* L.) за впливу регуляторів росту рослин Емістиму С та Агростимуліну / Кобрин І., Пида С. // Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції: зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. (28 жовтня 2016 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль, 2016. – С. 96–98.

658. Кодлюк Я. П. Підручник як засіб розумового виховання молодших школярів / Я. П. Кодлюк // II Дунайські наукові читання: духовно-творча константа особистості: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 60-річчю педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету (23 вересня 2016 р.). – Ізмаїл, 2016. – Т. 2. – С. 33–36.

659. Комплексний підхід до збереження рідкісних видів рослин (на прикладі *Gentiana lutea* L.) / М. З. Мосула, О. Ю. Майорова, Л. Р. Грицак, Н. М. Дробик // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю:

науково-практичний семінар (м. Тернопіль, 21 квітня 2016р.). – Тернопіль, 2016. – С. 54–57.

660. Кондратюк Л. Р. Запити філософської версії української історії / Кондратюк Л. Р. // Людина – соціум – історія: складності сучасних взаємин : тези міжнародної наукової конференції : XXVIII читання, присвячені пам'яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи Казимира Твардовського (11–12 лютого 2016 р.) / відп. ред.. В. Л. Петрушенко. – Львів, 2016. – С. 175–178.

661. Кондратюк Л. Р. Про осердя і периферію філософсько-антропологічного знання / Кондратюк Л. // Створення суспільства рівних можливостей як реальна основа патріотизму : XI Шинкаруківські читання : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (21 квітня 2016 р.) / Т-во «Знання» України, НАН України, НАПН України [та ін.]. – Київ, 2016. – С. 105–114.

662. Кондратюк Л. Р. У пошуках ідентичності (до питання про філософську версію української історії). / Кондратюк Л. // Глобальні проблеми сучасності у контексті історико-філософського знання : матеріали міжнародної наукової конференції (15-16 квітня 2016 року). – Одеса ; Дніпропетровськ, 2016. – С. 63–69.

663. Кондратюк Л. Р. Українська філософія та історична наука: пошуки консенсусу [Електронний ресурс] / Кондратюк Л. // Українська філософія та культура: історія та сучасність : Міжнародна наукова конф. «Дні науки філософського факультету-2016», 20–21 квітня 2016 р. / редкол. А. Є. Конверський [та ін.]. – Київ, 2016. – Ч. 2. – С. 25–27. – Режим доступу: http://www.philosophy.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/Dny%20nauky/2016/DN_2016_V2%20_2%203_.pdf

664. Конкульовський В. В. Актуальні проблеми кіноперекладу / В. В. Конкульовський // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 141–143.

665. Конончук О. Б. Позакоренеve підживлення молібденом як елемент технології вирощування квасолі на зерно / Конончук О. Б., Веселовська О. Я. // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 47–49.

666. Конончук О. Б. Продуктивність картоплі за передпосівної обробки протруйником Актара і біорегулятором Стимпо / Олександр Конончук // Екологія і природокористування в системі оптимізації відносин природи і суспільства : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 24-25 бер. 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 31–33.

667. Конончук О. Б. Продуктивність сої культурної за ґрунтового внесення біопрепарату ЕМ-1 / Конончук О. Б. // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва : матер. III міжнар. наук.-

практ. конф. (Тернопіль, 20-21 жовт. 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – Ч. 1. – С. 160–161.

668. Корнієнко С. М. Українські спортсмени у літніх паролімпійській іграх / Корнієнко С. М., Ющишин О. // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. – Тернопіль, 2016. – С. 112–116.

669. Кравець В. П. The problems of sexual socialization in the works of A. Makarenko / Кравець В. П. // У світлі та тіні ідей Антона Макаренка : матеріали міжнародної конференції (6-7.12.2016). – Гданськ, 2016.

670. Кравець В. П. Гендерні аспекти підготовки майбутнього сім'янина / Кравець В. П. // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.)/ ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 45–61.

671. Кравець Н. Б. Особливості проростання насіння деяких видів роду *Carlina L. in vitro* / Н. Б. Кравець, Н. М. Дробик // Наукові, прикладні та освітні аспекти фізіології, генетики, біотехнології і рослин і мікроорганізмів : матеріали XIII конференції молодих вчених (Київ, 19–20 травня 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 93–95.

672. Крижановська М. А. Вивчення дії іонізуючого опромінення на окремі кількісні показники кукурудзи / Крижановська М. А. // Матеріали науково-практичного семінару кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін (21 квітня 2016 року), – Тернопіль, 2016. – С. 49–52.

673. Крижановська М. А. Вплив наслідків чорнобильської катастрофи на стан здоров'я населення України / Крижановська М. А. // Чорнобиль: 30 років тривоги : матеріали наук.-метод. конф. (Тернопіль, 26 квітня 2016). – Тернопіль, 2016. – С. 32–35.

674. Крижановська М. А. Динаміка виникнення хромосомних аномалій розвитку у новонароджених Хмельницької та Рівненської областей / Крижановська М. А. // Стан природних ресурсів, перспективи їх збереження та відновлення : матеріали III Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Дрогобич, 12–14 жовтня 2016). – Дрогобич, 2016. – С. 104–106.

675. Кузик К. Зоогеографічна структура орнітофауни Західної України за матеріалами закритої експозиції зоологічних фондів кафедри ботаніки та зоології ТРПУ ім. В. Гнатюка / Кузик К., Шевчик Л. О. // Хімізація середовища та його загроза доквіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 52–55.

676. Кузь Ю. С. Заняття на воді як засіб рекреації і оздоровлення людини / Ю. С. Кузь // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту

студентської молоді : матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг.ред. Огністого А. В., Огністої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 87-90.

677. Культура in vitro *Deschampsia antarctica* Desv. как модельная система для физиолого-биохимических и молекулярно-генетических исследований / О. М. Загричук, Е. В. Спиридонова, И. О. Андреев, И. Ю. Парникоза, Н. М. Дробык, В. А. Кунах // Генетика и биотехнология XXI века: проблемы, достижения, перспективы: III Международная научная конференция, посвящённая 115-летию со дня рождения академика А. Р. Жебрака, 23-25.11. 2016 г. – Минск, 2016. – С. 67–71.

678. Куца О. І. Energy Efficiency Terms: Linguistic, Interpretation (EN-UA) and Didactic Issues / О. І. Куца // TechLING. 1st International Conference on languages, Linguistics and Technology (University of Minho & Lúcio Craveiro da Silva Library, Braga, 12-14 October 2016). – [S. 1.], 2016. – P. 6–7.

679. Куца О. І. До питання управління термінологічними базами даних у сфері енергетик / О. І. Куца // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 40-42.

680. Куца О. І. Необхідність дослідження термінів у сфері функціонування / О. І. Куца // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти : матеріали III-ї міжнародної науково-практичної конференції. 21 квітня 2016 р. / НТУУ «КПІ». – Київ, 2016, – С. 98–100.

681. Куца О. І. Полісемантичність термінів як лінгвістична проблема / О. І. Куца // Україна і світ: діалог мов та культур : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 березня – 1 квітня 2016 р.) / Київський національний лінгвістичний університет. – Київ, 2016. – С. 188–190.

682. Кушнір О. З шанюю і вдячністю до славетного Вчителя / О. Кушнір // Вертепи долі: спогади про Романа Гром'яка / упоряд. З. Лановик, М. Лановик. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – С. 497–500.

683. Кушнір О. Пресовий культурний дискурс як сегмент українсько-словацьких соціальних комунікацій / О. Кушнір // Документ у збереженні індивідуальної і соціальної пам'яті : зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, 3 грудня 2015 року. – Тернопіль, 2016. – Ч. 1. – С. 119–123.

684. Кушнір О. Словацька Шевченкіана на шпальтах друкованої періодици / О. Кушнір // Шевченківська весна: соціальні комунікації : матеріали

конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 6 квітня 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 41–44.

685. Ладика О. Особливості репрезентації поняття American Dream в англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел) / О. Ладика // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 42–44.

686. Ладика П. І. Про сутність дефініції «фізична культура особистості» у фізичному вихованні студентів / П. І. Ладика, В. Яковів // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді : матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг. ред. Огністого А. В., Огністої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 56–58.

687. Ладика П. І. Стан розвитку координаційних здібностей студентів-туристів / П. І. Ладика // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. – Тернопіль, 2016. – С. 33–36.

688. Лещук Г. В. Особливості комунікативної взаємодії соціального працівника з дітьми із розладами аутистичного спектру / Г. В. Лещук // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29–30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 80–84.

689. Лещук Г. В. Синдром госпіталізму як наслідок труднощів процесу соціалізації / Г. В. Лещук // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28–29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 143–148.

690. Лендєнєва Г. Л. Роль загальноосвітніх навчальних закладів у збереженні біорізноманіття / Г. Л. Лендєнєва, Р. Л. Яворівський // Захист навколишнього середовища. Збалансоване природокористування : матеріали третього студ. конгресу (Львів, 21–22 квітня 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 84–86.

691. Лупак Н. М. Технологія портфоліо як інструмент педагогічної діагностики / Н. М. Лупак // Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 серпня 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 64–67.

692. Лучків І. В. Соціальні проблеми інтеграції випускників інтернатних закладів у суспільство / І. В. Лучків // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28–29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 25–31.

693. Майорова О. Ю. Відновлення популяції рідкісного лікарського виду тирличу жовтого (*Gentiana lutea* L.) / О. Ю. Майорова, Л. Р. Грицак, Н. М. Дробик // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конф., 4 квітня 2016 р. – Полтава, 2016. – С. 39–42.

694. Мамус Г. М. Використання проблемності у процесі навчання студентів за напрямом підготовки «Готельно-ресторанна справа» / Мамус Г. М. // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 51–53.

695. Мельничайко В. Я. Два свята поряд : [інтерв'ю з ювіляром, мовознавцем В. Я. Мельничайком] / розмову вела Мирослава Криськів // Українська мова та література. – 2016. – № 21/22. – С. 8–10.

696. Мельничайко В. Я. Куди ідеш, школо? / В. Я. Мельничайко, М. Криськів // Школа. – 2016. – № 9/10. – С. 146–150.

697. Мельничайко В. Я. Вивчення в школі морфемної будови слова / В. Я. Мельничайко, М. Й. Криськів // Українська мова та література. – 2016. – № 9/10. – С. 59–63.

698. Мельничайко В. Я. Проблемний метод на уроках української мови / В. Я. Мельничайко, М. Й. Криськів // Українська мова та література. – 2016. – № 17/18. – С. 57–61.

699. Мельничайко В. Я. Стилізація під старовину в романі І. Білика «Меч Арея» / В. Я. Мельничайко, М. Й. Криськів // Сучасна українська нація: мова, історія, культура : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 16 березня 2016 року з нагоди 15-річчя кафедри українознавства / наук. ред.: Чоп'як В. В., Магльований А. В. – Львів, 2016. – С. 40–45.

700. Мельничайко В. Я. Учнівські тексти як дидактичний матеріал для уроків мови / В. Я. Мельничайко, М. Й. Криськів // Лінгвістичні студії молодих дослідників : збірник наукових праць учасників VI Міжнародних наукових читань пам'яті проф. К. Ф. Шульжука. – Рівне, 2016. – Вип. 7. – С. 93–100.

701. Мешко Г. М. Комплексна програма підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я / Г. М. Мешко // Актуальні проблеми сучасної соціології, соціальної роботи та професійної підготовки фахівців : матеріали доповідей та повідомлень міжнародної науково-практичної конференції

(Ужгород, 16 вересня 2016 року) / Ужгородський національний університет ; за ред. І. В. Козубовської, Ф. Ф. Шандора. – Ужгород, 2016. – С. 109–110.

702. Мешко Г. М. Мотиви вибору професії як чинник професійного здоров'я вчителя [Електронний ресурс] / Г. М. Мешко, О. І. Мешко // Професійна підготовка фахівця в контексті потреб сучасного ринку праці : матеріали Всеукр. наук.-практич. Інтернет-конференції, 17 лютого 2016 року. – Вінниця, 2016. – С. 218–224. – Режим доступу: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile/10319.pdf>.

703. Мешко Г. М. Педагогічна практика в системі підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я / Г. М. Мешко, О. І. Мешко // Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні : збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 серпня 2016 року). – Львів, 2016. – С. 20–23.

704. Мешко Г. М. Професійне здоров'я вчителя як багатовимірний інтегральний характеристика його особистості / Г. М. Мешко, О. І. Мешко // Педагогіка здоров'я : збірник наукових праць VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (28–29 квітня 2016 р., м. Харків) / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка. – Харків, 2016. – С. 259–264.

705. Мешко Г. М. Професійне здоров'я вчителя як показник і умова ефективності педагогічної діяльності / Г. М. Мешко, О. І. Мешко // Actual questions and problems of development of social sciences : International Scientific-Practical Conference, June 28-30 : Conference Proceedings / Holy Cross university. – Kielce, 2016. – P. 189–191.

706. Мешко Г. М. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища як аспект діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу / Г. М. Мешко, О. І. Мешко // Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управління навчальними закладами : матеріали II Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-методичної конференції (18 листопада 2016 року, м. Херсон) : в 2 ч. / КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» ; за ред. Кузьменка В. В, Слюсаренко Н. В. – Херсон, 2016. – Ч. 1. – С. 252–256.

707. Мешко Г. М. Створення психологічно безпечного освітнього середовища у школі як умова збереження здоров'я учнів / Г. М. Мешко // Педагогіка здоров'я : збірник наукових праць VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (28–29 квітня 2016 р., м. Харків) / за заг. ред. І. Ф. Прокопенка. – Харків, 2016. – С. 254–259.

708. Мешко Г. М. Створення сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі як аспект діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу / Г. М. Мешко, І. В. Парій // Здоров'я людини: теоретичні, практичні та методичні аспекти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної

конференції (17 листопада, 2016 року, м. Полтава) / за заг. ред. М. В. Гриньової. – Полтава, 2016. – С. 300–302.

709. Мешко Г. М. Управління навчально-виховним процесом у загальноосвітніх навчальних закладах на засадах здоров'язбереження / Г. М. Мешко, Т. І. Палагній // Дискурс здоров'я в освіті: філософія, педагогіка, антропологія, психологія : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 120 річниці з дня народження Миколи Олександровича Бернштейна (16–17 вересня 2016 року, м. Вінниця) : в 3 т. / за заг. ред. М. Б. Євтуха, В. М. Федорця. – Вінниця, 2016. – Т. 2. – С. 81–86.

710. Монько Р. М. Використання комп'ютерних технологій при підготовці майбутніх учителів техніки та інформатики в республіці Польща / Монько Р. М. // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 54–56.

711. Монько Р. М. Стандарти та професійні компетентності при підготовці майбутніх вчителів техніки та інформатики в Республіці Польща / Монько Р. М. // Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 56–59.

712. Москалюк Н. В. Методи пізнання у змісті фахової підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін / Н. В. Москалюк // Наука і молодь в XXI сторіччі : збірник тез доповідей II міжнародної молодіжної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Полтава, 1–2 грудня 2016 р.) : в 3 ч. – Полтава, 2016. – Ч. 2. – С. 172–175.

713. Москалюк Н. В. Особливості підготовки майбутнього вчителя позашкільного закладу освіти / Н. В. Москалюк // Наукова еліта у розвитку держав: IV міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 червня 2016 р.) : зб. наук. праць. – Київ, 2016.

714. Москалюк Н. В. Підготовка майбутніх учителів природничих дисциплін до здоров'язбережувальної діяльності / Н. В. Москалюк // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 21 квітня 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 77–80.

715. Москалюк Н. В. Філогенія рослин і тварин як складова фахової підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін / Н. В. Москалюк // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27–28 жовтня 2016 р.) : зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 18. – С. 184–186.

716. Москалюк Н. В. Історія становлення та розвитку гербарію Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка / Н. В. Москалюк // Історія освіти, науки і техніки в Україні :

матеріали XI Всеукраїнській конференції молодих вчених та спеціалістів, присвяченої 85-річчю Нац. акад. аграрн. наук України, віковим ювілеєм появи Панфільської дослідної станції ННЦ «Інститут землеробства НААН», Дослідної станції лікарських рослин Інститут агроєкології і природокористування НААН (Київ, 15–16 червня 2016 р.) / редкол.: В. А. Вергунов, О. П. Анікіна, А. С. Білоцерківська [та ін.]. – Вінниця, 2016. – С. 178–180.

717. Мосула М. З. Оцінка генетичного різноманіття популяцій *Gentiana lutea* L. з хребтів Чорногора і Свидовець Українських Карпат / М. З. Мосула, І. О. Блащак, Н. М. Дробик // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук: II міжнародна науково-практична конференція (м. Ужгород, 8–9 квітня 2016 р.). – Ужгород, 2016. – С. 50–53.

718. Мосула М. З. Оцінка генетичного різноманіття популяцій *Gentiana lutea* L. з хребтів Чорногора і Свидовець Українських Карпат / М. З. Мосула, І. О. Блащак, Н. М. Дробик // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук : II міжнародна науково-практична конференція, 8–9 квітня 2016 р. – Ужгород, 2016. – С. 50–53.

719. М'яковський М. Є. Освітні реформи Австрії – еволюція моделей / М. Є. М'яковський // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 285–287.

720. Нестайко І. М. Взаємодія вихователя із батьками – реалізація єдиної динамічної та перспективної системи виховання і навчання в дошкільних закладах Польщі / І. М. Нестайко // Актуальні проблеми та перспективи розвитку дошкільної освіти і професійної підготовки педагогічних кадрів у контексті євро інтеграційних процесів: матеріали міжнародної конференції (12–13.05.2016, м. Чернівці) / Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. – Чернівці, 2016.

721. Олексюк Н. С. Використання інноваційних технологій соціальної роботи у процесі соціальної реабілітації різних категорій населення / Н. С. Олексюк // Актуальные научные исследования в современном мире: XVI Междунар. научн. конф., 26-27 июля 2016 г., Переяслав-Хмельницкий. – Переяслав-Хмельницкий, 2016. – Вып. 8 (16), ч. 2 – С. 65–69.

722. Олексюк Н. С. Зміст і особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів до здійснення соціальної реабілітації / Н. С. Олексюк // Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів: зб. наук. праць за матеріалами IX Всеукраїнської інтернет-конференції, 27 жовтня 2016 р. / відп. ред. В. В. Макарчук. – Умань, 2016. – С. 127–129.

723. Олексюк Н. С. Зміст професійної підготовки соціальних працівників до роботи з військовослужбовцями та їх сім'ями / Н. С. Олексюк // Міжнародне співробітництво для локального розвитку: матеріали II

міжнародної науково-практичної конференції, 26 жовтня 2016 року, м. Краматорськ. – Вінниця:, 2016. – С. 27–29.

724. Олексюк Н. С. Комплексні соціальні програми як важливий елемент соціального захисту населення / Н. С. Олексюк // Актуальні правові та гуманітарно-економічні проблеми в період реформування демократичного суспільства : збірник тез V Всеукраїнської науково-практичної конференції (2 грудня 2016 р., м. Кіровоград). – Кіровоград, 2016. – С. 257–260.

725. Олексюк Н. С. Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи в закладах соціальної реабілітації / Н. С. Олексюк // Актуальні проблеми сучасної соціології і соціальної роботи та професійної підготовки фахівців : матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 16 вересня 2016 р.) / за ред. І. В. Козубовської, Ф. Ф. Шандора. – Ужгород, 2016. – С. 126–128.

726. Олексюк Н. С. Соціальна реабілітація вимушених переселенців як необхідна вимога часу в Україні / Н. С. Олексюк // Актуальные научные исследования в современном мире : материалы XV Международной научной конференции (21–22 июля 2016 г., г. Переяслав-Хмельницький). – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вып. 7 (15), ч. 2. – С. 51–54.

727. Олексюк Н. С. Соціальна реабілітація військовослужбовців та членів їх сімей як важливий напрям діяльності фахівців соціальної сфери / Н. С. Олексюк // Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку : матеріали XXIV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (25–26 червня 2016 р., м. Переяслав-Хмельницький). – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 24. – С. 52–55.

728. Олексюк О. Р. Рух «Open Access» як передумова становлення відкритої освіти / О. Р. Олексюк, В. П. Олексюк // Новітні інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: актуальні проблеми : матеріали науково-методичної конференції, 30 листопада 2016 р. – Тернопіль, 2016. – С. 100–109.

729. Олійник Г. М. Діагностика стану готовності соціальних педагогів до організації освітньо-дозвіллевої діяльності школярів / Г. М. Олійник // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016.. – С. 59–67.

730. Олійник Г. М. Соціально-педагогічна діяльність у сфері молодіжного дозвілля / Г. М. Олійник // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29-30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 108–112.

731. Особливості накопичення кадмію в культивованих *in vitro* рослинах *Deschampsia antarctica* Desv. / О. Загречук, Г. Гуменюк, В. Хоменчук, Н. Дробик // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : XX Міжнародна наукова конференція, 29 грудня 2016 р. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – С. 68–71.

732. Павлишин Л. Г. Війна і мир: двобій двох протилежностей / Л. Г. Павлишин // Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 11–12 березня 2016 р.) / Причорноморський центр досліджень проблем суспільства. – Одеса, 2016. – С. 72–75.

733. Павлишин Л. Г. Смертна кара: злочин чи справедливе покарання / Л. Г. Павлишин // Сучасні наукові дослідження представників суспільних наук – прогрес майбутнього : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (25–26 березня 2016 р., м. Львів). – Львів, 2016. – С. 27–30.

734. Павлишин Л. Г. Соціальні відносини як основа функціонування суспільства / Л. Г. Павлишин // Actual questions and problems of development of social sciences : International Scientific-Practical Conference, June 28-30 : Conference Proceedings / Holy Cross university. – Kielce, 2016. – P. 100–103.

735. Павлишин Л. Г. Сутність людини крізь призму філософсько-антропологічного аналізу / Л. Г. Павлишин // Вплив суспільних наук на процес розвитку суспільства: можливе та реальне : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (6–7 березня 2015 р., м. Київ). – Київ, 2016. – С. 77–80.

736. Павх С. П. Удосконалення навчального процесу шляхом використання робочих зошитів для самостійної роботи студентів / Павх С. П. // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 59–62.

737. Панченко В. В. Імплицитність та експліцитність в інтертекстуальному контексті перекладу / В. В. Панченко // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016.. – С. 150–154.

738. Парфанович І. І. Дозвілля як фактор соціалізації дівчат девіантної поведінки [Електронний ресурс] / І. І. Парфанович // Організація освітнього простору для успішної соціалізації учнівської молоді : матеріали науково-методичної конференції (Тернопіль, 28 вересня 2016 р.) / ТОКІППО. – Тернопіль, 2016. – С. 3 – 11. Режим доступу: http://elar.ipro.edu.te.ua:8080/bitstream/123456789/3856/1/ilovepdf_com-3-12.pdf

739. Пасічник Н. І. Термін і не-термін: інтегральні та диференційні ознаки / Н. І. Пасічник // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-

практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 56–59.

740. Первачук Р. В. Напрямки удосконалення системи підготовки в жіночій боротьбі / Первачук Р. В., Шандригось В. І. // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді: матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг.ред. Огнистого А. В., Огнистої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 98-100.

741. Первачук Р. В. Особливості жіночої боротьби та її перспективи в контексті олімпійського руху / Р. В. Первачук, В. І. Шандригось // Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (8–9 грудня 2016 р., м. Харків). – Харків, 2016. – С. 417–419.

742. Петришин Г. Р. Освіта як механізм відтворення культурного капіталу в умовах українських реалій / Петришин Г. // Актуальні проблеми сучасної соціології, соціальної роботи та професійної підготовки фахівців: матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (10.09.2016). – Ужгород, 2016. – С. 134–136.

743. Петришин Л. Й. Проблема підготовки креативного фахівця соціальної сфери в системі вищої освіти / Л. Й. Петришин // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення: збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 75–79.

744. Пида С. В. Андрій Михайлович Гродзінський – фундатор алелопатії / С. В. Пида, О. Б. Мацюк // Фізіологія рослин у системі сучасних біологічних знань та наук: зб. наук. праць за матеріалами II науково-методичного інтернет-семінару (Харків, 14 грудня 2016 р.). – Харків, 2016. – С. 18–20.

745. Пида С. В. Вплив Агростимуліну та Емістиму С на продуктивність бобів / Пида С. В., Брошак І. С., Ясінський Я. // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю: матеріали науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) – Тернопіль, 2016. – С. 57–59.

746. Пида С. В. Вплив малих доз іонізуючого випромінювання на ростові процеси та продуктивність люпину жовтого / Пида С. В., Брошак І. С. // Чорнобиль: 30 років тривоги: матеріали науково-метод. конференції (Тернопіль, 26 квітня 2016 р.). – Тернопіль, 2016. – С. 49–54.

747. Пида С. В. Вплив Ризобофіту та регуляторів росту рослин на епіфітну мікрофлору насіння люпину білого / Пида С. В., Гбур М. / Сучасні тенденції збереження, відновлення та збагачення фіторізноманіття ботанічних

садів і дендропарків : матеріали міжнар. наук. конф. присвяченої 70-річчю дендрологічного парку «Олександрія», як наукової установи НАН України (Біла Церква, 23–25 травня 2016 р.). – Біла Церква, 2016. – С. 258.

748. Пида С. В. Ефірні олії суцвіть піретруму дівочого (*Pyrethrum parthenium* (L.) Smith) / Пида С. В., Гурська О. В. // Хімія природних сполук : матеріали IV всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 21–22 квітня 2016 р.) – Тернопіль, 2016. – С. 45-46.

749. Пида С. В. Реалізація компетентнісного підходу при підготовці майбутніх вчителів природничих профілю / С. В. Пида, Н. В. Москалюк // Фізіологія рослин у системі сучасних біологічних знань та наук : зб. наук. праць за матеріалами II науково-медичного інтернет-семінару (м. Харків, 14 грудня 2016 р.). – Харків, 2016. – С. 21–22.

750. Пігур М. В. Семантична своєрідність неології Василя Стуса / М. В. Пігур // Сучасна українська нація: мова, історія, культура : матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю 16 березня 2016 року з нагоди 15-річчя кафедри українознавства / наук. ред.: Чоп'як В. В., Магльований А. В. – Львів, 2016. – С. 351–354.

751. Поліщук В. А. Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи у полікультурному просторі / Поліщук В. А., Пришляк О. Ю. // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29–30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слезанської. – Тернопіль, 2016. – С. 118–123.

752. Поліщук В. А. Підготовка фахівців соціальної сфери до роботи у полікультурному просторі / Поліщук В. А., Слезанська Г. І. // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Тернопіль, 5–7 жовтня 2016 р.) / за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 87–91.

753. Поліщук В. А. Соціальна робота з дітьми групи «ризик» у Великій Британії / В. А. Поліщук // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами 4 Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слезанської. – Тернопіль, 2016.. – С.35–40.

754. Понятишин В. В. Технологія вивчення дисципліни «Конструювання столярно-меблевих виробів» / В. В. Понятишин, Ю. О. Туранов // Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 71–72.

755. Поплавська Н. Концептуалізація віри в українському публіцистичному дискурсі XI – поч. XVII ст. / Н. Поплавська // Мандруючи світами і віками : збірник наукових праць / ред. І. Набитович. – Київ ; Дрогобич, 2016. – С. 34-45.

756. Потребко М. Інформаційні та технологічні засади розробки системи документообігу в сфері охорони здоров'я / М. Потребко, Г. Шмигер, Я. Василенко // Студентський науковий вісник. – Тернопіль, 2016. – Вип. 38. – С. 47–50.

757. Притолок С. А. Мандрівка у минуле / С. А. Притолок // Вертепи долі : спогади про Романа Гром'яка / упоряд. З. Лановик, М. Лановик. – Тернопіль, 2016. – С. 519–522.

758. Притолок С. А. Роман К. Е. Францоza «Мошко з Парми» в контексті інтертекстуального підходу / С. А. Притолок // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 118–120.

759. Приходько Ю. О. Рівень домагань як чинник особистісного розвитку молодшого школяра / Ю. О. Приходько, С. В. Чопик // Учитель початкової школи : науково-методичний журнал. – 2016. – № 5 (36). – С. 5–9.

760. Продукти реакцій Зандмейєра та аніонарилювання як модифікатори епоксидних нанокмполімерів / Яцюк В. М., Букетов А. В., Барановський В. С., Грищук Б. Д. // Матеріали XXIV Української конференції з органічної хімії (Полтава, 19–23 вересня 2016 р.) / Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – С. 105.

761. Процес вермикультивування залежно від співвідношення компонентів у субстраті / Брошак І. С., Пида С. В., Городицька І. В., Дзяба Г. М. // Охорона ґрунтів та підвищення їх родючості : матеріали міжнар. наук. конф. (с. Яноші, Закарпатська область, 27–29 липня 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 67–68.

762. Пида С. В. Украинские биорегуляторы Регоплант и Стимпо на популяции *Bradyrhizobium japonicum* и *Rhizobium leguminosarum biovar phaseoli* / Пида С. В., Конончук А. Б., Пономаренко С. П. // Ресурсозберігаючі технології та їх правова і економічна оцінка в сільськогосподарському виробництві : матеріали доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27–28 квіт. 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 168.

763. Радчук Г. К. Культурно-психологічний підхід в контексті сімейного виховання / Г. К. Радчук // Слов'янський світ: видатні дослідники : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Дню слов'янської писемності та культури / ВНЗ «Східно-європейський слов'янський університет» ; за ред. Несух Л. М. – Ужгород, 2016. – С. 447–456.

764. Радчук Г. К. Моральність в контексті становлення духовно зрілої особистості в системі вищої освіти / Г. К. Радчук // Філософсько-психологічні аспекти духовності: довіра як основа змін в економіці та суспільстві : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Львів, 19 лютого 2016 р.) / ред. В. П. Мельник ; відповід. за вип. В. В. Яцура, Н. І. Жигайло. – Львів, 2016. – С. 256–260.

765. Радчук Г. К. Становлення культури життєвого самовизначення сучасної молоді / Г. К. Радчук // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 102–104.

766. Ревуцький М. П. Теоретичне обґрунтування та практика соціальної активності УГКЦ в умовах війни та політичної кризи в Україні / М. П. Ревуцький // Українська Греко-Католицька Церква в історії та сучасних процесах розвитку українського суспільства (до 420-ліття укладення Берестейської унії та 70-ліття Львівського «псевдо собору» 1946 р.) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Тернопіль, 21–22 квітня 2016 / за ред. Е. В. Бистрицької, А. Колодного, П. Яроцького. – Тернопіль ; Київ, 2016. – С. 238–241.

767. Репський В. І. Місце розумного телефона у розвитку інформаційної культури вчителя технології / В. І. Репський // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 72–74.

768. Репський В. І. Особливості підготовки дистанційних курсів для фахівців технологічної освіти / В. І. Репський // Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 77–81.

769. Решетуха Т. Внесок греко-католицького духівництва у становлення видавничої справи Тернопілля на межі XIX і XX століть (на прикладі видавничої діяльності греко-католицького священника, отця Лева Джулинського) / Т. Решетуха // Історія релігій в Україні : науковий збірник світлій пам'яті професора Ярослава Дашкевича, 1926-2010 / Інститут релігієзнавства, Філія Львівського музею історії релігії ; голов. ред. М. М. Капраль. – Львів, 2016. – Ч. 1. Церковна історія. – С. 424–431.

770. Розробка електронного навчально-методичного комплексу з інформатики для 7 класу / С. Мартинюк, Г. Генсерук, І. Горак, М. Козбур // Студентський науковий вісник. – Тернопіль, 2016. – № 39. – С. 131–134.

771. Розробка Web-додатка для структурно-семантичного аналізу лексики української мови / В. Барна, Р. Савків, С. Мартинюк, Я. Василенко // Магістр. – Тернопіль, 2016. – № 24. – С. 76–79.

772. Розробка й аналіз електронного навчально-методичного комплексу з інформатики для 6 класу / Г. Генсерук, С. Мартинюк, М. Кондратишин, І. Деренівська // Магістр. – Тернопіль, 2016. – № 24. – С. 73–76.

773. Рокіцька Н. В. З німецького досвіду професійної підготовки фахівців іноземних мов у контексті Болонського процесу / Н. В. Рокіцька // Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов: V Міжнародна науково-практична конференція (м. Тернопіль, 18–19 травня 2016 р.) / Тернопільський національний економічний університет ; за заг. ред Н. С. Лисої. – Тернопіль, 2016. – С. 167–169.

774. Рокіцька Н. В. Сучасні технології підготовки учителів іноземної мови у Німеччині / Н. В. Рокіцька // Вплив євроінтеграції на соціально-економічний розвиток: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 15-16 травня 2016 р.). – Київ, 2016. – Т. 2. – С. 37–39.

775. Роль фосфоліпідів мембран еритроцитів у формуванні резистентності організму риб до дії йонів Cd^{2+} / О. О. Рабченко, Ю. І. Сенік, В. О. Хоменчук, В. З. Курант // Біологія тварин. – 2016. – Т. 18, № 3. – С. 175.

776. Романишина О. Я. Проектна технологія у формуванні професійної ідентичності майбутніх учителів засобами інформаційних технологій / О. Я. Романишина // Проблеми та перспективи розвитку європейської освіти: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, 20–27 листопада 2016 р., м. Прага. – Прага, 2016. – С. 51–52.

777. Сапрун С. Т. Відбір та орієнтація дітей в дитячо-юнацькому спорті різних країн / С. Т. Сапрун // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. – Тернопіль, 2016. – С. 82–85.

778. Сапрун С. Т. Сучасний волонтерський рух молоді на основі олімпійських ідеалів / С. Т. Сапрун // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді: матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України ; за заг. ред. Огнистого А. В., Огнистої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 165–167.

779. Свистун Н. О. Структурно-семантичний аспект складнопідрядних речень з підрядними наслідковими (на матеріалі роману Ліни Костенко «Записки українського самашедшого») / Н. О. Свистун // Українська професійна мова: історія і сучасність: матеріали II регіональної науково-

практичної конференції (23–24 червня 2016 р., м. Тернопіль). – Тернопіль, 2016. – С. 44–46.

780. Свідерська Г. М. Гендерні особливості розуміння феномену «егоїзм» у студентському віці / Г. М. Свідерська, Ю. Ю. Свідерський // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 111–113.

781. Синтез біоактивних сульфаніламідів реакцією аніонарилювання / Янів З. І., Симчак Р. В., Покришко О. В., Климнюк С. І., Барановський В. С., Грищук Б. Д. // Сучасні екологічні проблеми Українського Полісся та суміжних територій (до 30-ї річниці аварії на ЧАЕС): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Ніжин, 20-22 квітня 2016 р.) / НДУ ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2016. – С. 247.

782. Синтез похідних тіокарбонатної кислоти на основі α -тіоціанатоамідів / Барановський В. С., Яцюк В. М., Петрушка Б. М., Симчак Р. В., Грищук Б. Д. // Матеріали XXIV Української конференції з органічної хімії (Полтава, 19–23 вересня 2016 р.) / Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2016. – С. 94.

783. Синтез та біологічна активність арилзаміщених α -імінотіокарбонатопропанамідів / Барановський В. С., Симчак Р. В., Яцюк В. М., Грищук Б. Д. // Координаційні сполуки: синтез і властивості: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (Ніжин, 6–7 жовтня 2016 р.) / НДУ ім. Миколи Гоголя; за заг. ред. В. В. Суховєєва. – Ніжин, 2016. – С. 14-16.

784. Синтез та протипухлинна активність 2-ацетамідо-5-бензилтіазол-4-іл-ацетатів / Грищук Б. Д., Симчак Р. В., Барановський В. С., Тулайдан Г. М., Броварець В. С. // Матеріали XXIV Української конференції з органічної хімії (Полтава, 19–23 вересня 2016 р.) / Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – С. 103.

785. Сіткар В. І. Діагностика в професійній орієнтації та профвідборі учнів: з досвіду роботи Центру довузівської підготовки / В. І. Сіткар, С. В. Сіткар // Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад: зб. наук. праць матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 травня 2016 р., м. Київ) / Національний авіаційний університет; наук. ред. Н. П. Муранова. – Київ, 2016. – С. 224–227.

786. Сіткар В. І. Психологічний пізнайко: практикум із саморозвитку / В. І. Сіткар // Психолог. – 2016. – № 13/14. – Тематична вкладка. – С. 1–24.

787. Сіткар В. І. Становлення особистості та суспільства крізь призму дитячої субкультури: сучасні тенденції / В. І. Сіткар // Сучасні акмеологічні

дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти : монографія / Київський університет імені Бориса Грінченка; редкол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Я. С. Фруктова. – Київ, 2016. – С. 163–180.

788. Скасків Г. М. Організація проектно-ігрової діяльності у середовищі Скретч на уроках інформатики у початковій школі [Електронний ресурс] / Г. М. Скасків // Інформаційні технології в навчальному процесі 2016 : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Режим доступу: <http://kafedraikt.blogspot.com/2016>

789. Сопіга В. Б. Використання інформаційних технологій студентами у процесі проходження педагогічної практики / В. Б. Сопіга // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 78–81.

790. Сорока О. В. Досвід використання PR-технологій у підготовці фахівців соціальної сфери / О. В. Сорока // Соціальна робота: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29-30 листопада 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології ; за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 157–161.

791. Сорока О. В. Комплексні арт-терапевтичні технології у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери / О. В. Сорока // Актуальні проблеми сучасної соціології і соціальної роботи та професійної підготовки фахівців : матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 16 вересня 2016 р.) / за ред. І. В. Козубовської, Ф. Ф. Шандора. – Ужгород, 2016. – С. 189–190.

792. Сорока О. В. Музикотерапія як засіб гуманізація навчально-виховного процесу початкової школи / О. В. Сорока, Л. Д. Банкул // II Дунайські наукові читання: духовно-творча константа особистості : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 60-річчю педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету (23 вересня 2016 року). – Ізмаїл, 2016. – С. 88–91.

793. Сорока О. В. Соціально-психологічний тренінг у підготовці фахівців соціальної сфери / О. В. Сорока, Л. Д. Банкул // Соціальна робота і соціальна педагогіка: виклики сьогодення : збірник наукових праць за матеріалами IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 28-29 квітня 2016 р.) / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слосанської. – Тернопіль, 2016. – С. 110–114.

794. Сорока Т. П. Проблемне навчання як складова сучасних освітніх технологій / Т. П. Сорока // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 81–83.

795. Струганець Л. Зміна стилістичного статусу галузевої термінології української мови в газетній періодиці / Л. Струганець, О. Брилінська // Антропоцентрична скерованість сучасної наукової лінгвістичної парадигми : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 березня 2016 р., м. Миколаїв) / МНУ імені В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2016. – С. 25–29.

796. Струганець Ю. Б. Функціонування футбольної лексики у художній мові [Електронний ресурс] / Ю. Б. Струганець // Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку : матеріали XX Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф.(30–31 січня 2016 р., м. Переяслав-Хмельницький): зб. наук. праць / голов. ред. Коцур В. П. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 20. – С. 122–124. – Режим доступу: <https://rmuphdpu.webnode.com.ua/files/200000438-898c88a883/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2020.pdf>.

797. Ткачук М. П. Типологія німецького та українського романтизму / М. П. Ткачук // Первісність життєвих змагань : науковий збірник на пошану професора Миколи Зимомрі. – Дрогобич : Посвіт, 2016. – С. 431-437.

798. Туранов Ю. О. Використання комп'ютерних технологій студентами педагогічного вищого навчального закладу / Туранов Ю. О., Рак А. І. // Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25–26 лютого 2016 р. / ред. Ніколаєнко С. М., Шинкарук В. Д., Пригодій М. А. [та ін.]. – Київ, 2016. – С. 279–280.

799. Туранов Ю. О. Обґрунтування доцільності підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування до використання електроінструменту / Туранов Ю. О., Понятишин В. В. // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 83–86.

800. Удич З. І. Модель фахової підготовки майбутніх педагогів до роботи в умовах інклюзивного класу / Удич З. І. // Освітній егоцентризм Георгія Філіпчука : зб. наук. прfwm / НАПН України; Інститут пед..освіти і освіти дорослих НАПН України; [редкол.: Н. Ничкало (голова) [та ін.]; упоряд.: Н. Ничкало, О. Боровік].. – Київ, 2016. – С. 411-417.

801. Удич З. І. Нова українська школа:виклик у підготовці сучасного учителя / Удич З. І. // Вища школа і ринок праці: інтеграція модернізація, інтернаціоналізація : збірник тез доповідей Всукраїнської науково-практичної конференції (19–21 жовтня 2016 р., Мукачево) / редкол.: Т. Д. Щербан (голов. ред.) [та ін.]. – Мукачево, 2016. – С. 231–233.

802. Уруський А. В. Комп'ютерні технології як засіб реалізації індивідуального підходу до старшокласників у процесі виготовлення виробів та виконання творчих проектів / А. В. Уруський // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного

семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 86–89.

803. Фендьо О. М. Обґрунтування необхідності вивчення інформаційних комп'ютерних технологій на транспорті при підготовці майбутній інженерів-педагогів / Фендьо О. М., Гаврищак Г. Р., Антонюк Ю. М. // Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науко-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 93–94.

804. Хома Н. Г. Розв'язок крайової задачі без початкових умов для гіперболічного рівняння другого порядку / Хома Н. Г., Хома-Могильська С. Г., Хохлова Л. Г. // Диференціальні рівняння та їх застосування : матеріали міжнародної конференції (м. Ужгород, 19–21 травня 2016 р.). – Ужгород, 2016. – С. 128.

805. Цепенюк Т. О. Переклад англійською мовою діалектизмів у казці-поемі Івана Франка „Лис Микита” / Т. О. Цепенюк // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016.. – С. 157–160.

806. Цепенюк Т. О. Прикметники з підсилювальними префіксами в англо-українському художньому перекладі / Т. О. Цепенюк // Modern scientific researches and developments: theoretical value and practical results : materials of international scientific and practical conference (Bratislava, 15–18 March 2016). – Київ, 2016. – Р. 148–150.

807. Цепенюк Т. О. Труднощі відтворення англійських лексичних інтенсифікаторів українською мовою / Т. О. Цепенюк // Формула компетентності сучасного перекладача : матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції (м. Київ, 23 березня 2016 р.) / НТУУ «КПІ». – Київ, 2016. – С. 216–220.

808. Циклізація продуктів тіоціанатоарилювання амідів ненасичених кислот бісдіазонієвими солями / Павлюк І. Р., Ванжула Є. М., Бондзюх Х. М., Яцюк В. М., Барановський В. С., Грищук Б. Д. // Фундаментальні та прикладні дослідження в сучасній хімії : матеріали III Міжнародної заочної науково-практичної конференції молодих учених (Ніжин, 12 квітня 2016 р.) / НДУ ім. Миколи Гоголя ; за заг. ред. В. В. Суховєєва. – Ніжин, 2016. – С. 101–104.

809. Чабан С. Й. Вчити – значить вселяти надію (до 95-річчя з дня народження Івана Васильовича Шуста) / С. Й. Чабан, В. В. Грубінко, Н. М. Дробик // Вільне життя : всеукраїнська незалежна громадсько-політична газета. – 2016. – 7 жовт. (№ 79). – С. 1.

810. Чайка В. М. Саморегіляція діяльності вихователя дошкільного навчального закладу як проблема його професійно-педагогічної підготовки /

Чайка В. М. // Забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі використання сучасних технологій: матеріали міжнародної конференції (м. Хмельницький, 26-27.09.2016). – Хмельницький, 2016. – С. 305–310.

811. Чорна І. М. Акмеологічні підходи до розробки та впровадження структури державної системи профорієнтації в Україні / І. М. Чорна // Сучасні акмеологічні дослідження: теоретико-методологічні та прикладні аспекти: монографія / Київський університет імені Бориса Грінченка; редкол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Я. С. Фруктова. – Київ, 2016. – С. 181–200.

812. Чумак Г. В. Особливості відтворення лінгвостилістичного аспекту в українських перекладах поеми Байрона «Мазепа» / Г. В. Чумак // Кременецькі компаративні студії / ред.: Чик Д. Ч., Пасічник О. В. – Кременець, 2016. – Вип. 6, т. 2. – С. 26–37.

813. Шандригось В. І. Місце оздоровчої аеробіки у підготовці майбутнього фахівця з фізичної реабілітації / В. І. Шандригось, Г. А. Шандригось // Проблеми здоров'я людини та фізичної реабілітації: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / відповід. ред. Я. М. Копитіна; наук. ред. М. О. Лянной. – Суми, 2016. – С. 144–147.

814. Шандригось В. І. Особливості навчання студентів факультету фізичного виховання основам самозахисту / В. І. Шандригось // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (20–21 жовт. 2016 р., м. Тернопіль) / редкол.: В. Омеляненко, І. Омеляненко. – Тернопіль, 2016. – С. 135–137.

815. Шандригось В. І. Особливості пошкоджень колінного суглобу у борців і їх профілактика / В. І. Шандригось // Проблеми здоров'я людини та фізичної реабілітації: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / відповід. ред. Я. М. Копитіна; наук. ред. М. О. Лянной. – Суми, 2016. – С. 170–173.

816. Шандригось В. І. Становлення і розвиток жіночої боротьби в рамках олімпійського руху / Шандригось В. І., Первачук Р. В., Латишев М. В. // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді: матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України; за заг.ред. Огністого А. В., Огністої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 162–165.

817. Шандригось В. І. Травматизм у спортивній боротьбі: заходи і способи його запобігання / В. І. Шандригось, Р. В. Первачук // Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (8–9 грудня 2016 р., м. Харків). – Харків, 2016. – С. 303–305.

818. Шандригось Г. А. Бойові види аеробіки у фізичному вихованні студентської молоді / Шандригось Г. А., Шандригось В. І. // Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді: матеріали третього регіонального науково-практичного семінару, приуроч. 15-й річниці створення Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України / ТНПУ, Нац. олімпійський комітет України, Олімпійська академія України; за заг.ред. Огнистого А. В., Огнистої К. М. – Тернопіль, 2016. – С. 80-82.

819. Шандригось Г. А. До проблеми якості професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури / Шандригось Г. А., Шандригось В. І. // Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя Незалежності України: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (8–9 грудня 2016 р., м. Харків). – Харків, 2016. – С. 449–452.

820. Шевчик Л. О. Огляд колекції птахів ряду Горобцеподібні (Passeriformes) закритої експозиції зоологічних фондів кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка / Шевчик Л. О., Грод І. М. // Стан природних ресурсів, перспективи їх збереження та відновлення: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції / упоряд.: В. Стахів, Н. Стецула. – Дрогобич, 2016. – С. 61–64.

821. Шимків І. В. Компетентнісна спрямованість навчання в контексті потребо-зорієнтованого підходу / І. В. Шимків // Актуальні проблеми германороманської філології та освітній соціокультурний процес: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 316–319.

822. Шонь О. Б. Алюзія у художньому тексті / О. Б. Шонь // Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов: матеріали V Міжнародна науково-практична конференція (м. Тернопіль, 18–19 травня 2016 р.) / Тернопільський національний економічний університет; за заг. ред Н. С. Лисої. – Тернопіль, 2016. – С. 227–228.

823. Шонь О. Б. Художній фільм у навчанні англійської мови: лінгвосоціокультурний аспект / О. Б. Шонь // Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. В. Ковтун. – Київ, 2016. – С. 307–311.

824. Шпак М. М. Емоційний інтелект – запорука успішності спілкування та міжособистісної взаємодії молодших школярів / М. М. Шпак // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня, 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016. – С. 131–133.

825. Штонь В. С. Специфіка структури і змісту курсу «Технологія столярно-меблевого виробництва» / В. С. Штонь // Актуальні проблеми та

перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 102–105.

826. Штонь В. С. Удосконалення планів і навчальних програм з підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій / Штонь В. С. // Сучасні технології в освіті: методологія, теорія, практика : матеріали регіонального науково-практичного семінару (4 березня 2016 р.). / за ред. Горбатюка Р. М.. – Тернопіль, 2016. – С. 99–102.

827. Яворівський Р. Л. Еколого-флористичний аналіз урочища «Гора Уніас» (Шумський р-н, Тернопільська область) / Р. Л. Яворівський, Г. Л. Лендєнєва // Хімізація середовища та його загроза довкіллю і здоров'ю : матеріали наук.-практ. семінару (Тернопіль, 21 квітня 2016 р.) / редкол.: В. В. Грубінко, О. І. Боднар. – Тернопіль, 2016. – С. 60–62.

828. Янкович О. І. Метод взаємодії «від серця до серця» в українській та зарубіжній педагогіці / О. І. Янкович, І. І. Янкович // Таврійський вісник освіти / КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»; голов. ред. А. М. Зубко. – Херсон, 2016. – № 1 (53). – С. 56–59.

829. Янкович О. І. Формування лідерських якостей у майбутніх фахівців в університетах Польщі / О. І. Янкович // Рівність, лідерство, спілкування в європейських прагненнях української молоді: гендерний дискурс : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 5–7 жовтня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за заг. ред. В. П. Кравця. – Тернопіль, 2016.. – С. 138–140.

830. Янкович О. І. Формування медіаграмотності майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Освітні технології» / О. І. Янкович // Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти : матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 вересня 2016 р.) / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2016. – С. 105–107.

831. Яцюк В. М. Дедіазоніювання ароматичних бісдіазонієвих солей в умовах реакції аніонарилювання / Яцюк В. М., Барановський В. С., Грищук Б. Д. // Матеріали XXIV Української конференції з органічної хімії (Полтава, 19–23 вересня 2016 р.) / Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – С. 95.

832. Ящик Н. Р. Антропонімний етносимвол Spießег в німецькому лінгвосоціумі / Н. Р. Ящик // Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 23–24 травня 2016 р.) / ТНЕУ; за заг. ред. Н. С. Лисої. – Тернопіль, 2016. – С. 120–121.

833. Ящик Н. Р. Лексикографічний опис німецьких етносимволів / Н. Р. Ящик // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній

соціокультурний процес: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 87–89.

834. Ящик Н. Р. Лінгвокультурні особливості етносимволів (на матеріалі німецької та української мов) / Н. Р. Ящик // Україна і світ: діалог мов та культур: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (30 березня – 1 квітня 2016 р., Київ) / КНЛУ; редкол.: О. В. Матвієнко, О. Б. Бігіч, О. Ф. Бондаренко [та ін.]. – Київ, 2016. – С. 115–116.

835. Bondar I. Weakly nonlinear impulsive boundary value problems for systems of integrodifferential equations / I. Bondar, M. Gromyak, N. Kozlova // *Miskols Mathematical Notes*. – 2016. – Vol. 17, n. 1. – P. 69–84.

836. Вујак N. Die Nachbenennung der Politiker in der deutschen Presse / N. Вујак // Німецька мова в Україні: традиції та перспективи розвитку: матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції Асоціації українських германістів (4–6 жовтня 2016 р.) / ЛНУ імені Івана Франка. – Львів, 2016. – С. 28–29.

837. Cellular stress response in the liver of march frog *Pelophylax ridibundus* to impact of metal-containing nanocomposites / L. Gnatyshyna, H. Falfushynska, L. Romanchuk, V. Mykhalska, R. Stoika, O. Stoliar // Матеріали 5-го з'їзду Українського товариства клітинної біології з міжнародним представництвом. – 2016. – P. 30.

838. Combine effects of ca-channel blocker nifedipine and nano-zno on the zinc-dependent molecular responses in the march frog *Pelophylax ridibundus* / V. Mykhalska, A. Rudyuk, O. Prydatchuk, V. Tovaryanska, L. Gnatyshyna, H. Falfushynska, O. Stoliar // Молодь і поступ біології: матеріали XI Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів / Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2016. – С. 65–66.

839. Datskiv O. Using YouTube Videos in Foreign Language Teachers' Training / O. Datskiv // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес: матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 244–246.

840. Dziubina O. The thematic distribution and emotional evaluation of Twitter and Facebook slang neologisms / O. Dziubina // *Zbiór artykułów naukowych* (30.01.2016–31.01.2016, Kraków). *Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Współczesne tendencje w nauce i edukacji*. – Warszawa, 2016. – S. 57–58.

841. Effect of in situ exposure history on the molecular responses of freshwater bivalve *Anodonta anatina* (Unionidae) to ionizing radiation / O. Stoliar, H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, I. Yurchak, I. Sokolova // 30th Congress of the New European Society for Comparative Physiology and Biochemistry. Book of abstracts. – 2016. – TU04. – P. 145.

842. Endocrine and cellular stress effects of zinc oxide nanoparticles and nifedipine in marsh frogs *Pelophylax ridibundus* / O. Stoliar, H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, O. Horyn, I. Sokolova // 30th Congress of the New European Society for Comparative Physiology and Biochemistry. Book of abstracts. – 2016. – TU35. – P. 176.

843. Falfushynska H. Zinc deficiency and metallothionein dysfunction as a common signs of stress in aquatic animals: examples of freshwater bivalve, fish and amphibian / H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, O. Stoliar // New horizons on trace elements and minerals role in human and animal health. Abstracts of 6th International Symposium Federation of European Societies on Trace Elements and Minerals Catania, Italy. – 2016. – P. 69

844. Kalaur S. M. The necessity of extensive professional training of future specialists of social sphere concerning the resolving conflicts in professional activity / S. M. Kalaur // European Research Area: Status, Problems and Prospects: The International Academic Congress (01–02 September 2016). – Rīga, Latvijas Republika, 2016. – P 63–65.

845. Kalaur S. M. Common approaches to the training of future social sphere experts in conflicts resolution / S. M. Kalaur // East European Scientific Journal Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe. – Warszawa, Polska, 2016. – № 9 (13) część 3. – P. 19–22.

846. Kalaur S. M. The training of future specialists of social sphere to conflict resolution as a scientific problem / S. M. Kalaur // Modern Science – Moderní věda – Praha, Česká Republika, 2006. – № 3. – S. 42–49.

847. Karanevych M. Pragmatics of Literary Translation / M. Karanevych // Modern scientific researches and developments: theoretical value and practical results: materials of international scientific and practical conference (Bratislava, 15–18 March 2016). – Київ, 2016. – P. 58–59.

848. Limitations of stress responses of freshwater mussels from the cooling reservoirs of electrical power plants / H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, O. Stoliar, Sokolova I. // SICB Annual Meeting Oregon Convention Center. – 2016. – P. 1–114.

849. Molecular responses of freshwater mussels to nano-ZnO depending on the in situ exposure history / O. Stoliar, H. Falfushynska, L. Gnatyshyna, I. Sokolova // 30th Congress of the New European Society for Comparative Physiology and Biochemistry. Book of abstracts. – 2016. –TU35. – P. 16.

850. Molecular targets of the interactive effects of in situ exposure and irradiation in anodonta mussels / I. Yurchak, Z. Yakymovych, I. Soltys, L. Gnatyshyna, H. Falfushynska, O. Stoliar // Молодь і поступ біології: матеріали XI Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів / Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2016. – С. 77.

851. Poperechna H. A. Teaching logics in higher educational institutions: search of the ways of optimization of the process / H. A. Poperechna // Проблеми викладання логіки та перспективи її розвитку : VII Міжнародна науково-практична конференція (13–14.05.2016 р.) : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін].- Київ, 2016. – С. 49.

852. Prytoliuk S. Widersinnigkeit des Krieges in den Texten von Wolfgang Borchert (im Kontext der aktuellen Situation in der Ukraine) / Prytoliuk S. // Німецька мова в Україні: традиції та перспективи розвитку : матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції Асоціації українських германістів (4–6 жовтня 2016 р.) / ЛНУ імені Івана Франка. – Львів, 2016. – С. 135–137.

853. Rokitska N. From the experience of pedagogical education of foreign students in Germany / Rokitska N. // Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні : III Міжнародна науково-методична конференція (м. Тернопіль, 18-20 травня 2016 р.) / ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2016. – С. 184–185.

854. Rokitska N. Zur Frage der interkulturellen Erziehung in der Lehrerbildung in Deutschland / Rokitska N. // II Таврійські філологічні читання : Міжнародна науково-практична конференція (м. Херсон, 20–21 травня 2016 р.) / Херсонський державний університет. – Херсон, 2016. – С. 119–120.

855. Zadorozhna I. Developing self-evaluation skills as key factors in promoting prospective FL teacher's autonomy / I. Zadorozhna // Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов : матеріали V Міжнародна науково-практична конференція (м. Тернопіль, 18–19 травня 2016 р.) / Тернопільський національний економічний університет ; за заг. ред Н. С. Лисої. – Тернопіль, 2016. – С. 137–139.

856. Zadorozhna I. Promoting prospective FL teacher autonomy through developing learning strategies / I. Zadorozhna // Актуальні проблеми германороманської філології та освітній соціокультурний процес : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11–12 листопада) / ТНПУ ім. В. Гнатюка ; за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль, 2016. – С. 244–246.

ДОДАТОК 1. Наукові праці, опубліковані в 2015 р.

857. Вихор С. Т. Співпраця сім'ї та школи: історичний досвід / С. Т. Вихор // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка : збірник наукових праць / голов. ред. Коцур В. П. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 37. – С. 61–70.

858. Груць Г. М. Слово як сакральний символ: педагогічний аспект / Г. М. Груць // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка : збірник наукових праць / голов. ред. Коцур В. П. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 37. – С. 94–104.

859. Дідук-Ступ'як Г. І. Вивчення української мови як іноземної крізь призму міжкультурної комунікації / Г. І. Дідук-Ступ'як // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – 2015. – Вип. 44. – С. 148–156.

860. Дідук-Ступ'як Г. І. Формування крос-культурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української мови / Г. І. Дідук-Ступ'як // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук. – Тернопіль, 2015. – № 3. – С. 87–92.

861. Кліш А. Християнсько-суспільний союз та міжнаціональні взаємини в Галичині / А. Кліш // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2015. – Вип. 44, т. 1. – С. 111–114.

862. Куца О. І. Професійна підготовка майбутніх перекладачів крізь призму компетентнісного підходу / Куца О. І. // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. – Чернівці, 2015. – Вип. 764 : Педагогіка та психологія. – С. 89–96.

863. Мединська О. Проблема історичної пам'яті у романі-хроніці Валерія Шевчука «Тіні зникомі» / О. Мединська // Документ у збереженні індивідуальної, соціальної пам'яті : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 3 грудня 2015 року. – Тернопіль, 2015. – С. 68–70.

864. Парфанович І. І. Причини и следствия искусственного прерывания беременности / И. И. Парфанович // Міжнародний науковий журнал : [зб. наук. ст.]. – Київ, 2015. – Вип. 9. – С. 28–31.

865. Парфанович І. І. Соціально-педагогічні умови профілактики девіантної поведінки дівчат-школярок / І. І. Парфанович // Педагогічні науки :

збірник наукових праць / Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2015. – Вип. 63. – С. 5–11.

866. Рокіцька Н. Сучасна модель підготовки майбутніх учителів іноземної мови у Німеччині: реалії та перспективи / Рокіцька Н. В. // Педагогічна освіта: теорія і практика : збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; редкол.: О. М. Топузов, Л. Д. Березівська, М. В. Головка [та ін.]. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Вип. 20, ч. 2. – С. 405–410.

867. Цепенюк Т. Компаративні конструкції підсилювального значення в англійській та українській мовах: порівняльний аспект / Т. Цепенюк // Мова і культура / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2015. – Вип. 18, т. 4 (179). – С. 139–144.

868. Шевчик Л. О. До питання популяризації знань про гельмінтологічні захворювання людини. Джерела та шляхи інвазії дітей гельмінтами / Шевчик Л. О., Кравець Н. Я. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 20: Біологія. – Київ, 2015. – Вип. 6. – С. 181–188.

869. Molecular markers to assess genetic diversity of *Gentiana lutea* L. from the Ukrainian Carpathians / M. Z. Mosula, I. O. Andreev, V. M. Mel'nyk, I. I. Konvalyuk, N. M. Drobyk, V. A. Kunakh // Plant Genetic Resources. – 2015. – Volume 13, Issue 3. 2015. – P. 266–273. – Doi:10.1017/S147926211400104X.

870. Struhanets L. Structure of lingual-communicative competence of personality / L. Struhanets // Studia Metodologica. – Тернопіль, 2015. – Вип. 41. – С. 6–11.

ДОДАТОК 2. Наукова бібліотека

871. Йосип Свинко – відомий вчений геолог, географ і педагог : біобібліографічний покажчик / укладач і бібліогр. ред. О. Я. Кульчицька ; авт. передм.: М. О. Алексієвець, А. Б. Богуцький, Д. І. Ковалишин, Л. П. Царик. – Тернопіль : Терно-граф, 2016. – 128 с. – (Бібліографія вчених ТНПУ ім. В. Гнатюка).

872. Каталог фонду рідкісних видань наукової бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка **83 Літературознавство (1712–1949 рр.)** : бібліографічний покажчик / упоряд.: Т. Р. Матвієшин, Л. Я. Білецька, А. Г. Яржемська ; наук. ред. І. А. Чайка. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 164 с. – (Рідкісні видання ; вип. 9).

873. Каталог фонду рідкісних видань наукової бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка **Світова художня література (латиничний шрифт, (1658–1945))** : бібліографічний покажчик / уклад. О. Я. Кульчицька ; відп. за вип. І. А. Чайка. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 253 с. – (Рідкісні видання ; вип. 8).

874. Кульчицька О. Я. Бібліотека – оселя людського розуму : історичний нарис : до 75-річчя наукової бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка / О. Я. Кульчицька ; передмова і літ. ред. О. П. Штонь ; відп. за вип. І. А. Чайка. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 178 с.

875. Наукові та навчально-методичні праці викладачів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2015 [Електронний ресурс] : бібліографічний покажчик / укладач І. А. Чайка. – Тернопіль, 2016. – 389 с. – Режим доступу: http://www.library.tnpu.edu.ua/images/stories/pdf/pokaz_2015.pdf.

876. Просвітянин за покликанням : до 90-річчя від дня народження педагога, краєзнавця, публіциста, громадського діяча Богдана Петровича Головина [Електронний ресурс] : біобібліографічний покажчик / уклад. Кульчицька О. Я. ; Наукова бібліотека Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль : Терно-граф, 2016. – 242 с. – Режим доступу: http://www.library.tnpu.edu.ua/images/stories/pdf/golovun_2016.pdf.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ПРАЦЬ

Адамська З. М.	7, 538, 539, 540
Андрєєв І. О.	526, 531, 677, 869
Андрійчук І. П.	8, 400, 541, 542
Антонюк Ю. М.	803
Бабенко Л. П.	6
Бабій І. М.	70, 241, 254, 292, 460, 461, 462, 463, 464
Балик Н. Р.	27, 90, 91, 293, 543, 544
Банкул Л. Д.	792, 793
Барановський В. С.	253, 266, 319, 553, 594, 610, 760, 781, 782, 783, 784, 808, 831
Барна В.	771
Барна Л. С.	513, 514, 525, 545
Барна М. М.	28, 29, 513, 514, 515, 525, 545
Барна О. В.	189, 190, 229, 230, 231, 546
Бачинська Г. В.	241, 255, 278, 547
Бачинський Ю. Г.	234
Березіцький М. М.	510
Березняк М. В.	135, 136, 137, 138, 139, 140
Бжозовська А.	6
Бистрицька Е. В.	347, 549
Бияк В. Я.	532, 570
Бияк Н. Я.	550, 836
Біла О. М.	551
Біланик І. Б.	554
Білецька Л. Я.	872 (уклад.)
Білявська Л. Г.	6
Білявський Ю. В.	6
Блащак І. О.	717, 718
Близнюк Б. Б.	241
Бобак М. І.	77
Боднар Д. І.	258
Боднар Д. І.	92, 251, 554
Боднар О. І.	329
Боднар О. С.	53, 54, 113 (авт.-уклад.), 245, 294
Боднар Я. Б.	127
Бойко М. М.	64 (уклад.), 396, 555, 556
Бойко О. А.	6
Бондзюх Х. М.	808
Бородіца С. В.	256, 257, 475, 476
Бочар І. Й.	93, 346, 557, 558, 559
Брилінська О.	795
Броварець В. С.	784

Бровко О. З.	126, 516
Брошак І. С.	126, 323, 324, 325, 516, 552, 560, 745, 746, 761
Бубняк М. М.	92
Буда В. А.	241, 465
Будна Н. О.	141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158
Букетов А. В.	760
Бурега Н. В.	329
Бучківська Г. В.	561
Буяк Б. Б.	1, 295, 296
Буяк Л. М.	258
Вакуленко В.	562
Ванжула Є. М.	808
Василенко Я. П.	44, 501, 502, 563, 564, 756, 771
Васірук М. С.	565
Вашків Л. П.	149, 240, 259, 260, 566
Вембер В. П.,	189, 190, 229, 230, 231
Вербовецька О. С.	261, 567
Веселовська О. Я.	665
Веселовський Я. Б.	79
Винничук М. О.	266
Вирста Н. Б.	569
Вихор С. Т.	390, 857
Вихрущ В. О.	320
Вівчар С. Б.	423
Вільчинська Г. Д.	241
Вільчинська Т. П.	70, 262, 466, 467, 468
Вінярська Г. Б.	329
Вітрова С. А.,	530
Вітушинська Н. І.	199, 244
Возняк О. Г.	92
Волошин О. С.	37
Гаврищак Г. Р.	94, 574, 803
Галан В. Д.	95
Гап'юк С. Я.	135, 136, 137, 138, 139, 140
Гап'юк Я. Ф.	135, 136, 137, 138, 139, 140, 2442, 243
Гбур М.	747
Гевко І. В.	26, 330, 331, 575, 576
Гевко Р. Б.	325
Генсерук Г.	244, 572, 573, 770, 772
Герц А. І.	322, 517, 577, 578, 579, 580
Герц Н. В.	28, 29, 517, 525, 577, 578, 579, 580
Гінка Б. І.	78, 83 (уклад.)

Главацька О. Л.	420, 581, 582
Гладюк М. М.	141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 533, 583
Гладюк Т. В.	141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 583
Гнатишина Л. Л.	5, 246, 247, 252, 535, 536, 537, 837, 838, 841, 842, 843, 848, 849, 850
Гнатківська О.	159, 160, 161, 193, 194, 195, 196, 197, 198
Гнатюк Т. Т.	6
Говорун Т. В.	302, 414, 419
Голіней Г. М.	38, 519, 584
Головата Л. М.	71, 487
Головацька Ю. Б.	585
Гончаровська Г. Ф.	9, 586, 587
Горак І.	770
Горбатюк Р. М.	48, 96, 263, 300, 301, 326, 327, 328
Горішна Н. М.	421, 422, 423, 588, 589, 590
Городицька І. В.	126, 325, 552, 761
Гоца Н. М.	591, 592
Греськова В.	561
Григорук А. А.	87
Григорюк І. П.	515
Гринчишин О. Я.	135, 136, 137, 138, 139, 140
Гринчишин Я. Т.	135, 136, 137, 138, 139, 140
Грицак В. Ю.	593
Грицак Л. Р.	306, 530, 568, 593, 659, 693
Грицак Н. Р.	97, 98, 99, 264, 477
Грищук Б. Д.	30, 31, 32, 253, 266, 319, 553, 594, 610, 760, 781, 782, 783, 784, 808, 831
Грод І. М.	33, 100, 595, 596, 597, 820
Грубінко В. В.	34, 329, 527, 534, 809
Груць Г. М.	55, 101, 858
Грушко В. С.	265, 360
Гуляєва Г. Б.	6
Гуменюк Г. Б.	35, 598, 731
Гурська О. В.	599, 748
Гуцал П.	600, 601, 602, 603, 604
Давидова О. А.	244
Далєвський В. М.	533, 571
Дацків О. П.	378, 379, 380, 605, 606, 839
Дащенко Н. Л.	241
Демченко О. А.	6
Деренівська І.	772

Деркач Г. С.	368
Держевич Н. А.	370, 607
Дзись Т. В.	80 (упоряд.), 608
Дзюбіна О.	381, 382, 609, 840
Дзяба Г. М.	516, 761
Дзядикевич Ю. В.	323, 324
Дідук-Ступ'як Г. І.	488, 611, 859, 860
Добровольський В. В.	232
Довбня І. В.	620
Довбуш О. І.	369
Дребет В. В.	2, 371, 372
Дробик Н. М.	34, 35, 36, 37, 103, 306, 322, 515, 518, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 568, 593, 598, 612, 659, 671, 677, 693, 717, 718, 731, 809, 869
Єднак В. Д.	127, 613, 614, 615, 616
Єднак Г. М.	613
Жаркова І. І.	162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 199, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 617
Житкевич Н. В.	6
Жук М.	186, 188, 226, 228
Журавльова Л. П.	401
Загричук О. М.	526, 528, 531, 677, 731
Задорожна І. П.	55, 383, 384, 855, 856
Задорожний В. С.	6
Замора Я. П.	93
Заборна М. С.	469, 470
Захарова О. М.	6
Зимомря І. М.	483
Зуляк І. С.	104, 348, 349, 350, 351, 352, 618
Іваніна А. В.	252
Іванова Л.	234
Іванців О. В.	387, 619
Іванюк С. В.	6
Іванюк Т. Г.	134
Іваськів С. М.	127, 620, 621
Йордан Г. М.	267
Калаур С. М.	112 (авт.-упоряд.), 424, 425, 426, 427, 428, 429, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 844, 845, 846
Калініченко А. В.	6
Капіносов А.	209, 210, 211
Карабін О. Й.	284, 303, 503, 504, 629, 630, 631, 632, 633, 634,

	635, 636
Караневич М. І.	304, 388, 637, 638, 847
Катериняк А. П.	80 (упоряд.)
Кебало М. С.	80 (упоряд.), 373, 639
Кириленко Л. В.	6
Кириченко А. М.	6
Кізь О. Б.	415, 640, 641, 642, 643, 644
Кікінежді О. М.	10, 191, 192, 302, 414, 416, 419, 645, 646, 647, 648, 649
Кіцак В. М.	348, 353, 354, 650, 651
Клапоуцак І. Д.	66, 652
Клименко А.	305, 385, 653, 654
Климнюк С. І.	253, 266, 319, 610, 781
Кліш А. Б.	105, 355, 356, 357, 358, 618, 655, 656, 861
Кобак С. Я.	6
Кобрин І.	657
Ковальчук Л. І.	320, 397
Ковбашин В. І.	346, 557, 558
Кодлюк Я. П.	56, 398, 658
Козбур М.	770
Колісник С. І.	6
Кондратишин М.	572, 772
Кондратюк Л. Р.	89 (упоряд.), 106, 107, 268, 269, 660, 661, 662, 663
Конкульовський В. В.	664
Конончук О. Б.	39, 40, 41, 42, 321, 548, 665, 666, 667, 762
Корнієнко Сергій	67, 68, 668
Корнієнко Софія М.	67, 68
Корнійчук О. В.	6
Коробкова К. С.	6
Корсун І. В.	512
Корчевська О.	193, 194, 195, 196, 197, 198
Косован О.	199, 244
Коць С. Я.	6
Кравець В. П.	57, 302, 669, 670
Кравець Н. Б.	322, 529, 671
Кравець Н. Я.	317, 519, 868
Кравчук В. Р.	200, 201
Крижановська М. А.	108, 520, 672, 673, 674
Криськів М. Й.	491, 695, 696, 697, 698, 699, 700
Кузик К.	675
Кузь Ю. С.	451, 452, 676
Кузьмінська О. Г.	189, 190
Кулешко В. І.	134

Куліковський І. В.	629, 630, 631
Кульчицька О. Я.	871 (уклад.), 873 (уклад.), 874, 876 (уклад.)
Кунах В. А.	103, 523, 524, 526, 531, 677, 869
Курант В. З.	532, 533, 534, 570, 571, 775
Куца Л. П.	85, 447, 448
Куца О. І.	389, 678, 679, 680, 681, 862
Куца О. П.	478, 479
Кушнір О.	270, 457, 682, 683, 684
Лабашук О. В.	202, 203, 204, 205, 206. 207, 208, 480
Ладика О.	685
Ладика П. І.	127, 453, 686, 687
Лазаренко Л. М.	6
Лановик М. Б.	481
Латышев М. В.	454, 816
Лехнюк Р.	357
Лещук Г. В.	315, 430, 431, 432, 438, 688, 689
Ленденьова Г. Л.	690, 827
Литвин Л. М.	271
Литвинчук О. О.	6
Лісняк Н. І.	109, 110, 489, 490
Ломакович В. Я.	79, 83 (уклад.)
Лупак Н. М.	58, 59, 60, 691
Луцик І. Б.	49, 326
Лучків І. В.	692
Лушпинська Л. П.	72
Любезна І. В.	324
Мазур Д. С.	530
Майорова О. Ю.	103, 306, 530, 659, 693
Маменко П. М.	6
Мамус Г. М.	332, 333, 694
Мартинюк О. М.	33, 135, 136, 137, 138, 139, 140
Мартинюк С. В.	33, 44. 135, 136, 137, 138, 139, 140, 244. 770, 771, 772
Матвієшин Т. Р.	872 (уклад.)
Матіяш В. В.	64 (уклад.)
Мацюк В. М.	212, 213, 214, 235, 236
Мацюк О. Б.	28, 29, 120, 525, 744
Мединська О.	272, 863
Мельник В. М.	568, 869
Мельничайко В. Я.	491, 695, 696, 697, 698, 699, 700
Мечник Л. А.	162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221,

	222, 223, 224, 225, 226, 227, 228
Мешко В. М.	113 (авт.-уклад.)
Мешко Г. М.	54, 61, 102 (уклад.), 113 (авт.-уклад.), 249, 307, 391, 392, 393, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709
Мешко О. І.	61, 249, 308, 392, 702, 703, 704, 705, 706
Миколенко Т. М.	73, 114, 115, 116, 117, 492, 493
Михальчук Р. І.	185
Місько В.	350
Мозелюк О.	454
Монько Р. М.	710, 711
Морзе Н. В.	189, 190, 229, 230, 231
Морська Н. Л.	106, 107, 273
Москалюк Н. В.	121, 521, 522, 712, 713, 714, 715, 716, 749
Мосула М. З.	103, 322, 518, 523, 524, 568, 659, 717, 718, 869
Моховик О. В.	134
Мохун С. В.	43
Мудра А. Є.	252
М'ясковський М. Є.	719
Навроцька Д. О.	526
Наливайко М. Я.	109, 110, 118, 494, 495, 496
Нестайко І. М.	119, 394, 720
Носенко В.	309
Огнистий А. В.	127
Олексюк В. П.	309, 505, 506, 510, 728
Олексюк В. Р.	11, 12
Олексюк Н. С.	112 (авт.-упоряд.), 274, 310, 311, 312, 433, 434, 435, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727
Олексюк О. Р.	506, 728
Олійник Г. М.	313, 314, 436, 437, 729, 730
Олійник М.	318
Омельяненко В. Г.	127
Онишків З. М.	149, 240, 399
Онишків О. П.	149, 240
Орап М. О.	417
Ордеха М..	573
Ориник Б. І.	323, 552
Остап'юк С. І.	235
Павлишин Л. Г.	361, 362, 363, 364, 365, 732, 733, 734, 735
Павлюк І. Р.	808
Павх І. І.	334
Павх С. П.	334, 736
Палагній Т. І.	709

Пальчик А. О.	329
Пантелеймін М. І.	568
Панченко В. В.	737
Панчук Г. Д.	241, 471
Парій І. В.	708
Парникоза І. Ю.	677
Парфанович А. Я.	63 (уклад.)
Парфанович І. І.	62, 63 (уклад.), 738, 864, 865
Пасічник Л. А.	6
Пасічник Н. І.	739
Патика В. П.	6
Первачук Р. В.	250, 740, 741, 816, 817
Петрикович Ю. Я.	48
Петриченко В. Ф.	6
Петришин Г. Р.	275, 366, 742
Петришин Л. Й.	23, 315, 316, 430, 438, 439, 743
Петрушка Б. М.	782
Пида С. В.	6, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 321, 323, 324, 325, 515, 516, 525, 548, 552, 560, 562, 599, 657, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 761, 762
Писаренко П. В.	6
Пігур М. В.	74, 125, 750
Підручна М. В.	134, 200, 201
Пістун П. Ф.	232
Подобівський С. С.	38
Покришко О. В.	253, 266, 319, 610, 781
Поліщук В. А.	440, 441, 751, 752, 753
Пономаренко С. П.	548, 762
Понятишин В. В.	50, 51, 111, 340, 754, 799
Поперечна Г. А.	88, 89 (упоряд.), 367, 851
Поплавська Н. М.	276, 755
Потребко М.	756
Приймак М. В.	44
Притолук С. А.	374, 757, 758, 852
Приходько Ю. О.	759
Пришляк О. Ю.	751
Рабченюк О. О.	532, 533, 570, 571, 775
Радчук Г. К.	13, 14, 402, 403, 404, 763, 764, 765
Рак А. І.	798
Рак В. І.	129, 263
Ревуцький М. П.	766
Репський В. І.	277, 335, 336, 767, 768
Решетуха Т.	202, 203, 204, 205, 206. 207, 208, 769

Рожанська В. О.	649
Розум Р. І.	323
Розумович О. А.	89 (упоряд.), 268
Рокіцька Н. В.	77, 81, 82, 375, 773, 774, 853, 854, 866
Романишин Н. М.	568
Романишина Л. М.	327
Романишина О. Я.	507, 508, 509, 776
Романчук Л. Д.	536, 837,
Рябініна І.	255, 278
Савків Р.	771
Сапрун С. Т.	69, 248, 455, 456, 777, 778
Свинтух М. Б.	324
Свистун Н. О.	279, 472, 473, 474, 779
Свідерська Г. М.	15, 780
Сендецький В. М.	126, 560
Свідерський Ю. Ю.	780
Сеник Ю. І.	534, 775
Сенишин О.	212
Сергуніна Т. О.	75
Симчак Р. В.	266, 319, 610, 781, 782, 783, 784
Синоруб Г. П.	280
Сипченко В. І.	509
Сіткар В. І.	16, 281, 282, 301, 785, 786, 787,
Сіткар С. В.	785
Сіткар Т. В.	48, 301
Скасків Г. М.	788
Слозанська Г.	421, 752
Соколова І. М.	246, 247, 252, 841, 842, 848, 849
Сопіга В. Б.	337, 789
Сорока О. В.	442, 443, 444, 445, 446, 790, 791, 792, 793, 794
Сорока Т. П.	338, 339
Спиридонова Е. В.	677
Спірідонова К. В.	526, 531
Стойко Р.	837
Столяр О. Б.	5, 45, 46, 246, 247, 252, 535, 536, 537, 837, 838, 841, 842, 843, 848, 849, 850
Страшнюк Д. В.	38
Струганець Б. В.	338
Струганець Л. В.	128, 233, 795, 870
Струганець Ю. Б.	497, 498, 499, 796
Струж Н. І.	212, 213, 214, 234, 235, 236, 237
Тадеев В. О.	238, 239
Твардовська М. О.	526

Терещук Г. В.	111, 318, 340, 341
Тіунова О. В.	17
Ткачук М. П.	3, 4, 86, 482, 483, 484, 797
Ткачук О. М.	485
Токовенко І. П.	6
Топоренко О. Ю.	399
Тригуба О. В.	548
Тулайдан Г. М.	266, 319, 784
Туранов Ю. О.	50, 51, 111, 263, 340, 754, 798, 799
Тюріна В. О.	509
Удич З. І.	395, 800, 801
Урусський А. В.	111, 283, 333, 342, 343, 344, 345, 802
Фальфушинська Г. І.	5, 246, 247, 252, 535, 536, 537, 837, 838, 841, 842, 843, 848, 849, 850
Федорук О. О.	246
Федорчак Ю. Т.	324
Федчишин О. М.	237
Фендьо О. М.	803
Франко Ю. П.	48, 297, 298
Фурманкевич Н. М.	299, 458
Хом'як М. І.	284, 632
Хома Н. Г.	511, 804
Хома-Могильська С. Г.	47, 511, 804
Хоменчук В. О.	532, 533, 534, 570, 571, 598, 731, 775
Хохлова Л. Г.	47, 511, 804
Хребтова Н.	159, 160, 161, 193, 194, 195, 196, 197, 198
Цабан Н. І.	80 (упоряд.)
Царик Л. І.	486
Цепенюк Т. О.	805, 806, 807, 867
Цідило І. М.	129
Чабан С. Й.	809
Чайка В. М.	54, 810
Чайка І. А.	875 (уклад.)
Чопик П. І.	232
Чопик С. В.	18, 759
Чорна І. М.	19, 405, 406, 407, 811
Чорний В. З.	47
Чорний М. М.	405, 406, 407
Чуловський Б. С.	285
Чумак Г. В.	812
Шама О. І.	52, 130, 131
Шандригось В. І.	127, 250, 454, 740, 741, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819

Шандригось Г. А.	813, 818, 819
Шевченко О. М.	20
Шевчик Л. О.	38, 132, 317, 551, 596, 675, 820, 868
Шерепітко Д. В.	6
Шимків І. В.	84, 286, 821
Широкорадюк Л. А..	418
Шмигер Г. П.	27, 90, 91, 293, 543, 544, 756
Шонь О. Б.	386, 822, 823
Шост Н. Б.	191, 192
Шпак М. М.	21, 287, 288, 401, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 824
Штонь В. С.	825, 826
Штонь О. П.	241, 289, 500
Шульга І. М,	191, 192
Юкало В. Г.	5
Юрій М.	341
Юрчак І. В.	247, 252, 841, 850
Юрчик О. М.	22, 24
Юцишин О.	668
Яворівський Р. Л.	40, 41, 525, 690, 827
Язлюк Б. О.	325
Яковів В.	686
Янець Н.	290, 291, 459
Янів З. І.	319, 610, 781
Янкович І. І.	828
Янкович О. І.	25, 65, 828, 829, 830
Янченко Г. М.	201
Яржемська Г. Г.	872 (уклад.)
Ясінський Я.	745
Ятищук О. В.	133, 359
Яцук О. В.	76, 449, 450
Яцюк В. М.	808, 831
Яцюк В. М.	253, 553, 760
Яцюк В. М.	782, 783
Яцюк І. Я.	81
Ящик Н. Р.	80 (упоряд.), 376, 377, 832, 833, 834
Bondar I.	835
Gromyak M.	835
Horun O.	535, 842
Konvalyuk I. I.	869
Korobko D.	248
Kozlova N.	835
Logoyda L.	248
Matviichuk Ya. M.	251

Myhalska V.	536, 537
Mykhalska V.	837, 838
Ozhga M. M.	300
Pauchok V. K.	251
Pikuliak M. V.	297
Pitukh I. R.	297
Prydatchuk O.	838
Rudyuk A.	838
Savchuk S. H.	251
Shyshkina M.	309
Soltys I.	850
Sybil M.	250
Tovaryanska V.	838
Vozna N. Ya.	297
Yakymovych Z.	850
Yankiv-Vitkovska L. M.	251
Yaremenko V.	250
Zagura F.	250